TEATRU ÎN GRAI BĂNĂȚEAN – ANTOLOGIE

Nicolae Vucu-Secăşeanu, *Nuntă fără voie* [dramă, fragment]

Dan Radu Ionescu, *Uina Sida are goşci* [comedie în trei acte]

Ioța Vinca Todor Crețu-Toşa, *Omu dîn casa pustîie* [comedie amară în trei acte]

Ioan Viorel Boldureanu, *Ńepoțî lu Moş Costa* [comedie în două tablouri]

***Uspățu Ursîtoarilor* [scenetă pentru copii]**

Volum îngrijit, note şi glosar de Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă şi Cornel Ungureanu

Prezentul volum finalizează Proiectul editorial
ANTOLOGIA LITERATURII DIALECTALE BĂNĂȚENE (2010-2012)

Acest volum a apărut cu sprijinul acordat de:
CONSILIUL JUDEȚEAN TIMIȘ
STUDIOUL DE RADIO TIMIȘOARA
Domnul IOSIF-IONEL TOMA, Primarul comunei Giroc
Av. dr. CRISTINA-MARIA BOLDUREAN, Timişoara
Dr. IOAN GAŞPAR, Timişoara
şi al sponsorilor:
S.C. AQUATIM S.A. Timişoara
S.C. ROCI IMOBILIARE S.R.L. Giroc w.w.w. rociimobiliare.ro
(principalul sponsor al ANTOLOGIEI)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale Române
Teatru în grai bănățean : antologie / Nicolae Vucu-Secăşeanu, Dan Radu Ionescu, Ioța Vinca, …; vol. îngrijit, note şi glosar de Ioan Viorel Boldureanum Simion Dănilă şi Cornel Ungureanu. – Timişoara : Editura Marineasa, 2011
ISBN 978-973-631-654-8

I. Vucu-Secăşeanu, Nicolae
II. Ionescu, Dan Radu
III. Vinca, Ioța
IV. Boldureanu, Ioan Viorel (ed.)
V. Dănilă, Simion (ed.)
VI. Ungureanu, Cornel (ed.)

821.135.1-2

© Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă, Cornel Ungureanu
© Editura Marineasa
ISBN: 978-973-631-654-8

Coperta: ***Ioana Banciu-Russell***
Tehnoredactare: ***Rodica Nicolae***

TEATRU ÎN GRAI BĂNĂȚEAN
antologie

NICOLAE VUCU-SECĂŞEANU

Nuntă fără voie

[dramă, fragment]

DAN RADU IONESCU

Uina Sida are goşci

[comedie în trei acte]

IOȚA VINCA TODOR CREȚU-TOŞA

Omu dîn casa pustîie

[comedie amară în trei acte]

IOAN VIOREL BOLDUREANU

Ńepoțî lu Moş Costa

[comedie în două tablouri]

Uspățu Ursîtoarilor

[scenetă pentru copii]

Volum îngrijit, note şi glosar de Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă şi Cornel Ungureanu

Editura Marineasa

Cornel Ungureanu

DESPRE LITERATURA DIALECTALĂ, APROAPE BICENTENAR

Despre literatura dialectală e greu să scrii azi în România fiindcă există blocaje dintre cele mai ciudate. Şi dintre cele mai semnificative. Primul dintre ele ar fi legat chiar de tradiția ei: dacă la 1 Decembrie 1918 am realizat România Mare, orice încercare de a pune în valoare statutul Provinciei ar amenința unitatea statului român. Unirea nu ne-a salvat de amenințările dure ale țărilor care au pierdut războiul. Sau care au considerat unirea românilor o imensă nedreptate făcută patriei lor. Ca atare, vor exista agresiuni directe sau indirecte, evidente sau subterane, care ar putea pune sub semnul întrebării existența statului român. Orice pagină scrisă reclamă şi o lectură specializată, şi cine putea fi pus în alertă mai repede decât serviciul special al statului, pus să vegheze? După 1 Decembrie 1918 problema unității naționale se reclama (şi) de la unitatea limbii române. Ne uimim azi că un număr de imbecili sau de funcționari k.g.b. au elaborat un dicționar moldoveano-român, că au decretat „limba moldovenească" limbă de stat, diferită de română, dar ei şi-au sprijinit demersul pe valențele unui dialect care putea fi izolat în interiorul limbii române. Unitatea limbii, valorile expresive înalte ale literaturii române țineau de politica statului, gata să-şi apere întregul. Pe de altă parte, literatura română şi-a trăit, cu intensitate, exclusivismul. Toate s-au împlinit urgent. Opțiunile decisive pentru „limba corectă", limba română „adevărată" au avut loc sub semnul luptelor împotriva latinismului, italienismului, ciunismului ş.a.m.d. Cei mari ai culturii române, de la Maiorescu la Eminescu şi de la aceştia la Caragiale, Creangă, Slavici, au fost luptători energici pentru dreapta scriere. Au fost, nu doar la modul figurat, Învățători. Anatema aruncată asupra unor cărturari de seamă ca Laurian, Massim, Aron Pumnul înseamnă operațiunea de purificare a limbii de latinisme, ciunisme ş.a.m.d. Nu e nevoie de corpuri

străine în limbă. Este greu să lămurim serviciile de securitate că dialectul bănățean, în cazul nostru, poate salva un şir de cuvinte care vin din istorie, de demult, pe care limba literară le-a abandonat, le-a pierdut. Literatura dialectală păstrează, conservă, revitalizează „limba veche şi-nțeleaptă". Recuperează imagini ale comunităților rurale. Ale enclavelor. Dar într-un timp în care cultura a devenit a elitelor, într-un timp în care ritmul transformărilor culturale devine asasin, e greu să înțelegem că mai există o literatură care păstrează cuvinte şi imagini din spațiile insulare – din enclavele conservatoare.

Există însă şi reversul acestui „dictat": orgoliul regiunilor, al marginii care se descoperă anulată de Centru funcționează cu o intensitate neobişnuită. Capitala dictează, uneori cu neobişnuită energie, dispariția diferențelor – a identității regionale. Pornind de aici, apar şi falsele valori care vor să se afirme prin „literatură dialectală". Inşii excluşi ca nonvalori din competițiile literare descoperă această rampă de lansare. De aceea sunt necesare câteva repere.

Operațiunea recuperatorie pe care o propunem se sprijină pe o tradiție culturală bine definită chiar de către cei mari ai literaturii române. Elogiile cu care Maiorescu a însoțit literatura lui Victor Vlad Delamarina pot fi un reper. „Realismul popular" numit de criticul care cunoştea bine tradițiile literaturii țărăneşti germane sau austriece e un concept bine slujit de comparatişti. Rosegger sau Anzengruber pot fi repere. Prin 1948 Gabriel Țepelea şi-a dat o teză de doctorat coordonată de G. Călinescu (reeditată de Ioan Viorel Boldureanu cu câțiva ani în urmă) care se sprijinea pe buna înțelegere a scriitorilor țărani, dar şi a literaturii dialectale din Banat. Faptul că după moartea timpurie a lui Victor Vlad Delamarina au apărut încă autori ca George Gârda sau Tata Oancea care au devenit foarte populari în Banat, celebri prin texte-cheie, recitate ani în şir, ni se pare semnificativ. Ele aparțin unui stil de a înțelege evenimentul – de a-l comenta. E recuperarea carnavalului, a timpului sărbătoresc: a barocului etnografic bănățean evocat de Blaga, pus sub semnul întrebării după Unire. Unul din lucrurile cele mai importante, demne de semnalat şi aici, este faptul că un şir de cărturari „ai vechimilor" precum Dimitrie V. Păcățian sau Coriolan Brediceanu au încercat să se exprime şi în „grai". Textele lor, rarisime azi, trebuie recuperate. Sunt documente importante de limbă, de proiect cultural şi politic. Antologia de față încearcă să recupereze o parte dintre ele – să le aşeze corect în istoria culturii române.

La fel de important ni se pare şi faptul că principalul animator al literaturii dialectale este un profesor, autor a numeroase volume teoretice, al

unor cursuri importante de antropologie, de „folclor” elaborate în aceiaşi ani în care profesorul avea la televiziunile locale şi la radio emisiuni ce reabilitau rostirea dialectală din Banat. În acelaşi timp în care elabora romane ale satului bănăţean, domnul Ioan Viorel Boldureanu scria şi literatură „dialectală”. Nu a fost singur, a fost însoţit, cel puţin la radio, de creatori pe care această antologie îi aşază la loc de cinste.

Şi, în fine, un argument pentru susţinerea acestei literaturi a fost apariţia şi prezenţa, în ultimele decenii, a lui Marius Munteanu. Este autorul unor poezii care „s-au întors în folclor”. A fost un excepţional animator prin prezenţă: avea harismă, era un actor, recitator, creator de spectacol. Punea în valoare „comedia”, sărbătorescul, dinamica literaturii „în grai”. Ştia să aşeze lângă el creatori, versificatori, prezenţe definitorii pentru geografia literaturii. Localismul creator îşi descoperea, prin Marius Munteanu, un reper. Cu el putea începe o aşezare în actualitate a literaturii dialectale. Şi dacă a fost (este) el, de ce să nu încercăm să ne amintim de şansele ei, pornind (şi) de la alte nume, implicate în conservarea acestei idei?

Ceea ce vrem să aducem în plus este dialogul privind proza şi dramaturgia dialectală. Insistenţa cu care Blaga, de pildă, a definit barocul bănăţean, atrăgea atenţia asupra creativităţii rurale. Corurile bănăţeneşti ilustrau un tipar al socializării, dar şi o ambiţie a diferenţierii: ţăranii români voiau să se diferenţieze („să se apere de deznaţionalizare”, zice Călinescu) prin coruri. Corurile grupau o elită a satelor, dar şi a publicaţiilor rurale – importante, după Unire. Costumele ţărăneşti sunt impresionante prin abundenţa broderiei, a intenţiei artiste. Scriitori ţărani nu scriau în dialect, ci voiau să fie scriitori ai limbii române. Îşi trăiau şi aşa orgoliul unicităţii. Dialogau cu presa de peste munţi, cu editurile, uneori chiar cu scriitorii care îi emancipaseră. Colaborau la reviste importante, schimbau epistole cu Iorga, de pildă. Şi cu ziare, reviste, publicaţii din Muntenia, Moldova, Ardeal. Este evident că ei optau pentru limba literară; aparţineau ţării întregi, marii culturi româneşti şi nu regiunii care îşi avea „limba” ei. Erau ai culturii majore şi doar în răstimpuri se întorceau către rostirea dialectală. Dacă revenim la Gabriel Ţepelea, o facem fiindcă el este un reper deosebit de preţios: studiind literatura dialectală a Banatului, cu „clasicii” ei, cei mai importanţi din secolul al XIX-lea, s-a putut ocupa în cunoştinţă de cauză de scriitorii ţărani ai Banalului – de personalitatea lor. Dacă poeţii dialectali devin credibili, dacă accentele lor par fireşti, mai complicată e situaţia cu prozatorii, cu dramaturgii, cu scenariştii. Rolul lor este legat (şi) de validarea

unei expresivități necesare. Paginile pe care antologia le propune fac parte dintr-un spectacol necesar. Poate, în ceea ne priveşte, obligatoriu.

Importantă este, pentru orice antologie de literatură a Banatului, selecția autorilor din Serbia. Sunt mulți, unii fundamentali, cu o energie neobişnuită. Ei păstrează limba, tradiția, stilul de viață, validează vechimea; nu putem înțelege lumea/literatura care a fost fără apelul la modelele instaurate de ei. Iată de ce antologiile din ultima vreme (o semnalez cu prioritate pe cea realizată de Aurel Turcuş) păstrează, cu onoare, „documentele" lor.

CRONOLOGIE

1895 – Spre jumătatea ultimului deceniu al secolului al XIX-lea, prin „încercările" lui Victor Vlad Delamarina de a **localiza** în „dialect lugojan" anumite comedioare străine (dintre care – precum se scrie într-o corespondenţă din Lugoj publicată în „Dreptatea" nr. 51/1895, p. 4 – comedia *Pacienta*, localizată şi transpusă într-un „jargon curat bănăţean" a fost jucată cu deosebit succes în data de 11/23 februarie [1895] la hotelul „Concordia" din localitate (Ţepelea, 2005, p. 140).

Aşadar, chiar din primii ani ai săi, fenomenul pe care îl numim **literatură dialectală bănăţeană** începe **nu doar** şi **nu exclusiv** prin „poezie în grai", ci prin scrierile lui Dimitrie V. Păcăţianu şi ale lui **Florinel** (pseudonim îndărătul căruia nu a putut fi identificat numele autorului) – puţin înainte, cu **proză în dialect literar** (D. Păcăţianu datează ultima „nuveletă" *Têrgul* din volumul *De pe la noi*, Bucuresci, Ianuarie 1891), iar prin „încercările", de fapt reuşite, încununate de succes şi frenetice aplauze la „scenă deschisă", **teatrul în dialect literar** îşi situează începutul tot prin Victor Vlad Delamarina (Boldureanu, 2011, p. 16). Gabriel Ţepelea afirmase încă în 1948 (în teza de doctorat) în mod explicit: „Concomitent cu versurile în dialect bănăţean, Delamarina scrie, deci, şi **teatru în dialect** [s.n. I.V.B.] (…). Este cert că Delamarina avea planuri mai vaste în privinţa literaturii dialectale, că era o personalitate artistică complexă, care intenţiona să se realizeze în mai multe domenii" (Ţepelea, 2005, p. 140-141).

1896 – Se stinge, la numai 26 de ani **Victor Vlad Delamarina** (1870-1896).

1902 – **Dr. Athanasie Marienescu** (1830-1915) tipăreşte la Lugoj (Imprimeria Carol Traunfellner) cartea cu titlul *Dialectul român-bănăţean*. „Studiu scris pe basa poesiilor dialectale ale lui Victor Vlad Delamarina", unde eruditul „diletant" bănăţean remarcă (cu mult

timp înaintea lui G. Călinescu [1941] şi încă şi mai mult înaintea lingvistului Gheorghe Ivănescu [1980]) existența acestei **realități** atât în planul istoriei literare, cât şi în „geografia lingvistică" românească şi-i determină două arii de vorbire în grai, ceea ce constituie **baza dialectală a dialectului literar bnățean**: „graiul lugojan şi din prejur" (pentru poeziile – şi, adăugăm noi, pentru „încercările" în dramaturgie – ale lui V.V. Delamarina) şi aria de rostire cărăşană (pentru textele în proză dialectală publicate de **Florinel** în „Dreptatea"/1895 şi în „Poporul român"/Budapesta, 1902). Marienescu nu menționează şi cea de-a treia arie de rostire bănățeană, cea din nord-estul provinciei noastre istorice, pentru că – presupunem noi – el nu avea suficientă încredere în cartea de proză dialectală a lui Păcățianu publicată în 1899 la Bucuresci (Boldureanu, 2011, p. 18).

1923 – În primul deceniu de după Unire, o altă manifestare a culturii rurale bănățene, **literatura plugarilor condeieri** (şi, în strânsă legătură cu aceasta, **gazetăria sătească**) se bucură de o largă extindere în Banat. Astfel, **Nicolae Vucu-Secăşeanu** (1885-1953) şi **Petre Petrica** (1902-1982), plugari condeieri din Secăşeni respectiv Cârnecea (județul Caraş Severin) se afirmă ca dramaturgi; primul scrie *Nărodu-n cale* şi *Nunta fără voie* (dramă de moravuri) iar Petre Petrica *Păcate*, piesă de teatru cu aceeaşi tentă moralizatoare, destinată interpretării în mediul sătesc în ciuda faptului că, asemenea celorlalte creații ale plugarilor condeieri este scrisă în limba literară.

În perioada interbelică sărbătorile ofereau prilejul unor mici spectacole ale rostirii: **monoloage**, multe dintre ele recitate „în grai", fiind aşadar poezii ale lui V. Vlad Delamarina, G. Gârda, Tata Oancea, ori secvențe din *Țiganiada* lui Ion Budai Deleanu reintegrate „oralității populare" – cum ar fi *Numărătoarea țîganilor, Căzania țîganilor, Di śe n-au țîganii besărică*.

1926 – Se semnalează în zona nord-estică a Ardealului încercări de monoloage şi comedii în grai (din păcate de nivel mediocru) precum comedia *Primărița* scrisă de Simeon Rusu în „dialect câmpinean" şi cu grafie maghiară publicată la Cluj, Casa de Editură Alexandru Anca, 1926.

Nereuşite ca „experiment lingvistic" şi mediocre ca expresivitate şi valoare artistică au fost şi încercările lui V. Copilu-Cheatră în

„grai moțesc” prin volumele *Cartea Moțului* (poeme, 1937) şi mai ales prin *Viața lângă cer* (1943), ori placheta cu vădită (dar nereuşită) tentă polemică dată după 40 de ani de Traian Rusu-Şirianu prin placheta *Noi ni-s capu* (Editura „Poporul român”, Timişoara, 1943) scrisă în „grai arădan-crişan (…) **specific Crişurilor**” (s.a.), unde „poezia” *Ana din Crişana* se vrea o replică foarte târzie dată cunoscutei poezii a lui George Gârda *Că tăt Bănatu-i fruncea* (Țepelea, 2005, p. 213).

Socotim că sunt necesare aceste date ce țin de istoria fenomenului numit **literatura dialectală bănățeană** pentru a arăta că el n-a fost singurul, că a fost constatat (prin urmare **atestat**) chiar dacă prin „atacuri” contestatoare ori replici polemice, acestea din urmă (din păcate ori din fericire – **însă nu din întâmplare**) au rămas simple contingențe în istoria fenomenului; credem, însă, că menționarea acestor fapte de context şi luarea lor în considerare în analizele şi exegezele viitoare ale **literaturii dialectale bănățene** sunt de natură să ducă la **explicarea complexă** a respectivului fenomen, care, chiar potrivit acestor contingențe contextuale, a fost şi a rămas unic în istoria literaturii şi culturii naționale.

După 1948 – Căminele culturale (fostele **case naționale**, dar şi altele amenajate ori nou construite) promovează prin „activiştii culturali” un gen nou, adecvat „noilor realități ale satului” – aşa-zisele „brigăzi artistice de agitație”. La sărbătorile mari însă (Crăciunul, Paştile, Rusaliile), când se țineau baluri săteşti, trupele de actori săteni jucau **scenete** (devenite „populare”) după Creangă sau Alecsandri şi chiar comedii clasice (cum ar fi *O noapte furtunoasă*). În deceniile următoare s-au constatat încercări ale unor intelectuali ai satelor bănățene (precum învățătorul Ion Biriescu din Sacoşu Mare) de a crea şi pune în scenă piese comic-moralizatoare în care abundă replicile doar **recomandate** „regiei” să fie exprimate „în grai”, iar personajele, ca şi „pretextele” sunt adesea convenționale (vezi Ion Biriescu, *Teatru*, ediție îngrijită, note şi prefață de Gheorghe Lungu, Timişoara, Editura Eurobit, 2010.

Cartea aceasta este – din păcate – un exemplu despre cum poate fi „ratată” literatura dialectală bănățeană, dar **din fericire** confirmă – chiar fără să vrea şi să urmărească acest lucru – atât necesitatea ca literatura această să fie publicată în chip profesionist, cât mai ales să

fie scrisă de oameni talentați, conștienți de capacitatea și arta lor, așadar **cunoscători** ai acestui tip de literatură).

1972 – La Buziaș, echipa de teatru de la Casa de cultură din oraș pune în scenă comedia în grai bănățean *Uina Sida are goșci* datorată regizorului profesionist **Dan Radu Ionescu** (1922-1996) de la Teatrul Național din Timișoara, comedie rămasă inedită până în 2011 (Boldureanu, 2011, p. 329-361). Comedia a mai fost jucată de trupa de teatru sătesc de la Căminul cultural din Topolovățu Mare (județul Timiș) în 1973 și reluată la Casa de cultură Buziaș în 1978.

2003 – Ioan Viorel Boldureanu publică la Editura Marineasa din Timișoara în seria „Literatură dialectală" piesa de teatru *Niepoți lu Moș Costa*, comedie în grai bănățean în două tablouri, prolog, intermezzo și epilog (cu Dedicație, Precizări și Glosar). Prima variantă a fost terminată în 1979, dar, pusă în scenă în anii '80 de trupa din Topolovăț, spectacolul a căzut la „vizionare" (cenzura obligatorie a fiecărei puneri în scenă). Varianta tipărită a fost finalizată în 2002 și propusă de autor (fără succes însă) caselor de cultură din Buziaș și Lugoj, precum și în proiect de teatru radiofonic pentru Gura Satului la Radio Timișoara, inițiativă neagreată de „conducerea centrală" de la București (2008).

2011 – Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă și Cornel Ungureanu realizează *Antologia literaturii dialectale bănățene (poezie, proză, teatru)* 1891-2011, pe care o oferă spre publicare Editurii Universității de Vest din Timișoara.

NICOLAE VUCU-SECĂŞEANU
(1885-1953)

Data şi locul naşterii: 1885, Secăşeni, judeţul Caraş.

Şcoala/Studii: Clasele elementare în satul natal (unde a şi rămas, ca ţăran înstărit); preocupat de cultură şi slova scrisă – ca autodidact.

Profesia/ocupaţia: Orfan de la şapte ani, moştenitor al unei gospodării ţărăneşti bunişoare, iar mama sa i-a înlesnit contactul cu lumea cărţilor, acordându-i destulă libertate (Ţepelea, 2005, p. 81). A ajuns senator de Caraş (ca membru al „Ligii Agrare" – 1931-1932) în Parlamentul României.

Volume: *Pomana* (piesă de teatru, 1927); *Nuntă fără voie* (piesă de teatru, 1928), iar în manuscris a rămas piesa *Nărodu în cale.*

Colaborări/cenacluri: Editează împreună cu Ilie Crăciunel gazeta „Ţăranul" şi colaborează la „Almanahul Banatului", „Cucu", „Zorile Banatului", „Cuvântul satelor", „Progresul" ş.a.

Prezenţă în culegeri şi dicţionare: Atipic pentru plugarii-condeieri, „scriitorii-ţărani", dar tot pe-atâta de elocvent pentru **genul dramatic al literaturii dialectale** (la vârsta ei de tinereţe), este remarcat (şi antologat!) de Gabriel Ţepelea în *Plugarii condeieri din Banat* (Bucureşti, „Cercul bănăţenilor", 1943) şi trecut în câteva cărţi bio-bibliografice şi dicţionare: Iosif Stănilă, *Un fenomen bănăţean: ţărani scriitori, ţărani compozi* (Reşiţa, Editura Timpul, 1994); Bitte, *Dicţionarul*; Pătruţ, *Creatorii*.

Fragmentul (scenele II-IX) sunt preluate din Gabriel Ţepelea, *Plugarii condeieri din Banat (...)*, Timişoara, Editura Marineasa, 2005, p. 82-88 şi transcrise în sistemul propus de noi pentru textele dialectului literar bănăţean, sistem aplicat – spre omogenizarea lexicului şi unificarea grafiei – în toate textele („clasice" sau contemporane) din antologia noastră, indiferent de modul sau „aproximaţia" cu care au apărut în anterioarele ediţii şi variante de tipărire.

Notăm că piesa de teatru *Nuntă fără voie* (dramă) „e scrisă în dialect bănăţean" (Ţepelea, 2005, p. 82)

NICOLAE VUCU-SECĂŞEANU

Nuntă fără voie
[fragmente]

[O odaie țărănească din Banatul începutului de secol XX]

Scena II
(Gheorghe – tatăl, Sofia – mama şi Trăian)

Trăian *(venind de la şcoala de repetiție cu cărțile subsuoară)*: Sărut mâna!
Sofia: Să trăieşci! Dar śe poace fi d-ai stat atâta la şcoală, ori vrei şî tu să ce faś popă ori dascăl?!
Trăian: Ba nu, mamo! O ținut domnu învățători prăleźere cu noi dăspră economie, dăspră prăsîla la marve şî la hoare, cum le dzîśem noi acasă…
Sofia *(râzând)*: Ha, ha, ha... Ba că ş-o găsît sacu pececu, învață Tanda pră Manda. Dzîś că o ținut leźe cu voi, dar oare el îi fişcal să şcie leźile? Dar dă unge şcie el păoritu ca tată-tu? El care umblă cu păpuśii vicsuiț când săre lumea în sus dă lucru, atunś îi la şpațiri. Dar dă marve śe şcie el? Că n-are crac dă marvă-n avlie. Dă hoare nu dzîc, o şci dacă i-o fi spus dăscălița cum să pun oauăli supt cloță...
Gheorghe: Lasă-ce cu flecurili tele, nu ce 'mestăca unge nu-ț ferbe oala!
Sofia: Ducă-să dă dascăl... O avut el vreme până la doispreśe ani dă învățat, nu acuma când am io dă gând să-l însor.
Gheorghe: Oi avé tu, dar n-o avé el şî n-o să faś nuntă fără voie...
Sofia *(punând mâna pe capul lui Trăian)*: Aşa-i, Trăiańe, io m-am pus în gând să ce-nsor cu Florica lu Ion Albu...
Trăian *(cu mirare)*: Pră mińe? Poace credz că m-am zăbunit, să mă băźucurească lumea? Śe ar dzîśe copiii dă sama me? Şî śe ar dzîśe domnu învățători, domnu părince – care ńe dau alce învățături, nu ca voi? Ei ńe spun să nu faśem cum ați făcut voi până acuma, nunț năcununace ca la țîgani, numa să urmăm pră alce nații măi învățace dăcât noi, śe-s măi naintace în propăşîre... în progres.
Sofia *(aparte)*: Ăsta iar înśepe păsăreşce... nații, propăşîre, progres śe şciu io śe-s alea?
Gheorghe: Vedz c-ai făcut socoata fără birtaş!...
Sofia: Dar s-or măi însurat la noi aşa!...
Trăian: S-or fi însurat, nu dzîc ba, dar io nu fac una ca asta, Doamńe fereşce! Ori voieşci să mă prăfac ca „un copil śe vre să fie mare" dîn carcea dă

śicire, care luându-ş pălăria, praşchia şî boata lu tată-so, s-o credzut om mare? Aşa dă însurătoare; io mă duc să văd la precini pră unge mânăm vaśili după amńazăț *(Iese grăbit.)*

Scena III

(Gheorghe şi Sofia)

Gheorghe: Vedz śe răspuns căpătaş dî la copil?! Tu ai credzut că-i aşa cum tu vrei? Şcie el măi mulce dăcât cińe, ba încă şî dăcât mińe. Ieri m-o śecit dîn gazătă un cauz dăspră urmărili unei nunț năcununace şî fără acce, cum scria acoló: copilu ăla o rămas oarfăn după tată, dar n-o dobângit nimic dîn avere, că părinții n-or fost cununaț şî copilu o trăbuit să să baźe slugă. Apo' io nu vreu ca averea me căşcigată cu atâta sudoare să aźungă pră mâna advocaților ori în mânili unor ńamuri-năńamuri.

Sofia: La noi niścând nu o să să întâmple aşa!

Gheorghe: Dumńedzău măi poace şci urmărili, măi cu samă că niś copilu nu să-nvoieşce odată cu capu. Dar o să mă duc să-i povestesc gându tău şî lu domnu părince, ca să văd ś-o dzîśe el...

Sofia *(cu mânie)*: Du-ce, că tot cu sfaturili popilor m-am ținut casa şî binili! Du-ce spuńe-i şî ś-am śinat asară, că tu aşa eşci făcut; *(pentru sine)*: Popa... popa şciu ś-o să spună. O să-nśapă iar cu predíca dî la Anu Nou, o să i-o spună dîn fir în păr totă, ba măi adoagă el śeva, şcie el că dacă faśem nuntă năcununată n-o să ie niśun crițari dî la noi, dar aşa ar avé vro śinś-şasă lei pră „estractu" dă bocedz, vro dzăśe pîntru cununie, afară dă asta ar fi şî el la nuntă, că-i bun precin cu Gheorghe dă când îi „îmbru" la besărică. Numa că mie nu-m pasă niś dă dzăśe popi! Ori dacă nu ieu fata asta după copilu meu, îm dă el fata lui? Dar să vină baba Ruja să-m aducă vorba dă fată şî pră copil îl înduplec io până să-nvoieşce, şî dacă o fi să-i de ocolu dî la „fântâna cu leacuri", să va învoi şî Gheorghe. *(Se uită spre uşă.)* Dar iacăt-o că vińe – vorba rumânului – când vorbeşci dă lup, lupu buie-n oi!

Scena V

(Sofia, Baba Ruja)

Baba Ruja *(intră cu o sticlă la brâu)*: Bună dzîua, Sofio-o-o!

Sofia: Bună să fie... mamo Rujo!...

Baba Ruja: Au, țuś-o mama, ce-i fi nădăit că m-am prins pră acoló dă vin aşa târdzîu.

Sofia: Ba, şciu că alcili ce-or opăşit.

Baba Ruja: Opăşit, dzău, opăşit – că au, mulţam lu Dumńedzău – au dă toce. Când le spuşăi că am venit în peţît pîntru voi, ca să aduśem pră Florica după Trăian, nu măi şciau – dă bucurie – pră śe lume îmblă. Că n-au, dragă, n-au alţ oamini pră potriva lor în sat, şî să o de în alt sat le pare şî măi rău, că atâta fată au şî ei, ca şî voi copilu. O śerut-o şî un dascăl dîntr-un sat veśin, dar nu o dau niś după vlăgica. Dă bucurie îm dădură câta răchie ca la o muiere bătrână – şî cu asta m-am amânătat. Îm măi arătară câce-toce, vro opt pońevi, toce ţăsuce rânduriu, dzîśau că toce îs a' lu Florica, vro dzăśe-doauădzăś dă trâmbe dă pândză. M-or dat într-o uieguţă câta răchie, iacăt-o *(scoate sticluţa.)* Be şî tu Sofio, să vedz numa śe răchie bună au. Spusără că măi au vro patru-śinś acoave anumit prîntru nuntă.

Sofia: Las-o păcatului dă răchie... dar śe-o dzîs Ion dă zăstre, că numa cu asta dacă l-om puce îndupleca pră Gheorghe meu...

Baba Ruja: Nu pot să şciu, că pră Ion nu l-am aflat acasă.

Sofia: Asta ar fi măi fi dă lipsă să să şcie... că deh! Gheorghe nu pre îi cu voie, iar copilu nu vre niśdăcum. El şcie śe şcie. Şcie câce-toce dî la şcoală; nu-i măi lumea ca năince-vreme. Acuma şî crâmpoţî dă copii şciu dă prîn ăle cărţ, dă prîn ăle novele tot śe-i în lume...

Baba Ruja: Lasă-i pră maica... O' nu şcii tu śińe-i baba Ruja dăscântătoarea, că vin la mińe muieri tumna dă pră lângă Dunăre să le dau în sămn, dară ţîie să nu-ţ fac, că ni-s uşă lângă uşă?!? Copilului îi fac o unsoare dă dragostă, dă să duśe-n lume după fată!... Lu Gheorghe tău îi fac o apă dî la moară, care să-ntoarśe pră stânga, ş-atunś nu ci-i ceme!...

Sofia: Da, că asta am vrut să ce-ntrăb şî ío, că eşci muiere prăśepută.

Baba Ruja: Adă, dară, lu maica vro şasă cucurudz, tri d-ăi albi şî tri d-ăi galbeni, o źumătace dă litră dă răchie şî după śe o dăscânt să-i dai lu Gheorghe să guşce. Pîntru copil adă o bucătură dă clisă să-i topesc o untură.

Sofia: Îţ aduc, mamo Rujo, îţ aduc!... Îţ aduc doispreśe cucurudz, nu numa şasă, şî o litră dă răchie, dar să le dăscânţ cu leac, că tare am voie dă fata asta.

Baba Ruja: Atunś îi şî măi bińe!... Că dîn śe-i mult, îi măi cu leac...

Sofia: Mă duc să-ţ aduc, că acuş o să vină Gheorghe, că uită, la śas acuş îi doispreśe – vremea prândzului. *(Iese.)*

Baba Ruja *(caută la brâu după sticlă)*: Să măi înghit câta dîn uieguţă, că doar o fi bińe. Pră sară capăt dî la Sofia. *(Bea.)* Că doar n-o să-i fac dăscânceśile cu răchia, niś unsoarea cu clisa!... O să fac câta unsoare pră grumadzu meu, că dzău, îi şî uscat d-atâta post, că la mińe-i măi mult post dăcât slastă, poace să mă cumińeśe popa în fiecare dzî, că mi-s prăgăcită – tot cu stomacu gol... Îm ţîn viaţa cu uieguţă d-aşcea *(îşi*

arată sticla). Cucurudzî îi voi da la ăle doauă găinuță, dacă s-or măi țîńe prîn ocol, că nu le-am văzut d-alaltăieri... *(Se uită la sticlă.)* Aş măi be, dar mă cem că mă pringe şî-i amńazățu, mă cem că mă clacin pră drum. *(Îngândurată.)* A... puie-n ei, că doar n-oi fi furat-o!... *(Mai trage două-trei înghițituri, apoi vâră uieguța la brâu.)*

Scena VII

(Baba Ruja şi Sofia)

Sofia *(intră cu cucuruzii în poală şi cu o sticlă în mână)*: Iacă, mamo Rujo, cucurudzî şî răchia, fă cum şcii că-i măi bińe, că dacă o da Dumńedzău să faśem nuntă, ce-oi gostî ca pră o nănaşă.

Baba Ruja: Grija maichii! Du-ce adă şî o bucătură dă clisă prîntru unsoarea copilului...

Sofia: Haida, că clisa o țîńém în cămara dîn avlie.

Scena VIII

(Trăian, apoi Sofia)

Trăian *(vine grăbit)*: Oare unge-o fi mama? *(Se uită la ceas.)* Îi vremea prândzului şî trăbe să plec cu marvili în țarină. Uşîli dăşchisă... sigur poace fi prîn avlie *(strigă spre obor)*: Mamo!... Mamo!... Vină să-m dai śeva dă prândz, că mă duc cu marvili în țarină, la păscut...

Sofia *(intrând)*: Śe poace fi dă viń aşa dă târdzîu? Doar că nu-i fi fost iar prî la şcoală?...

Trăian: Am fost la precinii mei. Ń-am vorbit să merźem măi mulț cu marvili pră izlaz...

Sofia: Să ce laş tu dă precini, că io m-am înțăles cu tată-to să ce însurăm cu Florica lu Ion Albu.

Trăian: Ad-o prîntru dumita, că io nu mi-s dă însurat, ea poace să să mărice, că-i măi cimpurie cu un an dăcât mińe. La şcoală o fost cu o clasă măi sus dăcât mińe.

Sofia: Nu afla tu spini în coleşă, că s-or măi însurat şî alțî aşa.

Trăian: Nu-m pasă! Dă-m dă mâncare, că mă duc.

Sofia: Aşceaptă să vină şî tată-to dî la popa, să prândzîm cu toț.

Trăian: Śe faśe el la popa?!

Sofia: S-o dus să-i spună şî lui că vrem să ce însurăm.

Trăian *(supărat)*: Śińe l-o mânat acoló? Că părincili îi ăl măi mare potrivnic a' nunţîlor năcununace. Mie mi-i şî ruşîńe!... D-ai şci cât ń-o învăţat el la religie dăspră strîcăśuńa bănăţănilor, care măi toţ îş fac dă cap cu aşa nunţ sălbaciśe.

Sofia: Lasă pră mama, nu ce năcăjî, că nu o să tot merź la şcoală. Până când o să fii tot pră mâna lor?

Trăian: Dă-m dă mâncare, nu vreu să aud vorbe d-aşcea! Io nu mi-s dă-nsurătoare şî paśe! *(Îşi caută mâncarea singur şi pleacă grăbit.)*

Scena IX

(Gheorghe, Sofia)

Gheorghe: Śe ce superi daficea, mă abătui şî io la domnu notari şî n-ai śe-i faśe, nu ńe lasă cu muzícă, măi cu samă că n-am fost omu lui la aleźuri.

Sofia *(întrerupându-l)*: Dă domnu „notăraş" nu-i smintă, o păreche dă pui la doamna ş-atunś dăloc să suśeşce, că nu-ntoarśe caru cu patru boi...

Gheorghe: Dacă ce ghingeşci tu că lui îi porînśeşce doamna, cum îm scoţ tu mie ochii...

Sofia: Na, bińe, bińe!... N-ai vădzut tu śińe şăge la gireapta când să duc ungeva? El ori ea?

Gheorghe: Că baş prîntru aia-i măi mică, că şî Cristos stă d-a gireapta Tatălui...

Sofia: Asta iar popa ţ-o spus-o!...

Gheorghe: Lasă-ce că n-o să aźunźem la sfadă. Adă prândzu că-s doauăspreśe śasuri. *(Sofia aduce două tacâmuri.)* Năcaz cu copiii până-s miś, năcaz şî când îs mari *(după o gândire mai îndelungată)*: Nu şciu dă śińe să ascult: dă popă ori dă muiere?...

Sofia *(aduce de-ale mâncării)*: Dă muiere! Că ea ce-ndoapă cu mâncăruri, nu cu predíś ca popa.

Gheorghe: Da' unge-i Trăian?

Sofia: S-o dus cu marvili la izlaz...

Notă: „Piesa e scrisă în dialect bănăţean" (Ţepelea, 2005, p. 82).

DAN RADU IONESCU
(1922-1996)

Dan Radu Ionescu face parte dintr-o ilustră familie de actori timişoreni, de scriitori care s-au implicat cu asupra de măsură în viaţa artistică a Timişoarei ultimei jumătăţi de secol. Scrisul lui Dan Radu Ionescu este al unui comediograf care nu îşi alege mijloacele pentru a facilita întâlnirea cu cel mai larg public cu putinţă. Comediile lui Dan Radu Ionescu urcă de la scheci la compoziţia ambiţioasă de formulă caragialescă, reprezentabilă pe marile scene.

Jucat la Teatrul Naţional timişorean în mai multe rânduri, cu comedii de succes, el n-a ignorat teatrele săteşti, implicându-se în devenirea literaturii dialectale prin piese importante pentru înţelegerea rostirii în grai. Regizor şi actor, Dan Radu Ionescu a realizat piese într-un act în care lumea rurală se exprimă cu har. Comicul de situaţie trece mereu către carnavalesc, comicul de limbaj se sprijină pe rostirea dialectală, atât de favorabilă azi comediei. Regizorul, actorul şi scriitorul Dan Radu Ionescu îşi defineşte apartenenţa şi, evident, orgoliul prin personaje care exprimă fidel Banatul.

Cornel Ungureanu

Data şi locul naşterii: 15 decembrie 1922, Timişoara.

Şcoala/Studii: Şcoala primară în localitatea natală; după clasele gimnaziale şi liceale, urmează Facultatea de Artă Dramatică la Cluj, precum şi Facultatea de Istorie-Geografie din acelaşi oraş.

Profesia/ocupaţia: Regizor la Teatrul de Stat, apoi la Teatrul Naţional din Timişoara.

Volume: Nu a publicat volum personal. Comedia *Uina Sida are goşci* a rămas în dactilogramă; a fost jucată la Teatrul Popular Buziaş (1972; 1978) şi la Căminul Cultural Topolovăţ (1973), de trupa de teatru sătesc din această localitate.

Colaborări/cenacluri: Cenaclul „Ridendo"; publicaţii: „Timişoara", „Renaşterea bănăţeană", „Pardon" etc.

Prezenţă în culegeri şi dicţionare: *„Ridendo" 40* (volum aniversar) îngrijit de Ionel Iacob-Bencei, Timişoara, Editura Eurostampa, 2009.

DAN RADU IONESCU

Uina Sida are goşci

[comedie în grai bănățean – traducere şi adaptare?]

Personajele

(în ordinea intrării în scenă)

Uina Sida – săteancă, nevasta lui Trifu – 45-50 de ani
Trifu – capul familiei, ceapist – cam 50-53 de ani
Persa – vecină, cam de aceeaşi vârstă cu Sida
Marin – fiul unor prieteni din Craiova, cunoscuți la mare, tânăr modernist, pletos, înzorzonat venit în vizită din alt oraş la familia lui Trifu
Georgeta – fiica maistorului Miclea, venită şi ea la aceeaşi familie
Petrică – fiul Uinei Sida şi al lui Trifu – 25 de ani
Vioara – sora lui Petrică
Doamna Marinescu – mama lui Marin
Maistoru Miclea – tatăl Georgetei, maistru la Hunedoara, care s-a împrietenit cu Uina Sida şi cu Trifu în concediu la mare în anul precedent.

Actul I

(Suntem în casa nouă a lui Uica Trifu. Camera din mijloc. E spre seară. Uina Sida confecționează un ghem. Uica Trifu, deşi îi ține sculul, parcurge, peste braț, ziarul desfăcut pe masă. Cortina descoperă tabloul.)

Trifu *(comentariu la cele citite)*: Au-Doamńe!…
Sida: Śe-i?
Trifu: Au-Doamńe! *(începe un râs sănătos.)*
Sida: Śe ce-o apucat, omule?!
Trifu: Numa śiceşce, Sido, în foaie śe şodzănii măi poace scrie şî Uica Vică ăsta!…
Sida: Śiceşce-m tu, că io nu-m măi văd niś mâna cu ocherii ăşcia vechi. Dă prăstă un an ce bat la cap să-m iei alțî când ce măi ceamă la Cimişoara.
Trifu: Numa să nu ce zăuiț tu să-m aduś amince c-o dzî năince d-a pleca – noa ascultă! *(Ia ziarul în mână obligând-o pe Uina Sida să-ş adune ghemul ocolind ziarul. Lectura o face ca unul care a mai citit o dată şi râde anticipat la poante)*:
„Ieri m-or dzîs şî Ceacea Savu şî Cea Regă a lu Tie/ Hai să ńe śinstim, Cea Vică, cu o țâră dă răchie!/ După multă sfadă Sofi s-o-ndurat ca să

mă lasă/ Da' m-o dzîs: La noauă śasuri să fii omule acasă!/ Io am cam băut cu Savu şî cu lotru ăl dă Rega/ Pân-la tri fârtai la unu, când s-o încuńat bodega./ Când aźung acas la mińe, merg înśet ca baba surdă/ Dar nimer o vadră goală, o lovesc şî ea să-mburdă./ Sofi s-o trezît dă larmă, dă supt dună o scos nasu/ Ş-o-ntrăbat: Îm poţ tu spuńe cam la câce o fi śasu?/ Io îi spun pră întunerec că îi tri fârtai la dzăśe./ Dar pendula bace unu, d-am sîmţît pră space reśe./ Sofi-atunśa, mînioasă, spus-o: Nu fă pră ńebunu,/ Nu-m spuńe că-i numa dzăśe când pendula bace unu!/ Io mă źor şî-i dzîc: Îi dzăśe – numa vedz tu că pendula/ Bace unu, că nu poace bace, dară, şî pră nula!… *(Se amuză amândoi de poanta finală, dar din senin Uica Trifu oftează.)*

Sida: Acuma śe ce-o apucat?

Trifu: Iar am dat cu ochii dă buletinu metiorologic. Iar niś gând dă ploaie… *(Se revine la scena mută de la începutul actului I.)*

Persa *(apare în prag şi face înconjurul camerei cu privirea)*: Ha, voi vi-s acasă?

Trifu: Şî tu ai venit să vedz dacă-i aşa…

Sida: Śe nouătăţ ń-aduś?

Persa *(ca să nu se cunoască că a venit pentru cu totul altceva)*: Sămoil-a' meu vre să şcie mâńe la câce śasuri ieşîm la oaldă.

Trifu: Că el nu şcie?!

Persa: Şcie, da vre să şcie egzat.

Trifu: Ca şî adz, ca şî ieri, ca şî alaltăieri, ca dă când îi agricultura. *(Moment de joc mut*: *Sida cu Trifu cu ghemul, Persa cu inspecţia.)*

Persa: Şî voi tot sînguri?…

Trifu *(după ce a privit sub masă şi sub scaun)*: Sînguri!!

Persa: Śe ce mânii tu pră mińe?!

Sida: Nu să mânie pră cińe, îi mânios pră grăginărit, că s-o săturat până prăstă cap.

Trifu: Nu-i istina. Da' când mă uit şî văd cum să uscă tot, îm vińe să bolândzăsc!

Persa: Asta îi numa d-aia că nu măi cregem în Dumńedzău-dragu. Nu trimece ploaie numa ca să arece că El o rămas ăl măi tare dîntră toţ…

Trifu: …Bolândzî dă trimuriś!…

Sida: Şî baş acu' o trăbuit să să strîśe şî „dumńedzău-ăl dă răzărvă".

Persa: Ha?

Sida: Măşîna aia care faśe ploaie.

Trifu: Strîcat?! I s-o mâncat rotoru şî baiu-i că nu să găsăşce cu dărabu. Prăstă tot am căutat, prăstă tot am śerşît. Nu găsăşci cu dărabu niś dă sămânţă. Niś dacă dai ciubuc…

Persa: Dă miru lumii!…

Sida: Usche-să dracului tot! Śe-ț sparź tu capu pîntru asta? Nu-i grăgina tea.

Trifu: Sido, câtă sudoare m-o curs numa io şciu. Ş-acuma, când îi să strânźem răcolta, să uscă tot!

(Surprinzând intenția Persei de a inspecta din ochi şi camera de alături): Sido, spuńe-i la muierea asta că nu ń-or vinit încă goşcii, că altfeli bolândzăşce. N-o vedz cum să tot foieşce?

Sida: Că nu dă asta o vinit!

Trifu: Nu?! Ea o vinit că-i strîcată pumpa dă apă şî nu să găsăşce om care s-o chicheascâ!…

Persa: Să şcii că baş dă aia. Că dacă n-ai răcoaltă, niś căşcigu nu-i calumea.

Sida: D-aia i-am spus c-ar fi fost măi bińe să ńe fim dat copiii să lucre la făbrícă la oraş, au sălariu lor şî nu le strîcă ploaia căşcigu. La sat îi bińe să viń numa la ogină când ai conced… iaca aşa cum vin goşcii noştri.

Persa: În sara asta.

Trifu: Dă unge şcii tu că vin baş în sara asta?

Persa: Poace n-am iscălit io scrisorili răcomăndace, când n-aț fost voi acasă?! Una dî la Craiova şî alta dî la Huńedoara.

Trifu: Ş-o fost scris pră plic că vin în sara asta?

Persa *(lezată)*: Doamńe, Trifule, tu credz cúmva c-am bogicăit prîn scrisori?!?

Trifu: Nu cred, mi-s sigur.

Sida: Acuma nu vă sfăgiț! Povesteşce-i măi bińe cum ń-am cunoscut cu ei anu trecut la mare.

Trifu: Cum?! Tu ai givănit cu ei cât o fost dzîua dă lungă şî, cum tot n-aț gătat, i-ai pofcit la noi. Că tu nu ce-ai dus pîntru nimic în lume în apă.

Sida: Doamńe, bace-mă! Pîntru asta îi musai să ce dăzbreś aproape în pelea goală.

Persa: Asta aşa-i! În dzîua dă astădz nu măi ezicstadză ruşíńe.

Trifu: Vi-i śudă pră alcili. Hai să faśem un rămăşag. Dacă voi doauă aț îmbla tri luni în pelea goală la mare, niś dracu nu s-ar uita la voi, ar întoarśe capu.

Sida: Śeee?!?

Persa: Haaa?!?

Sida: Unge-i măturoniu?

Trifu: Tu vrei să ńe bacem? Atunś sara bună! Io m-am dus.

Sida: Du-ce! Da' du-ce şî-m ie ocheri măi tari! *(Trifu pleacă repede.)*

Persa: Nu ce năcăjî, Sido, că toț bărbațî îs la feli. Pră toț îi musai să-i trimecem cu răcheta pră lună.

Sida: Ogoaie-ce, că io măi am lipsă dă Trifu meu!

Persa: Ha?

Sida: Cum nu?! Śińe să de la marve dă mâncare? Nu-i om rău, numa că atunś când i să faśe lui dă ducă, dusu-i!

Persa *(care a trecut în locul lui Trifu la ţinut sculul)*: Śe oameni îs ăşcia care vin acuma la voi?…

Sida: Unu-i arvocat prî la Craiova şî pră muiere-sa o ţîńe acasă; şî unu-i maistor la furnale la Huńedoara şî muiere-sa infermeră la creşa dă copii miś. Numa că nu vin ei. Trimet numa copiii.

Persa: Şî-s mari copiii?

Sida: Nu şciu, că la mare or fost baş ca noi – fără copii. Cred că îs cam d-o samă cu Petrică şî Vioara me, că şî noi ni-s cam d-o samă cu ei.

Persa: Şî câţ copii vă trimet?

Sida: Unu şî unu. Ăia dî la Craiova au doi şî ăi dî la Huńedoara au tri, da' la noi trimet numa câtă unu.

Persa: Bińe că să sîmt!…

Sida: Di śe? Loc în casa asta noauă ar fi fost pîntru toţ şî nu strîca să-i măi scoată dîn blocurili alea dă ţăment mácăr pîntru câciva dzîle.

Persa: Da' copiii tei unge-s acuma?

Sida: La Cămin, la proba dă źocuri. Învaţă ***Şâreghea*** şî ***Leuca*** pîntru concurs.

Persa: Şî îi aduc cu măşîna?

Sida: Nu, îi trimet cu trenu.

Persa: Trenu o vinit d-un śas. Iu Doamńe, s-or fi rătăśit prîn sat!

Sida: D-un śas? *(se uită mioapă la ceasul de pe perete)*. Mânśe-i focu dă ocheri! Io-i sparg. Iuuu, şî io m-am luat cu vorba şî încă n-am gătat dă pus în rând soba-mare. *(Trece repede în camera alăturată. Lătrat de câine în paralel cu glasul de afară al lui Marin care repetă*: *„Fără scandal, tăticu!"...)*

Sida *(de alături)*: Iacătă c-or aźuns! Perso, adă tu goşcii-n casă!

Persa: Dăloc, că io pîntru asta am şî vinit, să-i văd! *(Strigă din uşă)*: Pofciţ vă rog!

Marin (*de dincolo de gard)*: Fiţi amabilă, legaţi-l pe Jegărică, că-mi face pantalonu dantelă.

Persa *(ieşind)*: La loc, Turcu, la loc, că vedz pră dracu! *(În timp ce Turcu se liniştează după o schelălăitură, Sida parcurge scena intrând în bucătărie, luând în trecere şi ghemul şi sculul rămase pe masă).*

Persa *(revine, conducându-l pe Marin)*: Pofciţ, domnişoară!… *(Marin intră – justificând confuzia*: *e cu ultra-plete, cu pantaloni evazaţi, cu bluză sport, cu sacoşă şi poşetă pe umăr.)*

Sida *(apare din bucătărie în clipa în care Marin îşi depune bagajele)*: Bińe aţ vinit!

Marin: Sărut mâinile. După descrierea pe care v-au făcut-o bătrânii mei, sunt sigur că dumneavoastră sunteţi lelea Sida.

Sida: Io mi-s. V-or spus cum arăt? *(Persa duce bagajele alături.)*

Marin: Înseamnă că cei de la bufet nu mă îndrumară greşit *(vine la Sida)*. Primo, permiteţi-mi să vă îmbrăţişez. Secundo, un pupic din partea doamnei Marinescu. Terţio, un pupic din partea avocatului *(i-a făcut capul volan de maşină pe drum cu serpentine)*. Şi ad finem, un pupic special din partea subsemnatului.

Sida: Măi mereu cu ţucatu, că-m suś grumadzu, domnişoară.

Marin: Care domnişoară, tăticu?

Persa *(revenită din camera de alături în timpul pupăturilor)*: Nu ce zmuśi, Sido, că poace aşa-i moda la fecili dî la Craiova…

Marin: Care fete, tăticu? Unde vezi mata p-acilea o bambină?

Sida: Atunśa… poace vi-s măritată… şî trăbe să vă spun doamnă.

Marin: Ferească Sfântu! Sunt fără verighetă.

Sida: Asta-i bińe, că eşci prea cinără, domnişoară.

Marin: Iar domnişoară? Mi se pare că stăruiţi într-o confuzie…; *(cedând jocului)*: Din partea mea, dacă vă amuză…

Persa: Şî di śe nu vă plaśe să vă spună domnişoară?

Marin: Mie-mi place să mi se spună simplu: tu.

Sida: Vedz-aşa, fată, acuma înśepi să-m plaś. Da' cum ce ceamă pră cińe?

Marin: Marin… ăă… Marina.

Persa: Frumos nume. Vińe dî la vapoare?

Marin. Nu. Vine de la *(cântă)* „Marina, Marina, Marina"…

Persa: Aha, dî la televizor. *(Lătrat de cîine şi clacsonat insistent de camion).*

Sida: Na, că o aźuns şî gostu ălălalt. Pră unge o vândrăli Trifu ăla?

Persa: Poace s-o fi dus prî la Sămuilă a' meu.

Sida: Să păzască uiaga în doi să nu să-mburge. *(Lătrat insistent.)* Mă duc să ţîn cînili. *(Iese).*

Marin: Păi mai vine cineva?

Persa: Cum nu? Copilu lu ăia dî la Huńedoara, că şî ei or fost la mare cu-a' voştri.

Marin: Ie-te-te, nene!…

Sida *(revine aducând-o pe Georgeta. Georgeta e tunsă „tifos", e în pantaloni şi jachetă şi duce de toartă o valiză)*: Na, iacătă toţ goşcii noştri îs aiśa. *(Marin aşteaptă o nouă confuzie şi ea se produce. Uina Sida se*

adresează Georgetei): Ascultă tu, copile, fără să ce mânii, ţîie îţ spun pră loc: tu!

Georgeta: Bineînţeles, tuşică Sida, cum doriţi dumneavoastră.

Sida: Perso şî Marină, aiś vi-l prăzăntez pră domnu Miclea ăl mic.

Georgeta: Dar eu sunt…

Persa *(nu-i dă răgazul să sfârşească)*: Io mi-s uina Persa a lu Sămoilă lu Păcmez, mulgătoare fruntaşă! *(Cu modestie.)* Decoraţia m-am lăsat-o acasă…

Sida: Şî domnişoara îi Marina Marinescu dî la Craiova. Stă şî ea la noi doauă săptămâni în gostie. Pră mińe mă scuzaţ o ţâră că măi am câta dă chicit în sobă (*Iese cu Persa după ea.)*

Marin *(mucalit)*: E bene? *(se prezintă)* Marin Marinescu.

Georgeta: Georgeta Miclea, dar mi se spune Getuţa.

Marin: Georgeta e mai distins.

Georgeta: Ce ne facem?

Marin: Sau punem buletinele pe masă… sau ne amuzăm aşteptând să vedem cât durează confuzia. Altă soluţie nu întrezăresc, Georgeta.

Sida *(apărută ca din senin)*: Ha, cum i-ai dzîs?

Marin *(prompt)*: Georgel. Acasă i se zice Gicu, dar e mai drăguţ Georgel.

Sida: Şî io o să-i spun atunś ca prî la noi: Giţă.

Marin *(amuzat, Georgetei)*: Giţă, tăticu!…

Persa: Aşa, Sido… Acuma, că ţ-am văzdut goşcii, io pot să mă duc linişcită acasă la mińe.

Sida: Să mi-l trimeţ pră Trifu iuce, că altcum iar mi să-ntoaśe pră tri călări. Că el di śe bea, tot ar măi bea… şî dă atâta śinstit, vińe acasă cherchelit.

Marin *(Sidei)*: Sunt versuri proprii sau folclor local?

Sida: Śe-ai dzîs?

Marin: Zisăi că aş conduce-o pe tanti Persa până la domiciliu. Ard de nerăbdare să-l cunosc pe nenea Trifu câteva clipe mai devreme.

Persa: Foarce bińe, să vadă şî Sămuilă cum arată domnişoarili dî la Craiova.

Sida: Numa să nu stai mult, Mărino, şî să mi-l aduś acasă şî pră uica Trifu.

Marin: Împachetat, dacă nu s-o putea altfel.

Persa: Sara bună! *(pleacă urmată de Marin, care de pe prag aruncă o bezea Georgetei).*

Sida: Śe şoage apucături are fata asta. Dacă ar fi Vioara me ca ea, i-aş flesni una să-i sară muśii!

Georgeta: Copiii dumneavoastră sunt plecaţi din localitate, tanti Sida?

Sida: Nu. Îs la căminu cultural, că-s artişci amatori şî au probă. Trăbă să vină dăloc.

Georgeta *(ezitând)*: Tanti Sida, aş vrea să vă spun ceva, dar nu ştiu cum…

Sida *(a înţeles altceva)*: Cum ieş afară în voreţ, pră lăturea gireaptă.

Georgeta: Nu, nu asta… *(Îi dau lacrimile de neputinţa de a lămuri frontal problema cu confundarea ei cu un băiat.)*

Sida: Prăşep, nu eşci învăţat să fii plecat d-acasă şî ţî-i dor. Las' că-ţ treśe. Nu stă frumos ca un băiat ca cińe să plângă…

Georgeta *(împăcându-se pentru moment cu situaţia)*: Mi-a trecut.

Sida: Na, vedz. Fii şî tu ca Mărina asta, o înśeput să să sîmtă ca acasă. Spuńe-m cum l-ai găsît pră Budală lu Limbălată să ce aducă dî la Cimişoara cu motoru?

Georgeta: La Timişoara am pierdut legătura. Am început să plâng. Trenul mi-a plecat dinaintea nasului. Un nenea, care fugea şi el după tren, m-a întrebat unde vreau să merg. I-am spus. „Urgent la şosea!" M-a luat cu el. E doctorul de aici din comună, face naveta. A aflat că-n noaptea asta are inspecţie la dispensar… şi să nu păţească un bucluc, nici n-a pus bine piciorul în oraş, şi înapoi la gară. Şi la gară…

Sida: Şî Budală ce-o adus pră daficea?

Georgeta: Nu prea…

Sida: Şoferii ăşcia nu fac doi bani!…

Georgeta: Ăsta a făcut douăzeci de lei.

Sida: Iu, bată-l potca! Lasă-l pră mâna mea la şădinţă, ţî-l măi spăl o dată. Şî cum nu i-o fost ruşińe să ce ie pră cińe copil cinăr în cabină când îi toată lipită cu molăraiuri dă muieri în pelea goală?!

Georgeta: Nu m-am uitat la ele.

Sida: Foarce bińe ai făcut! Na, ş-acu' spune-m śe măi fac părinţî tei?

Georgeta: Vă transmit salutări şi multă sănătate şi doresc la anu' să vă întâlniţi iar la mare.

Sida: Mulţam!

Vioara *(intră ca o furtună, trece în camera de alături să-şi depună jacheta cu care a venit în mână)*: Sărut mâna, mamă! *(n-a remarcat-o pe Georgeta.)*

Petrică *(intră aruncându-şi haina pe bancă)*: Sărut mâna, mamă! Auuu… Iacătă că ń-or ajuns goşcii!

Sida: Or ajuns. Pră copilu ăsta frumos îl ceamă Giţă Miclea. Na, io acuma mă duc să aduc să pun śina. *(Iese în bucătărie.)*

Petrică: Fain, Giţă, io mi-s Petrică! *(Îi strânge mâna bărbăteşte.)*

Georgeta: Auu!…

(Vioara vine din camera în care a intrat.)

Petrică: Şî ea îi sora mea, Vioara.

Vioara *(se prezintă)*: Viorica!

Georgeta *(se prezintă)*: Georgeta!

Petrică: Cum?

Vioara: Ea?

Georgeta *(şoptit)*: Nu sunt băiat, sunt fată, dar mămica voastră…

Sida *(intră aducând faţa de masă şi pâinea)*: Goasta care ń-o venit dî la Craiova s-o dus până la Persa să-l aducă pră Trifu dî la Sămuilă.

Petrică: Nu cred să poată să-l aducă sîngură; dau şî io o fugă până la cea Samuilă.

Sida: Aiś să stai!

Petrică: Mă întorc cât ai bace dîn pălmi! *(Dispare).*

Vioara: L-ai vădzut pră fraci-miu, cât o audzît d-o fată, o şî zburat! Când dă cotrânță-i miroasă, fiśoru fuźe d-acasă.

Sida: Vioaro, lasă strîgăturili aşcea urice, că-i copilu ăsta cinăr în sobă. *(Iese din bucătărie.)*

Georgeta: Viorico, sunt atâta de nenorocită… Spune-i tu mămicii tale cum stă situația. *(Se aşază lângă Viorica şi-şi pune capul pe umărul ei oftând.)*

Sida *(revenind din bucătărie, e gata să scape tava cu farfurii)*: Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu! Numa ce uită la el! Mutu rupe căputu! Dă aşa śeva nu ce-aş fi credzut înstare!

Vioara: Mamă, io cred că gostu nostru are śeva dă spus şî nu cuceadză; are śeva pră inimă.

Sida: Asta-i altăśeva. Dacă ai śeva pră suflet, spuńe, copile. Dar nu-i spuńe lu Vioara, spuńe-i lu Petrică, ca întră fiśori. El mi-s sigură că o să ce prăśeapă. *(Din curte răzbate, pe trei voci,* ***Bagă Doamńe luna-n nori****.)*

Vioara: Audzî-i că vin! *(Se aude basul lui Uica Trifu).*

Sida: Doamńe, Trifule, poace ai bolândzît dă tot?!? Nu ți-i ruşîńe dă copii? Iar eşci mort dă beat!

Trifu: Măi bińe mort dă bat
Dăcât mort încins pră pat!…

Sida: Şî nu ți-i ruşîńe dă goşcii noştri? Śe o să dzîcă domnişoara Mărina?

Trifu: Taś, că şî Mărina o tras cu mińe!…

Sida: Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu! Mărino, ai băut şî tu răchie, ha?!?

Marin: E oprit prin lege, lele Sido?! Şi are nea Samoilescu ăsta o ţuiculiță foc, nu alta!

Trifu: Lasă, Sido, nu ce mânia! Trăbe să-m îńec năcazu: că pră śeri nu-i niśun nor…

Sida: Să mă laş în paśe! Tu şî aşa nu ce uschi! Să şcii, cât stau copiii ăşcia la noi, comînduresc io în casa asta! Io am răspungerea faţă dă părinţî lor! Şî tu să nu înveţ copiii la prostîi!! *(Dă să plece spre bucătărie şi dă cu ochii de Marin, care şi-a aprins între timp o ţigară)*: Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu! Mărino, d-apoi asta śe-i?!?

Marin: „Snagov" de Capitală. Îmi permiteţi să vă servesc cu una? Sau fumaţ fără filtru?

Sida *(înăbuşită de fumul ţigării)*: Că urit măi púce! Spuńe, Mărino, a' tei şciu că duhăńeşci?!

Marin: Cum să nu? Şi mămica fumează şi încă „Tractor"!

Sida: Iu Doamńe! *(Iese din bucătărie.)*

Petrică: Marino, dă-m voie să-ţ prezînt pră sora me Vioara (*Marin dă mâna cu Vioara).* Ai dî la mińe o răchie mare dac-o înveţ şî pră ea să duhăńască!

Vioara: Măi dăgrabă o dăzvăţ io pră Marina.

Sida *(intrând, a prins ultimele vorbe)*: Asta o fost o vorbă cumince! *(Aşază mâncarea pe masă şi o distribuie)*: Pofciţ la śină! *(Grup în jurul mesei. Se mănâncă).*

Sida: Şî tu, Mărino, cât ai conced?

Marin: Nelimitat.

Sida: Śe vińe asta „nălimitat"?

Marin: Cât îmi face mie plăcere.

Vioara: Ha, ori tu n-ai slujbă?!

Marin: Nu.

Petrică: Niś mesărie? Ori măi merź la şcoală?

Marin: Terminai cu şcoala, am diplomă de inginer.

Sida: Ai gătat dă anźiniră?

Marin: Opreşte legea?

Trifu: Şî śe feli dă anźińeră eşci tu?

Marin: Făcui mecanica agricolă.

Trifu: Apu' cu anźiniri dă ăşcia ń-am lămurit…

Marin: Cum vă lămuriraţi?

Petrică: Dî la Semeau' nostru or fuźit déja vro tri. Nišunu n-o stat măi mult dă vo tri luni.

Vioara: Nu le-o „surâs" viaţa la sat…

Trifu: Baş că astădz or trimes pră unu dî la źugeţ să vadă śe-i cu pumpa dă apă. Copil tare cumince. După śe-o ştudurit-o tri śasuri, i-o găsît śe are hibă – ś-am şciut şî noi. Dup-aia ş-o pus ştampila pră delegaţîie şî dus o fost!…

Marin: Nu e vina mea că tăticu ăla era tolomac în materie şi nu le vedea la reparaţii.
Vioara: Io mă mir cum tu n-ai slujbă, că inginerii agricoli îs căutaţ ca pita caldă.
Marin: Din păcate numai la sate…
Trifu: Şî tu unge-ai vre?
Marin: Deh, ştiu şi eu?…
Petrică: Care va să zîcă eşci şî tu unu fuźit dî la sat…
Marin: Nici nu dădui p-acolo.
Sida: Aşa śeva nu-i oprit dă leźe?!
Marin: Până acuma se pare că se mai înghite figura. Păi n-am să schimb ditai Craiova cu un amărât de sătuleţ…
Vioara: Şî stai pră capu la tată-tu şî lu mumă-ta…
Marin: Nicio tragedie. Bătrânu, cu relaţiile lui, o să mă plaseze la nivel de Ploieşti, Galaţi – ceva p-acilea!…
Trifu: Bravo! Asta însamnă că părinţî tei s-or împăcat cu gându ăsta…
Marin: Mămica s-ar ofili de plâns dacă m-ar şti undeva pe la Trichileşti…
Sida: Trifule, śe ţ-am spus io ţîie? Oraşu-i oraş!
Trifu: Dzău?!?
Sida: Da' śe credz tu? Na, dară prîntru astădz o fost baş dăstul! *(Începe să strângă cina)*. Îi vremea să ńe culcăm, că gimińaţă – toată lumea sus!
Marin: *(privindu-şi ceasul)*: Începe soileala chiar aşa devreme?
Sida: La noi aşa-i programu. Şî dă mâńe înśepe altă viaţă prîntru voi.
Marin: Cum „altă viaţă"?
Sida: Părinţî voştri ń-or scris să vă puńem la lucru.
Trifu: Advocatu o scris-o răspicat: hogina dacă nu-i activă nu-i hogină!
Marin: Ei, lasă că-l iau eu la seminar pe babacu când mă întorc la „Cetatea Banilor". Şi, mă rog, care-i programul zilei de mîine, că nu mă pot ciuguli?
Sida: Giţă să duśe cu Petrică la colectiv; Petrică, śe aveţ mâńe dă lucru?
Petrică: Io cu brigada me cărăm gunoi.
Geta: Ceee?!?…
Sida: Las' că vedz tu!
Petrică: Şî nu-i rău toată dzîua în aer curat. Tu unge lucri la Huńedoara?
Geta: Niciunde… Mă pregătesc pentru facultate.
Marin: Şi de câte ori căzuşi până acuma?
Geta: De două ori. N-am chemare pentru medicină, dar părinţii mei se încăpăţânează.
Marin: Cunosc placa: ore în particular, eforturi intelectuale…

Geta: Deziluzii… *(îi dau lacrimile.)*

Sida: Mărino, să-m laş copilu în paśe, că dăloc înśepe să plângă. Aşa-i. Viaţa dă oraş îi lăsată dî la Dumńedzău măi uşoară. Da' la mińe capătă mâncare ăla care lucră!

Marin: Ca la litera legii. Şi eu? În ce constau sarcinile mele de mîine?

Sida: Tu stai acasă.

Marin: Excepţional, tăticu!

Sida: Tu înveţ să faś mâncare, că mi-s sigură că nu ce prăśepi.

Marin: Aoleu, tăticu…

Sida: Nu numa atâta; înveţ tot śe trăbă făcut în casă: spălat, pigluit, şcers prau', măturat, ştricuit, cârpit ştrimfi… Numa să vedz şî să nu credz śe gospodină fac io dîn cińe! Ş-acuma să ńe împărţîm cum durmim: Vioara cu Mărina şî Giţă cu Petrică.

Marin: Mai mult decât excepţional! Nu chiar conform legii, dar e total acceptabil!

Sida: Śe ai tu tot la a doaua vorbă cu leźa?!?

Trifu: S-o molipsît dî la tată-so.

Sida: Na, atunś: în soba mare doarme Mărina cu Vioara, în cuină doarme Giţă cu Petrică şî în târnaţ io cu moşu.

Geta: Tanti…

Sida: Śe-i, drago?

Geta: Eu n-aş putea să dorm cu Viorica?

Sida: Iuuu, că mă loveşce şlogu!

Trifu: Numa ce uită śe să ascunge-n el! Vorba aia: tăcut-umplut!

Sida: Trăbă să-ţ spun că m-ai omorit. Dacă ce-ai fi dus şî tu la Sămuilă, aş dzîśe că vorbeşce răchia dîn cińe…

Petrică: Nu, Georgele, tu dormi cu mińe.

Geta *(se smulge de lângă Petrică şi începe să plângă)*: Nu, nu!

Sida: Acuma-i baş dăstul! Daţî-i drumu-n sobă şî în cuină! *(Sida îi împinge pe Geta şi Petrică spre cuină, Trifu – acelaşi lucru cu ceilalţi doi spre cameră.)* Dăgrabă în pat, că pun mătura pră voi! *(Nu se lasă până ce perechile sunt scoase din scenă).* Au Doamńe, śe-i şî cu cińerii dîn dzîua dă astădz?!? Hai, moşule, să ńe culcăm şî noi! *(Iese urmată de Trifu.) (Tinerii revin în vârful picioarelor.)*

Petrică: Śe ochi o să facă maică-mea când o să prăśeapă situaţia…

Marin: Mie-mi spui, tăticu?! *(O ia pe Vioara de mână şi vrea s-o tragă spre cameră).*

Petrică: Fii cumince, Sucă! Ńe culcăm cum să cage: fiśorii cu fiśorii şî fecili cu fecili.

Vioara: Ar trăbui să terminăm cu țircusu!…
Petrică: Di śe? Ńe distrăm şî noi o țâră…
Geta: Mi-i frică. Trebuie să le spunem adevărul.
Marin: Fii cuminte, tăticu! Nu-mi tai pletele pentru o vacanță la țară. Dacă află coana Sida că-s băiat, crezi că scap netuns? Nu văzuşi ce principială e? Rămâne situația aşa cum e, neschimbată. De acord?
Petrică: Da! *(Fetele se codesc.)*
Marin: Juranți pe pletele mele?
Toți (şoptit): Da, jurăm! *(În clipa asta, groază – precum în Hamlet – uica Trifu cu un lămpaş se vede în dreptul uşii din fundal).*

CORTINA

ACTUL II
[Episodul I]

*(De dincolo de cortina lăsată răzbate puternic o muzică **beat**; pe alocuri se distinge şi motorul unui aspirator. Acelaşi decor, câteva zile mai târziu, tot spre seară. Marin face curat cu aspiratorul. E cu şorțuleț şi legat cu o basma.)*

Sida *(vine de afară; o înnebuneşte zgomotul şi țipă)*: Hálo! Mărino!! *(se duce la radio-casetofon şi vrea să dea cu el de pământ)*: Ori eşci surdă, ori nu eşci întragă la cap!
Marin *(îşi salvează radioul, reducându-i volumul sonor)*: Ce s-a întâmplat, madam Sido?!
Sida: Aiś nu-i socacu dă şpațir dî la Cimişoara, duminica, când ies toț şăgârțî şî ciopoclendării cu şcătula cu muzícă! S-or spăriat mâțîli lu Persa.
Marin: Portativul nu-i oprit prin lege nici chiar în orele serii!…
Sida: Asta după leźili tele, da' la mińe-n casă io mi-s leźa!!
Marin: S-a marcat! Nu se va mai repeta.
Sida: La cińe nu şcii niśodată când vorbeşci sărios şî când ce ridz dă mińe. Da' lasă numa, că pun io şaua pră cińe, n-áve grijă! Śina ai gătat-o?
Marin: Sfinte Sisoe! Uitai „potolu". *(Fuge în bucătărie.)*
Sida: Auu Doamńe! N-o să-ț între cuinăritu-n sânźe câtu-i lumea şî pământu!
Persa *(vine de afară)*: Sido, śe ce-o apucat să ardz dârză acuma cătră sară?!?
Sida: Ard pră feńa! Am lăsat-o pră Mărina să facă śina…

Persa: Asta-i. După miros trăbă că-i o mâncare pră care n-o cunosc. Poace o afumătură şpeţială dî la Craiova… Tu, Sido, vorbeşce lumea-n sat…

Sida: Nu-i istina nimic dîn śe spuńe lumea! Petrică îi toată dzîua cu Giţă şî n-are vreme nişun moment să să uice la Mărina. Şi Vioara să ţíńe câtu-i dzîua dă lungă dă craioveană. Da' aşa-i lumea – dacă nu vorbeşce îi beceagă! Să-ş vadă fieşcare dă a' lui!…

Persa: D-apoi nu şciu, nu mi-s totă dzîua la cińe-n casă? Io nu văd cum le scorńeşce şî le scormeleşce satu?!

Trifu *(vine de afară; adulmecă mirosul de ars)*: Iar cuinăreşce aia lungă?

Sida: Trăbe să-nveţă fata!

Trifu: Perso, ś-ai făcut astădz dă śină?

Persa: Sarme.

Trifu: Mânc la voi.

Persa: Haida, c-am făcut vo śindzăś şî pră Samuilă nu-l las să mânśe măi mult dă śinspreśe, c-are atensiuńe! Hai şî tu, Sido, să m-aźuţ s-aleg, că iar o fătat mâţa şî nu şciu pră care să-i las…

Vioara *(venind de afară)*: Săru' mâna!

Trifu: Fuź în cuină dă vedź śe faśe anźińera, că mie-m pare că rămâńeţ flămândz la śină… *(Bătrânii pleacă. Vioara fluieră celebrul şlagăr al anilor '50-'60* ***Marinică, Marinică)****.*

Marin *(apare din bucătărie plin de funingine pe şorţ şi pe faţă)*: Iote-l pe „tăticu"!

Vioara: Ce, te apucaşi să cureţi coşul chiar acuma?

Marin: Fii serioasă, Ofelia, nu curăţai niciun coş.

Vioara: Ia ce uită în oglindă!

Marin: Nu „ce", ci **te** – e timpul să facem „cotitura literară".

Vioara: Dar la **literară**, nu la „văzui, fusei, mă-ntorsei"!

Marin: Tăticu, ajutor reciproc pentru înnobilarea modului nostru de exprimare gramaticală. *(Se contemplă în oglindă şi-i sare ţandăra deodată)*: Fi-ar a' naibii de plită, de cratiţă şi cine le-a inventat! Uite-mă şi Othello!…

Vioara: Eu cum nu mă căńesc?

Marin: Probabil că-n voi, femeile, există un simţ aparte, un talent ascuns… Gata cu aiureala! De mâine nu mai pun piciorul în bucătărie.

Vioara: Crezi c-o să poţi de mama?

Marin: M-am săturat de sportul ăsta. Sunt în stare să fac orice în loc: cel mai greu lucru, dar să fie treabă de bărbat…

Vioara: … şi de inginer.

Marin: Şi de inginer!
Vioara: Repară pompa pentru irigații!
Marin: Poftim, tăticu?!?
Vioara: Da, treci la o treabă de bărbat şi te scap de bucătărie.
Marin: Şi de gospodărie?
Vioara: Şi de!
Marin: O clipă, să meditez…
Vioara: Meditează. Nu uita că, fiind vorba de pompă, o să ai şi în tata un aliat.
Marin: E paradită rău?
Vioara: De unde să şciu… *(se corectează)* să ştiu?… Eu lucrez în alt sector. Trebuie s-o vezi.
Marin *(se scarpină în creştet)*: Ar fi o chestie, tăticu. Dar ştii ce mă frământă? Îmi face impresia că nea Trifu n-o s-o poată convinge pe lelea Sida.
Vioara: Di śe? *(Marin tuşeşte uşor, ea se corectează)*: De ce?
Marin: Prea e dumneaei **cocoşul** în casă!
Vioara: Nu-l cunoşti pe tata când e vorba de interesul echipei…
Marin: Să ne mai gândim.
Vioara: Marine, mi se pare că dai înapoi! Ți-e cam frică să nu te faci de râs?
Marin: Tăticu, am pompele astea în degetul mic!
Vioara: Dacă le-ai avea şi-n cap, ar fi total „după lege".
Marin: Nu mă pune la „ambîț", că ți-o demonstrez pe viu!
Vioara: Dacă n-ai fi în clipa asta pe post de coşar, te-aş ţuca… pardon, te-aş săruta.
Marin: Mă rog, dată fiind intenția şi acțiunea, nu mă deranjează chiar dacă o spui bănățeneşte. O secundă, dau fuga la fântână şi mă reîntorc alb ca floarea de crin. *(Iese)*.
Vioara *(trecând în bucătărie)*: Of, Marinică… Marinică…
Petrică *(vine urmat de Geta)*: Iar o adurmit Sucă cu țîgarea aprinsă. Miroasă a ars. Ăsta o s-aprindă casa într-o dzî.
Geta: Te-nşeli, nu miroase a cearşaf ars, ci a mâncare arsă.
Petrică: Iar o s-avem parce dă zupă cu găluşche dă cărbuńe.
Geta: Şi mi-e o foame de lup… de lupoaică.
Petrică: Aşa-i dacă ai stat mult la luft curat. Faśe foame.
Petrică: Pră mama ar lovi-o şlogu, d-ar şci că eşci… lupoaică.
Geta: Nu mai rezist să fac pe băiatul.
Petrică: Iar înśepi?!
Geta: Nu mai rezist! M-am săturat de meniurile lui Sucă! Mi-e foamee!
Petrică: Cum ți-i foame când ce-ai săturat?

Geta: M-am săturat de ce sunt obligată să mănânc, nu de mâncare.

Petrică: Şciu io un leac „prima”: tri ţucături şî-ţ treśe foamea! *(O îmbrăţişează şi o sărută.)*

Vioara *(venind din bucătărie, îi surprinde)*: Iuu Doamńe, că mă loveşce şlogu! Petrică!! Georgeto!! Tu, bolândo, să-m laş fracili în paśe!!!

Petrică: Tu, bolândo, să nu mă măi spării! Am ghingit c-o venit mama *(imitând)*: Iuu Doamńe, că mă loveşce şlogu!

Vioara: Tu să-ţ ţîń gura! Tu nu măi eşci fraci-miu, eşci ultimu om dă pră lume! Unge-i mama, unge-i tata? Numa aşceaptă tu! Şî tu, Georgeto, să ce ’stâmperi! Nu-ţ dau voie să-i suś capu lu fraci-miu!

Petrică: Şî io nu-ţ dau voie să strîź la viitoarea me ńevastă!…

Vioara: Ha?…

Geta: Nu-s vinovată, Petrică a insistat…

Vioara *(strigă spre curte)*: Marino, vină iuce!

Marin *(vine fulger)*: Gata, tăticu, la ordin! Dă-i năvală cu **pupingu**!

Vioara: Marine, ăşcia doi să însoară!

Marin: Iote grăbiţii!! Felicitările mele, tăticu!

Vioara: Dar nu se poate, Marine!…

Marin: De ce? Parcă noi nu suntem „gând la gând cu bucurie”?!?

Petrică: Ha?

Marin: Păi eu cu Viorica…

Petrică: Tu n-ai slobod nimic cu soru-mea! Tu îţ faś bagaju! Tu eşci în vânt, n-ai slujbă. Tu eşci, vorba ńamţului, „luftinşpectăr”!

Marin: Prudent, tăticu, că făcui şi karate şi judo.

Petrică: Io n-am făcut, da’ţ dau una ca paorii, dă ce las lat, cu toace şticurili tele dă **Mannix**!

Geta: Calmează-te, Petrică! Calmează-te că încep să plâng…

Petrică: Ai dreptace, Giţă. Trăbă să mă obişnuiesc cu toace. Dar pră Vioara n-o las să ie pră **nima-n lume**!

Marin: Ce zisăşi, tăticu?! Bă, tu nu ştii cu cine vorbeşti?! Bă, „agricultură tradiţională”… Cu un inginer al zilelor noastre!…

Petrică: Cu śe ai dovegit-o?

Vioara: O s-o dovegească cu pompa!

Petrică: Gâdzălă-mă să mă rid! Ăsta nu-i inźińeri, ăsta-i copilu lu mămica şî tăticu! Dăcă ăsta chiceşce pompa, io o mânc!

Marin: Bine, tăticu, dar în niciun caz gătită de mińe! Aveţi un atelier mai de Doamńe-ajută?

Petrică: Ha, dar tu śe credz, că ni-s în junglă, ori… pă vremea moşîierilor?!?
Marin: Păi atunci o papi, tăticu!
Vioara: Aşa-mi placi, Marine.
Marin: Pun însă condiţii. Primo: să văd pompa. Secundo: mi se pune la dispoziţie necesarul. Terţio: coana Sida mă scuteşte de corvezi casnice. Ad finem: mi se acordă ca premiu mâna Vioricăi!
Petrică: Numa dacă şî ea vrea, că tata, dacă repari pompa, ce ie dă źińere cât eşci tu dă urit!
Marin: S-a făcut. Din clipa asta Marina a decedat şi s-a renăscut Marin.
Petrică: Nu merźe; nu pucem s-o faśem pră mama dă risu satului.
Marin: Bă, cumnate, m-am săturat să tot schimb în fiecare seară domiciliul. Îţi dai seama ce dandana iese dacă ne surprind într-o seară bătrânii?! *(Sida şi Trifu revin.)*
Sida: Gata śina, Mărino?
Marin: Nu mă mai priveşte.
Sida: Ha? Am audzît io bińe?!
Vioara: Marina să apucă dă mâńe să ńe chicească pompa pîntru irigăţii…
Trifu: Ha, ha, ha…
Sida: Măi năince să înveţă să facă dă mâncare.
Marin: Nu intră în atribuţiile unui inginer. Există cadre specializate pentru asta.
Trifu: Ascultă tu, ńepoata lui Amza Pellea dî la televizor: dacă faś tu una ca asta, mă źor că tot śe-m śeri tu io-ţ împlińesc!
Sida: Muierea să şadă la oale!
Trifu: Tu să taś, babo! Acuma io mi-s cocoşu. Acuma tratez io! *(Lui Marin)*: Tu credz că poţ?
Marin: Tălică ce crezi, că eu dormii la facultate?!
Sida: Io nu mi-s dă acord!
Trifu: Dacă nu-ţ ţîń gura dăloc, io ce fac dă miru lumii la şădinţă, cât îm eşci dă babă! Tu acuma ai altă sarśină pră linie dă sat. Să le spuń la ăi cińeri śe învitaţîie ń-o făcut Miţa lu Śoclod.
Sida: Ń-o pofcit la nunta lu Tie cu Solomie.
Vioara: Śe i-o apucat?!
Sida: Vreu să să făloşască cu goşcii noşci dî la oraş!…
Marin: Iote-mă şi în chip de atracţie de la „centru”.
Sida *(Marinei)*: Tu o ţoală măi calumea ţ-ai adus la cińe?
Marin: Ce să-mi aduc?!
Sida: O rochie dă sărbătoare.

Marin: N-am ştiut că voi avea nevoie de ţinută de gală.

Sida: Nu-i nimic, îţ coasă Persa una, c-am văzut că la măgăzînu universal le-o venit un **lame** cu străluś, da' fain dă tăt!… *(Pronunţă cuvântul ca şi când ar fi „lame de ras".)*

Marin *(amuzat)*: Şi vreţi să mă-nţolesc în láme?!?

Sida: Aşa-i moda la nunţ la noi; *(Getei)* şî tu śe ţoale ţ-ai adus?

Geta: Doar astea.

Sida: Nu-i nimic, śerem dî la Sămuilă ţoalili lui dă nuntă.

Trifu: A' mele îs măi faińe!…

Sida: Alea să le umpli cu paie şî să le puń în grăgină să să spărie śorile. Na, că m-am zuitat! Voi o să fiţ giveri. Petrică cu Marina şî Giţă cu Vioara. Aţ prăśeput?! Na, ş-acuma să văd io dă śină prîntru voi, că n-o să vă culcaţ flămândz! *(Iese în bucătărie).*

Trifu: Io mi-s fălos şî că inźińera probeşce să răpărădză pumpa şî că dă mâńe iar faśe Sida dă mâncare…

CORTINA

(Cade pe fond muzical – cântec bănăţean de nuntă cu strigările „cemătorilor"/giverilor tradiţionali.)

ACTUL II

[Episodul II]

Acelaşi decor. Ziua nunţii

(Petrică îşi perie hainele de sărbătoare. Trifu vine de afară cu un coş de zarzavaturi proaspete.)

Trifu: Iacătă minunăţîie! O înviat grăgina. N-aş fi credzut că olteanca noastră să chicească aşa dă bińe pumpa.

Petrică: O şî lucrat cu mână dă maistor.

Trifu: Asta or dzîs-o toţ dî la ateleri. Numa, bat-o focu, cât o fost dzîua dă lungă o duhănit, o suduit ca un cośiş şî tot la a doaua vorbă o dzîs „tăticu".

Petrică: Da' o şî pus răgúlă în ateleri!…

Trifu: Predzăşu m-o spus să întrăb nu vre să rămână la noi. Da' io nu şciu să-i pun problema… Nu vrei s-o întrăbi tu?… *(Întrebare cu subînţeles).*

Petrică: Di śe baş io?!

Trifu: Tu eşci părechea ei astară la nuntă.

Petrică: Nunta asta n-o zăuit câce dzîle-oi avé! Am onoarea s-o duc dă mână pră domnişoara inźińeri.

Trifu: Mă Petrică, ţîie nu-ţ plaśe muierea asta? Io ce întrăb nu ca tată. Ce întrăb ca întră bărbaţ. Nu-ţ plaśe? Că mie mi s-o părut că tu… cu ea…

Petrică: Mă bolândzăsc după ea. Nu-i frumoasă, da'n schimb duhăńeşce şî be dă tri ori măi mult ca cińe şî ceacea Sămuilă la un loc!…

Trifu: Mă Petrică, tu eşci d-acu' fişor dăstul dă bătrân.

Petrică: Dacă asta ţî-i grija, na atunś află că nu mă pringe anu fără muiere-n casă!

Geta *(vine de afară cu un costum bărbătesc de culoare închisă pe braţ)*: Marina nu s-a-ntors?

Petrică: Încă nu.

Trifu: Unge s-o dus?

Geta: A luat-o Viorica cu ea să-şi facă pieptănăturile.

Trifu: Foarce bińe. Fecili trăbă să fie la nuntă bińe pepcenace.

Geta: Marina nici n-a vrut să audă, dar tanti Sida nu s-a lăsat. A gonit-o cu mătura.

Trifu: Şî ţoalili lu Sămuilă cum îţ vin?

Geta: Cam lărguţe.

Trifu: Dzîś că aşa îi moda noauă la oraş.

Geta: Au să râdă de mine.

Trifu: Fii pră paśe! Că dă mâńe îş faśe tot satu ţoale larź. No, io acu' mă duc să dau dă mâncare la hoare şî la marve, că iar s-o zuitat inźińera. *(Iese în curte.)*

Geta *(privind costumul bărbătesc de pe braţ)*: Nu îmbrac costumul ăsta! Am să arăt ca un clown. Trebuie să-i spunem mamei tale totul!

Petrică: O să ńe omoară. N-o să ńe ierce c-o aźuns dă risu satului… şî o să aźungă dacă s-o afla că o credzut dă un băiat că-i fată şî d-o fată că-i băiat. Nu rămâńe dăcât să plecaţ şî tu şî Marin şî să vă întoarśeţ măi o dată, tu ca fată şî el ca băiat. Să dzîśem tu ca soru-ta şî el ca fraci-su.

Geta: Tanti Sida o să-şi dea seama din prima clipă că suntem tot noi.

Petrică: O să aranjăz cu tata să nu-i ia ocheri noi până atunś.

Geta: Îţi arde de glume…

(Apar Vioara cu Marin. Marin e cu pletele ondulate. Geta şi Petrică izbucnesc în râs.)

Marin: Poftim, tăticii se sparg de râs! Şi pe mine mă arde pielea capului de văd stele verzi.

Geta: Marine, eşti ultra delicios!

Marin: Crezi că n-ai să arăţi la fel de delicios când ai să te introduci în pantalonii de nuntă ai lu nea Samoilescu? Bă, tinerețe, sunt total şah-mat…

Vioara: Sărăcuțu de tine!
Marin: De ce nu sunt eu în stare pentru tine, Viorico?!? Am îndurat să iau pe cap casca de cosmonaut, să admit să mă ciupească de unghii, să mi le boiască cu ojă.
Petrică: Da' în schimb eşci măi frumos ca o cântăreață de muzică uşoară dî la televizor. Vină să ce țuc!
Marin: Bă, Petrică, tu tot nu scapi nebătut de cumnatu matale.
(Vine Sida urmată de Persa, care aduce o rochie de lamé.)
Persa: Iu, śe mândru ş-or făcut frizurile fecili!..
Sida: Ha, Mărino, ț-ai făcut unghiili cu farbă roşie? Ce împunźe vaca mâńe când o mulź.
Marin: Mă scuzați, dar de mâine încetez relațiile cu dumneaei.
Sida: Acuma ai gătat cu pumpa, ce întorś la gospodărie…
Marin: Să treacă la treaba asta Georgel.
Sida: Śe vorbeşci bolândzîi, cuinăritu şî vaca nu-i treabă dă bărbat! Şî acuma dați-i drumu la îmbrăcat! Bărbați în cuină, că aiś o îmbrăcăm pră Mărina.
Marin: Ce faceți aici, tăticu?
Sida: Ce îmbrăcăm pră cińe!
Marin: Cine mă îmbracă?!
Sida: Io cu Persa, că ea o cosut sucna.
Marin *(imitând-o pe Sida)*: Iuu, că mă loveşce şlogu!…
Sida: Ori ce ruşînădz dă noi?!? Muierili nu-i slobod să să ruşînădză întră ele. Petrică şî Giță – voi afară, în cuină! *(Cei doi ies râzând.)*
Persa: Hai, dăzbracă-ce!
Marin: Fii serioasă, madam Samoilescu!
Sida *(autoritar)*: Scoace śoareśii şî chimeşa!
Marin: Uşor, lele Sido!…
Sida *(punând mâna pe bretelele pantalonilor)*: Źos śoareśii!
Marin: Protestez categoric! *(Smulge rochia de la Persa)*: Mă îmbrac singură! *(Iese în camera mare).*
Sida: Śe faśe atâta comége cu îmbrăcatu?!
Persa: Poace are vo bubă şî nu vre să să şcie…
Sida: Pră feńa! N-are *(arată în zona sânilor)* şî i-i ruşîńe.
Persa: Să şcii că asta-i! N-am vădzut prîn chimeşă țâță la ea. Aşa-i la aşcea dî la oraş până să mărită.
Marin *(din cameră)*: Viorica, vino să-mi tragi fermoarul!
Viorica: Iaca vin! *(Intră în cameră.)*

Persa: Ori are chimeşa ruptă, că la oraş să-mbracă cu chimeş supțîri dă nailón şî le creapă când să suc o țâră…
Trifu *(venind din curte)*: Cińerii s-or gătat?
Sida: Să gată acuma.
Trifu: Sămuilă o vinit dî la bărbiri?
Persa: O vinit, da' nu-ş găsăşce briu' şî s-o dus să śară unu dî la źocuri, dî la căminu cultural.
(Reapar Petrică şi Geta în costumele de nuntă. Persa începe să plângă.)
Trifu: Śe ce-o apucat, muiere?!
Persa: Mă ghingesc cât dă mândru o fost Sămoilă cinăr!…
Petrică: Fecili s-or gătat?
Marin *(apare în rochia de lamé şi în pantofi cu tocuri înalte*): Viorica mai are puțin.
Petrică *(desşurubându-se de râs)*: Marino, niś n-am şciut că eşci atâta dă arătoasă!…
Persa: Nu mă laud, dar niś la **Casa dă modă** a noauă dîn Cimişoara nu fac țoale măi frumoasă!…
Marin: Nici la Cristian Dior la Paris…
Persa: Mulțam. Nu şciu śe-i aia, unge-i, da' mulțam!
Petrică: Marino, o să fim o păreche cum niś la mozi, la cińematografu dă altădată nu vedz: comiś vestiț a' ecranului!
(Marin vrea să-i tragă un picior, dar tocul înalt îi face festa şi cade.)
Persa: Iar o turnat în ea răchie!…
Sida: Io cred că fata asta are o boală…
Marin: Nici una, nici alta, tăticu, mi se suci nițeluş tocu!
Vioara *(revine îmbrăcată de nuntă)*: Gata mi-s!
Sida: Na, voi duśeți-vă năince şî le spuńeț că darurili le aduśem noi, că voi vi-s pre faini să cărați cotărița…Luați voi numa chita dă pene. *(Tinerii pleacă).*
Sida: Pogană fata asta!
Trifu *(privind în urma lor)*: Măi pogană dăcât ce ghingeşci!…
Sida: Śe vrei să spuń, omule?
Trifu: Nu şciu dacă-i bińe să spun întră Persa…
Persa: Ha?! Nu s-o fi dat la Sămoilă meu?
Trifu: Şădz pră paśe! Alta-i. Ieri-noapce o trăbuit să ies afară prîntru mińe, să iertați!
Persa: Ágică?
Trifu: Na, şî tu!… Di śe iesă omu. Ori Sămuilă teu să sloboage-n pat???
Persa: Iu Doamńe, Trifule!…

Sida: Şî?
Trifu: La cuină era fereastra dăşchisă; şî śe văd? Mărina cu Petrică, amândoi pră marźina patului, duhăńau dă ghingeşci – Doamńe!…
Sida: Iuu, că mă loveşce şlogu!
Trifu: Mă duc înśet şî mă uit şî pră fereastra dî la soba mare: Vioara cu Giță, pră marźina patului, îş şopcesc śeva…
Persa: Ha, 'po śe să fie?!?
Sida: Ha, 'po śe să fie?!?
Trifu: Ha, 'po śe să fie, muieri buńe?!?

CORTINA

ACTUL III

Acelaşi loc de joc. Peste câteva zile

(Marin calcă rufăria)

Sida *(vine din bucătărie)*: Di śe taś tu dă doauă dzîle, ha?
Marin: Fui dus de nas!
Sida: Tu? Baş tu?!
Marin: Dar cine? Mi s-a promis că dacă dreg pompa scap de aiurelile astea. Mă întreb cum mai pot suporta calvarul ăsta.
Sida: Tu ce-ntrăbi? Tu?! Când tu eşci cu muscońu cât baliga pră căśulă?
Marin: Sunt complet distrus… distrusă!
Sida: Na, na! Baş aşa dă rău nu-i. Alce fece or pățît-o şî măi rău. Lasă pră uina Sida că faśe ea să iasă toce bińe!…
Marin: N-am să mai pot trage un şut calumea toată viața.
Sida: Ha?
Marin: Noaptea aia afurisită, la nuntă, pe tocuri înalte m-a invalidizat; adio, fotbal!…
Sida: La fodbál ce ghingeşci?! Asta-i grija tea?? Párică n-ai suflet dă om în cińe! Ori tu nu vrei să vorbeşci dă starea în care ai aźuns?… Apu' lasă că atunś vorbesc io ca viitoarea tea soacră…
Marin: Excepțional!… Ați aflat totul de la Viorica?…
Sida: Ş-o căpătat şî ea porțîia! O plâns până s-o prăpăgit când i-am spus că-i musai să să mărice cu Giță.
Marin: A plâns? Aiurea. I-au dat lacrimile de rîs!…

Sida: Ha?

Marin: Zisei şi eu, aşa, o vorbă…

Sida: Da' śe crege ea, că după ś-o durmit cu el oi lăsa-o să mă facă dă miru lumii?!? Şî tu trăbă să ce măriț cu Petrică! Ăl puțîn până vi s-o naşce copilu!

Marin: Gata cu balamucu! O întind la frizerie *(Lătrat de câine.)*

Sida: Du-ce măi biśe să vedz śiśe viśe!

(Marin iese câțiva paşi, apoi se întoarce şi intră fulger în bucătărie.)

Sida *(se duce la uşa de intrare să privească în curte)*: Aha! Mumă-sa la poartă, d-aia fuźe domnişoara!… *(Strigă înspre afară)*: Staț, doamnă, că dăloc vin să țîn cânili. *(Iese. Marin pândeşte la fereastra de la bucătărie, apoi iese imediat pe fereastră şi dispare).*

Sida: Pofciț, numa, înluntru. Trăbă să vă spun c-o mers tare iuce tăligrama!…

Mama: Unde mi-i copilu? Mai trăieşte?

Sida: Ogoiți-vă că n-o murit nime, măi iuce ar pucé să să nască!…

Mama: Nu vă dați seama ce tragedie a stârnit telegrama la Craiova?

Sida: Şî aiś am avut dăstulă potcă… şî încă avem.

Mama: De fapt, ce s-a-ntâmplat?

Sida: Mi-i ruşîśe să vă spun, da' trăbă: „comoara" voastră s-o băgat noapcea în sobă la Petrică meu.

Mama: Şi unde vedeți răul că băiatul meu a intrat noaptea în cameră la băiatul dumneavoastră?!? Doar nu-i hoț!

Sida: Nu băiatu, **fata**!…

Mama: Imposibil! Fata-i la Eforie!!

Sida: Fata-i în cuină!! *(Intră ca s-o aducă pe „Marina"; revine).* O fuźit bolânda dă frica voastră pră fireastră!

Mama: Doamna Sida, vă asigur că fata mea-i la mare.

Sida: Şî io vă asigurădz că-i aiś.

Mama: Ia stai; aiuritu ăla de fiu-meu nici nu vroia să audă de sat – deşi când au tras la sorți, lui i-a ieşit satul. Să ştiți că asta e: şi-au schimbat biletele de tren în gară şi a plecat el pe litoral.

Sida: Na, vedz! Io nu mă-nşăl niśodată!

Mama: Şi, mă rog, dacă ar fi aşa; unde vedeți răul că într-o noapte fiica mea a intrat în odaia micuțului?

Sida: Ori poace-fi c-ai bolândzît şî dumita?!? V-aț zuitat când v-am spus la mare că am un copil dă doauădzăś şî śinś dă ani?!?

Mama (*i se face rău)*: Leşin!…

Sida: M-am ghingit io dăloc c-o să vă şloguiască… şî pră dumńavoastră!… Haidaţ o ţârî în soba mare să vă îmburdaţ pr-o lături şî vă treśe măi uşor… *(O sprijină şi o conduce în camera de alături.)*

(Petrică apare la uşa din fund şi inspectează locul, apoi fluieră un semnal; Geta urmată de Marin apar în cadrul uşii.)

Petrică: Nu-i nimeni.

Geta: Ai avut vedenii, Marinele…

Marin *(intră precaut, trece şi se uită pe gaura cheii în camera de alături).* Vedenii?! *(le face semn să poftească să se convingă)*: Vedenii?!? Roiu, fraţilor, că-i prăpăd!…

Geta *(e prima care vrea să iasă pe uşa din fund; se opreşte pe prag înspăimântată)*: Tata-i la poartă!!

Petrică: Pră feńa! Nu latră cînili.

Geta: E cu unchiu Trifu. Ce ne facem, Petrică?

Petrică: Nu măi merźe altcum: Marin – iuce la bărbiri! Şî ţîie să-ţ cumpărăm iuce o sucnă dî la Măgăzînu Universal!

Geta: Pe unde ne strecurăm să nu ne vadă?

Marin: După „tăticu"; am experimentat adineauri o figură grozavă. *(Intră în bucătărie urmat de cei doi; se repetă ieşirea pe fereastră după ce Trifu cu Miclea intră în cameră.)*

Trifu *(intrând cu maistoru Miclea; ambii sunt puţin „afumaţi")*: Şî io tot cred c-o avut caregoge un viţ prostesc… Noi n-am trimes niśo tăligramă. Ţ-am spus-o şî când ce-or trimes dî la gară girept la mińe la grăgină, ţ-am spus-o şî la bufet şî ţ-o spun şî acuma în casă la mińe.

Miclea: Apo' tuńe dracu-n el să tuńe! Dacă-l prind, îl topăsc în cuptor, la tri mii şăpte sute de grade! Ce crede el că să joacă cu Miclea?!? Da' cińe-s io? Auz tu, să-mi scrie că-i ceva bai cu fătuca mńe?…

Trifu: Vedz, d-asta îţ spun io prăcum că-i śeva viţ dă om slab la mince! Niś nu şcie că la noi nu ţ-o vinit fata… că ţ-o vinit fiśoru.

Miclea *(cu încăpăţânare)*: No, nu fătu, doară fătuca!

Trifu: Crege-mă pră mińe când îţ spun: nu fata, numa fiśoru.

Miclea: Fătuca, nu fătu!

Trifu: Fiśoru, nu fata!

Miclea *(strigând)*: Fătucaaa!

Trifu: Na şădz să aduc dîn cuină uiaga cu răchie, că văd că altmintrilea nu ńe înţăleźem niś ca cumă… (*Trece în bucătărie.)*

Sida *(vine din camera de alături)*: Bińe că s-o linişcit!… Ha? 'Po' śe văd?! Aţ aźuns şî dumńavoastră? Când aţ aźuns?

Miclea: De vrun ceas, dar m-am dus mai-nainte la pretenu Trifu la grădină, că acóle m-or îndrumat.
Sida: Şî unge-i Trifu acuma?
Miclea: S-o dus acóle ie, să aducă oarece de-ntăritură… (arată spre uşa bucătăriei.)
(Sida intră în bucătărie, dar între timp Trifu, auzind glasul Sidei, a reeditat „figura" lui Marin.)
Sida *(revenind)*: Poace ţî s-o fi-mpărut dumitale că s-o băgat în cuină, da' aişa nu-i!
Miclea: Nu-i?
Sida: Nu-i.
Miclea: Atunci poate o ieşit pe acóle, că prea sigur nu-s…
Sida: Da' măi-năince d-asta mă nădăi că ţ-o fi spus mutălău' că śe s-o-'tâmplat la noi în casă cu copiii!… Urit lucru, să ce feară Dumńedzău, dar s-ar pucé până la urmă să să gace bińe, c-o nuntă!
Miclea: No, că doar nu s-o fi luat fătu dumniavostră de fătuca mńe?…
Sida *(pentru sine)*: Au Doamńe! Śe faśe băutura dîn om?!?… Nu! Fişoru dumivoastră s-o legat dă fata me!
Miclea *(îndărătnic)*: No, 'poi asta nu să póte!
Mama *(intrând)*: Aţi sosit şi dumneavoastră?!?… *(Mirare).*
Miclea: Ie. Sărut mâna. N-am ştiut că sunt'eţi în conced la sat…
Mama: Concediu? Necazuri! Telegrama asta alarmantă *(I-o arată.)*
Miclea *(parcurgând-o)*: No ni, că parcă-i soră cu a mńe.
Mama: Doamna Sida…?
Miclea: Unde-i fătuca me? Vreau să vorbăsc cu ie!
Sida: 'Po' dă unge vreţ să şciu io unge vi-i fata? Io n-am nimic cu ea; io am śe am cu fişoru vostru. Nu ea o durmit cu Vioara me. Uritu s-o băgat noapcea în sobă la ea!
Persa: Iacătă-i c-or aźuns!…
Sida: Mama fecii şî tata fişorului!
Miclea: A' cui tată?!…
Sida: Tu, Perso, dă când m-o făcut mama me n-am pominit om măi greu dă cap ca maistoru ăsta!
Persa: Niś io şport cum să faśe pră socac: Mărina să 'tâńeşce cu Petrică şî cu Giţă. Givăńesc o ţârică să bagă-n luntru şî iacătă-i că iar ţup-ţup, toţ tri săr pră rând pră fireastră!
Sida: Şî-m strîcă vardza. Că acoló-i stratu dă curechi.
Persa: Ei nu ţ-or strîcat-o; numa ţ-o strîcat-o pegestru' dă Trifu, că şî el o sărit măi dup-aia folomoc pră fireastră!…
Sida: Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu! 'Po' o sărit şî împegecatu dă moş pră fireastră?! Şî tu, Perso, di śe n-ai vinit dăloc să-m spuń moment!?

Persa: ’Po ’am aşceptat prăcum că să văd dacă măi săre caregoge persoană dă om o’ că dă muiere pră fireastră… că v-am văzdut şî pră voi – pră cińe, pră doamna şî pră domnu – cum aţ întrat…

Mama: Foarte interesant şi amuzant ce povestiți dumneavoastră, dar cred c-ar trebui să revenim la problema copiilor noştri.

Miclea: Ie, aşé!

Mama: După cele aflate până acuma, se pare că aici s-au petrecut fapte reprobabile: fetița mea a căzut victimă fiului casei, iar fiul dumnealui meşter Miclea a compromis fiica casei…

Miclea: Numa că, dragă doamnă dragă, ficioru mńeu nice n-o pus picioru aice, în astă casă – nice ăl mic, nice ăl mare! Aice o vint numa fătuca mńe!

Sida: Ieşîţ în voreţ, la fântână, şî să vă daţ cu apă reśe pră faţa obrazului… La noi v-o vinit copilu, şî nu **fata**!

Miclea: Numa te coată cîtu-i de căpoasă baba aiasta! No, dacă-i p-aşé adu-ce-mi-ţ ficioru aice să-l iau io la-ntrebări!…

Sida: Perso, încotro or fuźit blăstămaţî ăia după ś-or sărit pră fireastră?

Persa: Cătră „Complex”, cătră Măgăzînu-ăl mare.

Sida: Şî Trifu?

Persa: S-o oprit la Sămoilă.

Sida: Voi, dumńavoastră, staţ o ţâră aiś. Perso, vină cu mińe să-i trimecem pră Trifu şî pră Sămuilă să-i găsască, să-i prindă şî să-i aducă dă urechi. *(Iese cu Persa.)*

Miclea: Dragă doamnă, ficiorii mńei nu pot să fie aice: unu-i cu fotbalu în Germania şi acela micu – cu pionirii în tabără la munt′e.

Mama: Tot aşa am crezut şi eu la-nceput, dar se pare să se fi schimbat între timp…

Miclea: Nu să poate! Fătuca mńe nu ştie fotbalu şi acela micu mi-o trimăs o vedere colorată din Predeal.

Marin *(apare, tuns scurt)*: Ce surpriză!… mămica… Sărut mâinile, madam Marinescu!

Mama: Marine, ce-i cu tine? Visez?! Ai renunţat la divinele tale plete?!?

Marin: Le-am cenzurat. Nu mai ţineau, încurcau borcanele…

Miclea: Stai o ţâră, domnule: Dumńavoastră aţi avut o frizură din cele lungi?! Ca ceia cu chitări electrice?

Marin: Da.

Miclea: No, acú pricep. La dumńavoastră, doamnă, e limpede! Baba ceea l-o crezut fătucă; şi mai stai o dată: Te pomeneşti că pe fătuca mńe o crezut-o de făt, că şi-o tăiat păru după moda „tifos”.

Marin: Io-te la tăticu! Ce mai, detectiv, ca *Un şerif la New-York*.
Mama: Marinel, lasă formulările astea ale tale de bar de zi! Ce-o să spună domnu Miclea de educaţia ta?!
Miclea: Lăsaţi, doamnă, că şi ai mńei vorbăsc păsăreşt'e, dar le-o trece…
Mama: Marinel, ce se petrece aici?
Marin: Nimic rău, mămico, în afară de mica confuzie făcută de bătrână…
Mama *(arătându-i telegrama)*: Atunci de ce alarma asta?
Miclea *(scoţând telegrama lui)*: Şi asta?
Marin *(parcurgând textele)*: Hopaaa! Ne-o fi surprins careva noaptea pe când schimbam camerele.
Miclea: Nu pricep.
Marin: Tăticu, cum să-ţi spun eu dumitale?! Democraţia tânără, conflictul între generaţii, teribilismul vârstei – şi peste tot, aici şi căpoşenia lu madam Sida, care aşa a văzut şi a priceput, fără ochelari…
Miclea: Care va să zică, nu-i nimic rău? Totu-i în regulă?
Marin: Absolut totul, chiar dacă în perspectivă, la Georgeta poate să fie căsătoria cu… Petrică.
Miclea: Iar nu pricep…
Marin: Nuntă, tăticu! Pe şleau…
Miclea *(îndărătnic)*: No, asta s-o puté numa după ce fiică-mea o ieşi doctoriţă!
Mama: Foarte limpede, foarte just!…
Marin: Nu sunt de acord; aici e vorba de… destine personale! Şi eu am de gând să rămân p-acilea…
Mama: De când?
Marin: De când am izbutit să repar motopompa fără ajutoru tău şi-al lu Tăticu!…
Geta *(vine însoţită de Petrică. E îmbrăcată în rochie. Îl vede pe maistoru Miclea, se duce repede la el şi începe să plângă lipită de pieptul lui)*: Tăticu meu scump, am făcut o boacănă…
Miclea: Nu t'e mai smiorcăi, că nu pricep ce vorbeşti. Trage-ţi sufletu, şterge-ţi nasu şi vorbeşte cuminte!
Geta *(plângând şi mai abitir)*: Tată!
Miclea: Noa, dară ce-i?…
Geta: Tată!…
Miclea: Noa, dară ce-i? Zi!…
Geta: Tată!…
Miclea: Noa, dară tu ai de gând să mă ţii până la dimineaţă tot aşé…
Geta: Tată!…

Miclea: Noa! Noa! Dară tuńe feńa-n ea dă treabă!! (*Imitând-o pe Sida)*: Că şclogu mă loveşte: aşe-i de mare lucru să-i spui lu taica tău că vrei să te măriţi?!?

Geta *(perplexă)*: De unde ştii?

Miclea: Dar tu ce crezi? Am şi io „interpolu" mńeu! *(arătând spre Petrică)*: Şi acela trăbă că mi-o fi viitoru jinere? Nu mă bag în treburile tale, că nici pe tata nu l-am lăsat să zică o vorbă când mni-am ales muierea, dară tu îi musai mai nainť e să te faci doctoriţă!

Geta *(plângând mai mult decât jalnic)*: Nu pot, nu rezist să văd sânge!… mor. Nu pot să văd oameni bolnavi…

Miclea: Şi eu nu suport să ştiu că fata mńea toată viaţa ei să stea şefă la oale!

Geta: În toamnă mă prezint la… Agronomie!…

Miclea: No, nu-i rău nici aşa ceva! Că eşti cu vro şepť e trepť e piste mumă-ta… Şi cu bărbatu ce faci?

Petrică: Îm tărmin Seralu şi fac şi io ori Agronomia, ori Mecanica Agricolă.

Marin: Io-te că făcui, „tăticu", propagandă pentru astă nobilă profesie *sine qua non* pe ogoarele patriei…

Miclea: Ce-i vorba asta *sinequa* şi mai cum zîsăş, că io nu ştiu limba asta şmecherească!…

Marin: Păi, tăticu, ca viitor socru al lu cumnatu-nio, te iau la reciclare în sânul familiei.

Mama: Ca viitor ce?

Marin: Aşa-i, că dumneata, madam Marinescu, n-ai de unde şti că Petrică are şi… o soră şi…

Mama *(pe punctul de a leşina)*: Marine, Marinică, Marinel…

Marin *(imitând-o)*: Mămico, Mămicuţo, Mămiţel!… Dacă ai de gând să leşini, dincolo e un recamier foarte comod…

Mama: Ştiu, c-am mai leşinat o dată pe el…

Marin: Cu atât mai bine; n-o să trăieşti *Şocul viitorului*!

Vioara *(vine de afară)*: Marine, Georgeto – alarmă! Mama, tata, uica Samoilă, uina Persa răscolesc satu după voi!

Marin: Şi ne găsiră?!

Viorica *(pretându-se la glumă)*: Se pare că până acu' nu! Dar tu n-o să scapi nedescoperit! Tata cu uica Samoilă au intrat să te caute la bufet.

Marin: În ordine, de doi adversari am scăpat! Au rămas pe câmpul de luptă… Şi sectorul „băbet"?

Viorica: Vin zdrobite spre casă…

Mama: Dumneaei o fi… fiinţa (*arătând spre Vioara).*

Marin: Zi şi tălică, mamă, dacă nu-i drăguţă!

Mama: Şi ce profesiune are domnişoara?…

Marin: Zootehnistă cu înaltă calificare. Habar n-ai câte premii a adunat fetiţa asta pe la fel de fel de concursuri!…

Mama: Şi unde crezi tu că la Craiova avem loc în apartament măcar pentru… o clocitoare, ca să-şi exercite domnişoara foarte înalta ei calificare?!…

Marin: N-am ştiut că-mi semeni şi ai haz, ştii, mămico?!? Băiatu nu mai virează, „tăticu", spre Craiova!… A dat la frizerie peste preşedintele de acilea de la Ceapeu, se dete-n vorbă şi îşi arvuni viitorul: inginer şef, „tăticu" – şef, fără glumă! Şi-şi face şi casă ici-aşa!

Mama: Marine! *(tânguios)*: O să mă ai pe conştiinţă dacă înnebunesc!…

Marin: Soacră-mea are o expresie parcă mai spirituală *(imitând-o pe Sida)*: „Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu!"

Sida *(intrând urmată de Persa)*: Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu! Uită-ce la ăsta, că vorbeşce baş ca soru-sa, Mărina! Ha, 'po' voi vi-s bolândz, aţ bolândzît dă tăt! Nu ń-or fost dăstul doi copii loviţ cu leuca-n cap, aţ măi cemat doi?

Marin: Mămico, ia-o de braţ şi treceţi dincolo, pe recamier, că-i de două persoane… leşinate! Treceţi, „tăticu", până nu-i prea târziu…

Sida: Uită-ce la el, numa, că vorbeşce baş aşa dă şod ca soru-sa!

Marin: Păi cum ai vrea tălică să vorbească dacă, „tăticu", e *baş* sora dumnealui în persoană…

Sida: Ha? Că mi s-o-ngurdzît mincea ca maţîle dîn porc dă nu măi prăśep nimic!

Marin: Zău, mamă-soacră, chiar aşa de mioapă eşti?!

Persa: Sido, Sido, uită-ce măi bińe: îi Mărina, numa că ş-o tăiat păru ca să ńe prostească iar!…

Sida *(dându-se mai aproape)*: Iu Doamńe, Mărino, 'po' tu eşci, ha?!? I-adă să ce văd măi bińe…

Marin: Nu, tanti Sida, eu fusăi pân-acuşi **Marina**! Acu-s **Marin**!

Sida: Tu să nu mă bolândzăşci pră mińe! Că moment ce apipii, dă să vedz tu numa! Că mácăr că mi-s cu ocherii ăi bătrâni – io śe trăbă să văd, văd!!

Marin: Atunci ar trebui să vezi *(arătând spre Geta)* că domnişoara e una şi aceeaşi persoană cu Georgel… mă rog, Giţă, cum îi spui mata! Iaca apipi-o! *(Râde.)*

Sida: Ahaaa! Aşa vreţ voi s-o-ntoarśeţ acuma ca să scăpaţ dă răspungere. Că şî lor li-i frică, şciu ei dă frica lu uina Sida!… Da' staţ voi numa, că dă śe vi-i frică nu scăpaţ niś voi, niś ei.

Persa: Aşa-aşa! Bińe dzîś, Sido, nu ce da, nu ce lăsa! Numa îngujbeşce-i pră tăţ dî la voreţu teu!… Li-i şî frică şî ruşîńe – să le fie!

Miclea *(Persei)*: Dar dumńata de ce ťe amesteci?
Persa: Cum di śe?!? Am gireptu! Că io am băgat tăligramili la poştă! *(Triumfător)*: Îhî-îhî!
Miclea: Domńevoastre?!?
Persa: Io, baş io, Persîda lu Sămoilă!!
Miclea: Noa, dumńeta, Persîda lu Sămoilă, ştii cîtu-i căldura într-un cuptor Zimens-Martin?!?
Persa: Girept ai avut, Sido, când îm spusăş că la omu-ăsta-i plin capu dă răchie!…
Marin: Nene Miclea, stop! Să rămânem în domeniu, să nu intrăm în metalurgie!…
Miclea: Şi de ce, mă rog? Că eu tăt nu mă lăs până n-oi ţâpa-o p-aiastă babă în cuptoru **Zimens**!…
Persa: Ha, śe vrei?
Marin: Nea Miclea are ambiţia să vă bage în cuptor la Hunedoara…
Persa: Pră mińe?!? Să mă baźe? Ba poace pră dracu! *(O întrerupe cântecul ce se aude afară.)*
Trifu *(vine din curte cântând)*: „Bagă, Doamńe, luna-n nor”…
Sida: Iu Doamńe, că mă loveşce şlogu! O dată am şî io lipsă dă un om la casă şî atunśa el îi tropa!
Persa: Unge-i Sămoilă?
Trifu: O rămâńat cu prezăşu. Dar staţ! Că mă aşceaptă şî pră mińe!… Că io am venit să-m ieu źińerile. Musai să-l sărbătorim; poce-fi că-i puţîn lucru ś-o otărit el astădz?!?…
Sida: Bagă dă samă, şucliatule, că źińeri-to nu ce măi vre dă socru! Acuma să prăfaśe că-i fată, dărinatu!… *(Arată spre Geta, fostă Giţă.)*
Trifu: Sido, ’po’ tu o să mori muiere proastă şî gata! Tu tăt nu prăśepi cum stau lucrurili?!?
Sida: Cum stau, cum nu stau, nu mă întărisadză şî nu mă priveşce! Trăbe să ste musai aşa cum am otărit io cu Persa!
Persa *(categoric)*: Baş aşa şî niśun ţăntimetăr altmintrilea!
Sida: Petrică-i musai s-o ie pră Mărina, şî Giţă să să căpătuiască cu Vioara!
Vioara: Dar asta nu să poace, mamo!
Sida: Musai să să poată dacă io dzîc!
Vioara: Nu mă pot mărita cu o fată!…
Petrică: Mamo, şădz mereuţ, s-o luăm pră rând, că altcum nu le măi gătăm niś pân-la Creśun…
Sida: Tu să taś, nimeńo! Tu-ţ baź mintun, câtu-i dzîua dă mâńe, accili la primărie! Nu să poace ca feciţa lu doamna Marinescu ş-a lu domnu arvocat să fie dă pocoru lumii, să meargă cu ruşîńa acasă…

Trifu: ’Stîmpără-ce, mă babo!

Sida *(teribilă)*: Nu mă ’stâmpăr!!! Stâmpără-ce tu, beţîcule!! Petrică-i musai s-o ie pră doamna Marinescu! Pfiu, draśe, că m-am zăbunit dă cap! Pră feciţa lu doamna Marinescu!!

Petrică: Nu pot, mamo, prăśepe odată! M-am legătuit cu fătuca lu uica Miclea – aśí dă faţă!

Sida: Unge-i? Pră aia dă unge-o cunoşci?!?

Petrică: Dă aiś dîn casă!

Sida: ’Po ’când o fost aia aiś, în casa me?!

Geta *(smerită)*: Tanti Sida, de când am venit de la Hunedoara!

Sida: Tu să nu ce ’mestăś, că mă bunduzăsc dă cap! Tu śińe eşci?

Geta: Georgeta…

Sida: Şî śe eşci? Fiśor o’ că fată?

Geta: Fată…

Sida: Ş-apo-atunś unge-i Giţă?

Geta: Aici!

Sida: Şî unge-i Mărina?

Marin: Lele Sido, stăi şi nu te repezi! Că nu mai ieşim din cercu ăsta vicios, în care ńe vârârăm.

Sida: Ba viţios eşci tu, că duhăńeşci şî bei răchie, beţîco!

Marin: Nea Trifule, ia dumneata problema în mână şi lămureşte lucrurile!

Sida: Nu poace, că nu-i el cocoşu-n casă; ş-apoi îi măi biţîc ca cińe!…

Trifu *(amenințător)*: Ţîńe-ţ fleanca, babo! *(Tare)*: Vedz numa, că oi fi io harnic dă-ţ rup pârpăriţa aia dă gură!!

Sida: Ai bolândzît dă tot, dă strîź ca un văcari?!?

Miclea: Mă rog, cu linişte, că n-ajungem niceunde dacă strigăm unu la altu! *(De fapt şi el a strigat, ca să se impună.)* Noa, să merem naint′e cu meto- de paşnice, ca la şădinţă. Puntu unu: Fătuca mńe şi ficioru lu domna or fo-vint aice. Noa, până aici îi bińe! Puntu doi: Bińe nu-i, dară, că şi fătuca mńe şi ficioru lu domna or fo-vrut să fie în rând cu moda asta nouă – cum că ficiorii-ş lasă păru pist′e umeri şi fătucile să tund **bubi-copf** ca orăşănii de malagambai… Noa, mai depart′e. Puntu tri: Fătucile s-or momit să poarte tătă zua cioreci, că cică-s mai practici când să suie în autobuz. Noa, limpede-i? Puntu patru: Amu, cum rămânem cu însurătorile?!?…

Sida: Perso, tu ai prăśeput śeva?

Persa: Io nu mă măi ’mestăc; nu mă ’mestăc, nu mă bag! Că nu vreu să dau dă dracu, acu’ la bătrâńeţă!…

Trifu: Doamńe aźută! Bińe c-o dat Dumńedzău să nu dai dă dracu. Na, acuma tu, Sidoańo: cum rămâńém cu nunţîle?

Sida: Să duc la sfat ş-apo' la besărică, prăcum śińe cu śińe o durmit!…

Petrică: Asta nu să poace! Că niś la primărie, niś la besărică nu să cunună fiśor cu fiśor şî fată cu fată!

Sida: Na, 'po-atunś s-o ie el! *(îl arată pe Marin)* pră ea! *(o arată pe Geta)*. Şî Petrică s-o ie pră Vioara!

Trifu: Ha, 'po-ai bolândzît dă tot?!? Ţ-ai perdut toce minţîle?! Aşa śeva nu merźe niścum!

Sida: Di śe, dacă io dzîc?!?

Trifu: Pîntru că-s frace şî soră, bolândo!!

Sida: Da' tu dă unge şcii, beţîcule?… Acuma să mă lăsaţ toţ în paśe, că dacă mă mânii, dobângesc aferem la inimă ş-atunś îi musai să să-nsoare maistor Miclea cu doamna lu arvocatu dî la Craiova, tu Trifule – cu Persa şî io cu doftoru Fluture dî la Casa d-ăi bolândz dî la Jăbel – să scăp dă voi toţ!!!

Trifu *(duios-amenińător)*: Sido! Ia vedz! Nu mă faśe să fiu ăl dă n-am fost, vorba lu uica Bulfă, fi-iertat!

Sida *(resemnată)*: Dîn sparcea me – însoare-să śińe cu śińe-o vre! Dar măi năince să-m aducă fieşcecare śercificace dî la doftor prăcum că śe-i caregoge: fi-o om o' că fi-o muiere! Ágică prăcum că îi dă parce bărbăceascâ o' că-i dă parce femeiască!…

Trifu *(exasperat)*: Sido…

Sida *(îşi revine-n forţă)*: Şî tu, năzgreşît să-m aduś o ţîdulă să şciu şî io că cumă stau lucrurili cu cińe… Iu Doamńe că altmintrilea nu dau io slobod să să facă niśo nuntă în casa me!

Trifu *(epuizat)*: Ha?…

Sida: Dacă să fac nunţîle prăcum voi vreţ, aźunźem dă bleazna şî dă pocoru lumii; să rige tăt satu dă noi!… Dă mińe să rige!! Io mi-s dă risu lumii!

Petrică: Nu-ţ fă grij, mamo, o să spuńem la oamini că voi aţ şciut dî la-nśeput că cumă stau lucrurili, da' aţ vrut să vigeţ dacă satu ghiśeşce că… care-i fata şî care-i fiśoru…

Sida: Şî credz că lumea-i proastă, ha?

Petrică: Cum să nu… Numa dacă nu cúmva… uina Persa…

Persa: Śe credz tu, Petrică, că io schip în bugilariu meu?!… Pră Sida o măi cruţă satu, că ea-i cu ochilarii-ăi bătrâni, dar dă mińe o să să ridă măi dă cum să rid dă tălevizor când îi arată pr-ăia doi că-s în iepoaca dă peatră! Aminet!!

Mama: Stetei în espectativă, convinsă că până la urmă tot se va termina comédia asta, dar văd că nu vrea să-nceteze! Dumneavoastră chiar credeți că nunțile ce se pun aici la cale sunt ceva serios?!?…

Vioara: Mă scuzați, doamnă, dumneavoastră v-ați măritat în glumă?

Mama *(înțepată)*: Cum îți permiți, fetițo?!

Marin: Dat fiind că-i cunoaştem anticipat, viitoarei mele soacre mi-am permis să-i fac educația cum s-o ia de la-nceput…

Mama: Unde mi-e valijoara? Plec imediat la Craiova şi mă întorc cu avocatul!…

Marin: Dar să nu uite să-şi ia şi costumul pentru festivități, că nunta tot va avea loc chiar dacă tălică, mamă, o să te dai nițel în spectacol…

Mama: N-o să pot trăi ştiindu-te departe de mine! Şi încă unde…

Trifu: Unge, doamnă?! La sat? Oare dumńavoastră aț trecut cu ochii-nchiş prîn satu nostru şî n-aț văzdut mândreață dă sat, cu măgăzîn universal, cămin, ausfalt şî floaştăr pră drumu-ăl mare… şî câce şî măi câce!

Mama: Nu mă interesează! Mă interesează doar viitorul fiului meu, cariera băiețaşului meu!…

Marin: Atunci, scumpă mămică, lasă-l pe el să şi le facă după cum crede şi simte chiar el…

Mama: Dar tu nu ştii să faci nimic de capul tău!…

Sida: Aşa-i, doamnă! N-o fost înstare să facă o zupă s-o poată mânca omu, niś să cârpească o păreche dă ştrimfi…

Trifu: Dar iu Doamńe cum şcie să răpălădză măşînili şî pumpili?!!

Mama: Marinel, vreau să aud ultimul tău cuvânt în privința asta!

Marin: Uite ce e, mămico, dumneata eşti o fire visătoare. Te întorci frumuşel la Craiova, te închizi în alcov şi-ți închipui că eu, odorul dumitale, sunt în Capitală şi tai frunze la câini… E bine? Împăcăm şi capra şi varza.

Sida: Iu Doamńe, că veni vorba, vardza mee! Că sîmt că mă loveşce şlogu: tută-i cutropită!…

Trifu: Iacă dă śe nu măi pot io acuma! Lasă dracului curechiu, că aiś îi vorba dă viață, nu dă vasu śe-l puń tu pră iarnă…

Miclea: Chiar aşé! Îi vorba de probleme majore! Dragă domnă, şi pe mińe m-o pus jenerația tânără în fața unor probleme, fără să să conzulte înainț'e cu mińe. No, ce-i de făcut în cazu aista? Dacă ce ar avé de gând n-ar fi ceva frumos – că şi dumńavostre, dragă, zic dacă n-ar fi ceva frumos ce-au ei de gând, io min't'enaş aş pune mâna pe botă! Or, se arată în cazul de față că tânăra jenerație nu vre ceva rău. No, ş-atunce nu-i cazu

de a puńe mâna pe botă. Cred c-aţi înţăles că nu-i vorba de bota-botă, dară-i cea de prelucrare ca-n şedinţa deşchisă… Noa, dară, intelijănt ar fi să le spuńem să fie cuminţi d-aici-naint'e şi să trăiască-n fericire şi bună înţălejere!

Trifu: Vină să ce ţuc, cuscre, c-ai vorbit baş ca dîn mincea me!

Mama: Şi pe mine nu mă sărută nimeni?… Nu vedeţi că şi eu mă-mpăcai cu gându!…

Marin *(sesizând ironia)*: …Fără ironii, mămico!…

Mama: Crede-mă, Marinele, mă-mpăcai cu gându! Nu-ţi distrug eu fericirea! Dar să ştii – şase luni pe an stau la voi…

Marin (*o sărută)*: Mămico, e prima dată când simt nevoia imperioasă să te sărut…

Miclea: Daţi-mi voie şi mie să vă sărut, că văd că-ncepeţi s-o meritaţi!…

Sida: Şî pră mińe zogoniţî-mă-ţ dîn casă, că văd că-nśepeţ care pră care… să vă ţucaţ. Şî io n-am niśo vorbă!…

Trifu: Nu ce mânia, Sido! *(Râde).*

Sida: Şî pră cińe śe ce rige dracu?! Credz că pră cińe nu ce afurisăsc că dă câce ori ce duś la Cimişoara, ce zăuiţ să-m cumperi ochilari dă-i măi tari?!? Iuu Doamńe *(către sală)* că iar mă loveşce şlogu!

Persa: Śe ţ-o venit, Sido?

Sida: Acuma, iaca, ai pońat tu la ochi; nu măi vedz… Uită-ce că-i tăt satu la fereastră. Traźe iuce firangu să nu să măi ridă atâta dă noi!

(Persa se repede şi închide CORTINA.)

IOȚA VINCA
(1937-2010)

Data şi locul naşterii: 1937, Uzdin, Voivodina (Serbia).

Mai apropiată de profesia lui **vocaţională** (întrucât a devenit de timpuriu redactor la Radio Novi Sad – susţinând – ca „spectacol al rostirii" – emisiuni de umor, fără să fi făcut o specializare profesională ca atare), **Ioţa Vinca** se interpretează pe sine ca personaj – **Ventilă Agraru**, ipostază din care (culegând, acumulând şi chiar creând „şodzănii") trece, firesc, la postura de a se încerca ca **autor dramaturgic**.

Extrovertit până la limitele unui parodic „cult al personalităţii" (propunea chiar un „Partid Laburtist" privat şi unit şi jubila „mitic" în propriul cenaclu „Cea Ventilă"), el a scris şi a publicat, e drept, în colaborare cu Todor Creţu-Toşa) două piese în grai: *Ventilă în haină nouă* (că tot vorbirăm mai sus de extrovertire…), dar mai ales *Omu dân casa pustâie* (Uzdin, Editura Tibiscus, 1998), pe care o transcriem aici. Menţionăm că după această piesă Studioul de televiziune Novi Sad a realizat în anii '90 un film, avându-l în distribuţie, cap de afiş, pe Ioţa Vinca.

Prezenţă în culegeri şi dicţionare: Pătruţ, *Antologia*; *Când urducaţî*; *Satira*; Pătruţ, *Creatorii*; Turcuş, *Poezie în grai bănăţean*, II.

TODOR CREŢU-TOŞA
(1929-1979)

Data şi locul naşterii: 1929, Uzdin, Voivodina (Serbia).

Şcoala/Studii: Şcoala generală/elementară la Uzdin, Liceul Românesc din Vârşeţ, doi ani de studii superioare la Universitatea din Belgrad.

Profesia/ocupaţia: Animator cultural, redactor, regizor şi autor de piese de teatru (împreună cu **Ioţa Vinca** a scris piesele de teatru *Ventilă în haină nouă* şi *Omu dân casa pustâie* (în grai bănăţean, prezentată în antologia noastră). A mai scris **proză literară** (romanul *Cumpăna fântânii* – în colaborare cu Petru Dimcea).
Teatrul de amatori din Uzdin îi poartă, din 1985, numele, iar din 1996 Societatea literar-artistică „Tibiscus" din Uzdin în colaborare cu „Făgeţeana" din România a iniţiat festivalul de Creaţie Literară în Grai Bănăţean „George Gârda – Todor Creţu-Toşa".

Prezenţă în culegeri şi dicţionare: *Satira*; Turcuş, *Poezie în grai bănăţean*, II.

IOȚA VINCA TODOR CREȚU-TOȘA

Omu dân casa pustâie [Omu dîn casa pustîie]
Comedie în grai bănățean, în trei acte
Uzdin [Voivodina], Editura Tibiscus, 1998

Personajele

Văsîlă – sătean în vârstă, rămas singur în casă
Gion – fiul lui Văsîlă, plecat cu familia peste ocean, în S.U.A.
Giorgi – nepoțelul lui Văsîlă
Meri – fiica lui Gion
En – soția lui Gion, plecată cu ei în America
Iancu – sătean, prieten al lui Văsîlă
Ghiorghina – o femeie de vreo 48 de ani, arătoasă, săteancă
Adriana – fiica Ghiorghinei
Vărsăvia – săteancă, candidată la căsătorie cu Văsîlă, rivala Ghiorghinei
Medicul
Iosîmel – fratele Adrianei [plecat ginere în alt sat]
Sultănica – soția lui Iosîmel
Cuscru Sima [tatăl lui En]
Adămiță [cuscru şi el, socrul Adrianei]
Isa şi **Irimia** – doi bătrâni din sat; nedespărțiți [„surdul şi chiorul”]

ACTUL I

(O cameră țărănească. În mijloc o masă mare cu scaune lungi [clupuri]. Un pat. În peretele din fund două geamuri. Între ferestre – icoana patronului casei. Pe un perete lateral – tabloul bunicului în uniformă de husar. În celălalt perete, o uşă care duce în cealaltă încăpere)

Scena 1

Văsîlă *(se pregăteşte de cină. Pe masă, o bucată de pâine, două cepe, o bucată de slănină. Soarbe apă dintr-o cană. După ce şi-a umplut gura, lasă apa să-i curgă în palme spălându-se pe mâini, apoi pe față. Repetă aceasta de câteva ori. Se şterge cu un prosop murdar apoi îşi face cruce)*: În numele Tatălui ş-a’ Fiului ş-a’ Sfântului Duh, Amin! Doamńe aźută-ńe. *(Se opreşte şi oftează adânc. Apasă pe un buton al magnetofonului de pe masă)*: … Să măi stăm de vorbă câta cu puii mei.

Glasul lui Gion: Vorbeşce Gion, copilu teu. Havariu! Bună sara, deri!
Văsîlă: ’Ţam, puiule!
Glasul lui Gion: La noi îi **Dzîua Ciurśilor**; mare sărbătoare! Avem vicheişîn. Numa śe gătarăm śina, ń-am pus să ńe-ndulśim cu paiu.
Văsîlă: O puii mei!…
Glasul lui Gion: Păturată ca la voi. Iaca îţ vorbim la sârmă să ńe măi givănim cu cińe. Tu śe faś?
Văsîlă: Śinădz…
Glasul lui Gion: Ascultă-l acuma pră Giorgi, ńepotu-ţ… Cam, hani, spune-i o vorbă lu Gren.
Glasul copilului: Hai!
Văsîlă: Unge?
Glasul copilului: Cum faśe? *(Se aud hohote de rîs)*: Sanavabić!
Glasul lui Gion: Măgariule, aşa-i frumos să vorbeşci cu moşu Gren? Fă bińe şî-l iartă. Ce-o suduit pră americăńeşce. Măgariule!
Văsîlă: Nu-i bai. Ţuśe-l taica!
Glasul lui Gion: Măgariule! *(Se aude Gion bătându-l pe Giorgi, care plânge)* Măgari americăńesc!…
Glasul lui En: Şarap, Giorgi! *(Se aude cum îl bate şi ea.)*
Văsîlă: Mânśi-vă năpustu să vă mânśe, nu baceţ copilu! Nu plânźe, copilu lu taica! *(Mângîie magnetofonul parcă ar mângîia copilul.)*
Glasul lui Gion: Tare s-o bitănźit, taico. Noi cu biznisu nostru, nu-i măi poartă nime dă grijă. La toamnă îl băgăm cu sîla la şcul. Gherau, boi, afară!
Văsîlă: Mă cem că ăsta iasă cauboişîn.
Glasul lui Meri: Halo, Gren, eşci ochei? Noi ni-s fain. Dar Ioşca śe faśe?
Văsîlă: Latră, fata me!
Glasul lui Meri: Fă-i un pusi dî la mińe!
Văsîlă: Ba dracu-l măi şî ţucă.
Glasul lui En: Audz tu, să-m păzăşci ormanili. Să nu ce pună pusu să-m borândăieşci prîn ţoale, că alea-s dî la mama me, dîn chinu şî sudoarea ei, care-or băgat-o în groapă. Mulţam Tatălui dă Sus că io m-am scăpat dă sapă. Nu măi vin napoi să fiu păoriţă proastă, aiś mi-s doamnă, lucru cu mapu.
Văsîlă: Şciu, doamnă dă spălat pogelili…
Glasul lui Gion: Izi, En, măi mereu! Lasă, taico, măi stăm câţîva ani să faśem dulari…
Glasul lui En: Iur creizi, eşci prost dă tăt! Tu du-ce!

Glasul lui Gion: Ochei, En, ochei! Bai, taico, bai!

Văsîlă: Bai, puiule! Tot opăcă o rămas. *(Oftează, se-ntoarce spre tabloul bunicului în uniformă de husar.)* Vădzuş, taico bunule? M-or lăsat sîngur într-o căsarmă dă casă, ca pră un cuc. Ţîń mince când trăiai în vatră śe m-ai pricit? Să lucru ca maica şî să păzăsc criţariu ca cińe. Aîh, taico bunule! Tu ai avut pîntru śińe. Dar pîntru śińe io?!? O' n-ai audzît cum vorbeşce sârma dîn troacă?!

Scena 2

Iancu: Măăă!… Eşci viu?

Văsîlă *(pentru sine)*: Viu?

Iancu *(intră)*: Nu ce măi sîmţ d-o săptămână. M-am ghingit: Ori ce-ai măritat, ori ce-ai dus la-i mulţ.

Văsîlă: Dă-ce-n bălauri, la śe ce ghingeşci!…

Iancu: Sărbus!

Văsîlă: Trăieşci!

Iancu: Cum o măi duś?

Văsîlă: Ca vaişamar.

Iancu: Mă, tu eşci năchibzuit. La anii ăşcia eşci în stare să ţîń sîngur atîta avere?

Văsîlă: Lasă-mă năcazului!…

Iancu: Mă, la atâta avere, dacă aş fi ca cińe, aş ţîńe doauă babe. Una tare, numa să lucre, şî una źíngaşă, numa să ce gigileascâ…

Văsîlă: O, că nu-ţ măi dai tu ticvă!

Iancu: Śe să fac? Bárem cu vorba.

Văsîlă: Bińe, mă, să las tot să să părăsască, asta vrei? Apu' prîntru śińe o strâns moşu… *(Arată icoana bunicului, dar îşi dă seama şi se întoarce.)*

Iancu *(se ridică, întoarce icoana cu faţa la perete)*: Na! Pră el l-am chicit. Vorbeşce acuma fără frică.

Văsîlă *(priveşte în pământ)*: 'Po' bińe…

Iancu: Spusu-m-ai tu că ăi dî la Ameríca nu măi vin?

Văsîlă: Aşa m-or scris…

Iancu: Spusu-m-ai tu că nu ţ-or măi trimes niś carce?

Văsîlă: Dă când m-or trimes troaca asta *(arată magnetofonul).*

Iancu: Atunś śe măi aşcepţ?! Vrei să faś păduchi?!?

Văsîlă *(oftează punând ochii în pământ.)*

Iancu: Ia spuńe-m girept, dă câtă vreme n-ai mâncat cu lingura?

Văsîlă: Asta… śe să dzîc?…
Iancu: Na vedz!..
Văsîlă: Śe să văd?
Iancu: Să vedz cât eşci dă prost! Spuńe-m śe dzî îi astădz?
Văsîlă: Alaltăieri o fost… Ś-o fost?
Iancu: Atâta poţ să şcii ś-o fost alaltăieri. Dar astădz nu…
Văsîlă: Mă, Iancule…
Iancu: Alaltăieri lu Veta lu Buboańe ai putut să-i vedz numa călcânii, dar astădz, să fie cu iertare, poţ să-i vedz şî ţâmpii…
Văsîlă: Iar înśepi cu d-a' tele.
Iancu: Înśep cu aia śe văd. Mă Văsîlă! Când înśepe moda să treacă dasupra dă bârgovenie, nu să măi întoarśe la călcâni.
Văsîlă: Nu prăśep!…
Iancu: N-ai prăśeput tu niś când s-or lăsat panjănii că să schimbă vremea…
Văsîlă: Bińe că tu ai prăśeput!…
Iancu: Arată că am prăśeput. Io mă givănesc cu copiii mei la masă nu prîn troacă. Şcii di śe? Când am vădzut că şî *Tatăl nostru* s-o măi modificat, io am prăstat să-nśeapă întâi cu „În numili fiului ş-a' nurorii!…" şî abé dup-aia cu „numili tatalui"… Dar ţîie ţ-o măi jăsît după grumpuc dăcât după mătriculă… D-aia îţ stau şolocătrili dî la fereşci şî dzîua tot închisă…
Văsîlî: Acuma îi târdzîu… Daficea le dăşchid. Śe să măi străbată?
Iancu: Măi vro zare. Mácăr dî la vrun soare cu ghinţ…
Văsîlă: Soarili meu o scăpătat…
Iancu: Ăăăă!… Nu-l vedz tu dă źana dă nori… Dă când o murit moş Văsîlică, la cińe-i źana atâta dă mare că nu măi străbace niśo zare. D-aia ce-or lăsat copiii. Ai vădzut tu vrun śas să meargă napoişîlea?
Văsîlă: Nu-i aia! Li-i măi jăle dă Golumbus dăcât dă mińe.
Iancu: Le-o fi. Ăla o rătăśit pră apă, nu pră uscat…
Văsîlă: N-am rătăśit io; vremurili m-or rătăśit!…
Iancu: Ăi dă şciu să 'noace 'noată şî când bat tălaşî – dacă şciu încotro să meargă… unge-i ţărmurili. Dar ţîie-ţ trăbe acuma un śámăţ ca să nu ce îneś şî pră uscat…
Văsîlă: Śe śámăţ?
Iancu: O babă, mă, o babă!
Văsîlă: Śe-m trăbă babă, śe să fac cu ea?!?
Iancu: Să ce răpălădză câta… Ca s-o măi duś…
Văsîlă: Să urle pră mińe?

Iancu: Măi bińe să urle baba dăcât părețî. Dzîś că ț-or scris americanii că nu măi vin?

Văsîlă: Da, m-or scris; m-or spus să fac śe şciu, că ei nu măi vin…

Iancu: Atunś ar fi vremea să ce însurăm, că eşci źuńe, sîngur la părinț.

Văsîlă: Mi-s bălaore!…

Iancu: Babe ar fi câce doreşci. Să-ț aleź: în stare bună, măi purtace şî d-ăle dă casă. Fiecare cu prețu ei. Cu traiu vieț, cu tal şî fără tal.

Văsîlă: Dzău, Iancule, di śe ce puń în capu meu?!

Iancu: Mă, am crescut la un loc şî am fost precini buni. Mácăr că m-ai fost gazdă şî nu pot să sufăr când ce văd mâncându-ce sîngur.

Văsîlă: Da, Iancule, numa una ca Răveca me nu măi găsăsc.

Iancu: Eh, acuma vedz! Poace o aźuns vremea să ce zâcțărească śiniva şî pră cińe. D-aia tu aleźe! Iaca şî Vărsavia lu Gicu, muiere dă casă, fără gloată, fără biográfie. Nu-i musai să ce sui la Ghiorghina lu Micu, că-i pre cinără, cu fată măritată, copil însurat şî să măi vorbeşce c-ar țîńe şî câta ordinație…

Văsîlă: Mă, Iancule, îț măi aduś amince…

Iancu: Zmăule, tot n-ai zuitat-o! O fost puşcă… puşcă. Ń-o mâncat moş husariu teu când ń-o sîmțît. N-o măi vrut s-o ie dzîuaşă, c-o fost fată mare şî noi însurați.

Văsîlă: Ńeşce ani am tot visat-o…

Iancu: Fereşce-ce dă d-aşcea şî ce ghingeşce la vruna dă sama te!…

Văsîlă: Hm!…

Iancu: Eh, Văsîlă, io mă duc, că-i noapce. Sărbus!

Văsîlă: Măi dă-i prî la mińe, să ńe măi vorbim. Şî aşa dzîś cu Ghiorghina?

Iancu: Da. Ń-o strîcat toce sococelile moş Văsîlică. *(Pleacă.)*

Scena 3

Văsîlă: Hm!… Poace că are Iancu gireptace. Di śe să stau ca un cuc în căsarma asta dă casă, unge şî părețî sună a pustîietace? Numa io cu grioruşî. Pot să trăiesc măi vro doauădzăś dă ani. Uf! Măi doauădzăś dă ani sîngur, ca-n robie. Să şcii că Iancu are gireptace! Într-o casă fără muiere, eşci ca-ntr-o ghețărie. Dacă m-aş puńe câta la ordnung, poace că n-aş arăta rău… Hmmm!…

Tabloul II

(O cameră țărănească bine aranjată. Două geamuri [ferestre] mari pe peretele din fund. Între ferestre, icoana Arhanghelul Mihai cu balanța într-o mână și sabia de foc în cealaltă. Două paturi cu perinile în dungă. Masă mare cu bănci lungi [clupuri] cu spetează. În peretele din dreapta o ușă.)

Scena 1

Ghiorghina *(o femeie de vreo 48 de ani, bine aranjată. După înfățișare se vede că în tinerețe a fost foarte frumoasă)* Moşulică meu, śe să-ț facă Ina te bun dă mâncare?

Văsîlă *(îmbrăcat ca de sărbătoare, proaspăt bărbierit, cu mustața rasă, pieptănat cu cărare)*: Scumpo! Fă śe-ț plaśe ție, că io mânc cu dulśe tot śe iesă dîn mânuțîle tele *(Se apropie de ea.)*

Ghiorghina: Pogănio! Ai dat dă trai!…

Văsîlă *(Mângâind-o pe spate)*: Dorito!…

Ghiorghina: Miścă-ce!… Uşor după śe ce-am scos dîn râńe să mi ce-nfoi ca ciurcanu!… Că dzău, moşulică, să tăiem ciurcanu ăla, că nu pot ieşî dîn casă, să înfoaie după mińe.

Văsîlă: Taie-l, scumpo! Eşci în casa te, eşci găzdăriță… śe mă şî întrăbi?!

Ghiorghina: Moşulică, măi vreu una!…

Văsîlă: Spuńe, scumpo!

Ghiorghina: Chertău', Ioşca, mă latră ca pră un străin. Fă-i dă potopenie.

Văsîlă: Scumpa me, ăsta-i forma noastră. Aor dă câńe. N-o muścat pră nime.

Gehroghina: Ia uită śe om dă vorbă eşci! Până ai pus laba pră mińe, m-ai făgăduit śeriu şî pământu. Şî io, săraca dă mińe, ț-am śerut un lucru mic, dar ś-o fi când ț-oi śere un lucru mare?!? Au, săraca Stana me, unge o aźuns să să strîngă ea? *(Simulează plânsul.)*

Văsîlă: Ghiorghina, scumpa me! Gata Ioşca, gata…

Ghiorghina: Na. Dzîc io, aşa-i bińe. Că nu măi ni-s mucoş şî la noi trăbe să fie înțăleźere. Dacă am spus o dată hăis, rămâńe hăis!

Văsîlă: Ori dacă spun cea…

Ghiorghina: Eh, vedz, asta nu-i bińe! Am spus hăis, hăis rămâńe!

Văsîlă: Bińe, rămână.

Scena 2

Adriana *(de afară)*: Mamiii!…
Ghiorghina: Iu! Fata me!
Văsîlă: Lasă că ies s-o pitrec io… *(iese).*

Scena 3

Ghiorghina: Fiica me, bińe că viniş să vedz pră mami te în śe pălat trăieşce şî śe măi găzdăriță o aźuns!

Scena 4

Adriana *(intră)*: Doamńe, mami, dar cum nu ce zăbuńeşci prîntră atâcea uş?! Că dzău, dacă nu era uica Văsîlă, că niś nu ń-am vorbit cum să-i dzîc…
Ghiorghina: Dzî-i tăicuțu, fiica me!
Văsîlă: Puiule, mă bucur că ai vinit să vedz unge trăieşce mămica te…
Ghiorghina: Şî cum trăieşce. Că aiś numa lapce dă pasăre nu-i!
Adriana: Numa înțăleźere să vă trimeată Ăl dă Sus. Că aşa dzîc şî a' mei d-acasă: înțăleźere şî rânduială!
Ghiorghina: Śe să țîńe dă mińe, numa să înțăleagă el…
Adriana: Tăicuțu meu şî mami mea, şciț dă śe am vinit? Vrem să vă gostîm. Mâńe năsmincit. C-ar fi ruşîńe să vă gostască alțî năincea noastră…
Ghiorghina: Iu, Văsîlă, śe-i cu noi?!?
Văsîlă: Audz, Ghiorghino, du-ce numa tu!…
Adriana: Doamńe, tăicuțule, dar prîntru śińe ń-am cheltuit?!
Ghiorghina: Dar cum arăt io fără cińe-n capu mesî?!
Văsîlă: Fiica noastră, iaca dacă mumă-ta vre, nu vă strîcăm voia, vinim.
Ghiorghina: Nu măi cemaț şî pră alțî?
Adriana: Nu. Numa pră cumnata me cu bărbatu şî cu copiii. A' noştri, ăi dă prăstă drum şî doi-tri veśini. Iaca om măi sta şî noi dă vorbă. Că noi ń-am givănit în casă, să măi luăm dîn grij. La voi îi lucru mult.
Ghiorghina: Mult, fiica me!
Adriana: D-aia ń-am ghingit să vă măi uşurăm. Ăle patru lanță śe le-ai scris pră mami îs vécima ca şî a' noaştre… Pământu ălălalt l-am lucra în parce… Noi v-am aduśe ca pră tast. Śe vă trăbă şî cât vă trăbă! Porțîia şî aşa o plăciț voi. Socru-mio o măi dzîs: „Pucem folosî şî caii lor.

Gimińața vińe Păvălică şî-i ie, sara vińe şî-i aduśe acasă". Dătoria voastră-ar fi numa să trăiț, fără grij, fără nimica.

Ghiorghina: Că bińe s-or ghingit, Văsîlă. Doamńe, śe măi cap la alțî!

Văsîlă: Ca la fişcali.

Adriana: Socru-mio o măi dzîs: „N-o făcut bińe cuscra c-o prăstat numa la traiu vieț pră soba dî la casa a mică. Ca mâńe Văsîlă moare, ăia vin dî la Ameríca ş-o închid în sobă. Dar pră unge să iasă? Pră fireastră? Dar unge să duśe? Că mi-i şî ruşîńe să-ntrăb, să dzîc ś-o dzîs, în supat?"

Ghiorghina: Fiica me, nu-i rău, dar io mă ghingesc şî altcum, şî la fracili teu. Di śe să-l lăsăm să fie slugă la socrie când poace să fie gazdă la casa lui?

Văsîlă: Care casă?

Adriana: Doamńe, tăicuțule, căsarma asta! Vrei să-l faś gazdă, o io nu măi mi-s bună, ca atunś când ń-o lăsat pră drumuri şî s-o băgat în casă la fluşturata aia unge o dat dracu sara bună, dă nu ńe măi vegem cu anii?

Ghiorghina: Dar śe aț vre voi? Să păpaț numa voi?!

Adriana: Vrei să-l aduś ca să-ț lucre şî tu să porînśeşci, ca după aia să-i laş lui tot?…

Ghiorghina: Îi copilu meu…

Adriana: Dar a cui drac mi-s io?!?

Ghiorghina: Tu eşci fată şî ț-ai căpătat talu.

Adriana: Şî nu măi am alt girept? O' averea asta nu ńe aźunźe la amândoi?!

Ghiorghina: Nu vreu să-m źumătățăsc averea.

Adriana: Aşa?!

Ghiorghina: Aşa!

Văsîlă: Staț, mă muieri!

Ghiorghina: Tu să taś! N-ai śe ce 'mestăca întră noi.

Adriana: O vedz, tăicuțule?! Aşa o fost tătdăuna, încăpățânată! Ori îi după a ei, ori măi mulce n-or fi.

Ghiorghina: Tu să nu mă măscăreşci în faţa lu bărbatu-mio! Mucoaso! Văsîlă, ai muțît?!

Văsîlă: 'Po' śe şciu io!?…

Scena 5

Iancu: Mă, voi părechea a noauă, vi-s întrăź?

Văsîlă: Iancu!…

Ghiorghina: Na, śe măi vre şî ăsta?! Să şcii că mie nu-m plaśe să broceşci cu mácărśe năspălat!

Văsîlă: Da' cu śińe să brocesc?
Ghiorghina: Cu d-ăia dă forma noastră, oamini dă viță.
Iancu *(intră)*: Sărbus!… Hopa! Că-i familia țacumpac.
Ghiorghina: Şî-ț pare rău că ni-s una şî ńe căptăm?
Iancu: Ba mă bucur când îi bińe!
Adriana: Mamo, io mă duc.
Văsîlă: Bińe, puiule, dacă nu măi poț să stai… ăsta… śe am vrut?…
Gheorghina: Dar rupe-o odată!
Văsîlă: Śe faśem mâńe, vinim?
Adriana: Doamńe, tati, dar pîntru śińe ń-am cheltuit?
Iancu: Zmăilor! Or înśeput să vă gostască! Aşa-i până-i sîta noauă.
Adriana: Vă las cu sînătace!
Văsîlă: Sînătace!
Iancu: Sînătace! *(Ghiorghina o conduce.)*

Scena 6

Iancu: Ruşîńe să-ț fie! Să nu mă cemi tu la nuntă, şî am tras atâta nadă să fiu… givăr.
Văsîlă: Să păzăşci pră cinără?!
Iancu: Şî cum ce laudz? Poace… să lucre, îi harnică?
Văsîlă: Las-o că vécima să vaită…
Iancu: N-aş crege…
Văsîlă: Ba da! Tu şcii cât dă lucru estă la mińe şî śe fel dă gazdă mi-s io. Când spun o vorbă…
Iancu: …îi vorbă! Dzău, Văsîlă, câtă vreme i-o trăbuit până ce-o făcut să-ț radz musteț île?
Văsîlă: Musteț île le-am ras dă voie. Bińe, o dzîs şî ea…
Iancu: Ś-o dzîs, c-o-mpung?
Văsîlă: Nu. Dar am vădzut io sîngur că are gireptace. Acuma arăt om.
Iancu: Agivărat, măi năince ai arătat măimucă… N-ar fi mirare mâńe să ce găsăsc îmbrăcat şport şî în śoareś d-ăi scurț şî pră Ghiorghina cum ce molăreşce prîntru fortogrăfii.
Văsîlă: Nu mă măi năcăjî şî tu!… Nu-ț fă şî tu taină dă mińe…
Iancu: Śe taină?…
Văsîlă: Şcii di śe-o vinit sătana aia mică?
Iancu: Să ce gostască.

Văsîlă: Dă gostîie le arge lor?!?
Iancu: Ăiii… Văsîlă, Văsîlă! Nu ț-am spus io să nu ce sui în cucuiéle?!?
Văsîlă: Dracu măi şcie ś-am vrut…
Iancu: Śe-ai vrut şciu. Numa śe-ai făcut nu prăśep. N-am fost proroc, că am credzut că eşci treaz, şcii śe aleź…
Văsîlă: Aluniţa ei dîn frunce m-o mâncat. După śe m-ai sfătuit să mă însor şî ai amincit-o, am rămas ca ăl ameţît. M-or luat neşce văpăi dîn luntru d-am înśeput să mă şpăţîresc c-al căpiat. Noapce dă noapce n-am pus źană pră źană. Stăveală n-am avut. Sîngur am vorbit şî năincea ochilor am vădzut…
Iancu: …aluniţă prăstă aluniţă.
Văsîlă: Ghingeşci că m-o luat śińeva dă space d-o trăbuit să mă duc la medzu noptî să-l mân pră Firu lu Câiu peţîtori la ea…
Iancu: Mince scurtă dă muiere la Ghiorghina!… Cum ce-o prins în văpăi, să-ț fie śerut totă averea, tu ai fi prăstat şî ai fi suptscris.
Văsîlă: Da.
Iancu: Şî cu śe politícă o vinit zmăoańa aia mică? O vre cúmva să ce năţionalizădză?!?
Văsîlă: A mică vre numa copăraţîie…
Iancu: …cu tobolaţîie.
Văsîlă: A bătrână vre năţîonalizaţîie. Vre să-ş aducă nora cu fiśoru şî ńepoţî aiśa. În casa me!
Iancu: Dar śe-ai ghingit tu?! C-o vinit dă dragu lu pocumpării tei ori la dricala te a împlută cu ghijă dă cucurudz? Văsîlă, Văsîlă, la cińe niśodată n-or bătut zvoanili la vreme…
Văsîlă: Mă Iancule, śe să mă fac? Aźută-mă!…
Iancu: Aźuce-ce śińe ce-o băgat! Io nu mi-s mirogenie să mă puń în tăt sosu…
Văsîlă: Taś! Audzî-o că vińe…

Scena 7

Ghiorghina: Afurisîtă fată! Totă-i ca tată-su, Dumńedzău să-l ierce, că dă afurisît o murit. Apo'-i şî împonchişată dă scârbosu ăla dă socru-so. Vre să să îngăzdească pră spacili mele… Dar n-o fi cum vre ea, măcăr să pocńască!
Iancu: Mă Gheorghină!…
Ghiorghina: Nu mi-s Gheorghină, numa Ghiorghină!
Iancu: Tot un drac… Poace că fata nu să ghingeşce rău.
Văsîlă: Lasă, Iancule, nu ce 'mestăca…

Ghiorghina: Tu să taś!
Iancu: Di śe să nu le daţ pământu în parce? Dîn doauă. Porţîia, tot dîn doauă. Vă lăsaţ vro grăgină pîntru bucace şî vă duśeţ traiu. Di śe să nu folosască şî ei?
Ghiorghina: Audz tu, cârlonţ bătrân, dar śe fişcal eşci tu în casa asta?
Văsîlă: Śe ţ-am spus?…
Ghiorghina: Iar înśepi?!
Văsîlă: Iaca tac!
Iancu: Nişun fişcal, Ghiorghino. M-am ghingit c-aşa-i măi bińe şî pîntru voi şî pîntru fată… Dîn sparcea me, lăsaţî-l pârlog în veś.
Ghiorghina: Dar di śe să-l lăsăm pârlog?
Iancu: Po' atunś nu-l lăsaţ.
Ghiorghina: Avem noi śińe să-l lucre.
Iancu: Mă bucur.
Ghiorghina: Dar śe ai tu să ce bucuri?! O' nu ni-s dăstui noi care să ńe bucurăm?!?
Iancu: Da' śe făleşce dacă să bucură unu măi mult?…
Ghiorghina: Şciu io śe ce coaśe: N-ai putut tu puńe mâna pră avere!
Iancu: Dacă aş fi vrut avere, nu l-aş fi sfătuit să să-nsoare.
Ghiorghina: Nime-n lume, l-ai sfătuit s-o ie pră mozămaina aia dă Gicoańe, lu care-i pică mucu-n păturată.
Iancu: Bárem atunś ar fi fost nătăfleaţă-cu-mustaţă nu urs-ras-cu-belśug în nas!
Ghiorghina: Ha, 'po' tu să-ţ baţ źoc dă casa me şi dă bărbatu meu ăl blând?!? Arnăutule! Văsîlă, da' până când îl măi pesteşci?
Văsîlă: Iancule!…
Iancu: Mă duc, Văsîlă, mă duc…
Ghiorghina: Şî să nu-m măi calś pragu până trăieşci!…

CORTINA

TABLOUL III

(Acelaşi decor ca în Tabloul I)

Scena 1

Văsîlă *(în haine de lucru, murdar, nebărbierit)*: După ś-ai plecat ce-o blăstămat cât ce-o blăstămat şî atunś s-o tovărit pră mińe. Dîn bou şî porc nu m-o măi scos. Noapcea aia o fost iadu pră pământ. Spume la gură o făcut dă atâta tocăńală.

Iancu: Poace omu rebda măi mult dăcât marva…
Văsîlă: Abé în zori am aţîpit. Dar ń-o sculat cocoşu.
Iancu: Ş-o-nśeput iar ofenziva…
Văsîlă: Da. Întâi cu căraba, atunś cu drâmbońala, dă m-or trecut sudorile dă moarce…
Iancu: O trecut prăstă cińe uzoń prăstă uzoń. Mare măistoriţă cínărea tea!
Văsîlă: Fosta!
Iancu: Ce-o frământat după pofta ei, dă ce-o dus la gostîie…
Văsîlă: Am inimă miloasă. Când văd lacrămi, dăloc capitulădz…
Iancu: Aşa-i la cińe: când vedz aluniţă – capitulădz; când vedz lacrămi – capitulădz! Numa când ţ-or plecat copiii în lume, atunś n-ai capitulat. Atunś n-ai avut inima d-acuma!
Văsîlă: Măscăreşce-mă acuma!…
Iancu: Dac-aş pucé, ce-aş bace tot cu śocanu-n cap, ca pră ăi sminciţ!
Văsîlă: Acoló-n gostîie, dî la uşă o înśeput rusfaiu.
Iancu: Aşa m-am şî gângit. Abé or apucat să pună laba pră cińe.
Văsîlă: Dă-ntâi o înśeput cuscru Adămiţă, cu aia că mi-s bogătoni şî nu vreu să mă lipesc dă sărăśie. Vreu să-i folosăsc ca pră ńeşce sluź. Atunś o prăluat ştămfeta sama-m dă fată-sa, cu lacrămi în ochi, că vreu s-o-ngrop în lucru pră mumă-sa, aşa m-or şpăţîrit dîn gură-n gură.
Iancu: Şî Văsîlă numa înghice…
Văsîlă: …la noduri. Ghiorghina tăcu cât tăcu; şî când s-o îmflat ea, o-nśeput tabăra. Ń-o porcăit şî pră mińe şî pră ei. Śică să nu măi dârńască ńime la averea ei, că ea faśe cum ea şcie şî cum ea vre. Atunś s-o-ncăierat cu cuscru-so. Dar io n-am măi putut rebda şî le-am spus: „Nu vă sfăgiţ în tainä, că io mi-s gazda şî fac cum socot că-i bińe”. M-am sculat să plec şî am dzîs: „Ghiorghino, haida!” Dar ea: „Tu du-ce!” Ś-o fost măi dăparce nu şciu, că acasă n-o măi vinit.
Iancu: Acuma nu ce măi tângui! O trecut răbăluţîia prăstă cińe şî ai rămas zdravăn. Poace după asta ţî-i da în mince. Odată am vrut să ce văd ras şî pepcenat, dar acuma mi-s măi bucuros că ce văd în rând cu lumea.
Văsîlă: Da, Iancule, numa-i tare greu când omu să învaţă în păreche şî pră urmă rămâńe răzńeţ.
Iancu: Nu ce ceme, că nu ce las!… Vin io pră la cińe.
Văsîlă: Dar unge ai măi vădzut tu doi golâmboni păreche?!?
Iancu: Dar śińe ce-o pus să-ţ aleź păreche golâmbiţă cu coada în sus?!?
Văsîlă. Dzău, Iancule, îţ baţ tu źoc dă mińe, dar sîngur nu măi pot rămâńe.

Iancu: Ce-mpărechedz io!
Văsîlă: Cu Vărsavia lu Gicu?
Iancu: Dacă vrei paśe.
Văsîlă: Numa îi uritǎ, Iancule.
Iancu: Du-ce ghiś-o! Să fii mulţămit dacă măi vre să vină după cińe, că ţ-ai mâncat nărocu… Eşci zăit rău în sat că schimbi babili ca pilarii caii.
Văsîlă: Nu dzîc, Iancule, numa nu-i totuna să sări dă pră cal pră măgari.
Iancu: Atunś fi chíţoş, ad-o năpoi şî gata!
Văsîlă: Năpoi iadu; năpoi nu!
Iancu: Lasă după ea şî atunś nu-i măi iad, îi rai.
Văsîlă: Să-i dau totă averea?
Iancu: Eh… Tu vrei şî cu mândra, şî cu draga! Aşa nu merźe. Ori scoace modă noauă: când ce aźunźe doru dă gigileală, ad-o pră Ghiorghina, când ce calcă iadu, schimb-o, ad-o pră Vărsavia. Şî tot aşa.
Văsîlă. Şî śe dzîśe satu?
Iancu; Ś-ai cu satu? Ai apucat odată în gura lui şî acoló rămâń!
Văsîlă: Nu, nu măi vreu! Am fost dăstul o dată tras în ghinţ când or plecat copiii.
Iancu: Atunś śe faśem? O aduśem pră Vărsavia?
Văsîlă: Of, Iancule…
Iancu: Şciu, îi slută.
Văsîlă: Când mă ghingesc s-o aduc, socot că-i măi bińe mort dăcât însurat.
Iancu: Atunś creapă şî ce-ai scăpat şî dă babe şî dă sat!
Văsîlă: Nu ce mânia, Iancule. Tu încă nu-ţ dai sama în śe stare mi-s io…
Iancu: Ce-or cuptuşît babili dă ai rămas în altă stare. Şcii śe, Văsîlă, io dzîc să faśem capătu: rămâń văduvoni şî amin!
Văsîlă: Aia nu!
Iancu: Ad-o năpoi pră Ghiorghina!…
Văsîlă: Nu pot.
Iancu: Atunś pră Vărsavia.
Văsîlă: Śe şciu io…
Iancu *(se ridică să plece)*: Di śe perd io vremea cu o suśitură ca cińe?! Ori n-am io dă lucru la casa me şî cu śińe mă givăni? Numa trăbe să-ngirept pârśurili tele?! Dă când ce şciu, ai fost mare căpiat, dar acuma ai trecut prăstă tărămtăt! Mă duc, şî o să mă măi aşcepţ…
Văsîlă: Stăi, mă Iancule!… Uice, dă dragu teu o aduc pră Vărsavia…
Iancu: Ad-o bárem dă dragu meu dacă dă dragu ei n-o aduś. Cu asta faś casă. Şcii că nu-ţ doresc rău'!

Văsîlă: Cât śere?
Iancu: Un lanț navec.
Văsîlă: Îl dau pr-ăl dîn geal, că-i măi slab.
Iancu: Dacă prăstai, mâńe sară ńe gostîm!…
Văsîlă: Prăstau!
Iancu: Mă, să nu mă faś dă miru lumii! S-o aduś la noapce pră Ghiorghina şî io să vin mâńe cu Vărsavia prăstă ea…
Văsîlă: Mă Iancule, 'po' io dzîc că ni-s oamini!

CORTINA

ACTUL II

TABLOUL IV

(Decorul ca în Tabloul II)

Scena I

(Văsîlă se bărbiereşte)

Ghiorghina: Grăbeşce-ce şî ce gată! Iaca şî chimeşa curată pră pat. Ce înschimbă să nu ce măi văd aşa!
Văsîlă: Moment, băbuțo! *(Se spală pe față.)*
Ghiorghina: Dă acu' năince, bagă la ticvă, o dată la săptămână să ce scaldz şî aia źoia, că-i dzî dă slastă. Tot a doaua dzî să ce văd ras, o dată la lună tuns şî în totă gimińața periat cu călare.
Văsîlă *(se apropie de ea)*: Porînśeşce numa, scumpecea me!
Ghiorghina: Dar śe ce-ai fi făcut fără mińe?!
Văsîlă: Dar śe ce-ai fi făcut tu dacă nu ce aduśam năpoi?
Ghiorghina: Aih, moşulică-moşulică! Am şciut io că viń. Şî aia la săptămână, noapcea. Am pus śasu să zvârnăie ca să fiu gata.
Văsîlă: Dacă şciam, aş fi lăsat pră mâńe-dzî.
Ghiorghina: N-ai fi putut!
Văsîlă: Agivărat.
Ghiorghina: Acuma vedz că nu măi poț fără mińe?! Dacă ce porț bińe şî mă asculț, niś io n-am să pot fără cińe!
Văsîlă: Ce ascult, scumpo, ce ascult!

Ghiorghina: Că noi trăbă să trăim ca fraţî şî să ńe iubim!
Văsîlă: Cum să nu ńe iubim?!?
Ghiorghina: D-aia ar trăbui să mă ţîń pră palmă şî să mă hărăńeşci ca pră puiu-ăl dă golâmb…
Văsîlă: Scumpa me, când ce aźunźe popta, numa pioańe, că vin să-ţ dau bucătură cu bucătură…
Ghiorghina: Şî Ghina te ce spală şî ce curăţă…
Văsîlă: Raiu pră pământ!…

Scena 2

Iancu *(de afară)*: Mă, văduvońule, eşci viu? Dăşchige porţîle şî prăsară penili să tuńe roaba te, Vărsavia! *(Intră Vărsavia.)*
Văsîlă *(frapat)*: Iancule!…
Iancu: Văsîlă, draśe, io, trimesu teu, ce uńesc şî ce-mprăuńesc şî ce-mpărechez cu… *(Dă cu ochii de Ghiorghina)* Hopa, draśe!…
Vărsavia *(apare în uşă)*: Iuuu!…
Iancu *(căzându-i zestrea Vărsaviei de pe umăr)*: Mă făcuş dă pocoru lumii şî dă miru satului, Văsîlă, nu ţ-ar măi muri mulţ năince!…
Văsîlă *(pierdut)* 'Po' śe pot io…?…!
Vărsavia: Iadu să ce stăpâńască! Dar śe-m făcuş? *(Izbucneşte în plâns.)*
Ghiorghina: Dar tu, spurcăśiuńeo!!! *(Sare la Văsîlă lovindu-l cu pumnii în piept)*: Ś-ai vrut să faś dîn casa me, cuplărai?!? *(Către Iancu)*: Şî tu śe vrei să fii, cuplămutăr?!?
Iancu: Na, asta nu m-o trăbuit! O dzîs bińe Nasta me: „Iancule, Iancule, nu ce amestăca, că aiś nu şcii śe iesă…"
Ghiorghina: Acuma du-o prăstă Nasta, că ce-ai şî boit să o măriţ!
Vărsavia: Strîcată ca cińe nu mi-s, să sparg casa altúia!
Ghiorghina: Iuuu! Vătămato! Dar acuma śe vrei?!
Iancu: Nu ce lega dă ea, că io am adus-o. Sătana l-o şciut pră scrâncitu ăsta că ce aduśe năpoi.
Ghiorghina: Asta ai vrut, să nu mă aducă?!?
Iancu: N-am vrut io. Sîngur s-o źurat că pră cińe nu-i măi trăbă: iadu pră pământ, vorba lui…
Văsîlă: Mă, Iancule, nu mă cufunda…
Vărsavia: Haida, Iancule, du-mă acasă!…
Iancu: Apo' Văsîlă, fală-ţ fie!… *(Pleacă cu Vărsavia.)*

Scena 3

Ghiorghina: Nu ţî ruşîńe la obrazu teu să-m faś mie aşa blamă? Mie, pră care tăt satu mă prăcunoaşce şî mă preţuieşce? Tu, nime-n-drum!

Văsîlă *(suflă greu)*: Luft Gheorghino, luft, că mă astup!…

Ghiorghina: Astupă-ce, că asta cuştuli! Dar cum să-m măi scot obrazu întră lume dă atâta ruşîńe? Şî cu śińe ai vrut să mă dăfăimădz, cu spaima găinilor?!?

Văsîlă: Dulśo, ogoaie-ce!…

Ghiorghina: Dar cum să mă ogoi?!? *(pornită pe plâns)*: M-ai nănorośit pră totă viaţa. C-o să rămân dă pomină în sat. Că m-am măritat şî viaţa m-am legat-o dă un afurisît dă bărbat – care o adus babă prăstă babă!… *(Boceşte.)*

Văsîlă: Scumpo, mă źor că n-am şciut śe fac!… Oi fi vorbit cu Iancu, dar gându nu mi s-o dus dî la cińe! Śe i-am spus, nu măi şciu. În zăbuńala aia, ori Iancu n-o prăśeput, ori io nu i-am spus cum trăbă. Dzău, scumpo, nu măi fac! Să pocnesc dacă ce mint! *(Ghiorghina începe să-şi adune hainele suspinând.)*

Văsîlă: Śe faś? Nu mă lăsa!… N-am să ce măi năcăjăsc şî dîn vorba te n-am să măi ies… *(Se apropie.)*

Ghiorghina: Lasă-mă!

Văsîlă: Iartă-mă, băbulca me! O fost smintă…

Ghiorghina: La cińe-i smintă că vrei să ţîń doauă babe! Dar nu şcii śe să faś niś cu una.

Văsîlă: Dar di śe m-ai lăsat sîngur să mă smincesc?

Ghiorghina *(înduplecându-se)*: Fie!… Dar a dă pră urmă oară!

Văsîlă: Cum dzîś tu, scumpo!

Ghiorghina *(scoate un portofel mare, bărbătesc, de la brâu)*: Iaca aiśa banii. Ce duś şî cumperi tri chile dă mere, un tuţ dă smochińe, o rudă dă putăr, o litră dă zăicin, tri alimuni. Ce duś la căsăpie şî iei o chilă dă carne fără os şî źumătace dă ficat. Bagă dă samă la cântari şî la socoată, śere şî chitanţă.

Văsîlă: Moment, scumpo! *(Pleacă vorbind pentru sine)*: Tri chile dă os, tuţ dă putăr, rudă dă smochińe…

Scena 4

Ghiorghina: Las' că ce chicesc io, ori măi mulce n-or fi! Ai să źoś ca ursu după duba me!! Bárem dacă ce rebd lângă mińe şî abdzîc dă toce ăle lumeşci, să am vro hasnă. Doamńe, cum dă n-or aźuns copiii?!? Că aizâmbanu o trecut dă mult. Io cred c-or fi căpătat carcea me, că am trimes-o cu răţîpis *(Se duce la fereastră.)*

Scena 5

Iosîmel: Uico Văsîlă!…
Ghiorghina: Vină!
Iosîmel *(apare în uşă)*: Na, śe măi pofciț cu totă familia? Ce-o aźuns doru dă mińe? Tu credz că am bani dă lăpădat să-ț fac vizîtă dă câce ori schimbi antresu?
Ghiorghina: Da, ăsta mi-i mulțamu că vreu să ce fac om, să scăpi dă slugărit la socrie.
Iosîmel: Am audzît io śeva dă plianurile tele, m-o spus Adriana prîntră blăstămuri dăspră ś-ai vre cu mińe.
Ghiorghina: Dar di śe n-ai vinit girept la mińe?
Iosîmel: M-am dus să las ńevasta şî copilu.
Ghiorghina: 'Po' da, în palatu ăsta n-au loc!…
Iosîmel: Or avé, că mi l-o lăsat moşu girept moşcenire.
Ghiorghina: Ț'î l-o lăsa śińe-l are acu'…, dacă moşu teu o fost pârlit.
Iosîmel: Şcii śe, mamo, mie blăstămu altúia nu-m trăbă. Dar io slugă la moş Văsîlă nu vreu să fiu! Să-m scot copilu la cale, am dăstul aşce dzăśe źeźece!…
Ghiorghina: Nu slugă, gazdă!
Iosîmel: Mă socoț tu prost?! Dă unge ai născośit că un zgârśit ca moş Văsîlă, care n-o dat criț ariu la copiii lui, să lasă condus dă mińe? Nu-ț măi bace limba!…
Ghiorghina: Audz, copile, tu şcii śe şcii. Dar pră mińe nu mă cunoşci. Am făcut io dîn Văsîlă ăla mozîie…
Iosîmel: Da? D-asta eşci în stare! Îț măi trăbă încă un mozîie, pră mińe. Da' asta-i măi greu!
Ghiorghina: Audz, cum vrei. Io am vrut să ce hăsnuieşci tu, dacă nu – mă suc la Adriana.
Iosîmel: Bińe, bińe! Dă-i drumu la plianuri, ce ascult. Până la urmă ce miri că o ieşî śeva śinstît.
Ghiorghina: M-am măritat pră patru lanță navec. Doauă le am după tată-to. Îs şasă. Asta-i averea me pră care io porînśesc. Nu-i suptscris, dar cât îi mâńe nu mă las până nu mă puńe la pământ. Tu-l mînś şî noauă ńe dai cu dăputatu.
Iosîmel: Iar americanii îs mulțămiț numa aşa, cu dăputatu?!
Ghiorghina: Ei or abzîs dă Văsîlă, el s-o lipit dă mińe.
Iosîmel: Hai să dzîśem că ce cred; vreu numa s-o aud şî dîn gura lui.
Ghiorghina: Ai s-o audz cum ț-o spuńe dîn cap, ca pră poezîie.
Iosîmel: Tocale are?
Ghiorghina: Tot sorsagu.

Scena 6

Văsîlă: Hálo, mutăr, unge pun cvitănțîle? *(Intră şi dă cu ochii de Iosimel)*: Ăsta…
Ghiorghina: Da, ăsta-i copilu meu, Iosîmel. O vinit să-ş prăia slujba.
Văsîlă: Un scamn să stau… c-am tăbărit.
Iosîmel: Dzîua bună, moşule! Nu ce da, nu ce moia!
Văsîlă: Hm! Nu ce da?…
Ghiorghina: Văsîlă, el o vinit şî prăstă să rămână, dacă tu mă puń la pământ cu traiu vieții. El ar țîńe averea şi noauă ń-ar da cu dăputatu.
Văsîlă: Ghiorghino, di śe veśim d-acuma cu dăputatu?
Ghiorghina: Pră dăputat ni-s fără grijă!…
Văsîlă: Pră dăputat nu vreu!
Iosîmel: Bińe, moşule, io prăstau şî fără dăputat.
Ghiorghina: Da' cu pusu la pământ?
Văsîlă: Să mă măi ghingesc, să măi ştudăresc…
Iosîmel: Bińe, moş Văsîlă, cum credz s-o luăm?
Văsîlă: Uice, copile, io i-am dat patru lanță lu mumă-ta navec. Ălălalt îi pământu căşî şî să mâncă în casă!…
Iosîmel: Moş Văsîlă, pră ăle patru lanță poț s-o folosăşci pră ea, nu şî pră mińe.
Văsîlă: Dacă vrei să lucri, stai, mâńś şî ce îmbreś d-aśí.
Iosîmel: Da' cu venitu?
Văsîlă: Rămâńe a' căşî.
Iosîmel: Asta însamnă că io aş fi slugă fără platâ.
Ghiorghina: Iar înśepi să suś dîn coadă?! Ghingeşci că ce źoś cu mińe? D-a' tele mi-s sătulă! Când ai vinit noapcea după mińe şî ce-ai pus în źenunchi să mă roź să mă-ntorc, adă-ț amince śe m-ai făgăduit!…
Văsîlă: Ghiorghina me!…
Ghiorghina: Lasă-mă! Prăstai la făgăduiala dîn noapcea aia?
Văsîlă: Uf! Iar îm vińe să amețăsc!…
Ghiorghina: Da, îț vińe amețala când trăbă să dai, dar când făgăduieşci nu.
Văsîlă: Ghiorghină, să ńe măi vorbim…
Ghiorghina: Cu cińe nu măi am śe vorbi! Iosîmele, la mama, vină mă aźută să mă pachetădz. Mă aźuț ori nu mă aźuț?!?
Iosîmel: Haida, dacă nu avuş śe lucra şî m-ai cemat să-l văd pră moş Văsîlă…
Văsîlă: Stai, copile! Di śe nu-l iei să-l lucri în parce?

Scena 7

Adriana *(intră cu Adămiță)*: Śe-i, mami, iar ce pachetădz?

Iosîmel: Merźe la antresa bătrână…

Văsîlă: Copile, śe dzîś dă prăpunerea me?

Iosîmel: Dă lucru nu fug. Dar în parce capăt la mińe în sat cât vreu. Şî am cu śińe lucra. Socru' şî soacra îs în pucere. Aşa că sococeala voastră n-o faśeț cu plevaisu meu…

Adriana: Tăicuțu meu, în parce îl lucrăm noi!

Ghiorghina: Nu țî ruşîńe să ce aruńś prăstă fracili teu?!

Adriana: Dacă el să îmbie ca popa la crițari!… Dzău; tăicuțu meu, noi ń-am pringe câtu-i mâńe!

Adămiță: Să dzîc şî io śeva: Are girept cuscru Iosîmel că nu vre să-l ie în parce; pîntru că dîntr-o sparce la lucru' în parce n-ai niśun căşcig. Rămâń numa cu chinu. Măi-aleş că el aiśa n-are niś brață dă muncă; în sat la el îi altă treabă, că-i socru' şî soacra – prăśepi asta…

Adriana: Altăśeva îi la noi dacă ni l-aț da…

Adămiță: Bińe, la noi îi altă śeva. Noi ni-s ńeşce oameni care nu pucem fără lucru. Apo' ni-s şî mulț, lucrăm şî acoló unge-i căşcig. Prăśepi asta.

Ghiorghina: Fain, cuscru' meu! Altu nu poace, numa voi! Tot voi!

Iosîmel: Na, cuscre, că la asta nu m-am aşceptat!…

Adămiță *(către Văsîlă)*: Apo', s-o luăm, cuscre, şî dîn altă sparce: Noi nu ț-am sta niś în cale. Avem casa noastră, locurile le şcim, prăśepi asta, aşa că tu şî cu cuscra puceț trăi ca bancherii.

Adriana: V-am aduśe ca pră tast…

Ghiorghina: Dar până când să n-am linişce în casa me dă voi?!

Adămiță: Cuscră, n-ai prăśeput? Asta n-o faśem pîntru noi, numa pîntru binili teu!…

Ghiorghina: Mare bińe să-m faś!…

Adămiță: Las' să spună şî cuscru Văsîlă.

Ghiorghina: Voi cu Văsîlă faśeț śe vreț, că io plec şî-n casa asta nu măi mă aduśe nime!

Adriana: Iar nu țî śeva pă plac?! Dar până când să fie numa cum vrei tu? Śe-ț pasă țîie, ce-ai măritat la palat, capeț tot ca pră tast şî iar nu țî-i bińe!… Da' oceşăşce-ce şî tu odată ungeva! Lasă pră ceacea să să-ntoarcă la casa lui şî pră noi să ńe căutăm dă lucru' nostru!

Iosîmel: Adriano, măi mireuț! Niś nu m-ai adus tu aiś, niś n-o să mă mâń tu năpoi! Mama m-o cemat şî vreu să aud măi o dată śe spuńe moş Văsîlă.

Adriana: Ş-o spus omu o dată!
Iosîmel: Śe dzîś, moşule?
Văsîlă: Io am spus.
Adriana: Na, vigeț?!?
Ghiorghina: Tacă-ț fleanca!
Iosîmel: Dăstul odată!! Altcum, moşule, dzîsăş că nu să poace?!
Văsîlă *(Strânge din umeri.)*
Iosîmel: Io plec dăloc să prind aizâmbanu…
Ghiorghina: Atunś în casa asta nu măi stau niś legată! Haida!
Adriana. Dar noi?
Iosîmel: Am spus dăstul. *(Îşi strînge lucrurile şi pleacă.)*
Văsîlă: *(căruia parcă i se tăiaseră picioarele)*: Uf… Staț…
Ghiorghina: Iuuu!…
Iosîmel: Śe-i?
Ghiorghina: Văsîlă!… *(Se întorc toți, îl ridică pe un scaun, îl stropesc cu apă. Văsîlă respiră foarte greu.)*
Adriana: Ăsta-i şlog!
Ghiorghina: Traźe să moară şî numa śe-o dzîs să staț şî o vrut să spună că prăstă. L-aț vădzut c-o făcut dîn cap?
Adriana: Dă unge o măi făcut dîn cap?!?
Ghiorghina *(Încet către Adriana)*: Îț dau ăle doauă lanță dî la tată-to navec, proasto. Dar cum n-ai vădzut?
Adriana: Śińe spuńe că n-am vădzut?! Am vădzut cu ochii mei!…

CORTINA

TABLOUL V

(Acelaşi decor ca în Tabloul IV)

Scena 1

(Văsîlă întins pe pat, paralizat de partea stângă. Sima şi Iancu stau lângă pat. Medicul a terminat vizita şi-şi împachetează sculele.)

Ghiorghina: Śe părere aveț, domnu doctor, scapă?
Medicul: E grav. Bunăoară poate şi scăpa, să zicem. Dar trebuie dus imediat la spital. Hârtiile le-am făcut. Poftim.

Ghiorghina: Acasă n-ar scăpa?
Medicul: Nu, să zicem.
Ghiorghina: Dar mi-i frică, domnu doctor, c-o duśe mult şî śińe-l caută?
Medicul: Poate!
Ghiorghina: Cât cregeţ, să dzîśem, aşa pră zgoadă?
Medicul: O zi, o lună, un an, să zicem.
Ghiorghina: Iu Doamńe! Un vac!?
Medicul: Aşa-i ăsta – cum ziceţi voi, şlogul – al dracului!
Ghiorghina: Dar după şpitari, dacă scapă, cum ar arăta?
Medicul: Legat de pat.
Ghiorghina: Iu, maica me Doamńe, pegestru?!
Medicul: Dacă vreţi să scape, să zicem, fiecare minut e scump.
Ghiorghina: Bińe, vă mulţămim, domnu doctor! Cât vă cuştuleşce?
Medicul: Nimic, e asigurat, să zicem. La revedere!
Iancu, Sima: Sănătace, domnu doctor!
Ghiorghina: Sănătace bună! *(Îl strigă pe Iosîmel care e afară)*: Iosîmele, petreśe pră domnu doctor!

Scena 2

Cuscru Sima: Cuscra me, śe dzîśe doctoru?
Ghiorghina: Spuńe că a lui nu-i lungă. Dar să nu ghingim să-l scrâncim dîn loc ca să-l duśem la şpitari, că nu ieşîm întrăg cu el niś până afară dîn sat.
Curscru Sima: Au, cuscre, cuscre!… Ś-ai stat tu să faś?…
Iancu: Iaca, să ńe facă năcaz, încăpăţânatu… Totă viaţa o făcut numa-n coantra.
Ghiorghina: Au, dúşmanule, dúşmanule!… Dar di śe când ń-o fost măi dulśe, ce-ai băgat întră noi? Cât dă fălos o fost când or vinit copiii mei în casă… S-o sîmţît dăplin, aşa o dzîs: „Acuma, Ghiorghina me şî copiii mei, numa sănătace să fie" şî moment s-o prăbuşît, ghingeşci că l-o cosît śińeva…
Iancu: Dă făloşîie!…
Cuscru Sima: Ia ce uită, asta n-am şciut. Am audzît că dă greomând capeţ şlog…
Iancu: La el şlogu-i dîn coantra.
Cuscru Sima: Mă, frace Iancule, şî numa śe m-am ghingit să vin astădz să mă împăc cu el şî să-l iert, că iaca dîn sparcea lui s-or dus copiii prăstă mări. M-am ghingit că am rămas doi bătrâni în doauă căş sînguri şî să purtăm béche. Dar n-am măi putut, n-am măi apucat – că, iaca, cuscru' s-o grăbit. Am măi avut dă gând să-l şî măscăresc…

Iancu: Măscăreşce-l acuma, poace măi pringe câtă śeva.
Cuscru Sima: Cuscră dragă, i-ai prăgăcit ţoalili?
Ghiorghina: Prăgăcit, cuscre. Am luat şî lumânări. Numa nu şciu śe să fac dă încălţămince… Are numa o păreche dă şlapi.
Iancu: Dar ś-o faśe când s-o puńe pr-acoló vro vreme ră ş-o fi vrun nălap?…
Cuscru Sima: Cuscra me, am o păreche dă păpuś dă box năpurtaţ că mă strâng. El n-o fost tălpos, ghingesc că n-o să-l strângă.
Iancu: Frace Simo, or fi cojaţ, l-or glogí şî s-or faśe beşîś la pišoare.
Ghiorghina: Lasă, cumpăr d-ăi noi.
Iancu: Vedz aşa, că o lăsat o avere.
Cuscru Sima: Io, cuscră, am trimes tăligramă la copii în Ameríca, prăcum că îi mort şî să vină.
Ghiorghina: Doamńe, cuscre, 'po' di śe să vină? Să să cheltuiască pîntru atâta morceşag. Poace noi nu ni-s în stare să ńe dorim să-l cântăm şî să-l oceşîm la locu lui dă veś?!…
Cuscru Sima: Nu vreu să-m baźe vină fata şî źińerile că nu i-am înşciinţat.
Iancu: Bińe ai făcut, frace Simo, măi bińe d-ar vini acuma până-i lucru cald.
Cuscru Sima: Estă.
Ghiorghina: Ba n-o făcut bińe! Dacă Văsîlă, Doamńe fereşce, scapă, cu śe nas măi iesă în faţa lor?
Cuscru Sima: Ia ce uită, mă! Cum dă nu m-am ghingit la asta?
Ghiorghina: Dă-i altu tăligram – să nu vină.
Cuscru Sima: Estă, dau tăligram că nu-i mort şî-i înşciinţădz că pră ăl dîntâi nu şciu śińe l-o trimes. Śe dzîś, frace Iancule?
Iancu: Io dzîc că să mânie pră cińe cum dă nu şcii śińe l-o trimes pră ăl dîntâń…
Ghiorghina: Dă-i fuga, cuscre, până nu să-nchige poşta.
Cuscru Sima: Trimece-l pră Iosîmel că-i măi uşor, să-l de în locu meu!

Scena 3

Cuscru Sima *(după ce a ieşit Gheorghina)*: Śe credz, Iancule, auge cuscru'?
Iancu: Di śe? Vrei să-l măscăreşci?
Cuscru Sima: Nu. Aş vre să-i spun că-l iert. El să scapă şî io rămân cu mânia…

Scena 4

Adămiţă: Năroc! Măi cum îi?
Cuscru Sima: Năroc!
Iancu: Tot aşa.

Adămiță: Săcrinu l-am adus. Iaca noi ń-am prăgăcit, prăśepi asta? Am porînśit śe să scrie şî pră el şî pră cruśe. Apo' oameni buni, nu măi găsăşci mătărial ca năince; un śas l-am apipiat. Unu câtă unu l-am śocănit să aud cum cântă lemnu, prăśepi asta? Că m-am ghingit, o dată în viață îl cumperi. Abé dădui prăstă śeva trainic. Şî să vigeț, cuscre şî tu Iancule, m-am cruśit. Ăl măi bun îi şî ăl măi lesńa!…

Iancu: Prăśep…

Cuscru Sima: Mă oameni, să mă întorc la vorba lu cuscra. Dar dacă scapă, săcrinu… hm!…

Adămiță: Hm!?…

Ghiorghina *(intră)*: Las' că nu să lapădă!… Îl suim în pod, că nu śere pită. Domnu doctor o spus că şî să scăpe, o să rămână legat dă pat şî nu măi are cum să-l vadă.

Cuscru Sima: Atunś lasă că-i bińe.

Adămiță: Fraților şî tu cuscră, io dzîc că nu-i rău să aibă omu dă toce în casa lui. Că uită, un morceşag dă anu trecut o fost pră źumătace dă preț, prăśepi asta. Un morceşag la anu śe vińe iesă dupla.

Cuscru Sima: Aşa-i! Cu banii dă anu ăsta, năince-l îngropam dă doauă ori…

Scena 5

Iosîmel *(intră)*: Cuscre, l-am trimes, tăligramu, şî iaca m-o dat poştariu altu venit dî la Americа.

Cuscru Sima: Ia ce uită, mă! E espres! *(Desface telegrama şi citeşte)*: „Dumńedzău să-l ierce. Ştop! Îngropați-l nu! Ştop! Pucem vini. Puńe pomană mare, ştop! Aiś prăarătăm nuntă dă pomană. Ştop! Copiii".

Ghiorghina: Aț vădzut, au nuntă şî nu pot vini la pomană!…

Cuscru Sima: Nu, cuscră! Nu să pot duśe la nuntă, că-i pomană.

Adămiță: Ba nu-i pun pomană că vin la nuntă, prăśepi asta. Nu, śe vorbă!…

Scena 6

Isa *(intră împreună cu Ieremia. Cu o voce pițigăiată, surd)*: Văsîlă, blago dă cińe! Ț-ai luat grija dă pră cap! Dumńedzău să-l ierce!…

Irimia: Nu, Iso, îi numa pră cale…

Isa: Śe faśe? Da' uice, ghingeşci că doarme.

Irimia: Iso, îi şloguit dă stânga. Şlog, audz?

Isa: Aud, aud. Las-că-i bińe c-o trecut odată prăstă el… O putut să fie şî măi rău… Să să ducă. Că-i măi greu când aşcepţ şî nu vińe dăcât după ś-o trecut.
Irimia: Oh, că-i top dă surd!…
Ghiorghina: Şăgeţ!
Iancu *(lui Isa, la ureche, tare)*: 'Cea Iso, nu-i mort, tot măi suflă.
Isa: Di śe?
Iancu: Prîntru că-i viu!
Isa: Nu vorbi?! Viu?… Audz, Irimio, śică-i viu…
Irimia: Şciu.
Isa: Iartă-mă, Văsîlă, io m-am ghingit că ce-ai scăpat.
Iancu: 'Cea Iso, śińe şcie cât măi are dă chinuit.
Cuscru Sima: Păcat, că nu-i aşa dă bătrân, o măi avut loc…
Irimia: Agivărat, copii. Rându ar fi fost nu a lui…
Isa: Śe faśe?
Irimia: Dzîc c-ar fi fost rându nostru…
Isa: Schipe-ţ în sân! Nărocu nostru că Ăl dă Sus nu să ie după mătricólă. Au rânduielile lor.
Adămiţă: O' n-ai trăit dăstul?
Isa: Śe faśe?
Iancu: Ce întrabă nu ţî-i dăstul cât ai trăi?
Isa *(plânge)*: Ba da, numa śe să fac dacă am dzîle?!…
Iancu: Poace nu vrei să aźunź măi iuce în rai?
Isa: Nu vreu. Nu-m plaśe disţîplina. Irimio, da' unge-s copiii lu Văsîlă, că nu-i văd. Śińe îs ăşcia?
Irimia: Taś!
Isa: Śe faśe?
Irimia: Nu faśe nimic. Am dzîs să taś.
Isa: Iaca tac. Numa śińe-i ńevasta asta?
Irimia: Ńevasta lu Văsîlă.
Isa: Răveca?
Irimia: Răveca-i moartă dă mult. După śe or plecat copiii, Văsîlă s-o-nsurat.
Isa: Unge s-or dus?
Irimia: La Ameríca.
Isa: Di śe?
Irimia: Să lucre acoló.
Isa: Poce Văsîlă n-o măi avut pământ dă lucrat?
Irimia: Ba da. Numa taś odată!
Isa: Iaca tac!…

Scena 7

Adriana *(intră)*: Bună sara! Măi cum i-i lu tăicuțu meu?
Ghiorghina: Tot așa.
Isa: Irimio, śińe-i ńevasta asta?
Irimia: Măi taś, nu-i musai să şciu śe-i dă nou!…
Isa: Iaca tac dacă io nu trăbă să şciu śe-i dă nou!…
Ghiorghina *(o trage pe Adriana de-o parte)*: Făcut-ai śeva?
Adriana: N-o pre vrut omu, dar nu m-am lăsat dîn capu lui până n-o făcut contriacu.
Ghiorghina: Şî unge-i contriacu?
Adriana: La briu. Doamńe, mami me, dar v-aț vorbit oare dă îngropământ?!?
Ghiorghina: Vedz, ń-am dat cu vorba… Śe dzîś, cuscre?
Cuscru Sima: Ńe trăbe doispreśe să-l ducă, patru la staguri, unu cruśa… *(Văsîlă deschide ochii.)*
Cuscru Sima: Frace Iancule, śe ńe măi trăbă?
Iancu *(cu amărăciune)*: Măi Văsîlă să moară…
Adriana: Colăcărița.
Ghiorghina: Lasă, că aia-i baba Icónia.
Isa: Irimio, śe măi povăstuie?
Irimia: Iaca, fac plianuri cum să-l ducă.
Isa: Poce-i gata ha? Mă apropii să-l conştătădz. *(Se apropie.)* Irimio, o dăşchis ochii. Văsîlă, śe vedz? Taica meu nu-i pră aiśa, moş Arun, îț aduś amince? Dar Sîminica me?… *(Plânge; toți se apropie de pat.)*
Irimia: Văsîlă, să viń după noi, să nu ńe laş mult, că nu ni-s măi buni dă nimic…
Isa: Śe faśe?
Cuscru Sima: Cuscre, io ce iert, numa n-ai făcut bińe ś-ai făcut. Uice că nu-s copiii lângă cińe în śasu ăl dă pră urmă…
Adămiță: Cuscre, să şcii că ț-am luat săcriu. Lucru bun şî nu scump. Nu ce năcăjî!…
Iancu *(cu ochii în lacrimi)*: Precinu meu, țî-i greu? Lasă că are să-ț treacă.
Ghiorghina: Audzîț, oamini, dar să-l înschimbăm în țoalili dă moarce? Până nu îmbuldzăşce lumea să-l păzască.
Cuscru Sima: Aia dzău, până şcie dă el, că ni-i măi uşor, ńe măi aźută şî el.
Adriana: Poace c-o vre să să vadă cum arată înschimbat dă moarce. Dzău, mami, să nu ńe baźe pră urmă vro vină.
Iancu: Oamini buni, să nu-l chinuim… Lăsațî-l!…
Adămiță: Haidareț să scoborim săcrinu dîn cośie să nu să pună vro vreme. Śe faśem, cuscră, îl aduśem aiśa?
Ghiorghina: Nu, duśețî-l în şură.
Cuscru Sima: Haidareț!

Scena 8

Ghiorghina: Adriano, adă contriacu. Tu răgică-l ca să pot io cu mâna lui să supscriu. Adă şî păharu cu apă, să creadă zăbuniţî ăşcia că-l adăpăm.

Adriana: Haida *(Îl ridică, îi pun o pernă la spate. Ghiorghina îi ia mâna dreaptă şi cu greu iscălesc hârtia. Văsîlă holbează ochii, dar nu se opune. Oftează greu.)*

Irimie: Iso, tu vedz bińe śe faśe Văsîlă dă suflă aşa greu?

Isa: Śe faśe?

CORTINA

ACTUL III

TABLOUL VI

(Decorul din Tabloul V)

Scena 1

Ghiorghina: Tuńe-o mie-n el să tuńe dă american. La moarcea lu tată-so n-o şciut să vină, numa acuma după un an dă dzîle, să ńe încâlśie lucrurili.

Iosîmel: Da, aşa-i. Numa śe am pus toce la locu lor, hop draśe, pridă cheile!

Ghiorghina: Şî numa câce pomeni nu i-am pus?! Cât l-am jălit, că altă văduvoańe măi ńagră dăcât mińe n-o fost. M-am cântat dă am aprins mormânţu. Că toce muierile s-or oprit dîn cântat şî m-or ascultat. *(Oftează).* Iuf! Cum m-am dorit. C-o dzîs baba Via lu Śimpoca: „Doamńe strîc-o pră Ghiorghina, dar cum le tocmeşce şî dă unge le iscogeşce, că să trifesc ca la carce!”

Sultănica: Dă năpuţîńe ori ţ-am spus: mumă-mumă, nu ce tângui atâta, că śińe să becejăşce dă dor, leac nu măi are! Îş faśe dă cap…

Iosîmel: Ce-ai tânguit ori ba, lumea tot aşa ce-o źugecat. Şî iaca śe-am aźuns! Să părăsîm tot şî să plecăm.

Ghiorghina: O fi ori n-o fi. Aşceaptă până-i gata źugecata, că noi avem mărturii.

Iosîmel: Potop dă mărturii! Un orb ş-un surd! Cum ieşîm în faţa źugecăţî, cum căşcigăm!…

Ghiorghina: Dacă n-or crege la păru lor cărunt, io mi-s cununată şî am girept la trai, să mânc dîn averea lu bărbatu meu. Ai audzît śe o spus advocatu nostru: „Śińe i-o dat păharu ăl dîn urmă dă apă, are girept.”

Iosîmel: Numa că nu şciu ś-o spus advocatu lor. Ascultă, mamă, mie blăstămu americanilor nu-m trăbă!…

Ghiorghina: Ś-ai luat-o năince cu blăstămu?! Aşceaptă să vigem śe dzîśe leźa. Şî dacă ea ńe dă girept, prindă-să blăstămu dă leźe, nu dă noi.

Iosîmel: Da, numa moş Văsîlă – până o şciut dă el – nu s-o pus să iscălească că ńe lasă totu noauă aşa cum ai śerut tu. Dar iscălitura aia dă pră contriac…

Ghiorghina: Vorba asta să nu-ţ măi iesă dîn gură! Şî dacă vrei să şcii, atunś când o sîmţît şlogu di śe credz că ń-o cemat năpoi? Ca să ńe de totu noauă!

Sultănica: Mamo, numa lumea vorbeşce dă toace…

Iosîmel: Dzîc că nu-i śinstît noi să ńe zburdăm în pălatu ăsta şî copilu lui cu nora şî ńepoţî să ste ghesuşît unu prăstă altu numa-n soba aia dî la casa mică.

Ghiorghina: Da' śe să le fac io? Di śe s-or dus şî l-or lăsat pră Văsîlă pră capu meu. Că asta l-o omorit.

Scena 2

Adămiţă *(de afară)*: Cuscră!

Iosîmel: Vină!

Adriana: Bună sara.

Adămiţă: Aş măi fi avut śeva dă lucru acasă, numa când am audzît cum stă taina m-am ghingit că aiś trăbă îndrumări mari, prăśepi asta. Nu-i tot natu croit prîntru îndrumări. Şî dacă le dau la un sat şî prî la piaţ când vin cunoscuţ şî năcunoscuţ dă prîn alce sace, mă întrabă: „Śe ńe îndrumădz, frace Adămiţă, dăspre cutare şî cutare lucru?", cum să nu vin la voi?!

Ghiorghina: Audz, cuscre, mie nu-m pasă śe ce întrabă ăi dî la piaţ. Numa şciu că ce-ai tras cu multă lume prîn źugecată şî ţ-o fi tunat şî leźa în cap.

Adriana: Mama me, dacă tata-socru' meu nu vă îngireaptă cum trăbă, că închinată mince are, altu n-o poace faśe.

Adămiţă: Io n-am vrut să stau dă vorbă cu advocaţî. Ei îs pîntru acce. Io pîntru źugecăţ. Când înśepeam să vorbesc, źugecătoriu îş lua ocśerii dă pră nas şî mă asculta cu gura căscată. Dar ştaţănvalu dăloc s-o pus pră scamn, prăśepi asta.

Adriana: Agivăr că la noi n-o trecut săptămâna să nu vină ţuştălăru cu vrun beşait.

Ghiorghina: Şciu şî cunosc. Numa ś-ar dzîśe leźa dăspră noi: rămâńem noi în casă ori vin americanii?!

Adămiţă: Cuscră dragă, trăbă luat punt cu punt dî la înśeput, prăśepi asta.

Ghiorghina: Prăśep.

Adămiță: Eh, acuma spuńe, când ce-o îmbiat Văsîlă întâń să viń după el?
Ghiorghina: În noapcea în care m-o adus.
Adămiță: Śińe i-o fost martoru?
Ghiorghina: Firu lu Câiu.
Adămiță: Fost-o dă față la tocmă?
Ghiorghina: Fost.
Adămiță: Un marture avem.
Adriana: Doamńe, tato-socrule, lu moş Trandafir lu Câiu ieri i-or pus pomana dă şasă săptămâni, poce ce zuitaş?!
Adămiță: Aăi, că ń-o scăpat dîn mână, ăsta o fost punt tare. Haida măi dăparce. Trecut-aț la arghitori?
Ghiorghina: Cu ăle patru lanță navec, da.
Adămiță: Puntu ăsta îi a' teu. Acuma: tu ai śerut traiu vieții la casa mare şî la pământu ăstălalt. Făcut-aț acturile?
Ghiorghina: Nu. Că Văsîlă s-o prăntors. Când am vrut să-l las şî să plec, el o strîgat: „Staț!" şî moment l-o şloguit, c-ai vădzut.
Adriana: Ş-o făcut dîn cap că da.
Adămiță: Puntu ăsta-i şod dă tot. Leźa nu răcunoaşce aia śe ghinceşce omu, numa śe spuńe. Vedz, asta-i parcea ei slabă, prăśepi asta. D-aia măi mult io am spus tădăuna că omu trăbă să răspundă şî pîntru śe ghingeşce, nu numa pîntru śe spuńe. Şî iaca aşa vedz, cuscra me, cum ai perdut măi un punt tare.
Ghiorghina: Afle-le boala dă punturi, că pră ăle tari le perd şî rămân cu ăle slabe!
Adămiță. Cuscra me, măi țîń contriacu supscris în śasu ăl dă pră urmă?
Ghiorghina: Cum să nu, că în ăla mi-i toată nada! Tot la briu ăl port.
Adămiță: Acuma, cuscră, cu mińe trăbă să fii dăşchisă, ca la ispovidanie, că numa aşa îi bacem pră americani. Dă care lături o fost şloguit Văsîlă?
Adriana: Dă stânga.
Adămiță: Punt tare, cuscră, îi a' teu!
Ghiorghina: Doamń-aźută!
Adămiță: Nu încă. Stăi. N-o fi fost cumva stângaś?
Ghiorghina: După câce țîn io mince, el pringea cu amândoauă.
Adriana: Lingura o țînut-o cu gireapta.
Adămiță: Până acuma merźe bińe. Cuscră, ce ghingeşce mult la aia śe trăbă să-m răspundz când ce śivişăsc. Când o supscriat, împins-o şî Văsîlă… plivaisu, o' numa tu?
Ghiorghina: Ba, numa io.

Adămiță: Vedz, cuscra me, cum faś dîn punt tare – slab. La źugecată spuń că el o împins plivaisu, tu numa l-ai ținut dă brâncă să nu treacă prăstă linie.

Iosîmel: Da, numa dă față or fost și doi marturi. Agivărat că unu-i surd și ălălalt nu vege bińe, dar śe ştim noi śe vor spuńe.

Adămiță: Ăștia doi pot să ńe încâlśie lucrurile. Dă spun mărturiile lor că n-o iscălit, casa mică și șasă luni frai la bani, amenda.

Ghiorghina: Śe fel dă bani?

Adămiță: Supscriére falșă, cuscra me, și prîntru asta să merźe la răcoare *(Se ridică să plece.)*

Iosîmel: Śe ț-am spus!…

Adriana: Na, că ț-ai făcut dă cap!

Ghiorghina: Așa! Acuma toț vă spălați pră lăbi. M-oi duśe la varmege, numa nu sîngură! Tu l-ai ținut dă space până am supscriat.

Adămiță: După leźe, îi numa aźutori dă faptă. Scapă cu tri luni, prăśepi asta.

Ghiorghina: Dar tu nu eşci alt aźutori pîntru că i-ai scos pră toț afară?

Adămiță: Da, numa io n-am fost încunoştcințat dă faptă!…

Ghiorgina: Dar śińe ce crege?

Adămiță: Așa!? Atunś sara bună! *(Pleacă împreună cu Adriana.)*

Iosîmel: Sultănico, păcuieşce tenții!

CORTINA

TABLOUL VII

(Decorul din Tabloul I)

Scena 1

Gion *(un om gras, îmbrăcat fără gust, haine de culoare deschisă, cravată cu flori mari, galbene)*: Da, numa ei spun că au contrec la mână, supscriat dă tata.

Iancu: Bińe, copile, dar când să-l fie supscris? Cum ț-am spus, sara am fost la el și ń-am înțăles s-o aduc pră Vărsavia. În zori, că n-o vrut muierea s-o vadă lumea, am găsît-o pră Ghiorghina găzdăriță, șăluită gata.

En *(femeie palidă, uscată, îmbrăcată cu o rochie care spânzură pe ea)*: O, ie! Ți-a făcut deri un surprais!

Iancu: Mie ca mie, numai lu Vărsavia. D-aia stau şî mă ghingesc, io cred, dar nu-i musai să fie aşa, după cât l-am cunoscut pră tată-to, el n-o fost în stare să iscălească aşa contriac până o şciut dă el.

Gion: Şur!

Iancu: Hm!… Mă paşce un gând.

Gion: Leţ go!

Iancu: În sara când l-am păzît, Adămiţă ń-o scos afară să scoborim săcrinu dîn cośie.

Gion: O, mai Gad! I-or cumpărat săcriu dă viu?!…

Iancu: Da, Ioańe, dă viu! Le-o fost frică să nu să prăştudărească, Doamńe iartă-mă! Vedz, înluntru or rămas Ghiorghina cu Adriana. Mă cem că sătanili aşcea or făcut vruna…

Gion: Go on, dă-i năince.

Iancu: Hhmm!… Atâta.

En: Iur creizi! O, ié… credz că atunś s-o dăpus iscălitura?

Iancu: Io, fată, nu vreu să-m fac păcat.

Gion: Atunś nu-i orait cu contrecu.

En: Şarap!

Iancu: Staţ, că minţîi! În sobă or măi rămas moş Isa cu moş Irimia.

Gion: Să-i coloim?

En: O, Gion, go on! Nu eşci aiśa la Ditroit. Mă duc să-i aduc imedetli *(Pleacă.)*

Scena 2

Gion: Mare năcaz, uico Iancule, şî cu tata şî cu noi, c-am vinit în ţară.

Iancu: Dac-aţ şciut că viniţ, di śe i-aţ scris lu Văsîlă că nu vă măi întoarśeţ? Pîntru că, uice, năcazu dă aiśa o pornit.

Gion: Dă fapt năcazu cu tata, dar nu-i ăsta ăl dă căpiceńe. Ăsta îi orait. Năcazu ăl mare o pornit la Ditroit.

Iancu: Di śe, aţ perdut lucru'?

Gion: O, no, uico Iancule, nu-i vorba dă biznis.

Iancu: Atunś care-i năcazu dă căpiceńe?

Gion: Cu boii, cum le dzîśe la voi – copiii.

Iancu: O fi şcoala pre gre?

Gion: O, no! La şcul în Ameríca să-nvaţă numa cât trăbe. Giorgi a' nostru o fost mare ocoş, şî acoló or fost ocoş şî măi mari dăcât el.

Iancu: Lasă, Ioańe, aşa-s copiii.

Gion: No problem, Giorgi… Încă boi mic. Problem Meri. Duhăńeşce, vecem îi mis… secsi, mariuana.

Iancu: Śińe-i aia?
Gion: Ţîgare din Mehico. Ăsta-i măi la vale dăcât of America.
Iancu: D-ăle scumpe?
Gion: Foc. Când o iei în gură vedz stăle… d-alea…
Iancu: Roşii?
Gion: O, no! No ca la voi. Vedz stăle, cum le dzîśeţ?
Iancu: Verdz?
Gion: Ies! Să strâng soţieti d-alea şi tuns şi flocos şi codos, aprind ţigara, să dăzbracă la pele şi fac enimal dansing. Şi ghers şi boi. La un loc.
Iancu: Bińe, Ioańe, dar unge-s părinţî? Unge-s dascălii? Śe faśe popama aia? Aud dî la voi că merźeţ la besărică.
Gion: O, uico Iancule, śińe are vreme acoló dă boi, că să perge biznisu.
Iancu: Śe nu-i prăié poliţia?
Gion: N-aźunźe niś polisu să le facă pră toce. Când am mirosît că vreu pră Meri s-o întraducă în soţieti a lor, altă cale n-am avut. Go hom. Gioni, bec acasă.
Iancu: Io dzîc, Ioańe, bińe aţ făcut. Ni-s măi scumpi copiii dăcât banii. Nu-i Ameríca croită pîntru noi.
Gion: Numa pliz, uico Iancule, mă rog, nu povăstuí la nime. Şcii cum îi lumea noastră.
Iancu: Copile, am îmbătrânit în casa asta…

Scena 3

Isa: Dzîua bună, copii.
Irimia: Şî bun lucru.
Gion: Cum măi trăiţ?
Isa: Śe faśe?
Irimia: Ńe întrabă cum măi trăim.
Isa: Bińe.
Irimia: Će-ai întors sînătos, copile?
Gion: O, ié, sînătos.
Isa: Sînătos.
En: Gioni, io nu le-am spus nimic.
Gioni: O chei. Uico Iancule, înśepe tu.
Iancu: Şciţ di śe v-am cemat?
Irimia: Dacă ńe spuń tu!
Iancu: Când l-am păzît pră Văsîlă, v-aduśeţ amince că noi, oamenii, am ieşît să dăscărcăm săcrinu?…

Isa: Śe faśe?
Irimia: Când o tras Văsîlă să moară? Îhî!
Isa: Poce Văsîlă-i mort?!?
Irimia: Spuńe-m mie, că el îi surd şî zuituc.
Iancu: Voi doi aţ rămas înluntru cu muierile. Nu-ţ aduś amince, moş Irimio, nu cúmva i-o dat Ghiorghina lu Văsîlă să iscălească vro ţîdulă?
Irimia: Mă, Iancule, să-i fi şî dat, io nu pre văd. Să-l întrăbăm pră Isa, că el să laudă că vege să baźe şî-n ac fără ocśeri. Vădzut-ai śeva tu Iso?
Isa: Śe să văd?
Gion: Iscălit-o deri vro arcie?
Isa: Mulce, copile. O fost maistor dă plevais.
Iancu: Nu moş Văsîlică, numa Văsîlă, copilu lui.
Isa: Ăsta nu pre…
Irimia: Ţîń mince?
Isa: Ţîn?!?
Irimia: Când am rămas numa noi doi cu Ghiorghina în sobă.
Isa: Şciu, cum să nu şciu. În bătaia dîntâń cu tălenii la Piava. Tu ai dărnit-o întâń…
Iancu: O, Iso, Iso. Nu măi ai ruşîńe! Nu vedz că-i ńevasta asta aiś!
Isa: Śe faśe?
Irimia: Adă-ţ amince când l-am păzît pă Văsîlă, am rămas numa noi cu muierile, oamenii or ieşît afară…
Isa: N-o ieşît nime. Tu eşci zituc. Nu şcii c-o dăşchis ochii şî toţ ń-am strâns lângă el, să-i pricim să de d-a' noştri pră acoló, să le povăstuie śe-i dă nou pră aiśa.
Irimia: Dă asta ţ-ai adus amince, numa śe trăbă 'abar n-ai. Nu vă bizuiţ pră noi, copii. Ăsta şî śe ar avé ochi, nu măi are mince, io şî śe aş avé mince, n-am ochi. Śińe îş măi aduśe amince ś-o fost prîn gumbuzala aia?!?…
Gion: Am sori pîntru tăbăreală. En, ai śeva tu trinc, dă băut?
En: O, ié! Whisky săvănap şî câta pap. Viniţ, moşîlor, dîncoaśe.
Irimia: Lăsaţ, copii, nu-i musai.
Isa: Śe faśe?
Irimia: Ńe ceamă să bem nu şciu śe.
Isa: Apu' haida!
Iancu: Poace că am greşît, Ioańe. O fi contriacu iscălit măi dămult şî io n-am şciut.
Gion: Ai do no! Meibi, să poace. Śe-i dă făcut, uico Iancule?
Iancu: Hm!… Dar să-i cemăm aiśa? Poace că totuş vă puceţ cúmva înţăleźe.
Gion: O chei *(se duce la uşă şi o cheamă pe En)*: En, caman.

En *(apare)*: Ies!

Gion: Du-ce la casa a mare şî ceamă-i aişa.

En: Io să mă duc?! O, no! Să mă-nchin la bestia aia, schiz mi, uico Iancule, să spăl ruşîńa ś-o făcut-o dăşceptu dă tată-to? O, no! Ai go no, nu mă duc!

Gion: Pliz, En!

En: Ai go no. Io să rog o păoriță?! Io? Care am fost bosoańe la modencompani, prăstă lucrătoarili dă Damen W.C. O, no!

Scena 4

(Sima intră neobservat.)

Gion: En!

En: Du-ce tu, că-i… mumă-ta! Poace va înțăleźe, dacă tata-to n-o vrut.

Cuscru Sima: Bună! Unge trăbă să mă duc io?

En: După cuscră-ta.

Cuscru Sima: A bună samă că mă duc. Cu aşa muiere treś marea. Prima! Ca śasu. Zvârlitură, nu alta. Îndămânacică. La mormântare o fost ca vipăra. Câtă un śas s-o cântat, dă ce ustura la inimă dă doarea ei. Şî aşa cât ai bătut dîn pălmi, l-am şî oceşît pră cuscru, Dumńedzău să-l ogineascâ!

En: Cât o fost dă prima, o şci cuscru-to măi bińe ca cińe! Numa du-ce şî-i adă aişa imediatli.

Iancu: Să aducă şî contriacu.

Cuscru Sima: Moment *(Pleacă.)*

Scena 5

Gion: Śe faśem, uico Iancule, dacă contrectu îi o chei?

En: Îț scot ochii şî țîie şî lu tată-to!

Gion: En, numa mie…

Iancu: Atunś vă faśeț frumos pogaju şî treśeț la Sima.

En: O, no! Am avut pră cap dăstul pră unu. Şî alta, nu vreu să-i duc noră lu tata fără tal.

Gion: Trăbă să faśem śeva. La America nu pucem năpoi, bicoz, pîntru că…

En: Şarap, Gion!

Scena 6

Cuscru Sima: Treśeț înluntru, cuscrilor!
Gion: Popciț, pliz! Uico Iancule, vrei tu să le spuń, că am câta zuitat cu limba…
Iancu: Ghiorghină, copiii s-or întors şî vreu să să înțăleagă cu voi dîn sparcea averii…
Adămiță. Agică ś-ar vre?
Adriana: Că-i totă a noastră!
Iancu: Ei ar vre să trăiască în casa, în averea lu tata lor.
Adămiță: Vedz, Iancule, gireptu ăsta îl şcerźe contriacu, prăśepi asta.
Iancu: Bińe, unge-i contriacu?
Adămiță: La advocatu, că el îi pîntru acturi.
Iancu: Însamnă că l-o iscălit!
Adămiță: Iscălit, Iancule.
Adriana: Am vădzut cu ochii mei.
Gion: Numa asta nu-i śinstît.
Ghiorghina: Asta să-l fi întrăbat pră buzdura dă tată-to. Tu să nu fi plecat ştroală să-l laş pră capu meu. Am girept la avere, că i-o l-am căutat.
Iancu: Cât? Tri dzîle întîń şî o dzî a doaua oară.
Ghiorghina: Mácăr numa un śas!
En: Ca să poț să-l omori?!
Adămiță: Fată, ăsta-i un punt greu śe l-ai spus! Altśeva era dacă numa ce-ai fi ghingit. După leźa d-acu'…
Ghiorghina: Ba voi l-aț omorit, că l-aț lăsat pră mîna me.
Iancu: Ruşîńe să-ț fie dă obrazu teu!…
Adămiță: Audz, Iancule, cuscra me are obrazu curat ca ochiu. Ea n-o vinit cu sîla la Văsîlă…
Cuscru Sima: Audzîț, eé!…
Ghiorghina: El o vinit la mińe, s-o pus în źenunchi şî cu lacrămi în ochi m-o rugat: „Ghiorghina me, hai, că vorba te în casa me are să fie sfântă! Copiii nu mă răcunosc, bună eşci dă ce doare, răcunoaşce-mă tu. Şî milă mi s-o făcut dă mila lui şî iaca aşa m-am jărfit.
En: Pfui, minśinoaso!
Ghiorghina: Nu țî-i ruşîńe, scroafo?!

Scena 7

Isa (*apare de alături, beat)*: Śe faśe?
Irimia *(vine după el)*: Hai, Iso, că eşci ţapăn.
Isa: Irimio, m-am adus amince…
Ghiorghina *(înghite un nod)*: Śe?
Isa: Io, fată, ce cunosc… Eşci ńevasta lu Sima. Tu l-ai ţînut pră cuscru teu Văsîlă dă space când o dăşchis ochii.
En: Şî ś-o măi făcut?
Isa: I-o pus…
Gion: Śe?
Isa: Căpătâniu la space.
Iancu: Ş-o măi făcut śeva?
Isa: Da, i-o dat…
Iancu: Śe i-o dat?
En: Plevaisu?
Isa: Apă.
Irimia: Haida, Iso, haida!…
Isa: Simo, ai ńevastă, tătă śinsta ei! *(Irimia îl ia de braţ şi pleacă amândoi.)*

Scena 8

Iancu: Adămiţă, ia dă-ce încoaśa.
Adămiţă *(vine lângă el)*: Dzî, Iancule!
Iancu: Io şciu că tu eşci pîntru źugecată, prăśep asta, numa hai să faśem paśe fără advocaţ.
Adămiţă: Cum?
Iancu: Ś-ar dzîśe sfatu teu dacă l-am părechi pră Sima cu Ghiorghina, vorba lu ’cea Isa.
Adămiţă: Iancule, tu ai fost croit dă solgăbirău. Sima are macsimu dă pământ?
Iancu: Are.
Adămiţă *(socoteşte, pentru sine)*: Atunś ăle patru lanţă dî la Văsîlă… Îhî! Iancule, lasă-i pră mińe. *(Parcă ar ţine un discurs)*: Cuscra me, frace Simo şî voi copii! Să ce traź astădz prîn źugecăţ îi o tovară ş-o cheltuială, dar până la urmă nu şcii cum iesă mâţa-n sac. Alta, să trăieşci răzńeţ, fără

părechea care ți-i sorcită, iar ar fi mare păcat. D-aia io şî Iancu, împărțând şî înmulțînd punturile, prăpuńem paśe şî mulțămire, prăśepi asta. Copiii lu cuscru vostru Văsîlă, fie iertat, rămân în casa şî averea lu tata lor.

Ghiorghina: Iu, cuscre!…

Adămiță: Aşceaptă! Cuscra me Ghiorghina, Doamńe țîńe-o tot aşa, îş aşcerńe cuibu în cuibul lu cuscru nostru Sima cu toț puii ei. Ş-am făcut familíile familíi.

Ghiroghina: Doamńe, cuscre!…

Cuscru Sima: Ia ce uită, mă!

En: Śe-i, tato? Ai muiere cu care poț treśe marea. Zvârlitură!…

Gion: Şur!

Cuscru Sima: Puuu, io nu-i bag niśo vină lu cuscra.

Ghiorghina: Niś io n-am śe vină să-i bag lu cuscru.

Adămiță: Di śe să ce traź prîntră străini când poț să rămâń în familíe.

Iancu: Atunś dă mâńe, trauf, fiecare la casa lui!

Cuscru Sima: Staț! Io prăstau, numa să treacă toț la număru meu. Că tătă viața am dorit să am moşcenitori.

Adămiță: Cuscre Simo, îi capeț crescuț gata, să nu ce măi chinui la bătrâńeță prăśepi asta…

Cuscru Sima: Aşa-i! Ia ce uită, mă!

CORTINA

IOAN-VIOREL BOLDUREANU
(1950)

Data şi locul naşterii: 12 februarie 1950, Topolovățu Mare, județul Timiş.

Şcoala/Studii: Şcoala generală în satul natal, liceul la Lugoj („Coriolan Brediceanu"), Facultatea de Filologie la Universitatea din Timişoara, Facultatea de Filosofie la Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj. Doctoratul în filologie la Universitatea din Timişoara (1985).

Profesia/ocupaţia: Profesor de română-franceză; profesor de filosofie. Cadru didactic universitar din 1974 la Universitatea din Timişoara. A parcurs toate treptele ierarhiei profesionale. În prezent este profesor universitar, conducător de doctorate.

Volume (de creaţie literară): *Povestiri de la marginea Câmpiei* (Timişoara, Editura Facla, 1984), *Casa şi memoria lui Avram Procator* (Timişoara, Editura Marineasa, 1999); *Întoarcerea lui Tosu*, povestiri (Bucureşti, Editura Eminesu, 2000); *Niepoţî lu Moş Costa*, Comedie în grai bănăţean (Timişoara, Editura Marineasa, 2003, seria „Literatură dialectală").

Acestora se adaugă încă vreo 10 volume de specialitate şi peste 100 de articole, recenzii, prefeţe şi studii în reviste, culegeri, antologii etc.

Prezenţă în dicţionare de specialitate (cele mai importante): Academia Română, *Dicţionarul general al literaturii române*, 2004; Iordan Datcu, *Dicţionarul etnologilor români* (2006); Aurel Sasu, *Dicţionarul bibliografic al literaturii române* (2006); Universitatea de Vest din Timişoara, *Dicţionar al scriitorilor din Banat* (coord. Al. Ruja, 2005) etc. Ca scriitor de literatură dialectală: *Gura Satului* I, II, III; Pătruţ, *Creatorii*; Boldureanu, *Antologia*. Este membru al Uniunii Scriito-rilor din România (2002) şi membru de onoare al Asociaţiei Scriitorilor în Grai Bănăţean (2003).

IOAN-VIOREL BOLDUREANU

Descoperind spectacolul de teatru la o vârstă fragedă, la jumătatea anilor ’50 – pe **bina** improvizatului, vechiului „cămin cultural” (fostul **Birtu lu Cana**) din Topolovățu natal, unde, la Paşti şi la Crăciun, erau jucate nelipsitele piese de teatru – de regulă comedii – redate în limbă literară destul de „aproximativă” de actori amatori, săteni talentați, dar şi de dascăli, intelectuali ai satului, îndrumați decenii la rând de inimosul învățător Dumitru Barcan, **Ioan Viorel Boldurean** (devenit elev în clasele primare al lui Dumitru Barcan) s-a apropiat tot mai mult de arta spectacolului (în varianta teatrului de amatori), jucând ca elev al Liceului „Brediceanu” de la Lugoj atât în trupa şcolii, cât şi în cea a „Sindicatului Sănătății” din oraş.

La începutul anilor ’70, ca student la Filologia timişoreană în ultimii ani, Boldureanu a avut ideea ca – sub tutela şi puterea amintirilor încă vii lăsate de spectacolele lui Dumitru Barcan – să-l „instige” pe fostul său dascăl spre a reînvia spectacolele de teatru sătesc. Pe atunci trăiau talentații actori-săteni ai deceniului şase, cei din anii ’50. Acelora li s-au alăturat noi şi tinere talente. Au jucat: Caragiale (*O noapte furtunoasă*); Branislav Nuşici (*Un individ suspect*) şi comedia *Uina Sida are goşci* (localizare şi traducere a unui text german dialectal făcute de regizorul Dan Radu Ionescu – cel puțin aşa spunea legenda în epocă, legendă, se pare, „iscodită” de D.R. Ionescu însuşi).

Toate au avut succes deosebit, dar spectacolul cu traducerea „în dialect” i-a făcut pe actori să-l conjure pe Ioan Viorel Boldureanu să scrie o astfel de **comédie întreagă.**

Aşa a luat naştere prima variantă a piesei *Niepoți lu Moş Costa*, prin ale cărei fragmente din varianta finală (2003) ilustrăm **acest moment al literaturii dialectale bănățene**. (Boldureanu, 2010, p. 250-270, 468-474).

„Cred că reabilitarea literaturii dialectale reprezintă un proces capital către înțelegerea adevăratei, profundei culturi bănățene; textele dlui prof. Boldureanu sunt, deopotrivă, o creație în spiritul locului şi o lecție de literatură.

Dacă încercăm astăzi să redescoperim literatura dialectală bănățeană în ceea ce are ea mai înalt, trebuie să rămânem lângă două-trei nume. Eseist şi profesor, prozator şi dramaturg, teleast şi comper, Ioan Viorel Boldureanu mi se pare a fi unul dintre ele”.

Cornel Ungureanu
Niepoți lu Moş Costa, 2003 (Coperta a IV-a)

IOAN-VIOREL BOLDUREANU

Niepoțî lu Moş Costa [Ńepoțî lu Moş Costa]
comedie în grai bănățean în două tablouri, prolog, intermezzo şi epilog
Editura Marineasa, Timişoara, 2003

Personajele

Moş Costa – cam 80 de ani (vârstă neschimbată de-a lungul acțiunii) sătean, neam cu aproape toată lumea din sat
Prăbăgăndistu – 40-45 de ani (vârstă neschimbată de-a lungul acțiunii, activist, instructor de partid comunist)
Baba Eva – cam 75 de ani, săteancă, „responsabilă cu veştile"
Leanța – 45-50 de ani, săteancă, soția lui Ion Păvăloańe d-a Gireapta
Măriuța – 45-50 de ani, săteancă, soția lui Ion Păvăloańe d-a Strânga
Ńesuică – vreo 25 de ani, profesor, fiul Leanței, proaspăt absolvent, repartizat în satul natal
Mariana – cam de aceeaşi vârstă cu Ńesuică, zootehnistă, fiica Măriuței, şi ea recent repartizată în acelaşi sat
Cicea Giuca – 50-55 de ani, poştaşul satului
Rita şi Gigel – prieteni din studenție cu Măriana şi Ńesuică, având cam aceeaşi vârstă cu ei, doctoriță şi inginer (soț-soție), repartizați în acelaşi sat
Copilul – 5-7 ani (vârstă neschimbată de-a lungul acțiunii), „un copilaş din vecini"

Acțiunea piesei se întinde pe un lung răstimp – din anii'50 până spre începutul anilor 2000 – şi se desfăşoară într-un sat din Câmpia Bănățeană.

Prolog

(Cortina e lăsată. În sală, în partea dreaptă, pe un podium înalt cât scena, lipit de avanscenă, *Moş Costa* stă pe un scaun voluminos cu spetează şi brațe, căptuşit cu haine vechi, aşezat oblic față e scenă. După ce podiumul şi avanscena se luminează treptat, Moş Costa rosteşte prima replică, apare *Prăbăgăndistu.*)

Moş Costa *(un suspin lung, teatral, zgomotos)*: Hhooo! Hei-hei… Vai-ge-ş-amar dă lume! Mă nădăi să fie măi-gata tridzăś dă ani d-atunś, dacă nu, poace, şî măi bińe! Pră vremea aia eram boactăr cu beşait suptscriat dă şăfu dă post dî la miliției, în răgúlă, iaca, tăt aşa, şăgeam pră scamnu ăsta, că dă atunś îl am, mi l-o fost făcut Giuri tişlăru. Era sara, în dzîua a doaua dă

Paşci, la bal, şî aşceptam, bunăoară ca acu, să văd pesu. Lumea în sală, fişorii şî fecili pră bină, gata să-nşapă, când… *(Se aude un zgomot puternic, o detunătură, ca un tunet prelungit în ecou; după câteva străluciri violente de fulger se modifică lumina, diminuând, roşiatică.)*

Moş Costa *(după un moment de perplexitate, dezmeticindu-se)*: Iacătă-l că iesă prîn firang. Îi baş el, Prăbăgăndistu… Mălăgămbistu… Împucerniśitu!… (*În faţa cortinei apare Prăbăgăndistu. Poartă un pardesiu şi nelipsita şapcă de activist de partid de pe vremea lui Gheorghiu-Dej.)*

Moş Costa: …Baş aşa! 'Na-po-acu' fiţ numa sameş, să vigeţ cu ochii voşcí că cumă s-o fost-tâmplat păţania cu Prăbăgăndistu… Mare comége.

Prăbăgăndistu *(îl ia la ochi, vigilent, pe Moş Costa. Înalţă ochii în tavan, majestuos, parcă ar face o repetiţie, reproducând şcolăreşte textul pe de rost)*: Tavarişci colhoznici şi colhoznice, cetăţieni! Am venit să inaugurez balu vostru şi să vă ţin o vorbire de conferinţă! *(Flutură victorios maldărul de hârtii cu textul, îl înghesuie în buzunarul pardesiului, apoi începe să se dezbrace.)* Tavariş cetăţian-moşule, aici de faţă, eşti colectivist de nădejde? Te-ai înscris?

Moş Costa: Ha? Cum dzîsăş? Io mi-s boactăr cu beşait.

Prăbăgăndistu: Atunci ia ţine-mi astea! Dar cu grijă şi cu simţ de răspundere!… *(Moş Costa primeşte smerit pardesiul şi şapca. In forţă, către publicul din sală.)* Tavarişci colectivişti, săteni şi sătence, dintru bun început, mai întâi, ieu vă spun s-o lăsaţi mai moale cu paştele, crăciunu şi alte d-astea, suprăstiţiuni, misticizme şi obscurăntizme, şi să şădeţi în lumina ateismului biruitor, cum ne-nvaţă marii dascăli Marx-Engels-Lenín şi Stalín şi cuvântu Partidului şi Guvernului!

Mai dup-aia, puntu doi, să trecem la vorbirea de conferinţă: *(urlând)* Trăiască lupta pentru pace! Ura! Ura! Ura! Stalin şi poporu rus libertate ne-a adus! Bastionu păcii e U-Re-Se-Se! *(Ca apucat, bătând din picioare şi izbind cu pumnii un duşman burtos şi imaginar)*: Moarte imperializmului american! *(Înălţând braţele, triumfător)*: Trăiască comunizmu – visu de aur a omenirii! Ura! ura! uraaa! *(Schimbă tonul)*:

De curând, numa ce m-am întors din măreaţa Uniune Sovietícă, unde am fost într-o vizítă de pretinie. Acuma am împuternicirea prin cuvântul Partidului şi Guvernului să vin şi să spun vouă, oamenilor muncii de la oraşe şi sate, că ce-am văzut acolo. Voi sunteţi oameni ai muncii de la sate! Aud?

Moş Costa *(mimând sfioşenia)*: Apoi, domnule tovarăş, că măi bińe n-oi dzíśe, cauzu estă că noi am cam fi fost śeva ńam dă paori… *(Prăbăgăndistu îl priveşte crunt.)*... dîn moş-strămoş…

Prăbăgăndistu *(îşi revine, continuă)*: Mai întâi, puntu unu, trebuie musai să vă spun că am vizitat acoló o mare fabrícă de tractoare, pluguri, semănători şi alte d-astea. Fabríca-i nouă şi muncitorii-s tare veseli – tot într-o voioşie o duc! *(Moş Costa îl priveşte lung, de la marginea plictiselii.)* Dar asta încă nu-i totul; că când v-oi spune ieu, oameni buni, cetăţieni şi tavarişci săteni, cât de mare-i fabríca aia, vă las cu gura căscată! Atunci să vă minunaţi! Dar mai întâi şi-ntâi, puntu unu, ştiţi voi ce-i aia o fabrícă? Văzut-aţi voi în timpu burghezo-moşierimii vro fabrícă?

Moş Costa *(moale)*: Girept să-ţ spun, domnule tovarăş, că măi bińe nu ţ-oi dzíśe, să fie *domnule* mácăr o vorbă bună măi năince, girept să-ţ spun, că niś n-am avut lipsă… dar am vădzut făbríca dă bere dî la Cimişoara şî pr-a dă ţiglă a lu Moş-Muşoni dî la Logój, dîn Drumu nostru…

Prăbăgăndistu *(cu greu, să nu piardă şirul)*: …Am mai văzut şi eu fabríci d-astea de la noi; ba am şi lucrat într-una, pe care am denumit-o după numele eroinei clasei muncitoare, „Ocsko Terezia”…

Moş Costa *(încercând să-i câştige bunăvoinţa)*: …aia şcim, domnule tovarăş, îi dă ştrimfi, făbríca, vińe pră mâna gireaptă cum aźunź la Piaţu-ăl dă Fân, dîn Drumu nostru…

Prăbăgăndistu *(tot mai greu urmărind şirul)*: Staţi să vedeţi!… Aşa năpraznică fabrică ca-n măreaţa Uniune, ieu n-am mai pomenit! *(Simţind cum îşi dă singur apă la moară, Prăbăgăndistu îşi sumege mânecile cămăşii şi-şi scuipă vârtos în palme.)* Închipuiţi-vă, oameni buni şi tavarişci colectivişti, că numa fabríca-i, cu clădirile şi maşinăriile din ea, cam cât ar fi de la Lúgoj până la Timişoara, peste toate satele şi comunele câte-s… şi Buziaşu.

Moş Costa *(împăciuitor)*: Pră Moş Bîzieş ar fi bińe să-l lăsăm în paśe… să nu-l cutropim şî pră el, sîracu, supt talpa făbríşii… Să nu-l ńegurăm şî pră el la colhoz.

Prăbăgăndistu *(însufleţit, nebăgându-l în seamă pe Moş Costa, îşi prefiră cu încântare demonstrativă degetele)*: Eih, ce spuneţi, oameni buni şi tavarişci colectivişti?!… *(Moş Costa rămâne cu privirea în gol şi cu un zâmbet îngăduitor uitat pe figură.)* …Bińe…. poate că nu vă pricepeţi la făbríci… Dar să nu uitaţi ce voi spune acuma… acuma… (*căutând subiect)*: Ce credeţi c-am mai văzut acolo, în măreaţa Uniune? Mai întâi

şi-ntâi, puntu unu, asta am să vă spun… Că trebe musai după cuvântu Partidului: Am văzut-o pe Vaca Kostroma! Asta-i, oameni buni şi tavarişci săteni, Campioana de lapte pe întreaga şi măreaţa Uniune Sovietícă!… E drept, toate vacile din ferma sovhozului ăluia-s numai una şi una. Dar ca Vaca Kostroma-Campioana nu-i nicicare! Toate dau cel puţin câte şaizeci de litri de lapte zilnic.

Dar Campioana, Vaca Kostroma?? Cam cât lapte credeţi că dă în fiecare zi, dar şi noaptea, că şi noaptea, sub lumina lămpii lui Ilici – becurile electrice ard zi şi noapte acolo! – o mulg dă şapte-opt ori pe zi şi noapte. În total, cam cât lapte socotiţi că se adună din cele şapte-opt mulsori per douăzeci şi patru de oare de la Vaca Kostroma-Campioana??? *(Moş Costa şi publicul tac neştiutori.)* Eih, vă spun, că văd că nu ştiţi! Nici n-aveţi de unde…

Apoi, să ştiţi, băgaţi biíne la cap, cetăţieni şi cetăţieńe, cu mândrie vă spun, şi fiţi mândri că Vaca Kostroma, nu e zi din an, fie vară, fie iarnă – să nu dea cel puţin 280 de litri de lapte de cea mai bună calitate, cum nu dau nici pe departe vacile imperializmului american putred! Aşa-i! Să rămână stabilit!! *(Pauză, perplexitate. Moş Costa, ridicându-şi puţin căciula, se scarpină ostentativ în creştet. Moment penibil.)* Eih, oameni buni şi tavarişci săteni, ieu am auzit că şi voi aveţi acasă vaci bune. E drept, fără supărare, mai bune-s ăle din şeptelu Gacului. Dar fără părere de rău, şi alea-s tare departe de Vaca Kostroma!… Aşa că, să-mi răspundeţi pe loc: Nu v-ar trebui şi vouă măcar o vacă ca Vaca Kostroma? Ai? Aud?!? Hai, oameni buni şi tavarişci săteni, nu v-ar trebui, spuneţi?! *(Altă pauză penibilă)* Care sparge gheaţa?… Cine se înscrie… la cuvânt? *(Pauză, zumzete – oamenii crezând că-i vorba de înscrierea în GAC.)* Liniştiţi-vă! Staţi la locurile voastre, tavarişci săteni… Alo! Linişte!… Haideţi, lista rămâne deschisă… Curaj, cine sparge gheaţa?… *(Pauză.)*

Moş Costa *(ridică mâna, îşi drege stingherit glasul)*: Apoi… io. Iaca, io – dăcă-i musai!… Io m-am scriat la cuvânt… Dar numa la cuvânt m-am scriat… nu la alce alea… să n-avem vorbe, bagă dă samă… domnule tovarăş!

Prăbăgăndistu *(bucuros de ieşirea din impas, încurajator)*: Aşa tavariş, aşa moşule, ai cuvântul, cetăţiene!

Moş Costa: Apoi, domnule tovarăş… biíne dzîsăş că americănonii-s putrădz… dă bogaţ… mă nădăi.

Prăbăgăndistu *(întrerupându-l, cu însufleţire, încurajator)*: Moşule dragă, fii bun, nu îmi mai spune domnule tovarăş… Domnule nu are ce să caute aici; de ce să-mi spui aşa? E destul tovarăşe… Cât despre imperializmul american… ia vezi!

Moş Costa *(luând seama, îşi calcă pe inimă)*: Bińe, fie, dăcă dumńata dzîś… Dară io m-am sococit în mincea me a proastă… că o vorbă bună, calumea, *domnule*, nu strîcă… Îm' párică ţ-am măi spus, numa n-ai băgat dă samă.

Prăbăgăndistu: Hai s-o lăsăm, că nu-i de lipsă… vorba asta burghezo-moşierească. *(Poruncitor)*: Dă-i drumu!

Moş Costa: Apoi, tovarăşule, cum să-ţ spun io dumitale, că mi-s om bătrân, am vădzut ş-am audzît mulce în viaţa me… Poace să fie cúmva vo făbrícă aşa dă pogană prăcum dzîsăş… măi ales că pr-acoló unge-ai fost s-o fi învreniśit lumea acu' după războ… *(Prăbăgăndistu dă încântat din cap, aprobativ. Moş Costa schimbă brusc tonul)* Numa vreu să-ţ spun, uită, pră sufletu meu, să mă bată Unu-Dumńedzău, dăcă mie m-o trăbe pră Vaca Costroama! Dzău că nu m-ar trăbui-o niś mort! *(Prăbăgăndistu stupefiat)* Nu m-o trăbe şî gata! Niś pră daficea…

Prăbăgăndistu *(revenindu-şi)*: Chiar nu ţi-ar trebui aşa vacă, moşule?!

Moş Costa: Niś ca cumă!… Niś dă sîlă… Şî uită-ţ spun aiś dă faţă cu tătă lumea asta: Nu şî nu şî nu! Prîntru că di śe? Na, iaca că di śe. Cât lapce dzîsăş că dă Vaca Costroama dzî pră dzî? Îm párică doauă suce optdzăś, ha? Vedz, baş d-aia! Măăă… doauă suce optdzăś dă litre… spurc dă lapce!… 'Po' d-ar fi aşa prăcum spusăş şî vaca asta dăc-ar fi la uşa me, în voreţu şî-n ştălogu meu, apo-ar fi curată bătaie dă Dumńedzău!… *(Prăbăgăndistu e zăpăcit.)* Io m-aş perge źińerile dă ńepoată, că el râńeşce la marve. Da, da, mi-l perd sigurat şî năzgreşît!… Puie-n el să puie!! *(Râde frecându-şi mâinile.)*

Prăbăgăndistu *(neînţelegând)*: Moşule, văd treaba că dumneata umbli să-ţi baţi joc de mine, faţă cu atâta lume; ai luat-o brambura!… Ce drac de legătură are Vaca Kostroma cu ginerele ori cu nepotu tău?? *(Ameninţător)*: Ia vezi!… Că vorbim în altă parte!…

Moş Costa: Źińere dă ńepoată, mă rog frumos…

Prăbăgăndistu *(iritat)*: Fie şi ginere de nepoată! Dar tot nu văd nicio legătură!

Moş Costa: Doamńe păzăşce! Poace-fi că dumita ai vro fălincă măi ascunsă, măi dosnică… O nátură câta cam re… Ori vro hibă ruşînoasă… *(Îşi face cruce.)*

Prăbăgăndistu *(întrerupându-l)*: Termină cu aiurelile! *(Iritat peste măsură)*: Care-i legătura?

Moş Costa: Vedz, aiśa îi dracu! Că ţ-o spun mintun. Dăcă ai vro fălincă măi ascunsă, ce poţ zvidui totfurt. Şî dacă vrei, dăstâmpit rămâń dă minśună… Numa dacă vrei… Că asta-i măi greu.

Prăbăgăndistu *(ieşindu-şi din fire)*: Mă faci tâmpit? Jicneşti cuvântul şi omul partidului??!

Moş Costa: N-am io nimica cu partidu… M-o ferit Dumńedzău. Şî nu şciu śe-i aia… Dară tâmpit io nu ce-am făcut… Poci-fi-că-fără-dăcât numa mama dumitale… care ce-o făcut, că ea ce-o făcut… Io aş vre numa, spră binili dumitale, să ce dăstâmpesc dă năravu dă a spuńe śe cu mincea nu poţ să credz…

Prăpăgăndistu: Mă faci mincinos?…

Moş Costa *(luându-i vorba)*: Nu-ţ spusăi: io nu! Poci-fi-că-fără dăcât numa… mama dumi…

Prăbăgăndistu (*pierzând teren, îl întrerupe)*: Hai să trecem peste asta! Las de la mine. Deşi cuvântul partidului… *(Se enervează, ca un veritabil anchetator)*: Care-i legătura?

Moş Costa *(prefăcându-se, cu naivitate)*: Care legătură să fie?…

Prăbăgăndistu: Între nepot ori ginere şi Vaca Kostroma. Care-i legătura?

Moş Costa *(senin)*: Źinere dă nepoată… nu-ţ spuşăi? Nišuna. Fără-dăcât-numa-că…

Prâbâgăndistu *(zăpăcindu-se)*: …mama mea…

Moş Costa: …că el râńeşce şî adapă marvili. Ba cătăodată mulźe şî vaca… cam dă ghesăori…

Prâbâgăndistu (*revenindu-şi, în forţă)*: Care-i legătura?!?

Moş Costa: …Vedz, aiś îi aiś! Aiś îi hiba!! Numa, iaca, nu mă laş să ţ-o spun… Cât lapce dzîsăş că dă Vaca Costroama aia, ha?

Prâbăgândistu *(răspicat)*: 280 de litri per zi şi noapte!

Moş Costa: Dumita ai spus-o, vigeţ oamini buni?! Doauă suce optdzăś dă litre dă lapce dzî la dzî, ha? Aşa o dzîs, oamini buni, uitaţî-vă-ţ numa, la el! Apo' dumita, tovarăşu Prăbăgăndistu, n-ai cap să ce… ghingeşce-ce că la doauă suce optdzăś dă litre dă lapce, câtă apă trăbe să care źinerile dă ńepoată tătă dzîua încă şî-n pucerea nopţî ca s-o adăpe?!? Nu că sacă fântâna noastră, dar źińerile dă ńepoată pustîńeşce, să duśe pră lume, unge vege cu-ăi doi ochi!… Şî-m lasă ńepoata… Apo' śińe să măi bagă źińere la socrie unge-i aşa vacă?!?… Că d-aia îţ spun io dumitale că-m perd źińerile dă ńepoată! Şî d-aia nu m-o trăbe niś mort pră Vaca

Costroama, aşa să şcii! Iaca, ie-ţ dumita căputu ăsta şî cipişapca şî du-ce cu Dumńedzău, că-i pre dă tăt corcofăńată croafna… Ń-ai ńegurat dăştul. Mulţam. *(Prăbăgăndistu încearcă să explice ceva. Moş Costa îl îmbie cu prefăcută bunăvoinţă)*: Fii bun şî ce du şî ńe lasă! Du-ce cu Dumńedzău!… Ori dacă ţ-o fi măi bińe, du-ce cu domnu dracu! Că el îi bun tovarăş. *(Îl scoate din scenă, oblăduitor, ţinându-l de umăr. Răsuflă uşurat)*: Iac-aşa nu vrusără să ńe lasă cu pământurili noaşce şi cu marvili noaşce… Ş-apo' niś nu ń-or lăsat! Dar pră Vaca Costroama tăt nu m-o trăbuit-o! Niś ca-cumă… *(Râzând, îşi reia locul pe scaun.)* …Nu ń-or lăsat, ni le-or luvat… Numa cu năravurile-am rămâńat! Năravurili ń-or mâncat! Să vigeţ că cum. *(Spre cortină, scoţând o fluieriţă de ţignal, fluieră)*: Hálo! Daţî-i drumu, voi – fiśori, şî voi fece o' că ńeveste! *(Se şterge la ochi, se scobeşte în urechi, din nou se scarpină-n cap pe sub căciulă, ridicându-şi-o cu cealaltă mână şi ţinând-o deasupra capului, apoi se aşază cât mai comod.)*

Tabloul I

(Scena înfăţişează două case bănăţeneşti „în vinclu" (cu cot), dos în dos, partea dinspre uliţă, cu gardurile, porţile de intrare şi porţiunea de curte vizibilă prin şi peste gardul scund, dinspre uliţă, gardurile fiind din lăteţi rari sau din plasă de sârmă şi cadru din fier forjat. În faţa fiecărei case, simetric, câte o bancă. Pe case, tot simetric, antene de televizor.)

Scena 3

(Leanţa, Baba Eva)

(Leanţa Păvăloańe iese furioasă din curte şi se aşează pe banca din faţa casei ei; cu zăduf vorbeşte singură ca să fie auzită.)

Leanţa: Tăt vorbe şî minśuni!… Că-m vińe să-m las casa şî să pustîńesc în lume… Ăşcia-s veśini?! Foc şî otravă! Colduş şî dúşmani! *(Se apleacă să ia un bulgăr)* Mânśe-vă buba ńagră dă hoare şî pr-ăl dă vă are, că vă ogârsăsc, ori măi bińe vă omor! *(Aruncă bulgărele spre gardul vecinei, spre nişte orătănii imaginare)*: Tot aţ pigulit dîn grăgina şî dîn voreţu meu!… Şî dîn drumu meu, mânca-v-ar colera!… Că nu măi am pic dă grinţaicuri, toce le-aţ nimiśit, bată-vă Dumńedzău pră voi şî pră gazdili voaşce! Că bogaţî nu-ş fac gard la grăgină. Numa iorsaguri şî hăndecuri

pră-nvinsă! Şî ’năpoi, în turu śoareśilor şî-n bugi le suflă vântu! *(Aruncă iar cu un bulgăre)* Mânśe-vă frasu, că vă omor!…

Măriuța *(din culise)*: Ştuta, ştuta, ştuta! Iaca scroafa că ieşî-n uliță! Tuc, tuc, tuc, buri, buri, pui, pui, haidareț-iś la mama în voreț, că mácăr voi aveț o țâră mince-n capu vostru dă hoare! Că caregoge persoańe dă muieri dă-s marve n-au nišun pic… *(Leanța se îneacă şi înghite în sec, dă neputincioasă din mâini, boscorodind.)* Le-o săcat Dumńedzău criélu dîn cap ca medzu la nuca pâşcăvă!

Baba Eva *(apare pe uliță)*: Estă-eşci tu acasă? Că ce văd… ’po’ śe ce otrăveşci, Leanțo?

Leanța: Dară cum să nu mă veninădz, că m-or dripit grăgina… tăt-or strîcat-o.

Baba Eva *(cam tare de ureche şi aşteptându-se la alt subiect)*: Ha? śe dzîsăş că ț-or strîcat?

Leanța: Grăgina!… Bunătace dă grăgină, că n-o fost grăgină, numa-o fost smochină!…

Baba Eva: ’Po-śińe dzîś că ț-o dripit grăgina? Caregoge marve ori că blăstămații ăia dă copii, chindlăraiu’ lu momârlanii d-or cumpărat casa lu moş Vuița? Ț-or fi rupt şî penili dîn grăgină?!…

Leanța: Da’ dă unge! Hoarili lu bogătonii-ăi dă veśini. Că nu-ş au grijă dă gloata lor, d-apoi dă marve şî dă hoare. Vai-ş-amar! Tătu or pigulit ş-or dripit!… *(Dă cu mâna a lehamite şi dispreț spre casa vecinilor.)* Cear, bińe că veniş pră uliță, uino Evo, ştădz o țâră, dăcă ai vreme, să ńe givănim. *(Se aşază amândouă pe bancă.)* Vină, vină măi aproape, să nu ńe audă… *(Tare)*: Cumă ce măi sîmț cu sînătacea?

Baba Eva: Ha?! Aaa… sînătacea? Ca năcazu, amar dă mińe şî dă dzîlili meale! Nu pot să mânc, nu pot să mă hógin, nu pot durmi dă greomânt câtu-i noapcea dă mare. M-astup. Párică m-aşadză śiniva pră capătu peptului şî mă bicuşă la rândză, dă mă strâcńeşce până-n bobriź…

Leanța *(prefăcându-se interesată)*: Apo’, friptoarea asta cu strâcnitură nu-i a bună… Fost-ai la doftor?

Baba Eva *(resemnată)*: Fost…

Leanța: Şî nu ț-o dat leacuri? Śeva miluțînuri?… Poci-fi-că s-or căpăta pră la vo pătică… Ha?

Baba Eva: Ba!

Leanța *(nemulțumită de prelungirea subiectului)*: ’Po’ ț-o fost dat, o’ nu ț-o dat?! Că nu prăśep…

Baba Eva: Lasă-mă-n feńe, Leanțo, şî nu mă măi cănuna!… Că nu m-o dat niś bumbi dă cap niś dă somn şî niś dă-i să-m uşuradză astupala. Numa

audz śe m-o spus: că să nu măi mânc. M-o pricit că nimic să nu măi pun în gura me… Că dobângesc nărvi la rândză şî să suie la inimă şî la jâgăriță, şî dăcă mă culc îm vińe greomântu la cap dă mă bunduzăsc… Apo' năhoacili-i măi şcie şî pră doftorii ăşcia; basâmcă s-or fi zăbunit, or preveşcit d-atâta carce… Cum socot ei că poace omu să trăiască fără să mânśe?! Fără-dăcât-numa dăcă-cúmva poci-fi-că cu luft… Da' io nu pot. Nu pot şî nu pot!… *(Oftează)*: Ş-apo' cât răgăment mânc, ha? Că n-oi mânca io ca scroafa lu moş Tănase lu Vlaicu a dă şapce chible să-m pună śercuri să nu mă sparg!… Tătă dzîua mi-s dădată cu lucru', abé źuiesc să sorb totă oala dă dzamă dă crumpi, dă păsulă, curechi d-ăl gros cu jumere o' că śe zgogesc să-m fac proaspăt dă prândz. Iaca, vedz, numa cătră sară mă măi ogoi şî io cu tătă otana ş-atunś am cicnă să mânc cătă un jap dă şonc cu clisă d-a brumoră, groasă d-un lat dă palmă, că d-aia-m plaśe mie dă cându-mi-s, vro fălie dă brândză câtu-i caşu naocol c-o crişcă dă pită, o' că pr-alt rând şapce-opt oauă, că śe-i un ou, tare-s mănunțăle, páricâ d-o vreme s-or strîcat şî găinile, li s-o strâmtat oauătoarea, iac-aşa abé-m iesă d-o găigană, cu doi-tri pumnişori dă cârnaț dă pră coş, dărăburit, orică dîn chiscant, cu untură cu tăt, că aşa-i dă bun!… *(Leanța-i tot mai agasată, plictisită, nerăbdătoare, nemulțumită de cursul nedorit al discuției. Pauză.)*

Auuu… D-aia m-am ghingit acu' într-o sară, dă n-am putut să aţîp, că vedz, n-o dat Dumńedzău-dragu să-nveță fişoru tău, Ńesuică vostru, să iasă dă doftor. Că poci-fi-că el ar fi fost măi cu sfat, măi cu înțăles, să prăśeapă, şî aş fi putut şî io să-i spun a' mele… *(dezamăgită)*. Dar dăcă n-o fost cu cale să s-alepce dă învățătura asta… Că el îi a' nostru, întră ńemoşag… Ha, că nu-i vin io lui mătuşă… nu mătuşă, băicuță, babă dă buric… lui o' că ţîie. Că nu măi şciu, iaca, mi-s zăludă, vai-do-mińe, Doamńe!… Că şî pră el tăt io l-am băbit la buric.

Leanța *(la capătul răbdării, prinzându-se cu disperare de un capăt de fir din discuție)*: Baş bińe că adusăş vorba, băicuțo Evo, că m-eşci băicuță, aşa vińe, ńamuri dîn scurt: Lu Ńesuică nostru, cear dîn gura me aşa i-am dăşchilinit: Ńesuică dragă, că eşci copilu meu, acuma bińe că dădu Dumńedzău dă gaț acuş şî tu făculitacea şî ieş dă prăfesăr, că ce-ai isfelit dăşcept, pră viţa noastră… Numa fă bińe să baź dă samă śe-ț pricesc io în momentu ăsta: cap la mińe să nu fie dăcă tu ce-nsori cu altăśeva fără dăcât numa şî numa doftoriță-i musai să fie! Nimic altăśeva! Că mie alt fel de feleźéńe dă noră la casa me şî la numili meu nu-m trăbe, ńam!

Baba Eva *(admirativ)*: Ha?!? Apo-aşa, Leanțo, aşa! Bińe dzîś, nu ce da, nu ce lăsa!!

Leanța: Dar şî Ńesuică meu îi dă părere că aşa-i bińe, tăman cum dzîc io… Baş, uino Evo, că nu ce-ntrăbai, trăbe-ț śeva, o gură dă răchie, o pocăraie, śeva, că ț-o fi gura uscată…

Baba Eva: Lasă-le lu Dumńedzău!… Că dă răchie mă vumvăi la cap pră căldura asta şî dă pocărăi mi-i cúmva să nu-m facă dălbet, că-s dulcoańe… Numa dăcă baş vrei să mă omińeşci, fă bińe şî-m dă o cafă; dăcă să nimere să ai una făcută gata, rămâńată…

Leanța: Estă, că la amńadză băui doauă după prândz, să nu m-apuśe cucăiala dă căldură, ca pră oaie… *(Pleacă grăbită.)*

Baba Eva *(strigându-i în urmă)*: Sama, Leanțo, să nu fie tri fârtaie zob, că nu mi-s iapă să mă zobeşci!… *(Singură)*: Că aşa pățîi şî păcimii ieri la Căfană, dă avui dă val cu Scălăniśa, că-i śelaică ca babă-sa, śe fura la chilaş, pilărița d-o îngroşat smântâna cu fănină ca s-o vindă măi bińe la Piațu Bagea Cârnaț la Cimişoara… d-or globit-o armițaşî ş-or gorgonit-o dîn piaț… Dar când îi spusăi dă babă-sa, Nuica pilărița, s-o născocorit śică: „Tacă-ț fleanca, babo Evo, că iubitu nost conducători, tovarăşu Ciuşăscu, o porînśit să băgăm în cafă optdzăś dă proțănturi ordz prăjît şi coajă a pită zdrumicată… Ca să ai dumita sînătace…" Audz, blăstămata! *(Leanța se întoarce cu o cană zdravănă de cafea, cam cât o gamelă.)*

Leanța: Iaca, be, uino Evo, câtă-ț trăbe… Am îndulśit-o drupt-zăcon să nu dobângeşci cum dzîsăş, dălbet… la sînźe…

Baba Eva *(sorbind vârtos)*: Că-i baş bună! Dumńedzău să-ț facă parce şî ţîie şî la śeledu tău, lu Ńesuică măi aleş!… *(Speculează)* Că iacă, Leanțo… mă tăt ghingesc şî io ca o babă zăludă… la Ńesuică teu, cu şcolile aşcea… le-o dăplinit, ha? Cumă-i treśe vremea… *(Îşi dă seama de gafă)*: Doamńe, nu mă lăsa! 'Po' śe vorbesc io, dă páricǎ m-o schilodzat Dumńedzău la criélu capului! Că lu Ńesuică teu niś nu i-i pre trecută vremea… dă-nsurat!…

Leanța *(hotărâtă, semețindu-se)*: Că aşa-i şî! Aşa-i şî!! *(Aplecându-se spre urechea Babei Eva)*: Că-i fişor! Şî la fişori nu le treśe aşa iut' vremea! Numa păluga, dăşălata dă fătălău a bogătonilor ăşcia! Că iaca, ar fi să fie muieroacă după vrâstă, că are doauădzăś şî patru dă ani la primovară… Şî s-o mărita… Când oi fi io mireasă cu şlaier! Că nime n-o ie; nu-ai vădzut-o? Niś n-are ştălung dă muiere… în izâdă şî-n zădari să ţîn şî să fălesc bogătonii cu ea! C-o rămâńat fată bătrână… îi gata rămâńată!… I-o crescut mărari pră spinare, cumă-i dzîsa.

Baba Eva *(întorcându-se grabnic cu cealaltă ureche)*: Stăi un picuț să mă-ntorc cu urechea a bună, să șulesc măi bińe!

Leanța *(continuând cu înfocare)*: ...Că s-or îmbogățit!… Dîn furace! Dîn furace s-or… Da' fătălău' tot nu șî-l pot mărita. Așa să rupe, să șcii!

Baba Eva: Doamńe, tu Leanțo!… Că mi-s muiere bătrână, babă-cărabă cumă-i dzîsa, șî nu-m stă bińe să fac vorbe șî să îmblu cu minśuni. Numa am audzît… șî mi-i șî greu să ce-ntrăb: śe-i cu ea, cu fata lu Măriuță, veśină-ta? *(Leanța, ostentativ, se face că nu pricepe, strângându-și gura pungă.)* Cu Măriana… Cu Măriana, a dă-nvață la școlile forma noauă, la Cimișoara… *(Leanța – mormânt.)* 'Po' śe năcaz dă slujbă învață ea, śe iesă ea dî la școala aia, că iaca s-o zăit că tătă dzîua, iarnă-vară, îmblă prîn oraș ba cu trăctoriu, ba cu cămioniu. Śe școala lu geala-i aia, prîntru fece, că śică au șî ștăloaźe cu marve, cu armiź șî cu biś d-ăi mari, dă sămânță. Că numa dăcă-m închipui, trâcnesc șî visădz urit noapcea! *(Își scuipă-n sân și-și face trei cruci)*: 'Po' asta-i mesărie prîntru muieri?! Că-i năprasnică vorba „Calśe-ce vaca!", ápoi cum ar fi „Calśe-ce bica"!?! Doamńe apără-mă șî mă păzășce! *(Iar își face nenumărate cruci)*: S-o dus să-ș piardă cinereații șî atâta pucere dă ani la școli ca să îmble cu trăctorișcii șî cu șofeierii și să scoată gunoiu dîn ștăloaźe șî sămânța dîn biś?!?…

Leanța *(părășește brusc mutenia și-i dă apă la moară)*: Śică ar ieșî śeva anźiniră… Anźiniră dă biś șî dă armiź!… 'po-i ca marva…. aia vińe ca un fel dă marvă… O' că prăstă marve!… Că anźiniru-i prăstă oamini, nu prăstă marve!

Baba Eva: Śe lipsă să aibă marvili dă anźiniri?!… Dar io-ț spun: să fie fata o' că ńepoata me, măi bińe-aș vre s-o șciu moartă, Doamńe iartă-m sufletu dă babă bolândă, dăcât bicușîtă șî tătă plină dă pištávină dî la biśii-ăi mari dî la oraș…

Leanța *(antrenîndu-se tot mai mult)*: Așa! Așa!! Istina-i! Da' s-o vedz pră suloańa dă mumă-sa, Măriuțoaca-șî-Iuțoaca, că niś asta n-o avut ștălung dă muiere, numa ca sulu dî la războiu… Cumă să laudă ea șî să pohfăleșce la arteză, când să duśe cu șofeiu să spele chimeșîle, că-i mamă dă anźiniră, nu śegoge… Șlogu mă lovește, nu alta, fras capăt numa când o văd, d-apo' când o măi șî aud!! Doauă capre o avut șî tăt Leanța le-o fost bocedzat! Pr-amândoauă! Încă o dat Dumńedzău că pr-una o lovit-o buba ńagră ș-aialaltă s-o îmflat în trifoi ș-o pocnit… dă armurare.

Baba Eva: Îm aduc d-amince… *(şoptit)*: că blăstămata asta dă Măriuță o mânat vorbili prîn sat că śică io i-aş fi luvat lapcili… dî la capre. Dar bińe dzîsăş, că ea o avut numa doauă capre, niś vacă n-o avut…

Leanța: 'Po' da, că ea aşa mince, îi mare maistoră la minśuni!…

Baba Eva: …că-i tare minśinoasă! Să ce păzască Dumńedzău dă gura ei!… Baş să ce-ntrăb: Fost-ai zăpsît să fie venit fată-sa, Măriana, pr-acasă cu fiśoru ăla?

Leanța *(prefăcându-se)*: 'Po' śe fiśor să fie? Că io n-am zăflat dă niśun fiśor… Peţîtori, la uşa lor?!? Niś dăcă s-ar da Măriuțoaca d-a curişcap.

Baba Eva: Ba, că śică aşa s-o audzît că Măriana ş-ar fi aflat pr-unu să să căpătuiască acu' când gată şcoala. Śică ar veni śeva anźiniri mehanic, vedz cumă să dzîśe pră mare; aia ar fi śeva şăf prăstă cloamfări… Anźiniri dă mărşîni, nu dă marve… ca cumă-i ea.

Leanța: Da, da, că aşa s-o lăudat iar Măriuțoaca când o fost la arteză pr-alt rând cu chimeşîli, că nu-i trăbe la uşa ei altăśeva *(imitându-i preţiozitatea)* fără-dăcât-numai-şî-numai doftor o' că anźiniri! Śică dă amăriț dă dascheli îi plină lumea şî-s pră tăce şanțurili… Vedz, unge-i Ńesuică meu măi-gata dascăl… Audz la Iuțoaca, rupă-i caii lu Sâmtoager ghinți dîn gură să-i rupă!

Baba Eva: 'Po' vedz, ce-o afumat, unge-i Ńesuică tău o țâră dascăl; şî el aźunsă sîracu!…

Leanța *(luându-şi seama, o întrerupe)*: Ho! Pân-aiś! Să nu zmincim: Profesăr, că profesăr iesă acuş… dăcă nu-i şî ieşît cúmva…

Baba Eva *(spăşită)*: Śiśe, prăfesăr, prăfesăr, că bińe dzîś!

Leanța *(triumfător)*: Om şî domn, audzît-ai, om şî domn!!

Baba Eva *(suspină)* Śiśe... Da, da… *(Lipsă de subiect, tăcere.)* Apo', dară, să mă duc şî io… Leanțo-Leanțo, zogoańe-mă acasă, că i-i avé dă otană, dă oringit prîn casă şî io ce țîn dă givan!…

Leanța *(nevrând să piardă ocazia de a se mai lăuda)*: Ba, măi ducă-să-n primejgie dă otană, tătă dzîua otăńeşci. Că dă când m-o făcut mama, mânuțîle meale nu măi şăd!… Da' încă-i mult până astară. Mă sui în pod să aźung ńeşce păsulă, că am formă bună, ca untu-i, moment ferbe, s-o fac cu şonc pră śină… Că iaca-i źumătacea anului şî măi avem şapce şoncuri d-ăle falniśe, c-am tăiat tri porś, şî mi-i fricâ să nu să amuşască să trăbe să le bag la sopun… Păcat dă Dumńedzău! Să măi viń prî la mińe să-ț măi dau câtă-un dărab dă şonc d-a-nostru, că poci-fi că dumneata l-ai gătat… Haidaț cear ş-acuma să stai cu mińe-n cuiniță până aleg păsula să pun dă śină…

Baba Eva: Ba, nu mă măi bag; oi veni pr-alt rând, că în cuină să faśe damf dî la oale şî m-astup, mi-i greomânt. Sînătace bună, Leanțo!

Leanța *(intrând în ogradă)*: Sînătace bună, să fii sînătoasă, băicuțo Evo!

(Baba Eva pleacă agale. După ce Leanța dispare, se întoarce şi deschide portița de la casa cealaltă, la Măriuța lu Ion Păvăloańe-d-a-Stânga.)

Scena 4

(Baba Eva, Măriuță)

Baba Eva *(încet, conspirativ)*: Măriuță!… Măriuță!… Eşci acasă, ha? *(Pentru sine)* Sigurat îi acasă, pr-aśi pră úngeva picită. Că nu să poace să nu fie tras ea cu urechea, prăcum i-i năravu… o śulit ea!…

Măriuță *(ca din casă)*: Hoi, hoi! Mi-s aiś, iacătă-mă! Haidareț… vină, vină, uino Evo!

Baba Eva: Ba, că nu mă măi bag, numa trecui pră uliță şî dzîc ia să văd śe măi faśe Măriuța lu Păvăloańe… Bună vremea, Măriuță!

Măriuță *(apare la poartă în grabă)*: Bună vremea, uinițo Evo, mulțam-dumitale! Vină, acuma, o țâră, că doar n-o fi foc; nu arge lumea.

Baba Eva: *(dă să intre)*: În sobă nu mă măi bag, că mi-i greomânt, m-astup. Vińe damf dî la oale, cu asmu meu… Rău cu damf, rău cu vremea asta uscată. Nu măi ploaie picătură! Bárem să miźgure o țâră…

Măriuță: Tătă dzîua m-am ghingit la dumita şî cear m-am sococit să mă şup măi pră sară după śe mulg vaśili să-ț aduc o olcuță dă lapce… şî să ńe măi givănim. Doauă vaśi avem; nu şciu fostu-ț-am spus, ń-am măi cumpărat una!

Baba Eva: Śiśe, v-ați măi cumpărat o vacă!?!… Cumă-ț spusăi, nu mă măi bag, numa iaca să stau aśi pră clup să-m trag un picuț răsuflarea. Că nu şciu di śe, numa atâta śe-oi fi dă mălăxâtă dă nu măi pot dă sufletu meu. *(Se aşează pe banca din fața casei; amândouă suspină.)* …Cumă-i dzîsa, Doamńe dă izvor la vacă!

Măriuță: Iac-aşa!… *(direct la subiect)* Audz, uinițo Evo, că io cu dumita mă givăn şî nu vreu să mi s-audă vorba. Mă tăt muśesc gândurili, că iaca acu' Măriana me o dăplinit cu făculitacea şî iesă dă anźiniră! Ş-atita śe mă duşmăńesc afurisîțî ăşcia dă veśini – că nu-s veśini, numa calvini! – că fata me-i anźiniră şî ciopoclendăru lor nu putu să iasă numa un bet dascăl; şî stăi, şî asta om vigé dăcă o ieşî!… Că n-au loc, nu măi închep dă noi. 'Po' śe mare zgoadă-i să fii dascăl, ha?! Că dascăl o

fost năince-vreme şî sîracu moş Pătru Pomană, ăl dă cânta în strană şî primea că-i învăța pră copii *Apostolu* pră potcoave…

Baba Eva: Da, da, aşa o fost pră vremea me… O' că, după aia, cumă fusă doamna Zița, dă s-o întitulat drăguța lu doftor Pătru Groaza, ş-o cântat pră bină „Naşă, naşă dămocrată, lasă uşa dăşcuńată" dă ghingeai că s-o băgat giavălu în ea… Că tăt dăscăliță o fost… Dă i-o zăbunit dă cap pră copii: ba că oaminii-s śeva ńemoşaguri dă măimucă, ba că soarili şăge zglemenit pră loc şî pământu să-ntoarśe cărică d-a curişcap şi încă şî naocol dă soare, ca copiii-n cocaie… O bolândoacă… Da' śe vrusăş, tu Măriuță, să-m spuń că-ț luvai vorba dîn gură?

Măriuță *(preocupată)*: Mi-i tare frică, moartă mi-s, uinițo Evo, îț spun ca la mama me, că Măriana nu-ş găsăşce dăgrabă un bărbat calumea, pră potriva ei… ş-a noastră. Că, uice, niś noi nu ni-s mácărśine! Iacă noi… io i-am fost cricit că niś dă lucru să nu-ş facă cu vrunu dăcă nu-i doftor năzgreşît, orică bárem anźiniri… mácăr ca ea, dară, dăcă s-ar nemeri, să fie măi pră dasupra… Da' atâta śe m-o fi dă frică, dă nu poț să-ț închipui!… Am postit pră supt-ascuns, vedz să nu mă zăfladză inştructăru dî la raionu dă părtid să-i baźe dă vină lu Ionu meu la comunişci, că m-ar nimiśi dăcă l-ar lăpăda… Atita śe m-oi fi fost io zmleśit cu gândurili aşcea, d-am fost dobângit aşa o durime la pipotă, şî numa iaca śe visădz, uinițo Evo, măi-gata noapce dă noapce, nu şciu dăcă m-ai crege, că o visădz pră mama me, Dumńedzău s-o ierce, că-i răpăuzată dă mulț amar dă ani… Baş astă noapce, măi dă cătră gimińață-m vińe-n vis mama me Tuica, Dumńedzău s-o oginească, şî-m tămăstuie dăşchilinit, rupt-ales: „Măriuță, nu măi îm da tu mie țoale dă pomană că am dăstule, mulțam lu Dumńedzău, niś nu măi am unge să le pun, aiś… Şî nu ce măi îngrija dîn sparcea lu Măriana că dişnăince-i gata legătuită c-un fiśor-aproape, chichit la fața obrazului, numa-i lunguieț ca o trăgulă, nu boboloc, persoană dă om, nu śińegoge… Aşa mi s-arată mie aiś pră lumń-alaltă… să loveşce dă menună cu Măriana noastră, ea cam bârnaśe, el îi măi dăgrabă băloni…" *(Pauză.)*

Şî măi îm dzîsă mama me Tuica: „Măriuță, nu ce măi zgurima cu îngrijările măricişului lu Măriana, că şî să vrei n-ai măi pucé s-o prăntorś dîn legătuială! Numa du-ce iut' la Logój în ducheanu lu domnu-ăl alb, la Pepi, prăstă pod, şî-i cumpără lu uiniță-ta Eva tri metări dă pândză ńagră dă glot dupla dă lată, numa d-a măi gheasă, să nu ce nistoțăşci la bani, să fie mulțămită, că-i muiere sîngură… Şî tu să

fii śată, că, câtu-i dzîua dă adz ori dă mâńe, vińe poştariu Giuca cu veste re la uşa lu Leanța: cum-că fişoru ei, Ńesuică, s-o şî fost căpătuit la oraş cu o con-fre-ză… Şî dîn vestea dă tăligramă, gumbuzală va fi şî tu dîn dârdora asta dobângi-vei dăşchilinire şî răzlogu-ț va să fie cu bucurie!…" Iaca, baş aşa m-o glăsuit, ca-când ar fi śecit dîn carce, mama me Tuica, Dumńedzău s-o ierce şî s-o ogińască!… Şcii, uiniţo Evo, că śe-i aia confreză? *(Baba Eva dă semne că n-ar şti ori că s-ar feri să afle. Măriuță, triumfător)*: Apo' confreza-i o frizăriță da' nu dă oamini, numa la muieri… Le faśe păru creț, îl puńe pră moață, dă dzîś că-i oala cu sarme la ele-n cap. Că şî la noi aśî la frizărie, vrusără s-aducă o fată d-alea, confreză, numa nu s-o arătat niśo muiere să să ciuştuluiască şî să-ş pună păru pră moață, aşa, ş-apo' confreza s-o dus năpoi la oraş, în treaba ei…

Baba Eva *(peste măsură de mirată)*: Śiśe!?!… Doamńe, nu mă lăsa! 'Po' io aşa vis, dă când mama me m-o făcut, dă şapcedzăś şî măi bińe dă ani dă etace, n-am măi pominit!! Şî, sama, Măriuță, că visîli aşcea cu domnu-ăl alb şî cu pândză ńagră, măi aleş dăcă-i dă glot d-ăl ghes, şî încă dupla dă lată, apo' tăce să isfelesc tăman!…

Măriuță *(pe gânduri)*: Aşa o fost dzîs şî mama me Tuica, Dumńedzău s-o ierce…

Baba Eva *(în acord total)*: …şî s-o ogineascâ!…

Măriuță: …Numa o măi dzîs mama me Tuica dă pră lumń-alaltă să-ț cricesc să faś bińe, că trăbuie, să-m stai dă mare aźutori, că fără dumita nu să isfeleşce visu! D-aia, moment să ce duś prîn sat să-l cauț pră Giuca poştariu, sârboniu, că el nu stă acasă niś noapcea, să vedz să nu să fie opăśit la vrun deț dă răchie, că s-o fi buzuminit şî s-o zuitat năcazului dă tăligram… Să calț să dai dă el, şî dăcă śińegoge ce-ntrabă că di śe ți lipsă dă Giuca, dumita să spuń mintun, dîn fir în păr tătă dârdora cu tăligramu şî prăcum că śe-i scriat acoló anume prîntru Leanța dăspră gloata ei… Aşa o fost dzîs mama me Tuica când mi s-o arătat în vis şî m-o cricit să nu mă zăuit dă pândza dă glot, tri metări dupla dă lată, prîntru dumita… Io am şî cumpărat-o dî la domnu Pepi, îi în cădrof pusă bińe, n-avé grijă! Când viń năpoi, ț-o dau 'mediat…

Baba Eva *(nerăbdătoare)*: Mulțam, las' că nu-i baş grabă, că acu' ş-aşa n-am bani s-o plăcesc pră măistoriţa Fişăroańe, şnăidăriţa, să-m gace măcăr o cotrînță dînăince ş-un spăśel d-ale dă jălit, măi calumea, dăcă mă duc la vrun mort… *(suspină).* Da' acu' moment mă şup să-l aflu pră Giuca să-l śivişăsc dă tăligramă, că trăbe să fie aźunsă pră poştă, dăcă aşa ț-o fost spus Tuica, Dumńedzău s-o ierce…

Măriuță: Sînătace bună, uiniţo Evo! Iaca du-ce, că ce-aşcept!… *(Singură)*: Acu' o pocni pipota în Leanța când s-o zăí prîn sat, să şcie lumea şî ţara, că dăşîratu ei dă źuńe cu buśile dî la obraz ca sfleca ńemţască s-o şî însurat cu confreza dî la oraş! *(Se întoarce şi intră în ogradă satisfăcută.)*

Scena 5

(Giuca, apoi Leanța şi Măriuță)

Giuca *(uşor cherchelit, dar în formă, cu chef de glume. Accent sârbesc)*: Leanțo, mândro-drago, măi Leanțo, măi! Vino iuce cu ochilarii la ochi să vedz ce ţ-am adus!… Śeva… ciric-îmbuc!…

Leanța *(dinăuntru)*: Giuco, draśe, puńe ţăitungu pră târnaţ, că n-am io vreme dă poşmândrili tele!

Giuca *(vesel)*: Leanțo, du-ce dracu tu şi io! Vino, că nu mă glumesc, ai taligrama di la Cimişoara…

Leanța *(iese poticnindu-se)*: Iu-Doamńe, Giuco, istina-i?!? *(Îşi frânge mâinile.)* 'Po' dorcă nu i s-o fi 'tâmplat śeva rău lu Ńesuică meu? Ha??

Giuca *(şi mai vesel)*: Da' ge unge! Niśun rău şi numa bińe! Doamńe ţińe lumea asta şi pră mińe lângă cińe!… *(Chiuie ca la nuntă jucându-şi şapca de poştaş ca pe-o ploscă, ca şi când ar fi vornicel.)*

Leanța *(grăbită şi încă speriată)*: Au, inima me! Dă-m iuce tăligramu, du-ce focului să ce ardă, Giuco, că mă omori cu dzîle, nu alta!… Nu mă măi friźe!

Giuca *(cu un calm teatral, tacticos)*: Stai o ţără, slujba-i slujbă, să nu le-ncurc. Că cu căldura asta, m-o bătut soarili-n cap şi mi-s cam amiţit. Ai plevais?… Că io nu-l găsăsc p-a' meu…

(În timpul acestei discuţii animate, Măriuță iese din casă şi, la colţul gardului, trage cu urechea cu gura căscată. De câte ori aude cuvântul telegramă îşi face cruce cu mulţumire, strângându-şi mâinile la piept a rugăciune.)

Leanța *(dându-şi seama că Măriuță trage cu urechea, se înfurie şi ajunge la culmea nerăbdării)*: Giuco, mânca-ce-ar fraímonu, lasă plevaisu şî dă-m odată tăligramu, că-m ie dracu păsula, totă-m cure-n foc şî s-afumă!…

Giuca *(cu şagă nepotolită)*: Ai plevais? Că nu eşci tu năalfabetă?! Mama de profesor fără plevais?!? Iaca io nu vreau să-ţi dau! *(Arată spre buzunarul pantalonilor)* Vino şi-ţi ia… *(Râde cu subînţeles.)*

Leanța *(se ruşinează, furioasă)*: Giuco, dă-m śe-ai dă dat, că doar nu ţ-o fi luat Dumńedzău ori răchia mincea dîn cap!

Giuca *(vesel)*: Nu, mândro-drago, nu răchia, că nu beau pă căldura asta… Numa berea… aş bea o vadră… Tu nu?

Leanţa: Dă bere-m arge mie acuma, când mi s-afumă păsula?!

Giuca *(înţelegător, scoţând plaivazu din buzunarul pantalonilor)*: Na, iaca plevaisu, să nu dzíś că Giuca-i om rău. Da' acuma stai să caut taligrama că nu şciu unge-am pus-o. *(Se caută în toate buzunarele, tacticos, pe rând.)*

Leanţa: Aşa, aşa! Caută năcazului în tăce-odată, că găsăşci măi iuce!

Giuca *(cu metodă)*: Stai să nu le-ncurc. Daca-ţ dau alta tăligrama decât a destinata?!? Ce, îm perd io pita?!?

Leanţa (*cu simţ practic)*: Dăcă nu-i a me văd io şî ţ-o dau 'napoi mintunaş.

Giuca *(stăpân pe situaţie)*: Mândro-drago, asta nu să poace! Nu-i slobod de la reglementu…

Leanţa *(tot mai tulburată)*: Lasă-l în răgăment dă răglement! Că śińe drac o măi fi căpătat tăligram baş în momentu ăsta?

Giuca *(luminându-se)*: Vedz, mândro-drago, aiś îi aiś! Că nu-i dracu, numa-i giavălu ăl mare! Io cu mâna me am scriat după dictarea pă telegrafu di la Cimişoara doavă telegrame… pentru satu ăsta…

Leanţa *(revenindu-şi)*: Atunś dă-mi-le pr-amândouaă!

Giuca (*explicând calm)*: 'Poi nu ţ-am spus, măi muiere, că îi hiba – giavălu ăl mare! Că dîn doavă tăligrame, numa una-i a tea! Cum să ţi le dau pr-amândoavă?!

Leanţa: Atunś dă-m-o pr-a me!

Giuca *(calm)*: Da' nu şciu care-i a tea!…

Leanţa: Aia pră care-i scriat numili meu, Leanţa Păvăloane, număru 163.

Giuca: Pră niśuna nu-i scriat numili teu. Că tu eşci găina nu cocoşu!… Ion Păvăloańe şi iar Ion…

Leanţa: 'Po' atunś dă-m-o pră aia dă-i scriat numili lu cocoşu meu! *(Se zăpăceşte)*: Pfuih, draśe, că m-ai bolândzît dă cap; pr-aia dă-i scriat numili lu Păvăloniu meu, bată-l Dumńedzău şî pră el, că baş acuma n-o putut să fie fost acasă!…

Giuca: Pă amândoavă taligrame am scriat tăt Ion Păvăloańe…

Leanţa: Atunś dă-mi-le moment pr-amândouaă, că-ţ sparg capu, tătu ce fuşcic, moarce dă om fac, Giuco!

Giuca *(calm)*: Iaca dracu, iar o luvăm di la capăt! Ş-atunś spuń că poşta română merźe prost…

Leanţa: Ba capu tău îi prost!

Giuca: Num-al teu îi cumince, estă?!? *(Strigă)*: Capu meu îi bińe, poşta română merźe bună, tu du-ce-n geala, că acuş ajunge trenu di la cinci şi-ţ vińe ficioru di la Cimişoara…

Leanţa: 'Po' dă unge şcii tu că când vińe Ńesuică meu, ha?

Giuca: Din taligrama… Iaca să-ţ spun, da' ai rebdarea.

Leanţa: Spuńe, spuńe, bătu-ce-ar Dumńedzău să nu-ţ măi aźuce, Giuco!

Giuca: Iaca… Ieri stau io o ţără la recoare în poşta şi numa gata să aţipesc, ţărrr, ţărrr – zvońeşce talifonu. Hálo, aiś Giuca! Doavă taligrame; scrie Giuco: Cătră Ion Păvăloańe – scriu taligrama, nu-ţ spun ce niś daca pocńeşci, semńadză Măriana, Cimişoara. Închid taligrama, cum spuńe reglementu, o pun pe masa, hálo! A doava taligrama: Către Ion Păvăloańe, scriu taligrama, dar nu-ţ spun ce, niś daca crepi, mândro-drago, săcriet – semńadză Ńesuica; închid taligrama, cum spune reglementu, că io numa după reglementu fac treaba, o pun pe masa, închid talifonu să nu se arda şi deşchid fereastra – c-am asudat d-atita scriat. Ce crezi, nu-i lucru uşor, răspungerea mare! Cum dăşchid fereastra, se faśe corent, traźe ţugu şi-mi arunca amândoavă taligrame supt masa. Io mă bag supt masa la poşta, iau taligramili cu amândoavă mâni şi bag taligrama din gireapta în pozonariu girept şi din mâna stânga pe lăturea stânga. Di śe? Ce-am zis io? Măriana-i fata lu Ion Păvăloańe di-la-Stânga? Buun! Pun taligrama din stânga în pozonariu di la stânga! Ńesuica-i fiśoru lu Leanţa şi-a lu Ion Păvăloańe di-la-Gireapta? Zic bińe, mândro-drago? Buuun! Pun taligrama din mâna gireapta în pozonariu di la gireapta!…

Leanţa *(zăpăcită)*: Şî dă ieri până adz śe-ai făcut, Giuco, nu ţ-ar măi muri mulţ-năince?!?

Giuca: Ce-am făcut, ce-am făcut? M-am zuitat de taligramili…

Leanţa *(exasperată)*: Giuco, puşca-ce-ar trăsnetu să ce puşche, 'po' dă-m taligramu bárem astădz!

Giuca: Nu pot!

Leanţa: Ai perdut-o?

Giuca: Nu.

Leanţa: Atunś?!

Giuca: Iar le-am încurcat…

Leanţa *(categorică, luându-l din scurt)*: Ia stai! Unge-s taligramili?

Giuca *(arătând buzunarele)*: Aici şi aici!

Leanţa: Atunś cum le-ai încurcat, zăbunitule?

Giuca *(încercând să redevină stăpân pe situație)*: 'Po' uite cum *(stă cu fața către case)*: Dăcă stau așa, atunci Păvăloańe d-a-Stânga îi aici, pe mâna stânga, și pe mâna gireapta-i Ion Păvăloańe d-a-Gireapta. Estă? Istina-ie!

Leanța *(tâmpă)*: Îhî!… Îhî!… Îhî!…

Giuca: Buuun! Dar dacă mă-ntorc?! *(Se întoarce cu spatele la case)*: Vezi, mândro-drago, că acuma-i baș pe dosu! Asta nu șciu io: că cum o stat ăl care v-o probocedzat pe voi Păvăloańe d-a-Gireapta și Păvăloańe d-a-Stânga. Oare-o stat cu obrazu către voi, ori o stat, să iertați, cu dosu! *(Râde.)* Io, Giuca poștariu, n-am fost de fața și n-am nicio vina!… Și nu șciu niś cińo fost ăla…

Leanța *(total resemnată)*: Tu șcii numa să bei și să-ncâlśii lucrurile. *(Disperată)* Acu' śe faśem? Śe mă fac?! *(Măriuță, de cum a auzit că sunt două telegrame, iese din curte și se lasă moale pe banca din fața casei ei.)*

Giuca *(imitând-o pe Leanța)*: Ce să fac, ce mă fac?!… Iaca, o cemăm și pe Măriuța și luvați fieșcecare o taligrama din cipișapca mea, puneț gegetu și semnați dupa reglementu aici și aici, le deșchigeț de fața cu mińe ca la loz în plicu! Vedz, mândro-drago, că capu-i la mińe tot bun! *(Alintându-se admirativ)*: Du-ce dracu tu și io! *(Pauză.)*

Măriuțo, Măriuțo! Vino să tragi la țancușa și să ghiceșci taligrama că io nu șciu care-i a tea și care-i a lu Leanța! Io n-am voia să deșchid io taligrama care nu-i a mea… Reglementu nu dă slobod! Și Leanța iaca se strofoacă ca mârtanu la nuntă… de un ceas de vreme, nu mă pot probi cu ea…

Scena 6

(Giuca, Leanța, Măriuță)

Măriuța *(încet, pierită, făcându-și pe ascuns cruce)*: Vin… vin… dăloc… Iacătă-mă, Giuco, iacătă-mă…

Giuca *(punând telegramele în șapcă, le agită)*: Măriuță, ție nu-ț mai spun despre ce-i vorba, că am mălăxit, mi-s dăbucat, iaca-m dau duhu. Șciu io că ai tras tu cu urechea după gard mai pogan cum traźe țugu la chefereu… Așa că luvați iut' câte-o taligrama, că acuș sosășce trenu dă śinś și vă vin copiii acasă di la Cimișoara. Că taligramili, v-am spus, nu mai întrăbați că dă unge șciu… Dacă n-aveț năroc să să ghiśască, le schimbați întră voi!… de față cu mińe! *(Îmbiindu-se și pândindu-se, fără să se privească, cele două înhață la întâmplare câte-o telegramă.)* Hooo! Mai întâi semnați aici! *(Îi pune plevaisu mai întâi lu Leanța)*:

Iaca, 'moaie-l tu, Leanțo, în gură, că eşci mai închimorată! *(Leanța ia creionul, îl scuipă furioasă, apoi semnează.)* Acuma ţucă-l tu, Măriuțo! Haida-deh! *(Iar începe să chiuie ca la nuntă şi către una şi spre cealaltă. Femeile desfac grabnic telegramele. Joc mut. Ambele se chinuie să buchisească mişcându-şi anevoios buzele. Leanța începe să icnească într-un râs forțat; Măriuță-i rămasă-n urmă cu lectura.)*

Leanța: Tolvaiii, muieri buńeee!! Tooolvai, oamini buni!!! Săriț, săriiiț! O dat Dumńedzău dă mi s-o izbângit! Suloańo, acu' să ce văd numa! Utoşo! Îhîîî… Stăi să strîg în gura mare, să audă tătă ulița! Tăt satu şî tăt natu! Să să ridă şî cânii dă cińe, dă gloata tea şî dă ńamu teu!! Audz, numa, că śe-ț scriadză în tăligram fată-ta, bicăşîța dî la făculităţîle ăle pogańe dă biś şî dă armiź *(silabiseşte cu dificultate, adaptând chinuit textul la pronunția bănățeană)*:

„Mamo şî tato,

Vinim acasă mâńe, io şî soțu meu, Gigel; io la ferma zotecnică, iară el la complecsu dă-dă-dă-sărvire…" *(se întrerupe comentând)*: Ha, 'po' fi-o źińeri-to śeva birtaş, o' că numa om dă sărviś, d-ăi dă spală criglili lu-ăi beţîś – că d-aia-i dă-dă-dă-sărvire, prăcum îi scriat aiś?!? Stăi că n-am întărminat dă śecit… *(chinuindu-se să înnoade şirul lecturii)*: Aşa! „Io la…. zotecnică, iar el la complecsu… la frizerie. Măriana" *(Se dezmeticeşte anevoie şi dă din nou într-un râs forțat şi zgomotos)*: Iaca, Suloańo, că ai źińere falnic, pră Gigel Bărbiriu! Ha, 'po-i bărbiri?! D-atâta fu harnică boităşîța tea dă anźiniră dă marve? Nu-ş găsî altăśeva fără dăcât numai-şi-numai pră bărbiriu? Şî încă Gigel? Ha 'po-i baş bărbiri, ca Ştârcu lu Raru lu Pupădzoń?!?

Măriuța: *(A rămas trăznită. Se screme să citească şi ea telegrama. Dezmeticindu-se cu greu, strigă cât poate de tare)*: Taś, Meliţo, taś, Buzduro, taś, Pârpărițo! Taś… târciţo! Că tu eşci dă pocoru lumii!! *(Leanța continuă să râdă forțat)*: Taś, ruşîńa muierilor, taś, nimeneo, taś, cufurito!! Taś ş-audz! Iaca śe-ț făcu ţîie mândreața de fiśoru-to, ăl cu buśile dî la obraz ca sfleca ńemțască. Audz tu numa! Śiuliț, oameni buni! *(Tare)*:

„Tato şî mamo,

Sosîm acas mâńe la śinś śasuri. Io şi soţîia me, Rita. Io la şcoală, prăfesăr, ea la co-a-fu-ră, confreză"… draśe, că mă buzumińesc *(şarjând, preţios)*: „Co-a-fe-ză". Şi 'iśi, iaca sămnătura – „Ńesuică", vedz?!?

Na, iacătă-ț pră noru-ta! Şî cum ce umflai ca lapcili pră foc şî îț boldâńai ochii cât śepili că *(o imită)* „cap la mińe să nu fie dacă Ńesuică

meu nu să-nsoară cu doftoriță o' că bárem cu vro anźiniră, acoló!" Iaca-ț doftoriță, iaca-ț bárem vro anźiniră!! Confreza Rița – rupt-ales!!! *(Bate biruitoare cu dosul palmei pe telegramă)*.

Leanța *(amenințător)*: Tacă-ț fleanca, țundro, că la cińe nu-i gură ca la muieri, numa-i butușînă beșînoasă!….

Măriuță *(se repede)*: Ha, 'po' că tu-m strîź mie măscări d-aşcea?!? Stai, că ce ogârsăsc!! *(Se repede la Leanța.)*

Giuca *(întărâtându-le)*: Io mă duc, că nu vreau să fiu marture… Ia vigeț, care aveț mai mult păr dă smuls! *(Pleacă.)*

Scena 7

(Leanța, Măriuța)

(Femeile se apropie una de alta în chip amenințător, scuipând sec, apoi întorcându-se, se scarpină ostentativ pe şolduri. Repetă jocul, aşezându-se din când în când pe băncile din fața caselor, fiecare la a ei).

Leanța *(epuizându-şi repertoriul de invective)*: Suloańo !…

Măriuță *(la fel)*: Mueroańo!… Śocâiule! Pfui! *(Scuipă jos.)*

Leanța *(găsind)*: Pişotco!…

Măriuță: Zăfleśo! Crăcănato!

Leanța: Cufurito!

Măriuță: Sfârțăito!

Leanța: Taś, că ce-o bătut Dumńedzău!

Măriuță *(la fel)*: Şî pră cińe, şî pră cińe! *(Îi face în ciudă bătându-şi pumnii. Scuipă sec şi sonor una spre cealaltă de mai multe ori. Se ridică deodată, ca la comandă, se îndreaptă furioase una spre alta. Ajung față în față, dar, nemaireuşind să rostească vreo vorbă, îşi aruncă reciproc telegramele, scuipând şi suflându-şi nasul. Intră fiecare în curte, mai scuipă o dată spre gardul de la uliță şi continuă să bolborosească.)*

Scena 8

(Baba Eva, apoi Ńesuică cu Rita)

(Baba Eva vine gâfâind pe drum. Stă un moment în cumpănă, prudent, neştiind la care uşă să dea mai întâi; de la una la alta, nu se poate hotărî. Se aşează totuşi pe banca Măriuței să-şi tragă sufletul după osteneala zadarnică a căutării lui Giuca. Venind din stânga, apar Ńesuică şi Rita, cu bagaje, de la gară.)

Ńesuică *(încetinind pasul)*: Bună vremea, Babo Evo!…

Baba Eva *(prefăcându-se neştiutoare)*: Ha?… Mulţam-dumitale, domnule… Că baba nu baş auge… Śe vreme o fi, or fi vo śinś śasuri trecuce?

Ńesuică: Źumătace la şasă...

Baba Eva *(cu prefăcută indiferenţă)*: Las-că-i bińe… Să fiţ sînătoş. Abărăbari…

Ńesuică *(cu veselă mirare)*: Babo Evo, ’po’ baş nu mă măi cunoşci?!

Baba Eva *(naivă)*: Ha, cumă dzîsăş, că baba niś nu măi baş vege... Śińe dzîsăş că eşci?…

Ńesuică *(apropiindu-se de faţa Babei Eva, tare)*: Nu mă cunoşci?

Baba Eva *(îşi ridică mâna streaşină)*: Stăi, să mă uit măi bińe, că-ţ spusăi că mi s-o slăbit vigerea… *(Nu se dezmeticeşte.)*

Ńesuică *(vesel)*: Io mi-s, băicuţo Evo, Ńesuică lu Păvăloańe…

Baba Eva *(cu prefăcută mirare)*: Ha, ’po’ tu eşci, Ńesuică?! *(Îl scuipă)* Să nu-ţ fie dă giochi, că gata să nu ce măi cunosc!… Au-Doamńe, că tare dă mult n-ai măi fost pr-acas…

Ńesuică: …Cam dă mult…

Baba Eva *(curioasă, arătându-se ştiutoare)*: Ş-apo’ cu egzămenturili, fostu-le-ai dăpus pră toce?… Cu şcolili ai dăplinit?…

Ńesuică: Am gătat… Oare mama o fi zăflat că venim? O fi căpătat telegrama? *(Deşi ultima întrebare nu i-a fost adresată ei, când aude de telegramă, Baba Eva îşi face cruce, îşi scuipă-n sân şi cade năucită pe bancă.)*

Ńesuică *(rupând pauza, cu însufleţire)*: Uinţo Evo, iaca ea-i ńevasta me, aşa să şcii!… Rita o ceamă.

Baba Eva *(e tentată să se crucească din nou, dar se reculege brusc şi o scuipă pe Rita să nu o deoache, iar mâna stângă şi-o duce streaşină, în timp ce cu degetul mic al dreptei se îndreaptă spre fruntea Ritei)*: Să nu-i fie dă giochi! I-adă să-i fac cu źeźetu-ăl mic să nu-i fie nimic! *(Se depărtează pentru a o vedea mai bine)* Ăăăuuuu! Că-i tare frumoasă! Mândreaţă… Nu-i frumoasă, nu-i mândreaţă numa lisă şî scrisă. Apo’ oi fi io babă proastă, dară śe-i girept nu-i păcat, că aşa frumoşăţă dă fată… dar śe fată, că dzăsîş că-i gata ńevastă, io n-am măi văzdut dă când maica m-o făcut! Ńesuică, bińe c-o dat Dumńedzău!… dă v-aţ legătuit. Şî dzîsăş că v-aţ şî căpătuit, ha? Să fiţ dară sînătoş! *(Pe ultimele cuvinte ale babei Eva vin din urmă Mariana şi Gigel; semne discrete ca cei dintâi să plece. Ńesuică şi Rita se retrag la colţul gardului spre a urmări numărul celorlalţi doi.)*

Tabloul II

(Cortina se ridică. Aceeaşi privelişte, acelaşi decor, doar că lumina s-a mai modificat – ca unghi, nuanţă, intensitate – sugerând apropierea înserării.)

Scena 13

(Mariana, Rita, Gigel şi Ńesuică – apar veseli, venind împreună din sat.)

Ńesuică *(la poarta Leanţei, dând să intre)*: Pe naiba!… Iacă, au închis poarta… s-or fi culcat d-odată cu găinile. *(Tare)* Mamo, vină să ńe dăşchidz poarta!…

Mariana *(la fel, la poarta Măriuţei)*: Mamo, am venit! Ieş dă ńe dă drumu-nuntru, hai odată! *(Moment de tăcere în case.)*

Ńesuică *(strigând vesel)*: Gazdo, găzdăriţo, dă-ńe drumu-n voreţ!

Mariana *(cu stânjeneală, încercând să fie veselă)*: Mamo, haida, dăşchige odată! Dă-ńe drumu-n casă…

Ńesuică *(glumind cu subînţeles)*: …că acuş ni-s şasă!…

Mariana: Potoleşte-te, Ńesuică, nu le mai băga şi cuiu ăsta!…

Gigel *(cât mai convingător)*: Mamă, fii bună…

Rita *(asemenea)*: Mamă, te rugăm…

Ńesuică *(spre ceilalţi)*: Na, drace, te pomeneşti că nu mai vor să ne primească.

Mariana: E de rău; să ştiţi că poanta a prins cam prea tare. D-aia, Ńesuică, hai să nu mai punem gaz pe foc…

Gigel: Mă tem eu c-o să stăm toată noaptea pe băncile astea…

Ńesuică *(încrezător)*: Nicio grijă, doar n-or fi ele aşa de… bolomaśe!…

Rita *(neîncrezătoare)*: Dar cum facem mai departe? Cred că ar trebui să le spunem adevărul.

Ńesuică: Atunci să vedeţi râsul de pe lume! Partea a doua a comédiei.

Scena 14

(Apare Baba Eva)

Gigel: Iat-o şi pe mătuşa noastră…

Rita: Ce faci, maică Evă? Nu te-ai dus să te culci?

Baba Eva *(deosebit de vioaie)*: Da' dăinge! Dă somn mi-i mie acu?!? Că niś nu s-o-nsărat; n-o să mă culc io odată cu găinile! Ş-apo' tăt nu pot durmi câtu-i noapcea dă mare. Că m-apucă o durime dă cap şî mi să sprânjăşce somnu… Basâmcă dî la atensiuńe.

Ńesuică *(iscodind-o)*: Viń la noi, Babo Evo?

Mariana *(prevenitoare)*: Ori hai la noi, dacă vrei, măi bińe…

Baba Eva *(ocolind)*: Baio!… Numa, iaca, trecui aşa, pră uliţă… *(Luându-şi seama)*: D-apo' io văd că vă cunoaşceţ bińe… Oţ fi şî cúmva precini…

Gigel *(provocator)*: Ba chiar mai mult!…

Baba Eva *(continuând)*: …Şî la oraş îi atita lume! Da' vedz! Să 'tâmplă că cear acoló să să cunoască… *(insinuând)* …să-ş găsască sacu pececu, cumă-i dzîsa… *(Schimbă subiectul)*: Iuuh, că era gata să mă zăuit, baş d-aia venii, nărocu meu că m-am adus d-amince, să-i spun lu Leanţa că or băgat drojge la cumpărătivă… să nu să gace, c-o adus puţíńe şî n-are lumea pită… Stéreţ, voi, dară, şî givăniţî-vă-ţ că io mă şup o ţâră la Leanţa… *(Grupul aprobă, dar Baba Eva nu poate intra.)*

Baba Eva: Leanţo, Leanţo! Că vrusăi să mă bag o ţârică şî nu pot… Sama, c-or vinit drojge la cumpărătivă… *(Stând la poartă)*: Audzîtu-m-ai, ha? Dă, răspunge-ce, că mi-s io, Eva! *(Nimic.)* Să-i spun atunś lu mumă-ta, Măriuţă, să să ducă la pecărie, că ea nu-ş măi faśe pită acas, baş acu' o scos Monoslav un cuptori d-a frăbince… *(La fel, nu poate intra)*: Măriuţă, Măriuţă! Să ce duś moment la pecărie să-ţ iei pită, să nu să gace, că baş acuma o scosă Monoslav! Măriuţă, Măriuţă! Audzîtu-m-ai?!? *(Nimic.)* Iuuh – Doamńe, că párică-s moarce amândoauă!

Mariana: Nu-s moarce încă. Da's tare mânioasă pă noi…

Baba Eva *(prinzând firul)*: Ha? Cum dzîsăş, Măriano?! Îs mânioasă pră voi? 'Po' di śe să fie mânioasă, ha?

Ńesuică: Mă nădăi că stau clefnice în sobă şî dzac dă tugă…

Baba Eva (cu *importanţă)*: Au Doamńe, 'po' că nu le-o fi lovit lungoarea o' că armurarea, dă nu vin niścare să-m dăşchidă mie?!? *(Pauză)* Da' cu voi śe au? 'Po' că nu iţ fi voi hiba? Doamńe nu mă lăsa!…

Gigel: Ba, chiar noi. Noi toţi!… S-au supărat că ne-am căsătorit fără ştirea lor…

Ńesuică: Că m-am însurat fără să le spun…

Mariana: Da, Babo Evo, m-am măritat fără şcirea lor… la oraş…

Baba Eva *(prefăcându-se uluită; după un moment, cu gest larg)*: A-ha-ha-ha-ha… Îhîî!… Stăi-stăi, că acuma, iaca, prăśep şî io cu mincea me dă babă zăludă… *(Schimbă tonul, furioasă)* Na 'po' tuńe geala-n pipota lor dă muieri bolânge să tuńe, d-asta stau ele-nchisă-n sobă ca când ar fi mortu răpăuzat pră masă?!? *(Blând, mustrător spre ei)*: N-aţ făcut niś voi baş bińe, da' śe să-i faś?! *(Neîncrezătoare)*: Ha, îi istina, nu-i dă glumă śe-m spuşărăţ?

Mariana: Niś gând să fie glumă, Babo Evo, Doamńe apără!…

Ńesuică: Sigurat!

Rita: E treabă cum nu se poate mai serioasă!… Zău.

Baba Eva: Ba, Riţo dragă, s-ar fi putut, ar fi fost cu cale… măi sărioasă… dară, dacă n-o fost, n-o fost… Să fiţ voi sînătoş; i-adă să vă schip să nu vă giochiaţ… *(toţi se supun)* Na, acuma haidareţ să le strîgăm! Da' nu aşa, numa şciţ śe? Răiciul să faśem! Să audă tătă uliţa! Şî cânii să să ridă dă ele! *(Puternic, apoi toţi deodată)* Leanţooo!

Ńesuică: Mamooo!

Baba Eva: Măriuţăăăă!

Mariana: Mamooo!

Gigel: Mamooo!

Rita: Mamooo!

Baba Eva: Ieşîţ, sulvăicilor, să vă astrânźeţ copiii dîn uliţă, că doar nu v-o luvat Dumńedzău minţîle, d-aţ bolândzît dă tăt!… Leanţooo! Măriuţăăă!

Ceilalţi *(în cor)*: Mamooo! Mamăăă!

Baba Eva *(mimând enervare exagerată)*: Buiţ mintun afară, zănaciśilor, că dă nu, iaca vă dau foc la casă să argeţ înluntru ca Bohaci, dă nu vă măi astîng niś pomperii-ăi dî la Răcáş… Ducă-mă dup-aia legată bumb la varmege, pună-mă-n belenś, numa foc vă dau la moment, scrum vă fac ca pră coacăni!… Aşa să şciţ, că cu Eva nu-i dă glumă… Ieşîţ mintun!

Scena 15

(Cei dinainte, apoi Leanţa şi Măriuţă, care apar legate pe frunte cu câte un batic înfăşurat.)

Leanţa *(deschide poarta şi iese mânioasă în uliţă)*: Śe vrei, uino Evo, śe ce lărmui aşa?…

Măriuţă *(asemenea)*: Îhîîî!! Śe vrei? Śe năhoace cauţ dumita la uşa me?

Baba Eva *(semeţindu-se, tacticos)*: Să vă-ntrăb io, stăi numa, zăbunicilor, să vă-ntrăb că śe vreţ voi cu copiii ăşcia? Śe aveţ cu ei şî cu viaţa lor, ha?! *(Moale, dar amenińător)*: Da' ia stéreţ voi numa o ţâricuţă… *(Tare)*: Tăśaţ, să le-ntrăb pră năiurlicili aşcea doauă: 'Po' śe şlogomentu vostru dă bolânge v-aţ legat la cap?!? Că dor-că vi-s persoane dă muieri în tătă firea!… *(Cu ironie)*: O' că v-or fi picat oglaniśile pră frunce, dă vreniśie, ca poalili dă pră Giula lu Pemu când s-o-nśintat la trăsură…

Măriuță: Iuuuh, uino Evo, da' nu-ț măi faśe taină dă noi şî dă suflecile noaşce…
Leanța: …că mi-s io dăstul dă cănunată…
Măriuță *(tânguindu-se)*: …şî dă bărosâtă dă Dumńedzău…
Leanța *(asemenea)*: Auuh, inima me!… Nu ńe măi căzniii, uino Evooo, nu ńe măi asupri şî dumita, uino Evooo!…
Baba Eva: Ba dracu, nu io! Măriano şî tu, Ńesuică, ia aduśeţî-m oalili dă pră şpoieri, să le opăr şî să le śunăvesc pră amândoauă! Cu oalili le bat prăstă coveie!! Le opăr şî le oglăvesc ca pră Creața lu Śocâi, dă n-or măi fi buńe dă nimic! *(Spre cele două)* Numa nu vă ogoiț voi! *(Amenințătoare)* Baş d-aia, bolângilor, vă măi întrăb o dată că ś-aveț voi cu copiii ăşcia, ha?
Măriuță: M-or otrăvit! Iaca-m trîmură carńa pră mińe! Şlogu mă loveşce, nu alta!
Leanța: M-or veninat! Mi-s śivită dă mânie! Fras capăt!
Măriuță *(tot mai furioasă, răspicat)*: În casă la mińe nu să bagă dumńalui, bărbiriu! Aiś nu-s primiț!! Niś în privadă nu-i las!!!
Leanța *(la fel)*: Niś la mińe, în număru meu, n-are loc confreza! Confreza nu-i dă mińe!!
Măriuță *(categorică)*: La uşa me nu-m trăbe bărbiri!
Leanța *(la fel)*: Niś mie nu-m trăbe confreză!! Ducă-să-n confori, să n-o măi văd!…
Măriuță: Să vină numa Păvăloańe-meu acas, că-i îngujbeşce cu paru 'năpoi la oraş. Cu benzîn dî la Popedă le dă foc! Cu drujba îi nimiśeşce!
Leanța *(nelăsându-se mai prejos)*: Şî Ionu-meu, câtu-i el dă mutălău, cu chesăriu şî cu cuțîtu dă porś îi scrijăle!… îi mână năpoişîlea-țuric ca pră marve!
Măriuță: Cu letca îi dompunże ca pră hârśoś…
Leanța: …îi gorgoane-n lume cu furśeriu-ăl dă fer…
Măriuță: …Cu boata, ca pră marve…
Leanța: …Cu miliția!.,.
Ńesuică *(domol, cu detaşare)*: Las-că ńe duśem noi şi sînguri… Numa am śercat… cu binili…
Leanța: 'Mediat să plecaț! Hait!!
Măriuță *(domolindu-se fără să vrea)*: Să nu măi călcaț în veś pragu lu Păvăloń! Niś când oi muri!…
Leanța *(la fel)*: Să nu măi aud dă voi şî dă numili vostru!…
Măriuță *(muindu-se de tot, izbucneşte în hohote de plâns)*: Auuh-Iuuuh!… Inima me!… Leanțo, Leanțo, uită-ce cum ń-o bătut Dumńedzău!…
Leanța *(rezonând)*: …Ń-o bătut, Măriuță, da' cum ń-o bătut?!? Că în pământ mă bagă, cu dzîle…

Baba Eva (*liniştitor)*: Hooo! Bunduzîcilor, că v-aţ tăuzît dă cap. Vă cântaţ ca după mort! Tăšaţ, că n-o murit nime, n-am răpăuzat încă!… Voi plânźeţ dă tătu vă zgurimaţ, în loc să vă prăgăciţ dă nuntă… şî măi dup-aia dă bocedz…

Leanţa: Śe nunţ, că îs gata făcucee!… *(Plânge.)* Să vă duśeţ dî la uşa me! Periţ! Să nu şcie satu că o ţîn pră confreza!…

Măriuţă: …Şî pră dumńalui, bărbiriu…

Leanţa: Să nu audă lumea!…

Măriuţă: …Că mă prăpăgesc dă ruşîńe!…

Leanţa: Iaca io măi bińe mă duc să m-arunc în fântână *(bocete)*.

Baba Eva (*încercând să le liniştească)*: Vă spun io că nu vi-s śităve la cap… Că dăcă vreţ să nu vă şcie lumea şî satu, 'po' prîntru śe cănunu vostru borăiţ în gura uliţî ca după mort, dă măi-gata tri fârtaie dă śas dă vreme?!?

Leanţa *(îndărătnică)*: Da' io tot nu mă las până nu-m fac sama; hai, Măriuţă, şî tu, să sărim în fântână!… Ńe potopim…

Scena 16

(Cei dinainte, apoi Copilul, care, ridicându-se de pe scăunel, vine pe scenă, cu curaj.)

Copilul: Asta nu-i voie!… Să săriţ în fântână?!… Tovarăşa la grădiniţă l-o pedepsit pă Marińel când i-o aruncat ghiozdanu lu Ńela în fântâna lu Moş Bârdzăoń… Şi i-o şi scris lu Moş Gorilă să nu-i aducă lu Marińel macara, nimic… Niś lu Tibi… că m-o bătut… *(Recită)* „Moş Gorilă toţ-îm-spun-că-eşci-darnic-ca-un-prun…"

Măriuţă *(către Copil)*: Śińe năcazu-teu ce-o măi adus şî pră cińe aiś? Baş dă cińe era lipsă acú'?!?…

Leanţa *(către Copil)*: Du-ce moment acasă! Că ăşcia, dă miś numa prostîi învaţă! Nu-l audz?! Da' stăi un pic să ce-ntrăb că inge-ai învăţat, śińe ce-o învăţat măscarea asta?

Copilul *(recită vesel)*: „Moş-Pătru-şî-moş-Ilie-la-căzanu-dă-răchie-că-acoló-i vesălie!…"

Baba Eva: Na, Leanţo, śe vrusăş, căpătaş!… Da' măi bińe să ie careva copilu ăsta, că ńe stă-n pişoare dă ńe-mpegecăm dă el, în răotace!…

Rita *(timidă, cu blândeţe)*: Băieţelule, vino la mine!…

Copilul *(vine; cu curaj)*: A cui eşti tu?

Rita *(încurcată)*: Eu… eu… sunt… sunt a lui nenea Ńesuică…

Leanța *(furioasă)*: Ba eşci a lu dracu, dragă, că mie confreză la uşa me nu-m trăbe!
Copilul *(continuând susținut dialogul cu Rita)*: Şi cum te cheamă pe tine?
Rita *(uşor încurcată)*: Pe mine?!… Pe mine – Rita…
Copilul *(curios)*: Şi eşti tovarăşă la grădiniță?
Rita: Nu…
Copilul: Şi eşti măritată?
Rita *(stânjenită)*: …Da… îs…
Ńesuică *(salvând-o, către Copil)*: Haida-tu aiś la mińe şî las-o acu' pă Rita… *(Copilul merge la Gigel)*
Copilul: Omule, al cui eşti tu?
Baba Eva: Na, iaca geala!… Da' duśeț odată copilu-ăsta acasă când vă spun, să nu vină vro marvă o' că vrun trăctori pră uliță şî să-l oglăvească, Doamńe fereşce! O-că să riśască şî să-l prindă vo trognă. *(Ńesuică scoate Copilul în culise.)*

Scena 17

(Cei patru tineri se grupează într-o parte, „babele" în cealaltă parte a scenei.)

Rita *(în grupul tinerilor)*: Fraților, gata cu gluma! Mie-mi ajunge. Trebuie să le spunem adevărul. Facem prea mult circ şi nu-i cazul…
Ńesuică *(redobândindu-şi parțial buna dispoziție)*: Eu zic că bine-ar fi să le mai perpelim un picuț la foc mic… Măcar aşa să le răsplătim, că prea de tot ne-au cicălit ani de zile. Poate le vindecăm de năravu ăsta, că ele trebuie să ne-nsoare şi să ne mărite!…
Gigel: Bine-bine, dar e prea mult; şi, oricum, e prea târziu… Nu le mai înveți acuma. Faptele-s consumate…
Mariana: Lasă, Gigele, că prinde bine altora… să să vindece lumea de încăpățânare… năroadă.
Gigel: Dar în curând se adună tot satul… *(Femeile continuă să suspine sonor.)*
Leanța: Auuuh, sufletu meu!…
Măriuță: Iuuuh, viața me, śe n-o măi am!…
Baba Eva *(prinsă la mijloc)*: Vaai-ge-ş-amar dă lumea asta…
Ńesuică *(după un moment de gândire se-ndreaptă spre Baba Eva)*: Babo Evo, vină, fii bună, o țâră… *(Baba Eva se conformează.)*
Baba Eva: Scurt, Ńesuică maichii, scurt, dăşchilińeşce-mă că mi-s bunduzîtă dă tăt; dăzgurdzăşce-mă la mince, că-i ca pipota la găină când o scoț ş-o bați, tătă-i blotośită, nu măi prăśep…

Ńesuică: Na bagă dă samă, Babo Evo! Du-ce şî spuńe-i la mama că Rita nu-i ńevasta me, numa ń-am înţăles să dzîśem noi aşa, ca s-o lecuim pră mama şî s-o dăstâmpim dă năravu d-a mă căpui ea cu însurătoarea… şî cu toce ălelalce… că ei noră numa doftoriţă o' bárem anźiniră-i trăbe… Aşa că io nu mi-s însurat cu Rita dă istina, numa ńe prăfaśem.

Baba Eva *(surprinsă, nedezmeticită)*: Iaca mă duc, Ńesăluică maichii, dăloc m-am dus… *(Îi şopteşte Leanţei cele aflate.)*

Gigel *(în grupul tinerilor)*: Acuma haideţi să descurcăm mai departe iţele; dar puţin câte puţin, nu dintr-o dată, că, Doamne păzeşte, o fi careva slabă de inimă…

Rita: Eu zic c-ar fi bine s-o facem cât mai degrabă…

Ńesuică *(râzând)*: Nu la inimă au ele hibă… dar nu-i frumos să zic… pe şleau. *(Îşi bate discret cu arătătorul la tâmplă.)*

Mariana: Lăsaţi pe mine, că acuma-i rândul meu. Babo Evo, fii bună şî măi vină o ţârică aiś la noi…

Baba Eva: Iacătă-mă că am venit, Măriano maichii…

Mariana: Şcii śe mă rog io dă dumita, Babo Evo, că tot ce-ai ustănit dăstul cu umblatu… Du-ce la mama, la Măriuţă Păvăloańe, şî spuńe-i rupt-ales că nu mi-s măritată cu Gigel. Numa am dzîs aşa ca s-o dăzvăţ pră mama să să măi baźe-n treburile mele; măi ales să-m cauce mire tăt doftori şî anźiniri…

Baba Eva *(prompt, inimoasă)*: … 'ţăles, Măriano dragă, 'ţăles! *(Se duce la Măriuţă, cu care şuşoteşte.)*

Rita: Acu' să vedem ce se mai întâmplă! *(Râzând)* Ce naiba, în satu ăsta chiar aşa de mulţi oameni bolnavi sunt, de toată lumea vrea să-şi aducă neapărat în familie un doctor?!?

Ńesuică: Nu-i vorba de boală, ci de fală!…

Mariana: …ba mai bine de sminteală! *(Spre babe)* Eih, v-aţ sfătuit? Babo Evo, s-or măi tolduit? *(Pauză, ezitări.)* Ńe primiţ acasă?

Leanţa *(mai întreprinzătoare, spre Rita)*: Apo', domnişoară, cum să-ţ spun, atunś io n-am niśo treabă cu dumita! Iartă-mă că am fost cam re; aşa-i feliu meu, aşa mi-s io, măi închimorată. Când îm pun io śeva-n creasta minţî, o' că-m izbângesc, ori alta nu-i!… Ş-apo' poţ să fii şî confreză, că io n-am nimic în coantră, eşci în locu dumitale… *(izbucnind, uşurată)*: Numa tu, Ńesuică, rupă-ţ rău' osu peptului, marş în voreţ! Tuńe dracu-n ciń' să tuńe, că nu ce-am omorit când ai fost mic, da' ce-omor acuma dacă nu faś cum dzîc io!

Ńesuică *(cu binişorul)*: Stai, mamo… Mă cem că n-ai înţăles cum vińe treaba; şî măi ales n-ai învăţ… nimic.

Rita *(întrerupându-l)*: …Şi mie-mi pare rău. Dar să ştiţi că eu nu-s nici domnişoară şi nici coafeză!…

Leanţa *(pe faţă)*: Ágică-cum? Niś tu-domnişoară, niś tu-confreză?!?

Rita *(cât se poate de firesc)*: Coafeză nu-s pentru că nu-s. Iar domnişoară nu-s pentru că… sunt măritată!

Leanţa *(îl ia din scurt pe Ńesuică)*: 'Po' nu spusăş măi 'năince, mă, Ńesuică, mă, că nu eşci însurat cu Rita? Asta vińe că niś ea nu-i măritată! Nu?…

Rita: Ba eu sunt măritată, dar nu cu Ńesuică…

Leanţa *(îndărătnică)*: Numa estă că Ńesuică meu nu-i însurat?!…

Ńesuică: Ba, şî io mi-s însurat… Dar nu cu Rita.

Măriuţă *(prinzând curaj, gata iar de ceartă)*: 'Po' io nu şciu cum dă poace fi śińegoge aşa dă tutuluc dă cap?! Mă tăt mir şî mă menunădz, că doar-că nu-i marvă, numa să ţińe că-i persoană dă muiere… *(Către Baba Eva, tare)*: Iacă, ea nu prăśepe că numa Măriana me nu-i măritată!… Am şciut io tădăuna că ea-i fată bună şî cumince!… Numa acu', iaca să prosti o ţâră ca să-ş facă tainî dă noi, vedz-tu, să poşmândreascî!… *(Către Mariana, optimistă)* Estă, Marianî cu mama, că tu nu eşci măritată?!… Hai-la-mama, ţucu-ce, şî-m spuńe… tot.

Mariana *(categoric)*: Ba, mamo, şî io mi-s măritată, şî încă dă vro doauă luni!

Măriuţă *(dă să leşine)*: Au, Doamńe, nu mă lăsa!… *(îşi revine brusc)* Ş-apo' eşci muiere măritată, ha?! Măritată cu bărbiri, Mărianî, ha?!? *(Arată cu dispreţ spre Gigel)*: Stai, că tătu-ţ smulg io păru! Nu-l las io pră pupădzoniu ăsta să ce tungă!… Ce tung io, cioaşă ce fac!

Mariana: Stai, mamo, linişceşce-ce odată! Lasă-l în paśe pă Gigel, că nu cu el mi-s măritată… Şî Gigel nu-i bărbiri cum am spus noi ca să ce năcăjîm. Că iaca, dacă „nu-i doftor şî nu-i mácăr anźiniri" cum dzîśeţ voi, ţ-o fi bun şî źińere bărbiri!…

Măriuţă *(uluită şi neîncrezătoare)*: …Ş-apo' Gigelu, dacă nu-i bărbiri, atunś śe-ar pucé fi, mă rog frumos?

Mariana: Tăman inźińer!

Măriuţă *(tot mai stăruitoare şi mai tăioasă)*: Şî dăcă-i anźiniri şî nu-i însurat cu cine, atunś śe caută aiś, la uşa me şî-n satu meu?!

Mariana: Aiś ş-o luat slujba – repartizat inźiner-mecanic la tractoare.

Baba Eva: Las' că-i bińe: şî frumos, şî anźiniri! Să nu-i fie dă giochi… i-adă să-i fac cu źeźetu-ăl mic să nu-i fie dă nimic…

Leanţa *(prinzând curaj)*: Şî dacă domnişoara – ágică do-am-na! – nu-i con-frezî, atunś, mă rog, ś-o ştudurit şî cu śe anume să acupă?…

Ńesuică: Rita-i doctoriță ş-o fost repartizată la noi la dispenzari.

Leanța *(în culmea nedumeririi, dar şi a exasperării)*: Ş-apo' dăcă-i doftoriță; îi, ha? Şî-i măritată; îi, ha, Ńesuică? Atunś di śe nu-i măritată cu cińe, Ńesuică, tutulucule?!? Vai dă capu teu!… Că dafici şî-n izâdă ce-am ținut la şcoli, că n-ai mince-n capu teu niś cât o tutcă!… Calśe-ce vaca Costroama să ce calśe!…

Baba Eva *(profitând, se apropie de Rita)*: Audz, Riţo… dacă eşci doftoriță, baş să ce-ntrăb: fi-o slobod să mânc io oauă fripce căigană cu şonc şî cu śeapă la un loc făcuce?!…

Rita *(zâmbind)*: Cum să nu? Şi la vârsta dumitale!… dacă eşti sănătoasă şi ai poftă…

Baba Eva: Lacomă mi-s io, poptă m-ar fi… numa vedz, cu sînătacea stau ca năcazu… Beceagă-n forma me nu-i nime-n lume!…

Rita *(curioasă)*: Dar ce te doare?

Baba Eva: Vedz, Riţo dragă, asta-i: nu mă doare nimic, numa am atensiuńe şî mă astup noapcea d-aiś, dîn capătu peptului… *(luându-i mâna Ritei, îi arată locul)* ş-apo' am şî vînili îmflace la piśoare…

Rita *(serioasă)*: Vino poimâine… ba, vino mâine, că mă găseşti la dispensar…

Măriuță *(căutând să obțină teren)*: Audz, Ńesuică, dăşchilineşce-mă pră mińe: Estă-eşci tu însurat cu Rița?

Ńesuică *(senin, categoric)*: Nu!

Măriuță *(laborios)*: Stăi-stăi!… Atunś mă-nchipui în mincea me cum-că aia vińe că tu, Ńesuică, nu ai fi, basâmcă, om însurat?!…

Ńesuică *(la fel de prețios)*: Ba, uino Măriuță, mi-s baş om însurat, cu acce-n răgúlă, vizurăpert, sigurat!…

Leanța *(nelăsându-se mai prejos, o abordează în felul ei, direct, pe Mariana)*: Ha, Măriano, 'po' Gigelu îi bărbiri o' că anźiniri?

Mariana *(tranşant)*: Inginer!

Leanța *(simțind că-i vor veni răspunsuri nedorite, devine şi ea prezumtivă, parcă încercând să amâne aflarea adevărului)*: Ş-apo' fi-o el om însurat?…

Mariana *(scurt şi apăsat)*: Da!

Leanța: Ş-atunś ai pucé să-m spuń tu mie, dacă nu ce superi, că unge i-i ńevasta?…

Mariana *(sec, puternic)*: Aiś!!…

Leanța *(ca lovită în plex, după ce înghite în sec, izbucneşte între furie, disperare şi văicăreală)*: Auuudz, Ńesuuică, că Măriana fusă harnică şi pusă laba pr-un anźniiiri!… Numa tuuu! Cu capu teu ăl prost, că-i săc ca nuca a pâşcăvă, la cińe, Ńesuuuicăăă!… nu fusăş vrenic să ce-nsori cu Rita, că-i doftoriţăăă, haaa!…

Ńesuică: Stai, mamo, nu ce măi lăsa-n glas ca la mort, că Mariana nu-i măritată după Gigel…

Leanța *(repede, redevenind îndărătnică, apăsat)*: Da' Gigelu-i anźiniri?! *(căutând răspunsul şi la ceilalți)*: Estă?… Ha?…

Ńesuică: Da, estă…

Leanța *(repede)*: Şî spuşărăț că-i om însurat, ha?

Ńesuică: Da, estă…

Leanța *(supărată foc, izbucnind)*: 'Po', Ńesuică, tu eşci prost dă tăt! Tu nu prăśepi că Gigelu-i însurat cu Măriana?! Că Măriana-i căpătuită cu anźiniriu şî gata?!?

Ńesuică *(îndărătnic)*: Gigel nu-i însurat cu Măriana! Măriana nu-i căpătuită cu Gigel!!

Leanța *(la culme)*: Atunś poci-fi c-o fi însurat cu cińe, Ńesuică, bou-vacă ce-am făcut, bolândule!!! Iaca, oi avé buzăran la casa meee!… *(se tânguie.)*

Mariana *(pentru a opri degenerarea totală a discuțiilor)*: Uino Leanțo, fii bună!… şî linişceşce-ce… că-ț spun io cum stau lucrurili: Gigel îi însurat cu Rita.

Leanța *(perplexă, după o pauză, rătăcind prin şirul de afirmații)*: Apo'… da-da-da… apo', da-da-da… Istina. da-da-da! *(Exploziv)*: Iaca! Anźiniriu cu doftorița! Anźiniriu cu doftorița!! Am şciut io dî la înśeput!!! Şî pră voi v-o pus sfântu-dracu să vă faśeț dascheli şî grăjdari cu diplómă! Şî noauă tăt el ń-o luvat mințîle să vă lăsăm!! Măi bińe vă băceam la cur tătă dzîua şî vă țîńam să păzîț gânşcile pră rit!!!

Măriuța *(crezând că-i vine ei apă la moară)*: …Da' io tăt nu mă las până n-o mărit pră Măriana me cu un doftor o' că bárem cu un anźiniri; *cap la mińe să nu fie dacă n-o fi aşa*! Să fie măricişu pră potriva ei ş-a noastră – nu mácărcum. Baş aşa! Să crepe dúşmanii dă śudă!!

Leanța *(către Baba Eva)*: Audzî-t-o, numa, pră Suloańa cum dzîse ca mińe! „Cap la mińe să nu fie!…"

Rita *(către Măriuță)*: Doamnă… Dodă… Nană… Uină Măriuță, pe Mariana n-ai cum s-o mai măriți dumneata…

Măriuța *(retează)*: Ba io am s-o mărit! Io am făcut-o, io o mărit!

Rita *(continuând)*: …că-i deja măritată, gata!

Măriuța *(repede)*: Dă unge şcii?

Rita *(firesc, calm)*: Pentru că Gigel şi cu mine am fost martori când s-au cununat, am fost naşi la primărie… la Timişoara.

Măriuța *(derutată)*: Dacă aț fost marturi… ágică un feli dă nănaş… Da' io atunś tăt o omor pră Măriana: io am făcut-o, io o omor!

Baba Eva *(cu un zâmbet larg, rămânând branşată la spusele Ritei)*: Dacă voi aț fost nănaş, să fiț sînătoş! I-adă să vă schip!…

Leanța *(isteață, insinuant, spre a pune gaz pe foc, imitând prețiozitatea Măriuței)*: …Ş-apo-atunś, mă rog frumos, binevoireț a mă dăşchilini şî pră mińe-n creasta minții, prăcum că śińe să fie fost fălosu-ăl dă mire?!?

Scena 18

(Cei dinainte, Giuca)

Giuca *(intrând pe ultima replică, gata să rămână cu gura căscată ascultând, apoi deodată devine vesel, chiuind ca la nuntă)*: Iu-hu-hu!… Iu, iu, iu!… Asta-i nunta şi-i uspeț!… Iaca, Leanțo, mândro-drago, ț-o spuńe Giuca-poştariu că śińe-i mirili-ăl falosu. Iu-hu-hu!… Vină şi tu, Măriuțo, iu-iu-iu şi iu-hu-hu! Să audz şi tu, că în taligrama daficea aț cetit; n-aț preceput, că nu vă duce mincea… Oi fi io Giuca poştariu cam biț îc,.. da' prost nu! Să nu mai blehociț… *(scurtă pauză; Giuca încearcă să ia o poziție cât mai oficială; pentru sine)*: Iaca, nu mă clacin… *(Marțial, salutând)* Măi, voi nu precepeț că mirili nu-i altu decât-numai-şi-numai Ńesuica?!? *(Dându-i uşor peste cap Leanței)*: Ńesuica teu, mândro-drago, du-ce dracu tu şi io! *(Iarăşi poziție marțială, salutând.)* Şi mireasa nu-i alta decât-numai-şi-numai *(prețios)* Mariana! Mariana tea! *(Lovind-o uşor în scăfârlie pe Măriuță şi imitând-o pe Leanța)*: „Cap la mińe să nu fie!…" Mândro-drago, du-ce dracu io şi tu! Iu-hu-hu şi iu-hu-hu!… *(Moment de perplexitate – femeile sunt de-a dreptul siderate.)* Măriano, spune-i tu lu Cicea Giuca, să audă toată lumea, istina ie că tu ce-ai măritat cu Ńesuica?…

Mariana *(confirmând cu convingere)*: Estă. Istina, Ciceo Giuco, aşa-i!

Leanța *(furioasă, explodând)*: Ńesuică, calśe-ț capra smârcu nasului, ha, 'po' ce-nsuraş cu sluta lu Suloańa?! Că tăce vînili-ț put a vacă ş-a piştávină dă ştălog!… Cu gloata şî cu ńamu lu Suloańa ce-nciurbaş tu, muri-ț-ar înźeru, ha?!? Bucură-ce şî ce faloşăşce, Suloańo, că vaca te a slută śe nu putu să-nveță altăśeva numa şăfă prăstă śoardă şî arghelă, iaca să mărită cu prăfesăr, măăă! Cu prăfesăr, om şî domn!… *(pe alt ton, brusc, către Ńesuică)* Vai-ş-amar dă mincea te a śe n-o ai!…

Măriuță *(expansivă)*: Taś tu, țundro, că fata me-i frumoasă ca bujoru – că-i mândră, mare, albă, grasă şî pogană –, numa fiśoru-to îi cu buśile dî la obraz ca sfleca ńemțască!…

Baba Eva: …Şî să facă bińe să să măi tungă, că are păru măi mare ca la fece, dă să rige satu dă el. Şî să-ş măi scurce şî pocompării, că iaca acuş aźung dă şî-i 'noadă supt barbă! Io atita-i spun, că mi-s muiere bătrână…

Giuca: Măăă!… Da' nu vă mai baceţ gura daficea! *(Luându-le la rost)* Leanţo, 'po' tu nu eşci făloasă că Ńesuică vińe profesăr iac-aiś în sat, cu tińe?!… Şi tu, Măriuţo, nu eşti bucuroasa că ai fata acasă?!?

Baba Eva *(amestecându-se)*: Ba, bińe că dădu Dumńedzău că-s şî însu…

Giuca *(o întrerupe)*: Măriuţă, vedz că ai fată frumoasă?…

Baba Eva *(amestecându-se)*: ..şî niś nu-i slută, numa-i păroasă şî frumoasă…

Giuca *(o întrerupe)*: …şi tu, Leanţo, ai fişor făţos…

Baba Eva *(amestecându-se)*: …numa să-ş taie pocompării, că iaca, acuş îi aźung la buric…

Giuca (o *întrerupe)*: Babo Evo, dar mai taś, cuncină-ce, o' că nu am dreptacea?

Baba Eva: Ba, Giuco, îi baş aşa cum dzîś… Frumoş, frumoş… I-adă să-i schip să nu le fie dă giochi!… *(Îi scuipă.)* Şî nănaşu anźiniri îi ţifrăş, şî nănaşa doftoriţă îi mândreaţă dă persoană… I-adă să-i schip şî pră ei, să nu-i apuśe vo durime dă cap! *(Îi scuipă.)*

Giuca *(râzând)*: Uino Evo, dăscântă-le şi pe năroagele aşcea doavă, că io cred că le-o lovit strechea şi căpiala, că nu mai te poţi înţelege cu ele…

Baba Eva: Lasă-le numa-n grija me, că le descânt io, moment le zvidui dă căpială!…

Giuca: Şi voi, copii, Nesuica şi Măriano, acuma voi trăbe să spuneţ unge vreţ să staţ: la Leanţa ori la Măriuţă. Că-i musai să să linişceasca amândoavă. Daca nu, le stâmpăr cu doauă vedre de apa reśe…

Babo Evo, le-ai descântat? Că văd că nu s-or potolit. Iaca acuş le descânt io, că mă precep:

Tu Leanţo şi tu Măriuţo,
Cu descâncecu meu, acuma la moment,
Astădz şi mâńe,
Sâmbătă şi duminică
Şi luni de nu v-o fi leacu,
Curat să vă ia dracu!

(Cască prelung): Aşaaa! Acu' vi-i de leac! Na, ia spuneţ la care dintră voi stau mirii? Până la nuntă şi după nunta di la sat. Că-i musai să le facem şi nunta di la sat! Cu popa, la bisărică.

Măriuţă *(mai domolită)*: Io nu-m dau fata noră!…

Leanța: Niś io n-am o sută dă fiśori să-i dau dă lângă mińe! Să să baźe-n ńamu lu śińegoge…

Giuca *(amenințător)*: Io zic mai o data, să vă ghingiț iuce, până vi-i bińe…

Leanța *(căutând scăpare)*: Io aşcept să vină Ionu meu acasă…

Măriuță *(ținându-se la preț)*: Vińe, nu vińe, vină mácărśińe, io n-am fată dă dat noră!

Baba Eva: Aşa-i, aşa-i; să nu dai gloata tea şî lucru' teu dă lângă cine niś în ruptu capului…

Giuca: Taś, fii bună, uino Eva, nu mai apringe iară focu!

Leanța: Ba taś tu, beţîcule, că uinița Eva-i muiere bătrână şî cumince şî are girept să nu-m dau glocița me şî oşcioru meu!…

Măriuță: Că baş! Niś io nu-m dau fecița! Măi bińe mă omor ş-o omor şî pră ea.

Baba Eva *(prinzând curaj)*: Ş-apo' śe potcă dă cununie o măi fost şî aia fără părinț şî fără popă?! *(Cu amărăciune şi dispreț)*: Vai-ge-ş-amar, bleaznă şî băźocură, nu cununie! Păcat şî blăstăm…

Leanța *(înfierbântându-se din nou)*: Aşa, aşa – agivăru agivărat… Plecaț dî la uşa me!

Măriuță *(la fel)*: …Şî dî la a me! Duśeţî-vă unge vă duc ochii, că mie nu-m măi trăbe nimic!

Baba Eva *(puternic afirmativă)*: Bińe dzîsăş, Măriuță! Bińe dzîsăş, Leanțo!! 'Po' copiii voştri n-or fost volniś să-ş găsască pîntru căsniśie doftori şî anźiniri – pră voia voastră? Vai-ş-amar, v-or făcut dă pocoru lumii, cum spuşăi…

Scena 19

(Cei dinainte, Moş Costa. Moş Costa se ridică de la locul lui şi merge spre scenă.)

Moş Costa: Apo', Evo, iaca io nu măi pot să rebd! Śe ce ţîńe năspârcea aiś şî nu ce duś să ce-oceş acasă, că eşci babă zăludă. Tu śe măi vrei? N-ai văzdut, n-ai făcut şî n-ai păcimit dăstule în viața te, ha? Să vege că nu ţî-i dăstul. *(Aducându-şi aminte)*: Auuuh, Costo!… Aşa-ț trăbe… *(către Eva)*: Că n-am fost io harnic când ai fost pră brânca me să ce toldui, să ce saturi când ț-o fost vremea, c-apoi tolduită ai fi rămâńat pân-o duräi bordu pră cobârşău' teu şî n-ai măi fi îmblat cu şoalge şî cu boalge.

Baba Eva *(cu pretenție de seriozitate)*: Audz tu, Costo, ogoaie-ce şî şădz locului să nu ce lovească pră cińe brânca! Şî bagă dă samă să nu mă nărăvădz pre

tare, că şcii tu că io mi-s porăvă rău! Moment capăt aferem, ş-apo-atunś śe pun pră obrazu teu nu ce speli cu tătă apa dîn Cimíş…

Moş Costa: Târtăreşce tu numa dîn târtăriță dară câtu-i vre, că-i bleauca te – că n-om fi noi proşci să ce-ascultăm până poimâńe. N-ar fi rostu meu să mă vâp, numa basâmcă potcaşîle aşcea-s gata să îmbătrâńască daficea şî-n izâdă, după câtă mince arată că n-au… 'Po' dacă copiii voştri ş-or vădzut dă şcoli, or învățat – acu' dați-le paśe să-ş vadă şî dă viața lor! Că doar n-ați fi vrut să țînă şî ei la oraş rânduiala voastră şî s-o mâńe tot într-o sfadă. Dacă ei s-or înțăles, s-or legătuit şî s-or căsărit ś-ați fi vrut? Să-i măritați şî să-i însurați voi, babili, drupt înțăleapta căpuire a lu năstăvita asta dă potaie bătrână?!?…

Baba Eva *(ofensată)*: Sama, Costo, sama!…

Moş Costa: …nu pot să pun io atâta cazną pră obrazu vostru, că mi-i mie ruşîńe. Că baş, Leanțo, mulce ştudii şî egzăménturi dăpusăş tu în viața te, dă nu-ț trăbe noră numa o doftoriță, ha? Muuulce… Şî tu, Măriuță, tot aşa! Ăi fi dîn vrun ńemoşag dă spăiie dă vorbeşci aşa dă pră mare, dă-ț răsuś limba şî mincea d-o măi ai – dă párică la Părij în floarea-freanțură ai învățat să dănțui valțştolț şî să cânț la clăvir? Şî iaca doftoru ori anźiniriu-i gata să-ț iasă źińere, baş prîntru ciné… dîn şcătulă! Lăsați copiii-n paśe şî nu vă zuitareț că după viță vi-s ńamuri dîn băbăluc… bătu-v-ar bruma şî reuma! Na… na!… Că şî io mi-s ńam cu voi… şî mi-s om bătrân… *(Schimbând tonul)*: Ori voi vreț sfada cu mińe?!?… O' că să v-aduc vrun popă să vă dăşchidă carcea şî să vă dăjleźe… Da' dă unge popă?!? Că dă când răpăuză părincili Titu, iaca, nu măi avem… niś popă!… Păśeşălați-vă-ț, că doar nu v-ați strîcat la cap!

Leanța *(ruşinată, cu jumătate de gură)*: Nu, uico Costo… Mi-s śităvă…

Măriuță *(la fel)*: Doamńe, apără-mă şî mă păzăşce… Dar cum să-m pot io închipui să mă zăuit dă ńamuri?!…

Moş Costa *(decis)*: Apo-atunś?!?… Ńesuică, Măriana şî voi nănaşîlor – că acuma şî voi vi-s ńamuri cu mińe: nepoții-ăi noi a' mei! – şî voi *(către Leanța şi Măriuță)* şî tu, drughițo *(către Eva)*– ia măi haidareț aiś către Moş Costa, măi aproape!

(Apropie cele două bănci, se aşază, ceilalți se adună în jurul lui, care pe bănci, care în picioare, ca să vadă şi să fie văzuți.) Aşa, şăgeț şî śuliț bińe śe io vă spun: Io d-aiś nu plec până nu-aud când şî cum faśem nunta! Şî, moment după aia, că unge o sta Ńesuică cu Măriana…

(privind semnificativ spre Leanța) …O' că Măriana cu Ńesuică *(la fel spre Măriuță).*

Giuca: Ágica unge-i nunta… Iuhu-hu-huuuu!.. Şi unge-i socria *(cântând)*: „Toce-n lume să le faś, George, Giuco/ źińere să nu ce baź, Giuco, Giuco!/ Dar şi nora la socrie/ Mândro, drago/ Îi ca ruda la cośie/ Dodă, dodă!…"

Moş Costa *(îngăduitor)*: Bińe dzîś, Giuco!… *(Către femei)* Na, acuma să v-aud cum cântaț voi!… Ia glăsuiț!

Leanța *(la strâmtoare)*: 'Po' io nu şciu… Să vigem că cumă dzîśe Păvăloniu meu…

Măriuță *(la fel)*: Niś io… Că io nu ies dîn vorba lu a' meu!…

Moş Costa *(mustrându-le blând)*: Dară nu vă măi faśeț curău! Poci-fi-că nu şcie tot satu că śińe cântă-n căşîle aşcea lu Păvăloni?! Voi căpuiț tătă rânduiala şî prăpăgiț îăia źoacă după clențaica voastră. Că vi-s dace-n geală… Hameşă muieri, să ce feară Dumńedzău. *(Tot serios)* Na, acuma gata cu gluma! Dacă voi nu şciț, niś nu trăbe să şciț. Copiii trăbe să şcie; cinerii, mirili şî mireasa. Unge dzîc ei, acoló-i musai să-i primiț. Pân-or aźunźe ei să-ş facă ogodu lor şî casa lor… n-or sta aiś pă clup în uliță ca boactării… *(Tinerii ezită.)* 'Po' nu şciț niś voi, ha?… Atunś, Giuco, dă-m cipişapca te şî doauă țăncuşă – Leanța şî Măriuță – şî dă-m mie să trag că io mi-s năroco s! *(Giuca se conformează. Moş Costa, luându-şi seama, în glumă)*: Vorb-alúia, cumă-i dzîsa, prost să fii, năroc să ai!… Iaca, fi-voi io prostu şî voi-năroco asîli! *(Giuca agită vârtos biletele în şapcă; Moş Costa extrage unul, îl dă lui Giuca să-l citească.)*

Giuca: Pă țăncuşa asta scrie… scrie… *(suspans)* scrie… Măriuță!

(Scurtă pauză)

Leanța *(izbucneşte în plânsete şi văicăreli)*: Vai dă nărocu meu, uiniț o Evo!… Țîńe-mă să nu mă hurui, Moş Costo!… *(Boceşte)*: Că-m pleacă copilu źińereee!…

Moş Costa *(blând)*: Nu fi proastă, Leanțo, că doar eşci ńepoata me… Că nu-ț pleacă Ńesuică-n lume, numa iac-aiś în slog…

Baba Eva *(şuşotind spre Măriuță)*: Sama, tu Măriuță, să nu-l primeşci în casa te cu pocompării ăşcia, până nu şî-i rage moment!…

Moş Costa *(speculând la limită)*: Oceşă-ce, Evo, că dacă nu ce-am tolduit io la vreme… nu mă faśe… ăl dă n-am fost!… *(Iluminându-se, salvator)*: Da' ia staț voi pră paśe! Că iaca vin şî Păvălonii dî la echipă… Dă bună samă că ń-or văzdut, că iacătă-i cum s-or răznit unu cea şî altu hăis, ca

boii, să-i vadă ńevestili că cum le poartă mânia… *(Tare)*: Haidareț, Păvălonilor, cureț iut', că-i lipsă dă voi – vi-s cuscri, cuscri, măăă! – aşa să şciț! Da' băgaţî-vă-ț careva la baba Vuşca lu Prohab dă luvaț crampu-ăl mare să sparźem o uşîță, mácăr, în ruşînea aia dă zîd dîntră voreţuri… că v-o pus śińe v-o pus să vă băşcăşîț cu zîdu-n slog, ca nălumea… *(Cei chemaţi nu mai apar.)* Şî iac-acu' Leanța să căinadză că-i pleacă fiśoru źińere… la Măriuță, după fata ei…

Baba Eva *(inimoasă)*: Ş㎞eț voi-iś, că io mă şup la baba Vuşca s-aduc crampu lu moş Prohab – că cramp ca el n-are nime!… – să îmburdăm ruşîńa aia dă zîd.

Moş Costa: Ogoaie-ce, Evo, că moment îț dau şî ţîie śeva dă lucru, că eşci muiere prăśepută şî ce ţîń mare maistoră. *(Spre Ńesuică şi Mariana)*: Voi veniț la Moş Costa, că vi-s ńepoţî mei, să vă grătulădz şî să vă ţuc dă sînătace! *(Îi pupă pe frunte.)* Că nu mi-i ruşíńe cu voi. Şî mi-s fălos şî cu nănaşî-ăi ţifrăş. Iaca, acu' toț ni-s ńemoşag!…

Baba Eva: I-adă să vă schip şî io pră tăț să nu vă bicejîț dă giochi, o' că să vă aźungă vo mânătură, ferească Maica Preźistă…

Moş Costa *(în glumă)*: Măi cuncină-ce năcazului, Evo, cu schipitu, că iaca acuş faś tău dă când tăt schipi!… Dar dacă baş vrei, schipe-le pră Leanța şî pră Măriuță câtu ţî voia, poace le zvidui, că párică le-o fost lovit strechea. C-apoi măi ț-oi da io dă lucru mintun… Iaca, nu ce măi făli tu cu şupitu, că dîzśai că măi-gata ce-o uloźit reuma… Ş-apo' lasă crampu lu moş Prohab pră sama altóra, că tu n-ai fi în stare… să-l porț, slabă năgejge… Dar dacă eşci muiere prăśepută, prăcum ce ţîń, apo' dă o făcătură ca să să-ntoarcă căşîle şî iorsagurili lu Păvălonii dîn dos-dă-dos în faţă-cătră-faţă! Ca la ńamuri după cumă şî îs dîn băbăluc.

Giuca: Şi cuscri, Moş Costo! Iu-hu-huuu! *(Cântând)*: „Socru-ăl mic şi socru-ăl mare/ Beu răchie dîn căldare/ Şi la Giuca au căutare!" Că la nuntă, musai io să fiu stăghiş. Iu-hu-huuu! *(Chiuie, cântă ca la nuntă şi mimează jocul steagului.)*

CORTINA

(Moş Costa iese prin partea stângă, traversează spaţiul scenei prin faţa cortinei lăsate şi se îndreaptă spre podium, se aşază pe scaun, răsuflând uşurat.)

Scena 20

(Moş Costa)

Moş Costa *(întorcând uşor capul spre public)*: Şăgeţ, drăzii lu Moş Costa, că nu s-o întărminat încă!… Prîntru că di śe? – mă întrăbaţ. Că lumea asta, măcăr dacă zgogeşci s-o chicheşci cu mâna, ea dă dîn copice şî iar să strîcă… Când ai dzîśe că-i chichită şî răpălată gata, numa iaca… *(Este întrerupt de zgomote straşnice, fulgerături, modificarea luminii – beznă în sală.)* Au, Doamńe, că înśepe potopu, puvoniu dă ape şî dă trăsńece, străluśe dă párică să huruie lumea dîn fundamec!… Şî inge-i Copilu? O rămâńat pră bină, ha?! *(Strigă spre scenă)*: Păvălonilor, Evo, Ńesuică… Sama la copil, aveţ grijă dă el, să nu păţască vro vătămare, că vă ogârsăsc, vă uśig! Vă zmleśesc… Copilu!… *(Rămâne tăcut şi îngrijorat pe scaun.)*

(Sfârşitul Tabloului II)

Epilog

(Zgomotele, fulgerele, tunetele continuă câteva clipe în semi-întuneric, apoi se mai liniştesc, rămânând în depărtare ecoul unei manifestaţii de stradă, vociferări indistincte ale mulţimii. Colţurile dinspre margini ale cortinei sunt ridicate atât cât să poată ieşi şi intra Prăbăgăndistu, ducându-l într-o roabă cu roată de cauciuc pe Copil. Prăbăgăndistu are mânecile sumese, nelipsita şapcă de revoluţionar de profesie, dar apare în chip de „om-sandwich” purtând un sarafan scurt, pe piept cu inscripţia „DEMOCRAŢIE (ORIGINALĂ)”, iar pe spate „PRIVADĂZAT” „EOROPIA”. El trece prin faţa cortinei în ritm lent dar sacadat, făcând un joc cu dese opriri şi scandând continuu şi repetat lozinci şi slogane postdecembriste. Jocul se repetă de şapte ori, de fiecare dată Copilul, şezând în roabă, agită în ritmul scandării făcute de Prăbăgăndist câte o mică pancartă cu inscripţii adecvate.)

Scena 21

(Moş Costa, Copilul, Prăbăgăndistu)

Moş Costa *(de pe scaun, cu năduf)*: Eih… hei-hei!… Iaca, pică şî Ciuşăscu!… Dumńedzău să-i ierce pră el şî pră apădămiźana doftor anźiniri Leanţa,

cănistra lui soţîie… *(Zgomotul de adunare populară se îndepărtează şi mai mult.)*

Prăbăgăndistu *(iese de fiecare dată din partea stângă şi intră prin dreapta, purtând în roabă Copilul, care agită pe rând câte-o pancartă după cum sună scandarea zeloasă a Prăbăgăndistului, astfel)*:

– Ieşirea întâi – Lozinca (sloganul) scandat:
„Noi muncim, noi nu gândim!”
– Pancarta (inscripţia): SALAM CU SOIA

– Ieşirea a doua: – Sloganul: „Cinste lor, cinste lor,
Cinste lor – minerilor!”
– Pancarta: TRĂIASCĂ FSN

– Ieşirea a treia: – Sloganul: „I-Me-Ghe-Be
Face ordine!”
– Pancarta: MOARTE INTELECTUALILOR

– Ieşirea a patra: – Sloganul: „Nu ńe vindem ţara!”
– Pancarta: PRIVATIZARE SIDEX

– Ieşirea a cincea: – Sloganul: „Sprijinim Guvernul!”
– Pancarta: VAPOARE-FNI-BANCOREX

– Ieşirea a şasea: – Sloganul: „Liberali şi ţărănişti,
Puneţi mâna şi munciţi!”
– Pancarta: CEC-ROMTELECOM

– Ieşirea a şaptea: – Sloganul: „Sărac dar cinstit!”
– Pancarta: ZÂMBIŢI, VĂ ROG!

(De fiecare dată, Moş Costa îşi face cruce, se minunează, îşi scuipă-n sân.)

Moş Costa *(întrerupe, la a şaptea ieşire, jocul)*: Hoooo! Măi opriţ dracului gumbuzala asta!

(Prăbăgăndistu se opreşte, lasă roaba, dar continuă să scandeze cu voce tot mai slabă bătând pe loc din picioare în ritm. Ia pancarta de la Copil pe care o agită tot mai hotărât – spre a fi convingător – deasupra capului. Copilul coboară din roabă şi îl imită pe Prăbăgăndist.)

Moş Costa *(strigă)*: Da’ măi hoooo! Că ńe zăbuniţ şî pră noi. O fi dăstul. Hoooo!!

(Prăbăgăndistu, îndărătnic, continuă să scandeze, apoi accelerează ritmul şi amestecă, dezordonat, toate celelalte slogane şi lozinci. Copilul pierde ritmul, se opreşte nedumerit, se sperie, dă în scâncet, căutând scăparea spre Moş Costa. Moş Costa îl aşează pe Copil în locul lui, pe

scaunul mare. Scandarea Prăbăgăndistului devine tot mai slabă, el bâlbâindu-se incoerent, în timp ce Moş Costa coboară de pe podium. Cu faţa către Copil şi sală.)

Moş Costa *(răspicat)*: Iaca, faśeţ voi, dară, cum aţ prădăles c-ar fi măi bińe, dar sama, să aveţ grijă să nu rămâńeţ dă pocoru, bleazna şî mireazna lumii! Iaca o venit vremea să plec, numa să-l măi întrăb śeva pră copilu ăsta *(către Copil)*: Ńepoace, estă-ai prins tu śeva, vrun viers, vo poezîie?… vo strîgătură măcăr?…

Copilul *(îşi revine şi se şterge la nas cu mâneca)*: Da…

Moş Costa *(încurajându-l)*: Ia dă-i drumu, s-audzîm!

Copilul *(ştergându-se din nou la nas, scandează)*: „Aţ prostît poporu/ Cu televizorul" *(Repetă.)*

Moş Costa *(zâmbind blajin)*: Istina!… Iaca, io mă duc… să mă dau în şcirea Domnului. Numa voi, fiţ sameş! Copile, tu şădz 'iś, în locu meu *(către sală)* şî voi, rămânéţ locului cu bińe. Să nu vă pună năpustu să plecaţ pră ungegoge; că poci-fi că vińe şî la noi Eoropa şî să nu vă găsască, în şlogoment, acasă!?!

(Prin sală, se îndreaptă spre ieşire; din depărtare se aud bătăi rare de clopot, vreme cât Moş Costa iese şi până se reîntoarce, ocolit, prin spate, în culise. Cortina se ridică, luminile se aprind puternic, dar scena e goală. Apare Moş Costa, derutat, de parc-ar fi din altă lume.)

Moş Costa *(firesc)*: Măi, ńepoţ, haidareţ, mă, pră bină, că, iaca, lumea vă aşceaptă. Şî n-o să né aşcepce până-i lumea!…

CORTINA
(Final)

1979; 2002. Topolovăţ-Timişoara

IOAN-VIOREL BOLDUREANU

Uspățu ursîtoarilor

[scenetă în versuri pentru copii mici]

Se dedică Grădiniței nr. 32 din Timişoara,
unde fiul meu – Sorin Andrei – a căpătat primele învățături

Personajele

Crainicul (poate împărți rolul cu o **Crainica**)
Mama
Tata
Moaşa
Moşoniul
Naşa
Naşul
Prima Ursitoare (îmbrăcată în roşu)
A doua Ursitoare (îmbrăcată în albastru)
A treia Ursitoare (îmbrăcată în alb)
Frățiorul
Surioara
Cocoşul
Cățelul
Pisica
Găina
Rățuşca
Soarele
Luna
Stele, Flori

Recuzita

- Costume adecvate rolurilor: măşti, desene, simboluri, mici pancarte inscripționate pentru a întruchipa scenic personajele.
- Masă cu trei scăunele.
- Leagăn.

- Scaun sau pătuț (pe care mama, așezată, leagănă pruncul).
- Covată de scaldă; monede, fructe (din material plastic).
- Flori (naturale sau din plastic); față de masă, prosoape cât mai colorate și mai înflorate; fașe.
- Pruncul (înfășat) – o păpușă-bebe.
- Colac împletit (adevărat sau confecționat din plastic/polistiren, în formă de inel/cerc, de circumferință și diametru corespunzătoare ca să poată fi trecut după îmbăiere Pruncul desfășat).
- Spațiul scenei închipuie o odaie dintr-o casă de la țară, fiind figurate cel puțin ușa și două ferestre (pe celălalt perete), opus ușii – părțile laterale ale scenei reale sau improvizate).

Notă: Sceneta este astfel concepută încât să poată fi jucată (realmente **în joacă** – permițând larghețe și improvizație – **ca un joc**), în distribuție putând figura toți copiii unei grupe de la grădiniță sau toți elevii unei clase primare.

SCENA 1

*[**Ivirea*** Pruncului și **vestirea*** lui în zori Soarelui – scăldat și închinat. Sunt prezente în spațiul scenei toate personajele cu excepția **Soarelui** și **Ursitoarelor**, cei ce vor fi invocați (chemați) ulterior. **Crainicul** (și **Crainica**) apar în fața cortinei lăsate (dacă există) sau în prim-planul scenei, recită apoi se retrag între celelalte personaje de pe scenă.]*

Crainicul (*eventual alternativ* **Crainica**)

Lumea cu tot gavătu
Dîn tot satu, dîn tot oraşu,
Tot natu
Dîn tot Banatu,
Dar măi ales
Moaşa cu moşoniu,
Năna̧şa cu năna̧şu

* **Ivirea** și **vestirea*** în vorbirea tradițională din Banat înseamnă **a da, a scoate la vedere, a înștiința despre nașterea unui prunc**. Exemplu: După „moșitul" pruncului la naștere, **moașa îl ivește vestindu-l** mai întâi la preot, părinții (familia) îl **ivește și-l vestește** la primărie, apoi la școală, iar băieții – în cele din urmă – la armată; acesta-i **șirul ivirilor și vestirilor** prin care omul intră și se instalează în lumea noastră.

Fără zăbavă
Şî fără grabă
Dă zor în zori
Toţ să fiţ
Cu drag aiś pofciţ,
Cu drag şî bucurie veniţ

Că aiś la noi să iveşce –
Înśeput dă lume să vesteşce,
Făptură dă poveste
În viaţă să rostuieşce
Şî cu lumea să lumeşce!…

(Cortina se deschide pe sunet de toacă şi cântat de cocoş.)

Moaşa: Toaca toacă-n śeri
Toca-toca-toc-toc-toc!

Toţi *(imitând):* Toca-toca-toc-toc-toc!

Moaşa: Toacă-n śeri, toacă-n pământ
Toacă dî la Domnu-Ăl Sfânt
Iar aiśa pă pământ
Toţ cocoşî îi răspund!

Cocoşul: Cucuriguuu sus în Rai
Fi-i-ar pruncului dă trai!
Cucurigu pră pământ
Dă năcazuri – niśun gând!

Moaşa: Toţ cântând şî toţ vestind.
Lumea lumii vesălind,
Sorośind şî alduind!

Cocoşul *(iarăşi):* Cucuriguuu, cucuriguuu, cucuriguuu – Domnu-Ăl Sfânt!…

Toţi *(imitând):* Cucuriguuu, cucuriguuu – înspră Domnu-Ăl Sfânt!…

Moaşa: Să răvarsă Zorile,
Cemăm Ursîtoarile:
Zorilor, surorilor
Şî voi mândre fecilor
Pofciți Ursîtorile
Să-i urdzască dzîlili
Pupi dîn toce florile,
Nărocu* şî Dzîurilu*
Să-l sporească pră **Copilu****

Mama: Le-am puńe pră mesă
Mâncăruri alesă
Ca la mari prințesă:
Sare şî colac –
Obicei dîn veac! *(Le aduce şi le pune pe masă.)*

Tata: Casa – să o curățăm,
Soba – să o măturăm
Şî dup-aia le cemăm!

Mama: Gunoiu să îl dosîm***
Śenuşa s-o jântuim***
Şî dup-aia le pofcim

Moaşa: Copilu-om lua
Şî l-om îmbăia
Şî l-om îmbuna
Cu apă curată

---

* **Nărocu** şi **Dzîurilu*** – personaje din mitologia folclorică românească; acestea îndestulează şi luminează viața omului („Ziurel de Ziuă" din unele colinde, ori **Norocul**, **Norocel** devenit „nume de botez" la români).

** **Copilu** – până îşi începe „şirul ivirilor", cel născut (doar biologic) poartă numele generic de **Copilu**; dacă ulterior pruncul e lovit de o boală gravă, este numit din nou **Copilu**, iar dacă scapă i se spune (şi chiar este **din nou botezat**) cu numele **Copilu** (şi de aici **Răzvan** = Cel ivit/botezat „O dată, de două ori").

*** La sărbătorile mari gunoiul nu se aruncă din casă, ci se „doseşte", iar jeraticul şi cenuşa se scormonesc (jântuiesc").

Cu flori prăsărată!
Frumos să ńe fie
Drăgăstos să fie
D-acu' în veśie!
Şî să aibă-n lume
Averi şî renume
Dzîle ferişice
Nopţ bińe durmice!

Tata: Să-i puńem mulţ bani
– Năroc şî mulţ ani –
Pruncu să trăiască,
Om să să-mplińască,
Flori supt căpătâi
– Fie ăl dîntăi! –

Mama: Nu zuitaţ să-i puńem
În întâia scaldă
Fir dă bosioc
– Să aibă năroc –
Dî la Dumnedzău
Copilului meu!

Moşoniul: Şî mare să crească,
Fecile-l iubească,
Zâńe prea frumoasă
Şî mult drăgăstoasă!

Moaşa: Tri boambe dă griu
Şî tri dă tămâńe
Să-i fie spră bińe:
Dúşmani nu-l răzbească
Boala-l ocolească,
Sănătos să crească!

Mama: La uşă să puńem
Ai d-ăl usturoi
Să stea lângă noi!

Tata: Iar dă pleacă-n lume
S-aibă ăle buńe
Ca într-o minuńe,
Să fie isteț,
Drept şî îndrăzńeț,
Să fie-nțălept
La mince-dăşcept!

Moaşa: Lumea să-l śinsteascâ
Şî să îl iubească!

Mama: Acu'-i îmbăiat,
Copilu-i curat
Frumos prăgăcit
Vrenic dă ursît.

Moaşa: Hai să le cemăm
Şî să le-nbunăm;
Noi să givănim
Cum le rostuim.

Aia śe-i măi mare
Îi frumoasă tare,
Da-i rea la privire,
Suśită la fire:
Dacă ea tuşăşce
Nărocu-i sprânjăşce,
Iar dacă strănută
Ani îi dă – o sută.

Tata: Dacă îi aşa
Atunś ăi vom da
Uspăț pră măsură:
Pită cu untură
Şî – ca să strănuce –
Piparcă d-a iuce!…

Naşa: Aia mijlośie
Îi tare nurlie
Şî mult prea zglobie:
Dacă ea îi cântă
Şî leźa i-o faśe
Baş cum ei îi plaśe.
Iar dacă ea źoacă
Viaţa i-o înśacă!…

Naşul: Om faśe-o să tacă:
O-mbătăm cu…apă,
Apă nă-nśepută
Să-i dăm cât măi multă.
Dacă răguşăşce
Nu măi glăsuieşce,
Iar dacă să-mbată
Stă numa… culcată!

Moşoiul: Dă aia măi mică
Ni-i noauă măi fricâ…
Hai s-o îmbunăm
Şî s-o dăscântăm:
Fie dăscântată,
Fie fermecată,
Dă vrajă luată,
Dă duh blând cuprinsă
Şî dă milă-aprinsă!
Viaţa să-i lunźască,
Ani mulţ să-i sorcească!…
La Copil să-i dea
Prăcum noi om vrea:

Toţi: Bucuria-i şadă
Ca prunii-n livadă:
Tari în rădăśini
Şî dă roadă plini!

Naşul: Să puńem uspățu
Pîntru tot răsfățu:
Pită şî cu sare
C-aşa-i śinstea mare!

Moşoniul *(şăgalnic):* La aleasa lor viță –
Un blid plin dă chisăliță,
Iar spră buna lor căutare
Răchie… într-o căldare!…

Naşa: Turce rumenioare
Ca rupce dîn soare,
Bińe frământace
Cu miere şî lapce
Dîn făninа a măi bună
Śernută prîn ră dă lună.

Moaşa: Dar niścum să nu zuitaț
Copilu îl dăsfăşaț
Şî aşa cum îi curat
Soarelui va fi-nchinat!

Toți: Dă Ursîtori bińe ursît
Şî dă Dumnedzău ocrocit!…

Tata *(căscând):* Sîmt cum mă cupringe-o leńe,
Somnu mi să pringe-n źeńe…

Mama: Şî io sîmt o piroceală
Mult măi gre ca oriśe boală

Moaşa: Dacă baş vi-s ostăniț
Nu-i bai vrun pic d-aț îpiț
Că somnu-i nopți părechea…
Dar io stau şî trag cu urechea –
Că aşa om fi zăpsît
Śe viață i-or fi ursît.

(Toți cad într-un somn rămânând nemişcați. Ursitoarele apar în scenă)

Moaşa *(le vede, tresare, apoi le îndeamnă):*

Voi, Fece Stătuce,
Şî Năînśepuce,
Faśeț înśeput
Ăstúi nou-născut,
Copil nălumit
Şî năprihănit
Gata dă ursît.

Ursîtoare, Ursă, Urzîtoare,
Voi, Frumoasălor, Viforoasălor
Nu măi zăboviț,
Niś nu vă grăbiț
Num-acu' veniț *(Se culcă şi ea lângă* **Mama***.)*
Dîn gură grăiț!…

SCENA 2

[Ursitoarele, vin, se aşază la masă, admiră, mângâie şi miros ***Colacul Ursitoarelor****, rup mici bucăți din interior – fără să-i strice forma – înting în sare, gustă apoi încep ursirea* ***Copilului****.]*

Prima Ursitoare: Zânilor,
Voi soruiśilor,
Bińe c-am venit
Că mult ń-or pofcit
Şî ń-or şî dorit
C-avem dă ursît
Viața lu Copil.

A doua Ursitoare: I-adă să vegem
Dă îi îmbăiat
Şî bińe curat,
Dacă îi moşît
Şî îi dănumit

Cu nume dă moş,
D-ăl dîn moş-strămoş
Dă oameni frumoş;
Numili dă-l şciu
Pră ei să-l ursîm.

A treia Ursitoare: Numili-i Văsîle
Că-i śer mulce dzîle,
Dî la Văsălie
S-aibă vesălie,
Asta i-or dorit –
D-aia ń-or pofcit
Şî ń-or uspeţît.

A doua Ursitoare: Aibă mulce dzîle
Ăst prunc dzîs Văsîle,
În copilărie
Sănătos să fie
Plin dă vesălie!
Bun la-nvăţătură,
Vorbăreţ dîn gură.

A treia Ursitoare: Să înveţă carce
Şî să aibă parce
Dă mamă, dă tată,
Dă soră şî frace
Şî dă sănătace
Şî bińe în toace!

Prima Ursitoare: Când o creşce mare
Să aibă căutare
Cińerii-l iubească,
Bătrânii-l śinstească!

A doua Ursitoare: Iar d-or fi duşmani,
Lotri, hoţomani
Să nu-l poată pringe,

Niś să-l poată-acinźe,
Rău'-l ocolească
Ferișit trăiască!

A treia Ursitoare: Patime nu-l pângărească,
Friptoarea să nu-l pârlească,
Friguri să nu-l vestejască,
Puşca să nu-l nimerească!

Prima Ursitoare: Hai să-i ursîm, voi surace
D-ăle buńe s-aibă parce:
Ńevastă, vro tri copii
Ş-alce mândre bucurii,
Să-i fie casa casă
Şî masa – masă,
Bucace-n cămară
Şî viața uşoară!

A treia Ursitoare: În ladă făninâ
Şî-n dzîle lumină!

Prima Ursitoare: Când o fi sătul
C-o trăit dăstul,
Sfârşîtu să-i vină
Cu flori şî lumină;
Naocol s-or strânźe
Toț ăi draź ş-or plânźe,
Dar lacrămi dă jăle
Fie puțîńele
Că el o trăit
Mult trai ferișit –
Puțîn o trugit;
Treacă împlinit
Dîn lumea cu dor
Într-a fără dor
Petrecut cu drag
Dalbu dă pribeag!…

A treia Ursitoare: Zînilor, voi soruișilor,
Bińe-am fost primice,
Aleș omenice
Cu mâncare-aleasă
Șî colac pă masă.
Iar noi am ursît
În chip potrivit,
Prăcum ń-am gostît
Așa am ursît;
Noi ń-am îmbunat,
Ursîtu-am gătat
Hai să ńe grăbim
Mama să-i trezîm
Ș-așa să-i șopcim:
– Fiu' tău, Văsîle,
O-avé mulce dzîle,
Multă împlinire
Cu-a noastră urdzîre:
Ursîta să-i fie
Vieți – temelie!

[Ursitoarele se retrag. Ceilalți se trezesc: Moașa, Mama și Tata cei dintâi.]

SCENA 3

Moșoniul: Bună gimińața
S-o trezît șî reața,
Reața șî rețoniu,
Moașa cu Moșoniu;
Haida să ńe numărăm
Să fim toț când închinăm
Copilu gata ursît
Soarelui ś-o răsărit!

Mama *(ia colacul, îl arată spre Soare, apoi îl ține de-o parte așa încât **Moașa**, trecând **Copilu** desfășat prin colac, îl dă **Nașei**, care-l ridică până la nivelul feței ei):*

Ăst colac dospit
Mândru rumenit,
Soarelui menit
Fie un inel
Să treśem prîn el
Mândru feśorel!

Tata *(ia **Copilul** de la **Naşa** şi ridicându-l deasupra capului, grăieşte):*
Ăst copil curat
Soarelui l-am înălțat
Şî l-am dat
Prîn poartă dă griu străcurat
Şî iar l-am înălțat
Dî la mińe cătră sat,
Dî la noi cătră lume
Să aibă numa dzîle buńe!

Moaşa: Cu mâni buńe îl primesc
Cu gând bun mă însoțăsc
Şî dîn gură îl rostesc
Cu numili moşului,
Cu numili ńamului,
Nume śinstit satului
Văsîle ăl lung dă dzîle –
Dă Ursîtoare ursît,
Dă Dumnedzău rânduit,
La besărică ivit!

Naşa: La fini mă dătorădz
Pră copil să-l creşcinădz
Şî Văsîle să-l bocedz.

Moaşa: Duminică l-om bocedza:
La altari l-om închina.
Când la besărică l-om duśe
Pră fereastră l-om petreśe,
Iar creşcinat când o fi
Prăstă pragu uşî l-om primi.

Frățiorul *(dezmeticindu-se, prinde curaj şi intră-n vorbă):*

După tri dzîle
Îl iau pă Văsîle;
Nu-i vorba goală –
Îl duc la şcoală!

Surioara: Nu eşci tu acu' la rând
Şî vorbeşci ca un bolând,
La şcoală-l duś pă Văsîle
Când el n-are niś tri dzîle?!?
Io, cu mincea dă feciță,
Am să-l iau la grăginiță!

Frățiorul: Eşci dăşceaptă, dar nu şcii
Niś să numeri pân-la tri…
Ha-ha-ha şî ha-ha-ha
Nai curaj a înśerca!

Surioara *(începe turuind):*

Unica, dodica, tretica, petrica, cinca, rânca – ascultă porânca – socotei, mocotei – fuź, frace, după purśei – dzăśilă după moisilă, stănilă după georgilă şi prostośa dă tănasă – fuź şă nu măi sta acasă!

Frățiorul *(cu superioritate):*

Puńe mâna pă poliță,
Asta-i dî la grăginiță!
Aşa, soro, nu îi bińe,
Taś şî ascultă la mińe:
Unu – dă cu tunu
Doile – numără oile
Treile – scoace cheile şî rupe condeile
Patru – vińe împăratu
Śinś – vinge opinś
Şasă – nu-i acasă
Şapce – îi un papă-lapce
Şî optilă – îi somnilă *(se întinde şi cască)*

Bietu noauă – mâncă oauă
Şî dzăśilă îi… *(nu mai ştie)* Şî dzăśilă-i dă o chilă!

Surioara: Hopa-popa, hopot-clopot, ţanca-tacă-ţ fleanca;
Aşcea-s d-a lu Baba Leanca!…

Moaşa *(în glumă):* Dacă tot ń-aţ numărat
Până v-aţ încurcat
Pîntru că v-aţ zuitat
Dă vorbe copilăreşci
Dîn numărători băbeşci,
Şciţ voi, oare, să cîntaţ
Śe-i frumos pîntru Văsîlică?!
Hai, înśepeţ – fără frică!
Că d-aia merźeţ la şcoală
Să nu fiţ cu mincea goală.
Ca dă şcoală s-aveţ parce
Ia probiţ cum scrie-n carce:
(începe în limba literară):
Cântecu frumos
C-un moş şi-un cocoş,
Cu un alt cocoş
Şi cu un alt moş…

Toţi *(sar şi strigă cu mare voioşie):*
P-acesta-l ştim, p-acesta-l ştim,
Haideţi să ne veselim!
*(**Moaşa** pune **Copilul** în leagăn şi îl leagănă încet.)*

SCENA 4

[Toate personajele se adună şi se mişcă dansând şi cântând pe fond muzical.]

Toţi: Am fost ieri la moş
Ş-am văzut un cocoş

Refren: O, ce mai cocoş!
Cum cânta la moş!
Cântă, cocoşule,
Sari de joacă, moşule!

*(După fiecare refren **Cocoşul** cântă: Cucuriguuuu!):*

II Şi-a venit o vulpe
Şi-a mâncat cocoşul, vai-vai!

Refren:

III Şi-a venit un ogar,
Ş-a mâncat pe vulpe,
Ş-a mâncat cocoşul, vai-vai!

Refren:

IV Şi-a venit un lup,
Ş-a mâncat pe ogar,
Ogarul pe vulpe
Vulpea pe cocoş, vai-vai!

Refren:

V Şi-a venit un urs,
Ş-a mâncat pe lup,
Lupul pe ogar,
Ogarul pe vulpe
Vulpea pe cocoş, vai-vai!

Refren:

VI Şi-a venit un leu,
Ş-a mâncat pe urs,
Şi ursul pe lup,
Lupul pe ogar
Şi-ogarul pe vulpe,
Vulpea pe cocoş, vai-vai!

Refren:

VII Şi-a venit un foc,
Şi-a speriat pe leu
Şi leul pe urs
Şi ursul pe lup, Lupul pe ogar
Şi-ogarul pe vulpe,
Vulpea pe cocoş, vai-vai!

Refren:

VIII

Şi-a venit o ploaie,
Ploaie dodoloaie
Şi l-a stins pe foc
Să n-aibă noroc,
Şi focul pe leu,
Leu'-paraleu,
Şi leul pe urs
Şi ursul pe lup
L-a băgat la zdup,
Lupul pe ogar îl vede mai rar,
Ogarul pe vulpe,
C-are blana dulce,
Vulpea pe cocoş,
Să fiţi norocoşi!

(Cu mare voioşie cântă şi dansează toţi):

Ah, ce mai cocoş!
Cum cântă la moş,
Cântă iar, cocoşule
Sari de joacă, moşule,
Să trăieşti, nepotule!
Să aveţi noroc
Toată lumea la un loc!

(Toţi copiii aplaudă. Corina.)

(Timişoara, martie 2004)

Simion Dănilă, Ioan Viorel Boldureanu

GLOSAR

Notă: Acest glosar cuprinde, evident, termenii dialectali mai rar întâlniți, sedimentați deja în textele de literatură bănățeană, scrisă în graiurile subdialectului vorbit în Banatul istoric, deci şi în zona Voivodinei (Republica Serbia). E drept că lista conține numeroase cuvinte incluse deja în unele dicționare. Dacă am optat pentru ele, am făcut-o pentru că atestă cunoaşterea şi utilizarea lor şi în alte părți ale Banatului (în cele din care provin scriitorii antologați), altele decât cele specificate în lucrările noastre lexicografice. Alte cuvinte se deosebesc de cele din limba literară numai prin pronunțarea lor mult diferită în graiul natal al autorului. Uneori am inclus chiar cuvinte arhicunoscute, dacă au un alt sens decât cel înregistrat în dicționare sau în atlasele linngvistice ori se folosesc în expresii mai rare.

Spre deosebire de alte glosare, am recurs, pentru elaborarea acestuia, la mai multe procedee ce țin de tehnica redactării dicționarelor, şi anume: **1.** Culegerea cuvintelor-titlu (formele nominale ale părților de vorbire) cu majuscule aldine şi drepte. **2.** Culegerea formelor de plural ale substantivelor, pronumelor, adjectivelor cu minuscule normale (neboldate) şi cursive (italice); la fel, în cazul verbelor, prezentul indicativ la persoana 1 singular (sau 3 singular, dacă verbele sunt impersonale). **3.** Indicarea principalelor categorii morfologice (partea de vorbire; genul şi numărul la substantive, pronume şi adjective; conjugarea şi diateza verbelor, ca şi prezentul lor indicativ – toate înlesnind, la nevoie, reconstituirea întregii paradigme a părților de vorbire flexibile). **4.** Marcarea obligatorie a accentului fiecărui cuvânt-titlu (cu excepția accentelor care cad pe vocalele *ă, â, î,* în cazul cărora, din pricina semnului diacritic, accentul este greu de marcat; cititorul însă îi va intui locul prin excluderea din calcul a celorlalte posibilități de accentuare a vocalelor – *a, e, i, o, u* – rămase cu bună ştiință neaccentuate de noi sau pur şi simplu conştiința sa lingvistică îl va ajuta să iasă din încurcătură). **5.** Consemnarea variantelor lexicale, acolo unde a fost cazul, între cuvintele-titlu, în ordine strict alfabetică,

cu trimitere la forma considerată de bază. **6.** Definirea cuvintelor prin sinonime din limba literară, dar şi din grai, atunci când ele sau alte vocabule din aceeaşi familie lexicală figurează în lista noastră de cuvinte, şi culegerea cu cursive a acestora din urmă; dacă un termen este polisemantic, n-am recurs la numerotarea sensurilor, ci le-am separat prin punct şi virgulă.

Abrevieri

adj. – adjectiv
adv. – adverb
art. – articol
art. dem. – articol demonstrativ
D – dativ
etim. pop. – etimologie populară
expr. – expresie, expresii
fig. – figurat
G – genitiv
impr. – imprecație, imprecații
interj. – interjecție
intranz. – intranzitiv
loc. – locuțiune
loc. adv. – locuțiune adverbială
mil. – termen militar
N – nominativ
p. ext. – prin extensiune
pl. – plural
pr. dem. – pronume demonstrativ
prep. – prepoziție
p. restr. – prin restricție
pr. nehot. – pronume nehotărât
refl. – reflexiv
s. – substantiv
s.f. – substantiv feminin
sg. – singular
sil. – silabă/silabic
s.m. – substantiv masculin
s.n. – substantiv neutru

s.v. – sub voce (sub cuvântul-titlu)
tranz. – tranzitiv
var. – variantă
V – vocativ
v. – vezi
vb. – verb
vb. impers. – verb impersonal
Voiv. – Voivodina (Serbia)

Sigle bibliografice

Borza = *Dicționar etnobotanic*, București, 1968.
DA = *(Dicționarul Academiei) = Dicționarul limbii române*, literele A-L, București, 1913-1949.
DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, 1975.
DLR = *Dicționarul limbii române*, serie nouă, literele D, E, L, M-Z, București, 1965-2010.
DSB = *Dicționarul subdialectului bănățean*, Timişoara, vol. I, 1985, vol. II, 1986, redactate de Sergiu Drincu; vol. III, 1987, vol. IV, 1988, redactate de Maria Purdela Sitaru.

A

ABĂRĂBÁRI! interj. – (Ca formulă de salut, mulțumire, urare etc.) Toate cele bune, toată fericirea! Ocolească-te orice necaz!
ABDZÎȘE, *abdzîc* vb. III. Intranz. – A renunța, a abdica.
ABLEGÁT, *ablegáț* s.m. – Deputat, parlamentar.
ABRICTĂLUÍ, *abrictălui* vb. IV. Tranz. – A muştrului, a pune la punct (pe cineva), a atenționa cu asprime.
ACHICÍT, **-Ă**, *-ț, ce* adj. – Întremat, aranjat, dichisit; reparat.
ACOLÍ, *acól/-ésc* vb. IV. Tranz. şi intranz. – A ocoli.
ACÓV, *acoáve* s.n. – Unitate de măsură; vas, butoi de capacități diferite (de la 20 la 100 de litri).
ACURÁT adv. – Clar, desluşit, neechivoc, limpede.
AFERÉM, *aferémuri* s.n. – Furie, nebunie, isterie; enervare.

AIZÂMBÁN, *aizâmbánuri/aizâmbáné* s.n. (şi: **izâmbán**). – Tren, *ţug*.
ALBÉLE s.f. pl. – Sulimeneli, farduri albe.
ALDUÍ, *alduiesc* vb. IV. Tranz. – A binecuvânta; a felicita, *a grătula*.
ALÉCE adv. – Agale.
ALEPTÁ, *alept* vb.I. Refl. – A se deprinde, a se lumina la minte.
ALERGÁ, 3 sg.: *să aleargă* vb. I. Refl. – A se hârjoni.
ALIMÚN, *alimúni* s.m. – (Voiv.) Lămâie.
ALMÍNTRILEA adv. – Altminteri.
ALVĂLÚC s.n. v. **arvălúc**.
AMÂNĂTÁ, *amînătădz* vb. I. Intranz. – A întârzia.
AMEŢÁLĂ, *ameţăli* s.f. – Leşin, vertij. (În expr.) **Cu ameţală** = imprevizibil, cu toane, năbădăios.
AMINÉT! interj.– Amin! Gata! Mântuit! Praful s-a ales de...! (Probabil contaminare între *amin* şi *amanet*.)
AMUŞÎ, **3** sg.: *amuşăşce* vb. IV. Intranz. – A (se) sfoigi, a mucegăi; a (se) infesta (cu ouă şi larve de muscă).
ANTRÉS, *antrésă/antrésuri* s.n. – (Voiv.) Adresă (scrisă pe plic).
APĂDĂMIŹÁNĂ s.f. v. **dămiźánă**.
APIPIÁ, *apípii* vb. I. Tranz. – A pipăi.
ARÁNŹEL, *aránźeli* s.m. – Arhanghel.
ARÁPĂ, *arápe* s.f. – Aripă.
ARĂCĂDUÍ, *arăcădui/-esc* vb. IV. Intranz. şi refl. – A se răboşi, a se repezi amenințător.
ÁRET s.n. sg. – Împrejurime, ţinut, zonă.
ARGHITÓRI, *arghitoáre* s.n. – (Voiv.) Catastif, registru agricol; agent, autoritate agricolă.
ARMÍG, *armíź* s.m. – Armăsar.
ARMIGU s.m. sg. – Armindeni.
ARMIŢÁŞ, *armiţáş* s.m. – Vameş, încasator de *armiţîie*.
ARMIŢÎIE, *armiţîi* s.f. – Vamă, îndeosebi pentru mărfurile din piață, târg.
ARMURÁRE s.f. – Tetanie; colaps.
ARNĂÚT, *arnăúţ* s.m. fig. – (În impr.) Drac, diavol: **Arnăutule!**
ARTÉZĂ, *artéză* s.f. – Fântână arteziană.
ARVĂLÚC, *arvălúcuri* s.n. (şi: **alvălúc**). – Aldămaş.
ASNUÍ, *asnuiesc* vb. IV. Tranz. (şi: **(h)ăsnui**). – A folosi, a trage folos.
ASTÁRĂ adv. – Deseară.
ASTUPÁ, *astup* vb. I. Refl. – A se înăbuşi, a se sufoca.

ASTUPÁLĂ s.f. sg. – Astm.
AVLÍE, *avlíi* s.f. – Curte, ogradă, *voreț*.

Ă

ĂL, **A**, *ăi, ăle* art. dem. (și: **hăl, ha, hăi, hăle**). – Cel, cea, cei, cele.
ĂLA, **ÁIA**, *ăia, álea* pr. dem. (și: **hăla, háia, hăia, hálea**). – Acela, aceea, aceia, acelea.

B

BÁBĂ DĂ BURÍC, *bábe dă buríc* s.f. – Moașă de neam, *băicuță*.
BÁIO adv. – Nicidecum, exclus.
BÁRBĂ, *bărbi* s.f. – Bărbie (la oameni).
BASÂMCĂ (și: **basâm**) adv. – Pesemne, probabil.
BAȘ adv. – Chiar, *cear*.
BÁUMAISTOR, *báumaistori* s.m. – Zidar, constructor.
BĂBĂLÚC s.n. sg. – Străvechime.
BĂGÍC, *băgíśe* s.f. – Fontă; vas de fontă; talangă.
BĂICÚȚĂ, *băicuță* s.f. – Moașă de neam, *babă dă buric.*
BĂL, **-Ă**, *-li, -le* adj. – Bălan, blond, *băloni*.
BĂLÓNI, **-OÁŃE**, *pl. idem* adj. – Blond, bălai, *băl.*
BĂONÁ, *băón* vb. I. Intranz. – A plânge în hohote, a urla, *a drâmboní*.
BĂRĂBĂRÍ, *bărăbărésc* vb. IV. Intranz. – A vagabonda, a se ține de prostii, a se înhăita cu oameni dubioși.
BĂRBÍE, *bărbíi* s.f. – Gușă (la porci). [În text – cu înțelesul 1 din DEX.]
BĂROSÎ, *bărosăsc* vb. IV. Tranz. – A bate, a pedepsi, a nedreptăți, a trage ponoasele; a fi bătut de soartă (de Dumnezeu).
BĂRZĂÚN s.m. v. **bândăóni**.
BĂȘCĂȘÎ, *bășcășăsc* vb. IV. Refl. – A se separa, a se dezbina, *a se răzni*).
BĂTÁIE, *bătăi* s.f. – Război, bătălie.
BĂŹÓCURĂ, *băźócuri* s.f. – Potaie, netrebnic.
BÂNDĂÓŃ, *bândăóń* s.m. – Bondar.
BÂRGOVÉŃE, *bârgovénii* s.f. – (Voiv.) Dosul genunchiului.
BÂRNÁŚ, **-ŚE**, *-ś, -śe* adj. – Brunet, oacheș.
BÂZĂÓNI s.m. v. **bândăóni**.

BÂZGOÍ, *bâzgói* vb. IV. Refl. (şi: **bâzgoní**). – A se holba.
BÂZGONÍ vb. IV v. **bâzgoí**.
BÂZONÍ, bâzóń vb. IV Intranz. – A bâzâi, a zumzăi.
BÉCHE s.f. sg. – (Voiv.) Mânie, duşmănie. (În expr.) **A purta cuiva beche** = a purta cuiva sâmbetele.
BECHÉRI, *bechéri* s.m. – Şmecher, muieratic.
BÉLCĂ, *belś* s.f. – Măsură de rachiu (cam ⅓ l ?) la birt.
BELÉNŚ, *belénśuri* s.n. – Cârlig, belitoare (suport) pentru vitele tăiate.
BEMÉSUNG s.n. sg. – Dare, impozit.
BESTRÁGĂ s.f. sg. – (În impr.) Diavol, drac, naiba, nevoie, sărăcie: *La bestraga!* = La naiba!
BEŞÁIT, *beşáituri* s.n. – Certificat, adeverinţă, autorizaţie, hotărâre.
BEŢÂRC, *beţârcuri* s.n. – Judeţ; judecătorie.
BEUŞÁG, *beuşáguri* s.n. – Bunătate de băutură [după *biuşag*].
BÍCĂ, *biś* s.m. – Taur.
BICUŞÎ, *bicúş/-ăsc* vb. IV. Refl. – A se hârjoni, a se zbengui, a se agita (cu conotaţii sexuale).
BIÉDĂ s.f. sg. – Necaz, bucluc; drac.
BÍNĂ, *bini/bińe* – scenă, estradă, podium.
BIOGRÁFIE, *biográfii* s.f. – Complicaţie de stare civilă (în acte).
BÍSTOŞ adv. – Sigur, exact, negreşit.
BITÁNG, *bitánź* s.m. – Haimana, hoinar, vagabond.
BITÁNGĂ, *bitănź* s.f. şi adv. – Haimana, vagabond.
BITĂNŹÍ, *bitănźesc* vb. IV. Intranz. – A hoinări, a vagabonda.
BIŢÍCLĂ s.f.v. *biţíclu*.
BIŢÍCLU, *biţícle/biţícli/biţícluri* s.n. (şi: **biţíclă**). – Bicicletă.
BIUŞÁG, *biuşáguri* s.n. –Belşug, bogăţie, prosperitate.
BLÁGĂ s.f. sg. – Bunătate, avuţie.
BLEÁZNĂ, b*lézńe* s.f. – Blam.
BLEHOCÍ vb. IV v. **bleocí**.
BLEOCÍ, *bleócesc* (*ble-o-*) vb. IV. Tranz. (şi: **blehocí, bleucocí**). – A vorbi vrute şi nevrute.
BLEOSCOVÍ, *bleóscovésc* vb. IV v. **bleucocí**.
BLÉUCĂ, *bléuś* s.f. – Gură spartă.
BLEUCOCÍ (şi: **bleoscoví**) vb. IV v. **bleocí**.
BOÁCTĂR, *boáctări* s.m. – Paznic de noapte (la sat); paznic la primărie; supraveghetor.

BOBOÁNȚĂ, *boboánță* s.f. (şi: **bombónț**). – Bomboană.

BÓBOT, *bóboce* s.n. – Flacără, vâlvătaie. (În expr.) **A vorbi în bobot** = a vorbi în dodii, a aiura. **A faśe śeva numa-n bobot** = a se inflama, a se aprinde ca un foc de paie, fără efect, zadarnic, a arde în gol, în suc propriu.

BOBRÍG, *bobríź* s.m. – Rinichi.

BOCÓNC, *boconś* s.m. – Bocanc.

BOGĂT s.n. sg. – (În expr. **Bogăt dă floare** = foarte multe flori) (ca epitet cu valoare de superlativ al termenului calificat de care se leagă prin prep. *de*.

BOGICĂÍ, *bogícăi* vb. IV. Intranz. – A bântui, a scormoni.

BOITĂŞÎȚĂ, *boitășîță* s.f. – Păstoriță de boi; nevasta *boitaşului*.

BOLBOCÍNĂ s.f. sg. – Loc cu ierburi, buruieniş.

BOLDĂNÍ, *boldănédz* vb. IV. Refl. – A se holba.

BOLDĂNIÓS, **-ŃOÁSĂ**, *-nióş, -ńoásă* adj. – Cu ochii ieşiți din orbite, ochios, exoftalmic.

BOLOMÁC, **-Ă**, *-ś, -śe* adj. v. **tutulúc**.

BOLOVÁŃE, *bolovénii* s.f. (Voiv.) – Concediu de boală; convalescență.

BOMBÓNȚ, *bombóanță* s.n. v. **boboánță**.

BONTĂNÍ, *bóntăn/-ńésc* vb. IV. Intranz. – A lovi repetat, ritmic într-un obiect.

BORĂÍ, 3 sg.: *bórăie* vb. IV. Intranz. – A rage, a urla ca boul, ca taurul.

BORÂNDĂÍ, *borândăiesc* vb. IV. Tranz. – *A amesteca*, a face dezordine, a scormoni.

BORD, *bordz* s.m. – Bulgăre de pământ.

BRAT, s.m. sg. V (şi: **vrat**). – (Ca termen de adresare unui bărbat, făcând pereche cu **soră, dodă** adresate femeilor) Frate.

BRĂTĂLUÍ, *brătălui/-ésc* vb. IV. Intranz. – A se înfrăți, a se ajuta de, a se folosi de, a intra în cârdăşie, *a sâmbrălui*.

BRÂNCĂ[1] s.f. sg. – Erizipel, orbalț.

BRÂNCĂ[2], *brânś* s.f. – Mână.

BRIBÉCE, *bribéeț* s.m. v. **vrăbéce**.

BROÁNCĂ, *bronś* s.f. – Contrabas. (În expr.) **Uşa bronśii** = uşa cortului, țigănie.

BROCÍ, *brocésc* vb. IV. Intranz. – A osteni, a trudi cu, a-şi face de lucru cu ceva.

BRÚMOR, **-Ă**, *-i, -e* adj. – Roz-liliachiu.
BRUSCĂLÁN, *bruscăláni* s.m. – Brustur 1 (DA). Căptălan.
BÚBĂ ŃAGRĂ s.f. – Antrax, dalac.
BUCÁCE s.f. pl. – Bucate (DA sub **bucată** III 1, 2, 3); cereale; (Voiv.) plante cultivate în grădină.
BUCFÁRI, *bucfárie* s.n. (şi: **bufári**).– Caiet, registru; cărţoi, catastif.
BUFÁRI s.n. v. **bucfári**.
BUGI s.m. pl. – Chiloţi (grosolani) de femeie (şi: **búgii**). (În expr.) **Ca ńeşce bugii d-ăi muiereşci**.
BÚGII s.m. v. **bugi**.
BUGILÁRI, *bugilárie* s.n. (şi: **bugilárieş, bugiláriş**) s.n. – Portofel.
BUÍ, *bui/-ésc* vb. IV. Intranz. – A năvăli, a se repezi.
BUIÉGE, *buiédz* s.f. – Buruiană.
BULENDRÍ, *bulendrésc* vb. IV. Intranz. – A se comporta frivol, a umbla după femei.
BÚLFĂ s.f. v. **búrfă**.
BUMB, *bumbi* s.m. – Nasture; pastilă, hap.
BUNDUZÎ, *bunduzăsc* vb. IV. Tranz. – A face dezordine, a răvăşi lucrurile; a ameţi.
BURÁCĂ s.f. sg. (şi: **burágă**) – Ceaţă.
BURÁGĂ s.f. sg. v. **burácă**
BÚRE, *buri* s.f. – Butoi scund şi lat în care se scurge rachiul de la alambic.
BÚRFĂ, ***búrfe*** s.f. – Tobă de porc, *búlfă*.
BURÍU adv. – De-a rostogolul, de-a berbeleacul, peste cap, *curişcap*.
BUTURÍ, *buturésc* vb. IV. Tranz. – A găuri, a străpunge; a penetra.
BUTUŞÂNĂ, *butuşîni* s.f. – Rect, partea terminală a colonului.
BUZĂRÁN, **-Ă**, *-i, -ńe* adj. – Sâcâitor; homosexual.
BUZDÚRĂ, *buzdúri* s.f. – Custură. Fig.: femeie rău famată, *ţundră*; om de nimic.
BUZUMINÍ, *buzumíńesc* vb. IV. Refl. – A se zăpăci, a se buimăci, a se turmenta.

C

CAISÎN, *caisîni* s.m. – Cais.
CALÚMEA adv. (adj.) – Corect, potrivit, firesc.
CÁPTĂ, *căpţ* s.f. – Calapod.
CARAMFÍLĂ, *caramfíle* s.f. – Garoafă.
CAREGÓGE pr. nehot. – Oricine.

CĂDRÓF, *cădrófuri* s.n. – Dulap.
CĂIGÁNĂ, *căigáńe* s.f. (şi: **găigánă**). – Omletă, papară.
CĂLÁRE, *călări* s.f. – Cărare, potecă.
CĂLĂMĂŚÍ, *călămăśésc* vb. IV. Refl. – A se buimăci.
CĂLĂPĂR s.m. sg. – Calomfir.
CĂLEÁLĂ, *căléli* s.f. – Mâncare, haleală.
CĂLÉTCĂ, *călétche* s.f. – Colivie.
CĂNUNÁ, *cănún* vb. I. Refl. – A se tângui, a se văicări; a se chinui, a suferi.
CĂPĂRÍ, *căpărésc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A arvuni; a se logodi.
CĂPĂTÂŃ, *căpătâńe* s.n. – Perniţă de cap.
CĂPĂTUÍ, *căpătuiésc* vb. IV. Refl. – A se făgădui, a se logodi/căsători.
CĂPTÁ, *capt* vb. I v. **căutá**.
CĂPÚT, *căpúturi* s.n. – Haină groasă bărbătească, veston, palton.
CĂRÁBĂ, *cărăbi* s.f. – Cârâitoare; instrumentul primitiv de suflat cu ance dublă (pană de gâscă despicată, strămoşul oboiului).
CĂRÍCĂ, *căríś* s.f. – (În ornamentică/ţesături populare) Cerc; romb.
CĂSÁRMĂ, *căsărmi* s.f. – Cazarmă; casă foarte mare, conac.
CĂSĂRÍ, *căsăresc* vb. IV. Refl. – A se căsători.
CĂSÎRI, *căsîri* s.m. – Casier.
CĂTĂLÍC, **-Ă**, *-ś, -śe* adj. – Catolic; greco-catolic.; unit.
CĂTICHÍS s.n. sg. – Catehism.
CĂUTÁ, *caut* vb. I. Tranz. (şi: **căptá**). – A se îngriji (de un bătrân, bolnav etc.).
CĂZNÍ, *căzńésc* vb. IV. Tranz. – A ocărî, a certa; a chinui.
CÂI, **CÂIE**, *pl. idem* adj. (şi: **câni)**. – Ciung.
CÂŃE, *câni* s.m. – Câine. (Expr.) **Câńe-câńeşce** = târâş-grăpiş.
CÂŃI, **CÂŃE** adj. v. **câi**.
CÂŃECRÉŢ s.n. – (Etim. pop.) Königgraz, localitate austriacă, renumită prin bătălia din 1866 dintre austrieci şi prusaci.
CÂŃÉSC, **-ÁSCĂ**, *-éşti* adj. – Rău, duşmănos, hain, *câńos*. (Despre dinţi) Canin.
CÂŃÓS, -OÁSĂ, *-óş, -oásă* adj. v. **câńésc**.
CÂNTÁ, *cânt* vb. I. Refl. – A se boci.
CÂRLIŻÉL, *cârliżéi* s.m. – Zambilă.
CÂRLÓNŢ, *cârlónţuri* s.n. – (Voiv.) Cuier, cârlig.
CÂRŚÁG, *cârśéże* s.n. – Ulcior, vas din lut cu „ţâţă“ (pentru apă).
CÂTA adv. – Puţin, *o ţâră*.

CEA s.m. sg. v. **ceáce**.
CEÁCE s.m. sg. (şi: **cea**).– Nene.
CEÁMĂ s.f. – Teamă.
CEAR adv.– Chiar, *baş*.
CECĂRUÍ, *cecărui/-ésc* vb. IV. Tranz. – A tecărui, a strânge cu tecărăul (DLR); a introduce forţat (prin împingere).
CEMÁ, *cem* vb. I Tranz. – *A chema*.
CÉME, *cem* vb. III. Tranz. şi refl. – A bănui, a suspecta pe cineva de infidelitate; a se teme.
CEŞÂLĂ, *ceşâli* s.f. – Pungă (de păstrat banii), ches, chisea (devenit nume de batjocură); *pucsă*.
CFARTÍRI, *cfartíre/-tíruri* s.n. (şi: **fărtíri**). – Locuinţă (provizorie), gazdă. Expr.: **În cfartiri** = în gazdă, în/cu chirie.
CHÉME s.f. sg. – Creştetul capului.
CHERTĂU, *chertăi* s.m. – (Voiv.) mârtan, motan, cotoi; câine de casă.
CHESĂRI, *chesăre* s.n. – Teslă.
CHÍBLĂ, *chíble* s.f. – Greutate de 50 de kilograme.
CHÍCĂ, *chiś* s.f. – Coadă, codiţă (împletită), plete (la bărbaţi), cosiţă.
CHICHÍ, *chichesc* vb. IV. Tranz. şi refl. (şi: **chicí**)– A repara; a (se) dichisi, a (se) găti.
CHICÍ vb. IV v. **chichí**.
CHILÁŞ, *chiláşă* s.n. – Cântar mic de piaţă (de mână, cu resort).
CHIMEÁŞĂ, *chiméş* s.f. – Cămaşă.
CHÍNDĂR, *chíndări* s.m.– Ţânc, copil.
CHINDLĂRÁI s.n. sg. – Puştime.
CHIŃÉZ, *chińéj* s.m. – Staroste/cneaz, primar.
CHIRVÁI, *chirváiuri* s.n. – „Nedeie şvăbească”; hramul bisericii şvăbeşti.
CHÍŞĂV, -Ă, *-vă, -vi, -ve* adj. – mohorât, încruntat.
CHIŚ, *chíśuri* s.n. – Şold.
CHÍTĂ, *chiţ* s.f. – Mănunchi, buchet.
CHIŢORÁN, *chiţoráni* s.m. (şi: **chiţcán**). – Şobolan.
CHÍŢOŞ, **-Ă**, *pl. idem* adj. – (Voiv.) Drăcos, focos, semeţ.
CIBÉZĂR, *cibézări* (şi: **cipézăr**) s.m. – Golan.
CIC, *cícuri* s.n. – Cioc; şpiţ, vârf ascuţit.
CICILÁC, *ciciláś* s.m. – Pui de iepure.
CICURÁ, *cícur* vb. I. Tranz. – (Voiv.) A găuri ceva cu un *cic.*
CÍNĂR, **-Ă**, *-ńeri, -re* adj., s.m. şi s.f. – Tânăr; mire, mireasă.

CÍNDĂ, *cindz* s.f. – Tindă; bucătărie.
CINDÚȚĂ, *cindúță* s.f. – Bucătărie de vară.
CIŃERÉȚĂ (și: **cińereáță**) s.f. – Tinerețe.
CÍNGĂ, *cinź* s.f.– Chingă.
CIOPOCLÉNDĂR, *ciopocléndări* s.m. – Pierdă-vară.
CIOȘ, **CIOÁȘĂ**, *pl. idem* adj. – Fără barbă/păr, spân; sluțit.
CIPÉZĂR s.m. v. **cibézăr**.
CIPÍ, *cipésc* vb. IV. Tranz. – A surprinde, a prinde la înghesuială, *a prispi, a zăpsî*.
CÍPSĂ, *cípsă* s.f. – Piatră-acră; alaun.
CIRÍC interj. – (La jocurile de copii) **Ciric-îmbuc!** = Ghiceşte, alege pe nevăzute sorții! Cf. în DA sub **cirícă**: *în-buşi*.
CIUL, **-Ă**, *-i, -e* adj. – Ciung de-o ureche, fără o ureche.
CIUSCHÍE, *ciuschíi* s.f. – Pârghie.
CIUŞTULUÍ, *ciuştuluiésc* vb. IV. Tranz. – A netezi, a finisa, a ferchezui, a dichisi.
CLĂVÍR, *clăvíre* s.n. – Pian.
CLEFNÍT, **-Ă**, *-ț, -ce* adj. – Toropit, extenuat, leşinat.
CLEŃÉT, *cleńéce* s.n. – Clarinet.
CLENȚÁICĂ, *clențăiś* s.f. – Foraibăr; (fig.) gură spartă, (femeie) cicălitoare.
CLOÁMFĂR, *cloámfări* s.m. – Tinichigiu.
CLOTORÍ, *clotór/-ésc* vb. IV. Tranz. – A agita (lichidul dintr-un vas); a clăti.
COÁCĂŃE, *coácăni* s.m. – Şoarece de câmp, hârciog.
COBÂRLĂU, *cobârlăie* s.n. – (Voiv.) Nişă, scobitură în zid, cotlon (unde se țin diverse obiecte).
COBÂRŞĂU, *cobârşăie* s.n. (şi: **copârşău, săcrín, săcríu)**. – Sicriu.
COBILÉȚ, *cobiléță/-uri* s.n. – Prichiciul vetrei (lângă cuptor), *chimineț* (DA).
COCÁIE, *cocăi* s.f. – Scrânciob.
COLÁINĂ, *coláine/colăini* s.f. – Medalie.
COLDÚŞ, **-Ă**, *pl. idem* adj. – Invidios, răutăcios.
COLÉŞĂ (şi: **coleáşă**) s.f. sg. – (Banatul montan) Mămăligă tare care se taie cu sfoara.
COLOÍ, *cóloi* vb. IV. Tranz. – (Voiv.) A suna (apela) la telefon.
CONTRÁT s.m. v. **contriác**.
CONTRIÁC, *contriácuri* (şi: **contrát**) s.n. – (Voiv.) Contract; (p. ext.) testament.

COPÂRŞĂU s.n. v. **cobârşău**.
COPILĂRÁI s.n. v. **cuplărái**.
CORÁJ s.n. v. **corajge**.
CORÁJGE s.f. sg. (şi: **coraj**) – Curaj.
CORCOFĂŃÁT, **-Ă**,*-áţ,-áce* adj. – Diform, gras, lăbărţat, umflat.
CORCOFEÁLĂ, *corcoféle* s.f. – (Voiv.) Minciună, vorbă slabă. (Expr.) **Mele-corcofele** = mâzgălituri în caietele şcolarilor.
COSTORÍ, *costorésc* vb. IV. Tranz. – (Voiv.) A ospăta.
COSTRÁVĂ s.f. sg. – Costrei.
COTOROÁŹE s.n. pl. – Răcituri, piftie.
COTROPÍ, *cotróp* vb. IV. Tranz. (şi: **cutropí**). – A acoperi; a năpădi, a cuprinde.
COVĂSÎT s.n. sg. – Lapte prins, lapte bătut.
COVÉI, *covéie* s.n. – Cotitură, cot, meandră, încovoiere (a unui râu); figură de virtuozitate la dans.
CRAC, *craś* s.m. – Picior.
CRAMP, *crámpuri* s.m. – Târnăcop.
CRĂŞTOÁLĂ, *crăştóle* s.f. – Cratiţă, *rainã*.
CRÂMPOT, *crâmpoţ* s.m. – Bucăţică. (În expr.) **Crâmpot dă copil** = pici de-o şchioapă).
CRÂMPOŢÎ, *crâmpoţăsc* vb. IV. Tranz. – A tăia ceva în bucăţi mărunte.
CREŢ, **CREÁŢĂ**, *creţ, créţă* adj. – Îmbătrânit, şovăielnic.
CRICÍ, *cricésc* vb. IV. Tranz. – A pune in vedere cuiva, a cere insistent cuiva să nu uite să facă un anumit lucru, *a prici*.
CRIÉL, *criéi (cri-él; cri-éi)* s.m. (şi: **cr(i)el**).– Creier.
CRÍGLĂ, *crígle* s.f.– Pocal; halbă.
CROÁFNĂ s.f. v. **crofnă**.
CRÓFNĂ, *crófne* s.f. – Gogoaşă.
CUCĂÍ, *cúcăi* vb. IV. Intranz. – A picoti, a moţăi.
CUCĂIÁLĂ, *cucăiéli* s.f. (şi: **cucăít**). – Picoteală, picotit.
CUCĂÍT s.n. sg. v. **cucăiálă**.
CÚCĂR, *cucăre* s.n. – Binoclu, ochean; orice aparat optic de măsurat.
CÚCE, *cúce* s.f. – Piatră de gresie, cute (pentru ascuţit coasa).
CUCEDZÁ, *cucédz* vb. I. Tranz. – A cuteza, a îndrăzni.
CUCUBÍNĂ, *cucubíńe* s.f. – Concubină.
CUCUIÁUĂ, *cucuiéle* s.f. – (Voiv.; expr.) **A sui în cucuiele** = a te sui pe casă (pe hambar etc.). (Fig.) A risca, a se hazarda.

CUMGÓGE adv. – Fiecum, oricum.
CUNCINÁ, *cúncin* vb. I. Tranz. şi refl. – A (se) tempera, a (se) calma, a (se) potoli, a (se) controla.
CUNI, *cúńe* s.n. – Cui. (În expr.) **A şedea cuńe** = a sta nemişcat.
CUPLĂMUTĂR s.f. – Şefă de bordel.
CUPLĂRÁI, *cuplăráie* s.n. (şi: **copilărái**, prin etim. pop.) – Bordel.
CURĂU adj. şi adv. – Dificil, țâfnos, dat dracului.
CÚRE, *cur* vb. III. Intranz. – A alerga, a se repezi.
CURIŞCÁP adv. (cu vb. *a se pune, a se da*) – De-a berbeleacu. (În loc. adv.) **D-a/în curişcap** = din toate puterile, încercând totul.
CUSTÁ, *cust* vb. I. Tranz. – A îngriji, a (între)ține. (În expr.) **Dumńedzău să ce cúşce!** = Dumnezeu să te țină!
CUŞTULÍ, 3 sg. *cúştule/cuştuléşce* vb. IV. Intranz. (şi: **cuştuluí**). – A costa, a prețui, a valora; a merita.
CUTROPÍ vb. IV v. **cotropí**.

D

DÁDA s.m. sg. – Capul (bătrân) al unei familii de țigani.
DAFÍCEA adv. – Degeaba, inutil, gratuit.
DAMF, *dámfuri* s.n. – Aer, vapori sub presiune; miasmă.
DASŃÁȚĂ adv. – Azi-dimineață.
DĂBUCÁ, *dăbúc* vb. I. Tranz. – A frânge (de efort, de oboseală); a rupe în bucăți, a tăia bucăți.
DĂÍNGE adv. – Nici pomeneală, exclus.
DĂLĂTURI adv. – Mărginaş. (În expr.) **Nu sta dălături**.
DĂLBÉT, *dălbéturi* s.n. – Diabet (prin etim. pop.).
DĂLÓC adv. – Imediat, pe moment.
DĂMFUÍ, *dămfui/-ésc* vb. IV. Tranz. – A umfla cu pompa; a gaza.
DĂMIŹÁNĂ, *dămiźéńe* s.f. – Damigeană (de la care, prin etim. pop., **apădămiźánă** = academiciană).
DĂPRĂÚNA (şi: **totdăprăúna**) adv. – Concomitent, simultan; uniform, asemenea, la fel.
DĂPUTÁT s.m. – (Voiv. În expr.) **A veni cu dăputatu** = a veni cu cel mai tare argument; a obține un folos/rentă convenite.
DĂRÁP, *dărápuri* s.n. v. **dărăb**.
DĂRĂB, *dărăburi/dărábe* s.n. (şi: **dăráp**). – Bucată.
„**DĂRĂBELU**” s.n. sg. – Nume ironic dat publicației lugojene „Drapelul” (1900-

1920) şi apoi (pe vremea comunismului) ziarului timişean „Drapelul roşu”, datorită formatului mic şi paginilor puține în care apărea (etim. pop.).

DĂRINÁT, -Ă, *-át, -áce* adj. – Glumeț, frivol, neserios, fără căpătâi; muieratic, afemeiat.

DĂRNÍ vb. IV v. **dârní**.

DĂSTÂMPÍ, *dăstâmpésc* vb. IV. Tranz. – A descuraja, a dezobişnui, a dezvăța.

DĂZGURDZÎ, *dăzgurdzăsc* vb. IV. Tranz. – A descâlci; a desface o încurcătură.

DÂRDORĂ, *dârdori* s.f. – Tărăşenie; grabă mare, toi (**4**), zor[1] (DLR s.v.).

DÂRJÁLĂ, *dârjăli* s.f. – Codorişte; coadă (de sapă, topor, lopată etc.).

DÂRNÍ, *dârńésc* vb. IV. Tranz. (şi: **dărní**). – (Voiv.) A atinge; a hărțui, a abuza sexual; cf. şi *bicuşî.*

DIŞNĂÍNCE adv. – De acum înainte, în viitor.

DÎNĂVÉSTE adv. v. **véste**.

DÎNTÂŃ adv. – Întâi, prima dată, la început.

DOÁRE s.f. sg. – (Voiv.) Suferință, jale, durere.

DOLOBÉCE, *dolobéci* s.m. – Dovleac.

DORÍ, *dorésc* vb. IV. Refl. – (Voiv.) A se boci.

DOUĂNÍ vb. IV v. **duhăní**.

DRĂGĂVÉI, *drăgăvéi* s.m. – Dragavei, ştevie.

DRÂMBONÍ, *drâmbón* vb. IV. Intranz. – A plânge în hohote, a urla, *a băona*, a se tângui, a boci.

DREPCENÍC, **-**śe, s.n. – Stinghie de care se prinde hamul la căruță.

DRICÁLĂ, *dricăli* s.f. – Saltea umplută cu paie sau pănuşi de porumb.

DRIPÍ, *drip/-ésc* vb. IV. Tranz. – A călca în picioare, a striví.

DRÚGHIȚĂ, *drúghiță* s.f. – Piaptănul mic (mobil) cu dinți de fier pentru scărmănat lâna, fuiorul etc.; (fig.) femeie clonțoasă.

DRUPT prep. – Sub, după (În expr.) **Drupt zăcon** = după datină, după lege.

DUÁN s.n. v. **duhán**.

DUBÁNIȚĂ, *dubăniț* s.f. – Plăcintă din aluat nedospit în straturi subțiri umplută cu brânză, dovleac, mere; *păturată*.

DUDURÓNI, duduroáńe s.n. – Țeavă, tulpină de plantă goală pe dinăuntru; cucută; trâmbiță.

DUHÁN s.n. (şi: **duán)**. – Tutun.

DUHĂNÍ, *duhăńésc* vb. IV. Tranz. şi intranz. (şi: **douăní**). – A fuma.

DÚNĂ, *duni* s.f. – Plapumă (nematlasată) umplută cu pene.

DÚPLA adv. – Dublu.

DUREÁ 3 sg. *doáre* vb. II. Tranz. – (Voiv.; expr.) **Îi bun dă-l doare** = e foarte

bun, e capabil să se sacrifice pentru alții.
DURÍME, *durími* s.f. – Dureri, indurații.
DURÚȚ, *durúță* s.n. – Suman.
DÚȘE, *duc* vb. III. Refl. – (În expr.) **A să duśe la ăi mulț** = a muri.
DZÁLĂ, *dzăle* s.f. – Za (zale).
DZÎUÁȘ, *dzîuáș* s.m. – Zilier, salahor, *năimitori*.

E

EGZĂMÉNT, *egzămênturi* s.n. (și: **izămént**). – Examen.

F

FÁITĂ, *fáice* s.f. (și: **foáită**). – Fel, stirpe, *feleźenie*.
FÁRBĂ, *fărburi* s.f. – Vopsea; boială, sulemeneală; culoare. **FÁȘE**, *fac* vb. III. Intranz. – (Voiv.) A i se înfunda, a fi terminat (mort). (În expr.) **A-și faș/sta dă cap**.
FĂLÍ, *fălesc* vb. IV. Intranz. – A fi lipsă. (În expr.) **Îm făleșce o gâscă dîn șopor**.
FĂLÍNCĂ, *fălínș* s.f. – Lipsă.
FĂRȘÁNC, *fărșáncuri* s.n. (și: **fășánc, fășáng**). – Bal mascat, carnaval; săptămâna nebunilor, sărbătoarea cornilor. P. ext.: chermeză.
FĂRTÍRI, *fărtíre* s.n. v. **cfartíri**.
FĂȘÁNC s.n. v. **fărșánc**.
FĂȘÁNG s.n. v. **fărșánc**.
FĂȘÂRT *-úri* s.n. – Chiftea, șnițel.
FELEŹÉŃE, *feleźénii* s.f. – Fel, tip, soi, *faită*.
FÉŃE s.f. sg. – (Probabil) mlaștină, dar și *fraimon, fras, șlog*.
FERÁNG s.n. v. **fereáng**.
FEREÁNG, *fereánguri* s.n. (și: **ferang, firán**, **firang**, **fireán**, **firháng**). – Perdea; cortină.
FEȘCÍLĂ, *feșcíle* s.f. – Feștilă, fitil (la lampa de petrol).
FIBIRĂU, *fibiríi* s.m. – Notar, funcționar la primărie (în Austro-Ungaria).
FICTUÍ, *fictui* vb. IV. Tranz. și refl. – A ofensa, a vexa, a struni, a întărâta, *a îmbubița*; a se sfădi, a se mâna în vorbe cu cineva.
FIRÁCIC, **-Ă**, *-ciș, -śe* adj.– Subțirel, ca firul, filiform.
FIRÁN s.n. v. **fereáng**.

FIRÁNG s.n. v. **fereáng**.
FIREÁN s.n. v. **fereáng**.
FIRHÁNG s.n. v. **fereáng**.
FIŞCÁL, *fişcáli* s.m. – Avocat.
FÂRTÁI, *fârtáie* s.n. v. **furtári**.
FLÁŞTOR, *fláştore* s.n. (şi: **floáştăr**). – Trotuar asfaltat.
FLIGHIHORN, *flighihóarńe* – Fligorn, trompetă.
FLOÁREA-FREÁNȚURĂ s.f. sg. – Sifilis, frenție, sfranț, sfrenție.
FLOÁŞTĂR, *floáştăre* s.n. v. **fláştor**.
FLUŞTURÁ, *flúştur* vb. I. Intranz. – A fâlfâi.
FOAITĂ s.f. v. **faită**.
FOÁLE s.n. sg. – Pântec, burtă.
FOLOMÓC, *folomócuri* s.n. (şi: **foştomóc**). – (Despre materii moi – lână, cîrpe, paie etc. – strânse) Mototol, ghem, şomoiog.
FORMÁRŞ, *formárşuri* s.n. – (Mil.) Înaintare.
FÉSTUNG, *féstunguri* s.n. – Sărbătoare.
FÓRMĂ, *fórme* s.f. – Model (de cusătură, de alesătură); fel.
FOŞTOMÓC s.n. v. **folomóc**.
FRAIMÓN, *fraimóni* s.m. – (În impr.) Călău; naiba; necaz, *fene*; boală incurabilă, *fras*, *şlog* etc.
FRAS s.n. sg. – Fraimon.
FRUŞTÚC, *fruştucuri/frustuśe* s.n. – Mic dejun.
FURTÁRI, *furtárie* (şi: **fîrtái**, **sfîrtái**). – Sfert.
FUŞCICÁ, *fuşcíc* vb. I Tranz. – A sfârteca, a sfâşia.

G

GÁVĂT s.m. sg. – Mulțime (de oameni), aglomerație.
GĂIGÁNĂ, *găigăni/găigáńe* s.f. v. **căigână**.
GĂMÁN, -Ă, *gămáni,/-ńe*, adj. v. **tăhul**.
GEÁLĂ s.f. sg. – Dealã. (În expr.) **Cu geală** = cu vină, cu păcat, cu răutate, cu draci. (P. restr.) Naiba, dracul, *năpustul.*
GHESUŞÎ, *ghesuşăsc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) înghesui, a îngrămădi, a claustra.
GHIŚÍ, *ghiśésc* vb. IV. Tranz. – A încerca; a nimeri.
GHIȚUŞÎ, *ghițuşăsc* vb. IV. Tranz. – A îmbrânci, a (în)ghionti; a găbji, a găbui.

GHIZDÁN, *ghizdáńe* s.n. – (Voiv.) Raniță, rucsac. (Fig.) Podoabă la ploscă sau la steagul de nuntă.
GIÁVĂL, *giáveli* s.m. – Diavol.
GIUMICÁ, *giumíc* vb. I. Tranz. – A dumica.
GÍVĂR, *giveri* s.m. – Vornicel.
GLOÁBĂ s.f. sg. – Amendă; pedeapsă ca despăgubire.
GLOÁTĂ s.f. sg. – Copii proprii, progenitură.
GLOBÍ, *globésc* vb. IV. Tranz. – A amenda.
GLOGÍ, *glogésc* vb. IV. Tranz. – A face bătături, a juli.
GLOGÍT, **-Ă**, *-ț, -ce* adj. – Cu bătături; ros de rele.
GLOT s.n. sg. – Pânză deasă de bumbac (mercerizată).
GOGLEÁZ, *gogleázuri* s.n. – Rămăşițe, moloz.
GORGONÍ, *gorgón* vb. IV. Tranz. – A alunga, a izgoni.
GOST, *góşci* s.m. – Oaspete.
GOSTÍE s.f. v. **gostîie**.
GOSTÎIE, *gostîi* (şi: **gostíe**) s.f. – Ospeție, primire de sărbători.
GRĂȘINÁ, *grășin* vb. I. Intranz. – (Voiv.) A adăsta.
GRĂTULÁ, *grătulădz* vb. I. Tranz. – A felicita.
GREL, *grei* s.m. – (şi: **grioruş**) – Greier.
GREOÁNE (şi: **tovărítă**) s.f. – Gravidă.
GREOMÂNT s.n. sg. – Apăsare, suferință (sufletească).
GRINȚÁI, *grințáiuri* s.n. (şi: **grințáic**). – Zarzavat, verdețuri.
GRINȚÁIC, *grințáicuri* s.n. v. **grințái**.
GRIORÚȘ, *griorúș* s.m. v. **grel**.
GRUMBÚC, *grumbúcuri* s.n. (şi: **grumpúc**). — Carte funciară, registru agricol.
GRUMPÚC s.n. v. **grumbúc**.
GUMBUZÁLĂ, *gumbuzăli* s.f. – Gălăgie, vânzoleală, agitație, aglomerație zgomotoasă, dezordine.

H

HÁLO! Interj. – *Alo!*
HALUÍT, **-Ă**, *-ț, -ce* adj. – Hulpav.
HÁMEȘ, **-Ă**, *-ș, -șă* adj. – Încăpățânat, îndărătnic.
HÁSNĂ s.f. sg. (şi: **ásnă)** – Folos, folosință, profit, beneficiu, binefacere.

HĂL, **HA**, *hăi*, *hăle* art. dem. v. **ăl, a, ăi, ăle**.
HĂLA, **HÁIA**, *hăia, hálea* pr. dem. V. **ăla, áia, ăia, álea**. **ĂNDÉC**, *hăndécuri* s.n. – Tranşee; adăpost subteran.
HĂPTÁC adv. – (Mil.) În poziție de drepți. (P. ext.) Treaz, neadormit, vigilent.
HĂSNUÍ, *hăsnuiésc* vb. IV. Refl. (şi: **ăsnuí**). – A se folosi, a profita, a se bucura de ceva.
HÂRC s.n. sg. – Sforăit; răceală (la plămâni); astm, *astupală.*
HÂRCONÍ, *hîrcón* (şi: **îrconi**) vb. IV. Intranz. – A sforăi.
HÂRGHIE, *hârghii* s.f. – Zgâtie (de fată), *năschécheră*.
HÂȚĂNÍ, *hâțăn* vb. IV. Refl. – A se legăna energic; a se scutura.
HOÁRĂ, *hoáre* s.f. – Orătanie, pasăre de curte.
HOÁRNĂ, *hoárńe* s.f. – Goarnă, trâmbiță.
HOGEÁNĂ s.f. sg. – Odihnă, astâmpăr.
HOGINÍ, *hogín* vb. IV. Refl. (şi: **oginí**). – A se odihni.
HÓLGE, *hólge* s.f. – Holdă, *oldă, oaldă.*
HOTĂRÍŚ, **-E,** *pl. idem* adj. şi s.m. – Mărginaş, limitrof; vecin de hotar, de sat.
HURUÍ, *húrui* vb. IV. Refl. – A se dărâma, *a se îmburda*.

I

IAD adv. şi interj. – Deloc. (În expr.) **Iad (nu scapă!)**.
IÁGOD, *iagodz,* s.m. – Măr.
IBÚRG, *ibúrguri* s.n. – (Mil.) Exercițiu.
IERÚGĂ, *ierúź* s.f. – Canal de aducțiune, scocul morii de apă; pârâu.
IÉSĂ s.f. – Iesle.
IMÁLĂ s.f. sg. – Noroi, zloată, *nălap.*
IORGOVÁN, *iorgováni* s.m. – Liliac.
IORSÁG, *iorságuri* s.n. – Acaret; animal domestic mare, *marvă.*
ISFELÍ, *isfelésc* vb. IV. Refl. – A se ivi/izbi pe cineva, a ieşi pe neam; a semăna cu cineva.
ÍSTINA adv. – (Cu) adevărat.
'IŚ adv. – Ici, aici.
ÍŚCĂ adv. – Cică, (se) zice că.
ÍȚĂ, *íță* s.f. – Iție, fele, unitate de măsură pentru băuturi (aprox. 0,75 l).
IZĂMÉNT, *izăménce/izăménturi* s.n. v. **egzămént**.

IZÂDĂ s.f. sg. – Risipă. (În expr.) În izâdă = în zadar, *daficea.*
IZÂMBÁN s.n. v. **aizâmbán**.
IZVÓD s.n. sg. – Sămânță.

Î

ÎMBLEZNÁ, *îmbleznădz* vb. I. Intranz. – A înmărmuri, a rămâne fără glas.
ÎMBONȚÁ, *îmbonțădz* vb. I. Refl. – (Voiv.) A se supăra.
ÎMBRÂGLÁ, *îmbrâglu* vb. I. Refl. – A se încurca, a se înhăita cu cine nu merită.
ÎMBRU, *îmbri* s.m. – Membru în consiliul parohial.
ÎMBUBIȚÁ, *îmbúbiț* vb. I. Tranz. – A întărâta, a instiga, a zădărî.
ÎMBURDÁ, *îmbúrd* vb. I. Tranz. şi refl. – A (se) răsturna, a (se) dărâma, *a (se) hurui*; a doborî, a trânti la pământ.
ÎMBURIȚÁ, *îmbúriț* (şi: îmburica) vb. I. Refl. – A se ridica cu fundu-n sus; a se împopoțona.
ÎMPISTRÍ, *împistrésc* vb. IV. Tranz. – A face puncte sau figuri pe alesătură (țesut, brodat, încondeiat ouă) din diferite culori frumos armonizate.
ÎMPONCHIŞÁT, **-Ă**, *împonchişaț, -ce* adj. – Potrivnic.
ÎNCHEȚĂNÍ, *închețăn* vb. IV. Tranz. –A apuca, a agăța, a încătuşa.
ÎNCHIMORÁ, *închimorădz* vb. I. Refl. –A se încrunta, a se crispa.
ÎNCHINÁT, -Ă, *-ț, -ce* adj. – (Voiv.) (În expr.) **Închinată mince** = minte sucită, dată naibii.
ÎNCÍNS adv. – Neîntrerupt, continuu.
ÎNCIURBÁ, *înciúrb* vb. I. Intranz. – A se complica, a se amesteca în afaceri cu persoane dubioase.
ÎNDRUGÁ, *îndrúg* vb. IV. Tranz. – A pieptăna/a trece fuiorul prin drugă (scândură cu dinți/cuie de fier).
ÎNFLĂIBĂRÁ, *înflaibăr/ -bărădz* vb. I. Tranz. şi refl. – A (se) înflăcăra, a se irita, a se ațâța.
ÎNGUJBÍ, *îngujbésc* vb. IV. Tranz. – A îndepărta, a alunga, a izgoni; a timora.
ÎNGURDZÎ, *îngurdzăsc* vb. IV. Tranz. – A încâlci.
ÎNŚELUÍ, *înśélui* vb. IV. Tranz. – A înşela; a amăgi; a păcăli.
ÎNTRADÚŚE, *întradúc* vb. III. Tranz. – A atrage, a împinge, a băga; a transpune, a tălmăci.
ÎNTRÂNCÍ, *întrâncésc* vb. IV. Refl. – (Voiv.) A se lua la trântă.
ÎNVĂLI, *învăluiesc* vb. IV. Tranz. – A învălui (în voal, în lințoliu).

ÎNVEPEREÁLĂ, *înveperéli* s.f. – Îngrămădeală sufocantă, aglomerație tumultuoasă.
ÎRCONÍ vb. IV. v. hârconí.

J

JAP, *jápuri* s.n. – Bucată mare; ciosvârtă; boț; codru (de pâine, de mămăligă).
JĂSÎ, *jăsăsc* vb. IV. Intranz. – (Voiv.) A abzice.
JÂGĂRÍȚĂ, *jâgăríță* s.f. – Plămân.
JÂMUÍ, 3 sg. *jâmue/-éşce* vb. IV. Tranz. – A râma.
JÂRÁDĂ, *jîrădz* s.f. – Claie (de paie, de fân).
JOÁRDĂ, *jordz* s.f. – Nuia, vergea.
JOÁVINĂ, *joávini* s.f. – Jivină, sălbăticiune, fiară.
JORDĂLÍU, *jordălíi* s.m. (Voiv.) – Arbust (cu ramuri fragede).

L

LANȚ, *lánță* s.n. – Iugăr; suprafață de teren de 0,58 ha.
LAUFŞRÍȚ, *laufşríțuri* s.n. – (Mil.) Pas alergător.
LĂCRÍȚĂ, idem pl. s.f. – Pupitru, tribună.
LĂPĂDÁ, *lápăd* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) lepăda; a arunca; a avorta.
LÉCE s.f. sg. – Timp liber, răgaz. Loc. adv.: **Cu lecea** = agale, fără grabă, lent.
LÉDĂR, *lédări* s.m. – Pielar, curelar; croitor în piele.
LEGĂTUÍ, *legătui/-esc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A se logodi.
LÉSŃA (şi: **lésné**) adv. – Ieftin; cu uşurință.
LÉTCĂ, *letś* s.f. – Vergea de fier cu care este prevăzută sucala şi pe care se introduc mosoarele sau țevile; cursă de şobolani, jderi, nevăstuici.
LÉUCĂ, *léuś* s.f. – Stinghie care sprijină loitra căruței de capetele osiilor; dans satiric ce se joacă spre sfârşitul nunților țărăneşti din Banat. (În exp.) **Lovit cu leuca** = nebun, dus cu pluta.
LICNÍT, -Ă, *-ț, -ce* adj. – Luxat; scrântit.
LIOÁRFĂ, *lioárfe* s.f. – Zdreanță; femeie uşuratică, *buleandră*.
LIPÍNĂ, *lipini/-ne* s.f. – Lipie.
LIS, -Ă, *-ş, -să* adj. –Neted. (În expr.) **Lisă şî scrisă** = frumoasă ca o icoană.
LIZÎTÁT s.n. sg. – Licitație.
LÓFTĂ, *lofce/lofț* – s.f. – *Loptă*, *surducă*, minge.

LOMUÍT, **-Ă**, *-ț, -ce* adj. – Extenuat, epuizat, stors de vlagă, *mălăxît*.
LOPĂCÍȚĂ, *lopăcíță* s.f. – Omoplat.
LOPĂRÍȚĂ, *lopăríță* s.f. – Lingură lată de lemn, lopată (de bătut mingea); vâslă.
LÓPTĂ, *lópce/lopț* s.f. – Minge, *loftă*, *surducă*.
LOSTOPÍNĂ, *lostopíni* s.f. – Felie, pălărie de floarea soarelui; diademă, aură.
LÓZĂ, *lóză* s.f. – Vrej.; viță de vie.
LUDÁI, *ludái* s.m. (şi: **ludáie**). – Dovleac.
LUDÁIE, *ludăi* s.f. v. **ludái**.
LUDĂÍȚĂ, *ludăíț* s.f. – Dovlecel.
LUFT s.n. sg. – Aer.
LUFTINŞPÉCTĂR, *luftinşpéctări* s.m. – Om fără ocupație.
LÚLĂ, *luli/-le* s.f. – Lulea, pipă; dispozitiv din fier cu două brațe care se bagă în nările taurului, apoi se strâng cu un şurub, prelungit cu o funie folosit pentru scoaterea animalului din grajd.
LÚMŃE, *lúmni* s.f. – Lume.
LUNGOÁRE, *lungóri* s.f. – Nume pentru diferite boli: gălbinare, anemie, tifos etc.

M

MAI, *máiuri* s.n. – Ficat.
MAICLÁUBĂR, *maicláubări* s.m. – Pocăit, neoprotestant.
MÁRVĂ, *márve* s.f. – Vită, animal domestic (mare), *iorsag*.
MAU s.n. sg. – Elan, aplomb, *şfung*.
MĂI-ALÉŞ adv. – Îndeosebi, în special
MĂLĂGĂMBÍST, **-Ă**, *-şci, -şce* (şi: **malagámbai**) adv. adj. – Modernist, excentric în vestimentație şi comportament; epitet peiorativ derivat de săteni de la numele lui Sergiu Malagamba (1913-1978), compozitor român de muzică uşoară şi baterist.
MĂLĂXÎ, *mălăxăsc* vb. IV. Intranz. – A osteni, a obosi, a se extenua, a se epuiza.
MĂLĂXÎT, **-Ă,** *-ț, -ce* adj. – Epuizat, mort de oboseală, *lomuit*.
MĂRŹINÁRI, **-E**, *pl. idem* adj. şi s.m. – (Voiv.) Mărginaş, lăturalnic; arbitru de tuşă.
MĂSÁI, *măsáie* s.n. – Față de masă.
MĂSÁRI, *măsári* s.m. – Tâmplar, *tişlăr*.

MĂSĂLÁRI, *măsălári* s.m. – Dentist.
MĂSCĂRÍ, *măscărésc* vb. IV. Tranz. – A certa (cu vorbe de ocară), a batjocori.
MĂSCĂRI s.f. pl. – Cuvinte licențioase, obscene.
MĂŞCIOÁŃE, *măşcióni* s.f. – Mamă vitregă; gura-leului (*Antirrhinum maius*), căşcăoańe (nu figurează la Borza), floare frumoasă, dar nu prea plăcut mirositoare.
MĂŞÎNGHIVÉR, *măşînghivére* s.n. – Mitralieră.
MĂTRÍCULĂ, *mătrícule* (şi: **mătricolă**) s.f. – (Voiv.) Matricolă; arhivă; registratură.
MĂȚUÍ, *mățui* vb. IV. Tranz. – A întinde, a lăbărța.
MÂCĂÍ, *mâcăi* vb. IV. Intranz. (var. **mâcăní**). – A da din cap a mirare.
MÂCĂNÍ vb. IV v. **mâcăí**.
MÂNÁ, *mân* vb. I. Tranz. –A conduce un vehicul; a dirija mersul unui animal.
MÂNĂVRĂ, *mânîvre* s.f. – (Voiv.) Exerciții, aplicație, manevră militară.
MÂȚĂ, *mâță* s.f. – Dispozitiv de fier din trei cârlige prinse împreună şi o funie (lanț) pentru a agăța vadra scăpată în fântână.
MELŞPÁIS, m*elşpáisuri* s.n. – Prăjitură (cu cremă); tort; *pocăraie*.
MERTÍC, *mertícuri* s.n. – Vas de lemn pentru măsuratul uiumului la moară. (În expr.) **Cu merticu** = cu măsură, cu puținul.
MÉTĂR, *métări* s.m. – Unitate de măsură pentru greutăți, chintal.
MICIÁVĂ s.f. sg. – (Voiv.) Putere; sprijin.
MÍDĂR, *mídăre* s.n. – (Voiv.) – Corset.
MIDUȚÎN, *miduțînuri* (şi: **miluțân**) s.n. – Leac, medicament.
MILUÍ, *mílui* vb. IV. Tranz.– (Voiv.) –A mângâia.
MILUȚÎN, *miluțînuri* s.n. v. **miduțîn.**
MINCÍE, *mincíi* s.f. – Palton din blană (imitație, postav) de culoare neagră (pentru femei).
MINTÚN (şi: **mintunaş**) adv. – Imediat, (pe) moment.
MIR s.n. sg. – Mirare. (În expr.) **Dă miru lumii** = de mirarea/ruşinea lumii, *de pocoru lumii*.
MIREÁZNĂ, *mirézńe* s.f. – Minune, stupoare.
MIŞCULÁNȚĂ, *mişculánță* s.f. – Şmecherie, tertip. Expr.: **Cu mişculanță** = cu forfârlica.
MIŞMÁŞ, *mişmaşuri* s.n. – Şmecherie, escrocherie, afacere ilicită.
MIŹGÁRI s.m. pl. – Câteva picături de ploaie.
MIŹGURÁ, 3 sg. *míźgură* vb. I. Intranz. impers. –A mijgura, a mizgui, a cădea

picături de ploaie.
MOÁȚĂ, *moáță* s.f. – Bigudiu.
MOIÁ, *moi* vb. IV. Refl. – A se pleoşti, a se fleşcăi, a se muia.
MOLĂRÁI, *molăráie* s.n. – Poză, fotografie.
MOLĂRÍ, *molărésc* vb. IV. Tranz. – A fotografia, a zugrăvi.
MORMÂNT s.m. sg. (şi: **mormînț**). – Cimitir, *progage*.
MORMÎNȚ s.m. pl. v. **mormânt**.
MORŚELÍ, *morśél/-ésc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) murdări.
MOŞ-MUŞÓNI s.m. sg. – Marca vechii fabrici de țiglă „Muschong" din Lugoj.
MOTÂNTÓC, **-OÁCĂ,** *–óś, -oáśe* adj. – Mototol, molâu, lălâu, tembel.
MOTÓR, *motoáre* s.n. – Camion, automobil.
MÓZI s.n. sg. – Cinematograf.
MÓZÎIE, *mózîi* s.f. – Arătare, marionetă.
MOZOMÁINĂ, *mozomáińe* (şi: **mozămáină**) s.f. – Momâie, sperietoare, om urît, urâciune, pocitanie, monstru.
MÚLĂ, *múle* s.f. – Catâr, măgar. (Voiv.) (În expr.) **Mulă mândrălită** = măgar mânjit de balegă.
MÚSAI adv. – Obligatoriu.
MUŚÍ, *muśésc* vb. IV. Tranz. şi refl. – a (se) chinui, a (se) tortura; a (se) trudi.

N

ŃAM! interj. – Defel, deloc, nicidecum.
NAT s.m. sg. – *Ins*, persoană (În expr.) **Tot natu** = fiecare persoană, toată lumea.
NÁTURĂ, *náturi* s.f. – Fire, caracter. (În exp.) **Are o natură re** = este pervers, deviat sexual.
NAVÉC adv. – (Voiv.) Pe viață, pentru totdeauna, definitiv.
NĂCLÁD, *năcládz/năcláduri* s.m. şi s.n. – Butuc.
NĂDĂÍ, *nădăi* vb. IV. Refl. – A presimți, a presupune, a bănui.
NĂHOÁCE s.f. pl. – Duhuri rele, arătări, iezme, draci, strigoi.
NĂIMITÓRI, *năimitóri* s.m. – Zilier, salahor.
NĂIÚRLEA adv. – Aiurea, cu capu-n nori.
NĂIURLÍT, **-Ă**, *-ț, -ce* adj. – Aiurit.
NĂLÁP s.n. sg. – Noroi mare, mâl, glod, *imală*; zloată
NĂLOÁGĂ s.f. sg. – Lume multă care se îmbulzeşte, aglomerație, buluceală,

înghesuială.
NĂNĂÍ, *nănăi* vb. IV. Tranz. – A îngâna.
NĂPÚST s.m. sg. – (Art.) Duh rău, demon, naiba, necuratul, *geala*.
NĂSĂRÂMBĂ, *năsărâmbe* s.f. – Tumbă, giumbuşluc; boroboaţă, boacănă; şotie, farsă.
NĂSCHÉCHERĂ s.f. sn. – (În expr.) **năschécheră dă fată**, zgâtie, *hârghie*.
NĂSCOCORÍ, *născocór/-ésc* vb. IV. Refl. – A se răsti la cineva, a se înfuria, a se mânia.
NĂSPÂRCEA s.m. sg. – Unul dintre numele populare ale diavolului, nichipercea.
NĂSTĂVÍT, **-Ă**, *-ţ, -ce* adj. – Neastâmpărat, nepotolit, drăcos.
NĂŞCÍRE s.f. sg. – Inconştienţă; nepricepere.
ŃEMOŞÁG, *ńemoşáguri* s.n. – Rudenie (mai îndepărtată, slabă, nesigură).
'ŃÉŞCĂ adv. – Parcă, ai iluzia că (din **gângeşci că**).
NÍMEŃE (şi: **nime-n drum**) adj. – Fără valoare. (În expr.) **nimeńe dă om** = om de nimic.
NIŞTOŢÎ, *nişţoţăsc* vb. IV. Refl. –A se zgârci, a se arăta zgârcit, avar, a se scumpi.
ŃOÁRCĂ, *ńorś* s.f. – Broască.
NOGÉU, *nogéie* s.n. – Osul rotund al gleznei, oul piciorului.
NÚMAI-ŞÎ-NÚMAI loc. adv. – Exclusiv, în exclusivitate.
NUŞ'ŚE loc. adj. – Ceva, careva; oarecare. (În expr. **nuş'śe şăf** = ceva şef)

O

OÁLDĂ, *oldz* (şi: oldă) s.f. v. **hólge**.
OBÂRŞÎ, *obârşăsc* vb. IV. Intranz. – A greşi, a gafa, a o face de oaie, a o băga pe mânecă.
OBÓR, *oboáre* s.n. – Curte, ogradă, *ocol, voreţ*, *avlie*.
OBRINCÍ, *obrincésc* vb. IV. Refl. – A se inflama, a se infecta, a se congestiona.
OBŞIC, *obşicuri* s.n. – (Mil.) Lăsare la vatră. (P. ext.) Rămas-bun.
OCEŞÎ, *océş/-ăsc* vb. IV. Tranz. şi refl.– A (se) linişti, a (se) calma, *a (se) ogoi*; a pacifica.
OCHÉCE, *ochéţ*, s.m. – Geam.
OCHÉRI s.m. pl. – Ochelari, *ochieţ, ocśeri, zârţă*.
OCHIÉŢ s.m. pl. – Ochelari, *ocśeri, zârţă.*
OCÍC, *ocíśe* s.n. – Otic, bucată de lemn cu care se răsuceşte funia sau lanţul

trecut peste o sarcină (de fân, de lemne etc.) (DLR sub *otic* 2).

OCÓL, *ocoále* s.n. – v. **obor**.

OCŚÉRI s.m. pl.– (Voiv.) Ochelari, *ocheț, zârță.*

ODOLÓNI, *odolóni/odoloáńe* s.m. şi s.n. – Os (mare); încheietură (oase ale încheieturii).

OGÂRSÎ, *ogârsăsc* vb. IV. Tranz. – A schilodi, a mutila, *a śumăvi*.

OGÂRSÎT, **-Ă**, *-îț, -îce* adj. – Pipernicit, subdezvoltat, distrofic; invalid, handicapat fizic.

OGINÍ, *ogín/-ésc* vb. IV v. **hoginí**.

OGLÁNIC, *oglániśe* s.n. – Suport improvizat prin răsucirea unui batic sau ştergar în formă de colac, pe care femeile şi-l pun pe creştet când poartă greutăți (coş încărcat, găleată plină etc.) pe cap.

OGLĂVÍ, *oglăvesc* vb. IV. Tranz. – A vătăma, a *ogârsî*.

OGÓD s.n. sg. – Rânduială, ordine, apucătură, năravi, obicei.

OGOÍ, *ogói/-iésc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) liniști, a (se) tempera, a (se) potoli, *a (se) oceşî*.

OLÉNDRĂ, *oléndre* s.f. – (Voiv.) Vagabond; aventurier.

OLTONÍ, *oltońésc* vb. IV. Tranz. –A altoi.

OLVÍȚĂ, *olvíță* s.f. – Ulcică (de lut).

ONVÉȚ, *onvéț* s.m. – Honved.

ÓPĂC, -Ă, *-ś, -śe* adj. – (Voiv.) Penibil; certăreț, cusurgiu.

OPĂŚÍ, *opăśésc* vb. IV. Tranz.– A împiedica, a înfrâna; a încurca.

ORÁCA s.f. sg. – Abator (în industria socialistă).

ORBÁLȚ, s.n. sing. – Brâncă, inflamare a încheieturilor.

ORDINÁȚIE, *ordinății* – (Voiv.) Cabinet medical; rețetă medicală; (fig.) ocazii de distracție; tractir.

ORINGÍ, *oringésc* vb. IV. Tranz. – A deretica, a pune în/a face ordine.

ORMÁN, *ormáńe* s.n. – Dulap.

OTÁNĂ s.f. sg. – Trebăluială zilnică în casă.

OTĂNÍ, *otăńésc* vb. IV. Intranz. – A trebălui, a roboti.

ÓVODĂ, *óvoge* s.f. – Grădiniță de copii.

P

PÁNĂ, *péńe* s.f. – Floare.

PÁNCOVĂ, *páncove* s.f. – Colțunaş, turtă, gogoaşă.

PÁNJÂŃE, *pánjâni* s.m. – Păianjen.

PÁORE, *páori* s.m. – Țăran.
PÁRTĂ, *perț* s.f. – Dungă ornamentală țesută; fâșia de sus (țesută) a opregului; panglica pălăriei.
PĂCICÁRI s.m. v. **păticári**.
PĂCUÍ, *păcuiésc* – (Voiv.) A împacheta.
PĂLĂMÁRI, *pălămáre* s.n. – Funie, frânghie, ştreang, odgon.
PĂLÚGĂ, *pălúź* s.f. – Prăjină (lungă). (Fig.) Lungan, deşirat.
PĂMÚCĂ s.f. sg. – Vată, bumbac.
PĂNDÚR, *păndúri* s.m. – Pandur, slujbaş în uniformă, portărel; fanfarist.
PĂORÍȚĂ, *păoríță* s.f. – Țărancă.
PĂRĂSÎ, 3 sg. *părăsăşce* vb. IV. Refl. – (Voiv.) A se pustii, a se părăgini.
PĂŚEŞĂLUÍ, *păśeşălui* vb. IV. Refl. – A se linişti, a se potoli.
PĂTICÁRI, *păticári* (şi: **păcicári**) s.m. – Farmacist, spițer.
PĂTÍCĂ, **-Ś** s.f.– Farmacie, spițerie, drogherie.
PĂTRĂOÁNĂ, *pătrăoáńe* s.f. – Cartuş de puşcă de vânătoare.
PĂTURÁTĂ, *păturáce* s.f. – Plăcintă nedospită cu foi, „pături" subțiri; *dubaniță*.
PĂZÎ, *păzăsc* vb. IV. Tranz. – A avea grijă, a păstori; (Voiv.) a priveghea mortul; a veghea un muribund.
PÂNGĂ adv. – Pe lângă.
PÂRCU adv. – De-a curmezişul, oblic, câş. Idem în loc. adv. **d-a pârcu**.
PÂRPĂRÍȚĂ, *pârpăríță* s.f. – Vânturătoare mecanică pentru cereale.
PÂRŚ, *pârśuri* s.n. – (Voiv.) Brazdă deviată, nearată (strâmbă), greş; rătăcire, sminteală.
PÂŞCĂV, **-Ă**, *-i, -e* adj. – Mucegăit.
PECĂRÍE, *pecăríi* s.f. – Brutărie.
PEGÉSTRU, **-Ă**, *-ştri, -stre* adj. – Olog, şchiop, invalid; împiedicat.
PEPTÁRI, *peptáre* s.n. – Cojocel (pentru femei) fără mâneci, care se încheie lateral.
PES, *pésuri* s.n. – Piesă de teatru, scenetă.
PESTÍ, *pestésc* vb. IV. Tranz. – A suporta, a răbda; a îngădui.
PEŞCHÍR, *peşchíre* s.n. – Ştergar, prosop.
PETRÉŚE, *petréc* (şi: **pitréśe**) vb. III. Transz. – A conduce, a însoți, a întâmpina; a se distra.
PIÁTRĂ s.f. sg. – Grindină.
PIGLUÍ, *píglui* vb. IV. Tranz. – A călca rufe.
PIGULÍ, *pigól/pigulésc* vb. IV. Tranz. – A ciuguli.
PILÁRI, *pilári* s.m. – Precupeț, speculant, samsar.

PIPÁRCĂ, *pipărś/pipérś* s.f. – Ardei.
PÍRĂŞ, *pirăşă*, idem. pl. ad. – (Voiv.) Pirotit, somnoros, lenos.
PIRÍNCĂ, *piríńś* s.f. – Găinuşă, bibilică, *pirchiță*.
PÍROTĂ, *píroce* s.f. – Piroteală.
PISÁT s.n. sg. – Păsat, făină de porumb măcinată grosier.
PIŞTÁVINĂ s.f. sg.– Dejecții (lichide) de la animalele domestice.
PÍTĂ, *piț* s.f. – Pâine; slujbă, profesie. (În expr.) **Îm perd pita** = sunt demis; **Pita ei dă muiere** = mama ei de muiere.
PITRÉŚE, *pitréc* vb. III. Tranz. – (Voiv.) A întâmpina, a conduce înăuntru.
PITULÁ, *pítul* (şi: **pitulí**) vb. I. Tranz. şi. refl. – A se tupila, a (se) ascunde.
PITULÍ vb. IV v. **pitulá**.
PIZDURÁN, **-Ă** *-i, -áńe* adj.– (Voiv.) Labil.
PLÁTCĂ, *plátche* s.f. – (Voiv.) Persoană păguboasă (perdantă).
PLEVÁIS, *pleváisuri* (şi: **pliváis**) s.n. – Creion.
PLIVÁIS s.n. v. **pleváis**.
POÁRCĂ s.f. sg. – Joc de copii cu nişte bucăți de țiglă asemănător cu *şaica*.
POBÍR, *pobíri* (şi: **bobir**) s.m. – Ştiulete pipernicit.
POCĂRÁIE s.f. pl. – Prăjituri, fursecuri, *melşpaisuri*.
PÓCE adv. – Oare nu, nu cumva; probabil, poate.
POCEÁCĂ, *pocéś* s.f. – Cărare, potecă.
POCÉGĂ, **-Ź** s.f. – Stinghie de fier pe care pui piciorul la urcarea în căruță.
POCNÍ, *pocńésc* vb. IV. Intranz. – A plesni, a crăpa, a muri (subit).
POCOMPĂR s.n. sg. v. **pocumpăr**.
POCÓR s.n. sg. – Râs, batjocură, ironie, dezonoare, *mir*. (În expr.) **Dă pocoru lumii** = de ruşinea lumii.
POCUMPĂR s.n. sg. (şi: **pocumpăr**) – Perciune, favorit, zuluf.
POGÁN, **-Ă**, *-i, -áńe* adj. şi adv. – Bogat, înstărit; semeț, faimos; năprasnic.
POGĂNÍE, *pogăníi* s.f. – Bogăție, avuție.
POÍJĂ, *poíj* s.f. – Bagaj, *pogaj*.
PÓMINĂ s.f. sg. – Amintire, aducere-aminte.
POŃÁ, *pońédz* vb. I. Intranz. – A chiorî.
POŃÁVĂ, *pońévi* s.f. – Cuvertură, pătură, scoarță.
PONC, **POÁNCĂ**, *ponś, poánśe* adj. – Saşiu.
PONCHÍU adv. – Oblic, pieziş, chiorâş.
POPÁMĂ s.f. sg. – Popime, mulțime de preoți.
POPCÍ, *popcésc* vb. IV. Tranz. – A pofti.
PÓPTĂ, *pópce* s.f. – Poftă.

PÓRĂV, -Ă, *-i, -e* adj. – Certăreț, irascibil; rău, câinos, iute la mânie.
POROBOCÍ, *porobocésc* vb. IV. Tranz. şi refl.– a (se) potrivi, a (se) nimeri.
PORŞÓR, *porşóri* s.m. (şi: **poşór**). – Grămadă de fân, trifoi, paie etc., claie, căpiță, purcoi.
PÓRȚÎIE, *pórții* s.f. – Impozit.
POSOGÍ, *posogésc* vb. IV. Tranz. – A năpădi (lacrimile, sudoarea, plînsul etc.).
POSTÁTĂ, *postăț* s.f. – Fâşie (de teren agricol), *şuşcină*.
POŞMÂNDRĂ, *poşmândre* s.f. – Glumă nepotrivită (licențioasă) *şodzăńe*; parodie.
POŞMÂNDRÍ, *poşmândresc* vb. IV. Intranz. – A face glume nepotrivite, deplasate.
POŞÓR, *poşóri* s.m. v. **porşór**.
POTCÁŞ, -Ă, *pl. idem* adj. şi s.m. – (Om) certăreț, cusurgiu, arțăgos, cicălitor, intrigant.
PÓTCĂ s.f. sg. – Belea, necaz, supărare, bucluc, cusur; naiba, drac.
POTRICÁLĂ, *potricăli* s.f. – Dorn tubular pentru a face găuri în curele, opinci, urechile oilor etc.; ciocan cu un pinten (vârf) folosit de măcelar pentru a omorî vitele.
POTRICĂLÍ, *potricălésc* vb. IV. Tranz. – A găuri, a străpunge (pielea) cu *potricala*.
PRAIS, *praiş* s.m. – Prusac.
PRĂDĂLÉŹE, *prădălég* vb. III. Tranz. – A discerne, a distinge, a înțelege.
PRĂSĂGÍ, *prăsăgésc* vb. IV. Tranz. – A răsădi, a replanta.
PRĂSTÁ, *prăstáu* vb. I. Tranz. – (Voiv.) A hotărî, a stabili, a accepta, a aproba, a fi de acord.
PRĂŞTUDĂRÍ, *prăştudărésc* vb. IV. Tranz. – (Voiv.) A-şi schimba părerea.
PRĂUMBLÁ, *prăúmblu* vb. I. Refl. – A se plimba, *a se şpățîri*.
PRÉDZĂŞ s.m. v. **prézăş**.
PREVEŞCÍ, *preveşcésc* vb. IV. Intranz. – A se pierde cu firea, a se buimăci.
PRÉZĂŞ, *prézăş* (şi: **predzăş**) s.m. – Preşedinte (de colhoz, de cooperativă agricolă de producție etc.).
PRÍCEAŞ, -Ă, *-príceş, -ă* adj. – Semeț, mândru, trufaş, fercheş.
PRICÍ, *pricésc* vb. IV. Tranz. – A pune in vedere cuiva, a cere insistent cuiva să nu uite să facă un lucru, *a crici*.
PRIDÁ, *pridáu* vb. I. Tranz. şi refl. – A dona; a se da în îngrijire cuiva.
PRÍNGĂ, *prinź* s.f. – Fiecare dintre cele două lemne puse de-a curmezişul

peste capetele loitrelor, la carul pentru transportat cereale; consolă, suport.

PRIPÍ, 3 sg. *prípe* vb. IV. Refl. – A se prăji (la soare, la foc), a se rumeni.

PRÍPORE, *prípori* s.m. – Tăpşan, costişă, pantă, povârniş.

PRISPÍ, *prispésc* vb. IV. Tranz. – A surprinde (asupra faptului), *a cipi, a zăpsî*.

PRÓBĂ, *próbe* s.f. – Repetiție; încercare.

PROBÍ, *probesc* vb. IV. Tranz. – A încerca, a face repetiții.

PROCESTÁ, *procestădz* vb. I. Tranz. – A analiza, a desluşi.

PROGÁGE, *progăgi* s.f. – Cimitir, *mormânt, mormînț*.

PROLÉCĂ, *proléś* s.f. – Poreclă, nume de neam.

PRÓTĂ, *proț* s.m. – Protopop.

PÚCSĂ, s. f. sg. – Prăjiturele de casă; fursecuri.

PÚDĂR s.n. sg. – Pudră.

PUIÁ, 3 sg. *puiádză* vb. IV. Tranz. – A face pui. (În impr.) **Puie-n el să puie** (cu subiect subînțeles: dracul).

PULFĂRÍ, *pulfărésc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) pudra.

PUMNÁŞ, *pumnáş* s.m. – Manşetă.

PÚŚÁT, **PUŚÁTĂ**, *-ț, -ce* adj. – Pătat (despre piele, față).

PÚTĂR s.n. sg. – Unt.

PUȚULUÍ, *púțului/-ésc* vb. IV. Tranz. – A curăța, a şterge, a dichisi; a igieniza; a certa, a dojeni, a face cu ou şi cu oțet pe cineva.

R

RÁINĂ, *ráińe/răini* s.f. – Cratiță, *crăştoálă*.

RÁMPAŞ s.n. sg. – Must care începe să fermenteze.

RĂCOÁRE, s.f. sg. – Închisoare. (În expr.) **Stai la răcoare şapce ani!…**

RĂGĂMÉNT, *răgămence* s.n. – Regiment. (În impr.) Drac, naiba, boală, răpciugă, *feńe, fraimon, fras, şlog*: **Mânśe-ce răgămentu!**

RĂGÚT, *răgúț* s.m. – Recrut.

RĂICIÚL, *răiciúluri* s.n. – Revoltă, răzmeriță; scandal, ceartă, *rusfai.*

RĂMÁŞ, *rămáşuri* s.n. – Rămăşag, pariu.

RĂNTUNÁ, *răntún* vb. I. Tranz. – A răvăşi, a scormoni, a strica rânduiala, ordinea.

RĂPĂLÁ, *răpălădz* vb. I. Tranz. – A repara, a remedia, a drege.

RĂPĂUZÁ, *răpăuzădz* vb. I. Intranz. – A muri, a răposa.

RĂPĂUZÁT, -Ă, *-ț, -ce* adj. – Decedat, răposat.
RĂPEDZÎ, *răpéd/răpăd* vb. IV. Refl.– A se repezi, a se îmbuluci.
RĂPÍDĂ, *răpídz* s.f. – Ripidă.
RĂSTÁNIȚĂ, *răstăniț* s.f. – Scândură care formează marginea (cadrul) patului; răsadniță.
RĂSTĂU, *răstéie* s.n. – Resteu (întrebuințat la jug, dar şi pentru a bloca uşa).
RĂSTÎCNÍ, *răstîcńésc* vb. IV. Tranz. – A răstigni.
RĂTĂRÍ, *rătărésc* vb. IV. Intranz. – A da îndărăt, a se retrage (din fața duşmanului); a regresa, s slăbi, a deveni anemic, astenic etc.
RĂȚĂPT, *rățăpturi* s.n. – Rețetă; recipisă, *rățîpís*; adeverință, recomandare scrisă.
RĂȚÎPÍS, *rățîpísuri* s.n. – Recipisă, aviz, *rățăpt.*
RĂZLÓG, *răzlóguri/răzloáźe* s.n. – Rezultat, deznodământ.
RĂZŃÉȚ, -ÁȚĂ, *pl. idem* adj. – Despărțit, răzleț(it), *răznit.*
RĂZNÍ, *răzńésc* vb. IV. Tranz. şi refl. –A (se) separa, a (se) despărți, a (se) dezbina, a divorța, *a se băşcăşî*.
RÂŃE s.f. sg. – Râie.
RÂNÍ, *râńésc* vb. IV. Tranz. – A hrăni animalele; a curăța grajdul.
RINGHIŞPÍL, *ringhişpíluri* s.n. – Carusel.
RIŚÍ, *riśésc* vb. IV. Intranz. – A răci.
RIT, *ríturi* s.n. – Izlaz.
ROMONÍȚĂ, *romoníță* s.f. – Muşețel.
ROSCOBOÁLĂ, *roscoboále* s.f. – răscoală, *răiciul, rusfai*.
ROTCRÁIȚ s.n. sg. – Crucea Roşie.
RÚDĂ, *rudz* s.f. – Bară, stinghie; bucată (de cârnaț, salam).
RÚGĂ, *ruź* s.f. – Nedeie.
RÚPE, *rup* vb. III. Intranz. – A se exprima cât de cât într-o limbă străină. (Expr.) **A o rupe pă ńemțăşce** = a se descurca în limba germană.
RUPT-ALÉS adv. – Desluşit, clar, cert.
RUSFÁI, *rusfáiuri* s.n. – (Voiv.) Ceartă mare, *răiciul.*
RUŞTÚC, *ruştúcuri* s.n. – (Voiv.) Odihnă, tihnă. (În expr.) **N-are ruştuc** = n-are odihnă.
RUŹ – Sat al comunei Păltiniş, jud. Caraş-Severin.

S

SĂCRÍN, *săcríńe* s.n. (şi: **săcríu**). – Sicriu, *cobârşău, copârşău*.
SĂCRÍU, *săcríe* s.n. v. **săcrín**.
SĂRÁC, -Ă, *-ś, -śe* (şi: **sârac**) adj. – Sărac; sărman; orfan (Voiv. În expr.) **Săraca Stana me!** = Sărman de mine!
SĂRVIŃÉSC, **-ÁSCĂ**, *-éşci* adj. – (În expr.) **Piparcă sărvińască** = ardei gras.
SĂŹÁC, *săźácuri* s.n. – Pirostrie, suport.
SÂMBRĂLUÍ, *sâmbrălui/-ésc* vb. IV. Intranz. – A colabora, a avea de-a face cu cineva, *a brătălui*.
SÂMCILÍE s.m. – Sărbătoarea Sfântul Ilie.
SÂRÁC adj. v. **sărac**.
SÂRMĂ, *sârme,* s.f. – Panglică.
SCAMN, *scámńe* s.n. – Scaun.
SCHIDÓL, **-OÁLĂ**, *-i, -oále* adj. – Schilod.
SCHILODZÁ, *schilodzădz* vb. I. Refl. – A se anchiloza, a înțepeni (prin etim. pop.).
SCORMELEÁLĂ s.f. – Minciună (În expr.) **Scorneli şî scormeleli** = minciuni gogonate. [
SCORMELÍ, *scormél/esc* vb. IV. Tranz. – A născoci, a inventa; a răstălmăci; a improviza.
SCORŃÁLĂ, *scornéli* s.f. – Născocire, invenție, răstălmăcire.
SFÂRŚORÍT, **-**Ă, **-***ț, -ce* adj. – Țuguiat.
SFÂRTÁI, *sfîrtáie* s.n. v. **furtări**.
SÎLĂ s.f. sg. – Neplăcere, repulsie, aversiune; constrângere, violență, abuz. (În expr.) **(Tare)-n sîlă/-a sîlă** = (tare) greu/anevoie.
SLÁSTĂ s.f. sg. – Mâncare de dulce, sinonim cu **slágnă** (DLR). (În expr.) **A mânca dă slastă** = a mânca de dulce.
SLOG, *slóguri* s.n. – Hotar, mejdină.
SLOIÉCE, *sloiéț* s.m. – Sloi de gheață, țurțure.
SMÂRC, smârcuri s.n. – Smârc; cartilagiu. (În expr.) **Smârcu nasului**.
SMICURÁ, *smícur* vb. I. Intranz. – A picura, a se prelinge.
SMÍROM adv. – Smirnă (adv.), neclintit.
SOÁRE-SCĂPĂTÁT s.n. sg. – Apus, soare-apune, soare-scapătă.
SÓBĂ, *sóbe/sobi* s.f. – Cameră, odaie, încăpere.
SOCÁC, *socácuri* s.n. – Uliță.
SOCĂŚÍȚĂ, *socăśíță* s.f. – Bucătăreasă.
SÓMOT s.n. sg. – Catifea.

SORSÁG, *sorságuri* s.n. – (Voiv.) Încărcătură pe spatele unor animale de povară, samar.

SPÁRCEA s.f. (rezultat din contaminarea prep. *(din)spre* şi a s.f. *partea*). – (Cu prep. *din*, exprimând fig. un punct de vedere, o privinţă) **Dîn sparcea părinţîlor…**.

SPĂÍIE, *spăíi* s.m. – Spahie, om bogat, latifundiar.

SPĂILOÁŃE, *spăiloáńe* s.f. – Boieroaică, bogătoaie. [

SPÉŃE, *speni* s.f. – Baniţă. [

SPRĂJÎ, *sprăjăsc* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) strepezi; a (se) înăspri (gerul).

SPRÂNJÎ, *sprînjăsc* vb. IV. Tranz. – A risipi, a împrăştia, a alunga.

SPRÂZNÍ, *sprâzńésc* vb. IV. Tranz. – A întărâta, a agita, a zădărî.

SPURC s.n. sg. – Mulţime, grozăvie, abundenţă. (În exp.) **Spurc dă bani**.

STĂLUÍ vb. IV v. **ştăluí**.

STĂŚÍ, *stăśésc* vb. IV. Tranz. – A agonisi, a economisi; a tezauriza.

STĂVÁLĂ (şi: **stăveálă**) s.f. sg. – Astâmpăr, linişte, pace.

STĂVÍ, *stăvésc* vb. IV. Tranz. – A astâmpăra, a linişti, a potoli.

STÂLP, *stâlpi* s.m. – Ectenie făcută de preot oprindu-se din loc la ducerea mortului spre cimitir.

STÂNJĂNÍ, *stânjăńésc* vb. IV. Tranz. – A propti (cu străşnicie).

STÎNŹE-LÚNĂ – Prost ca noaptea (expr.).

STOBÓRI s.m. pl. – Ghizdul fântânii.

STRÎCÁ, *strâc* vb. I. Tranz. – A strica. Voiv. (În expr.) **Doamńe, strîc-o pă Ghiorghina!** = Iată minune: Ghiorghina!

STRÎCNÍ, *strîcńéşce* vb. IV. Tranz. – A înjunghia, a avea junghiuri, a avea dureri (nevralgii) intense.

SUCÁLĂ, *sucăli* s.f. – Roată cu ax pentru a aduna firul pe *ţavă* pentru suveică. (În expr.) **D-a sucala** = în vârtej, în vălmăşie.

SÚCNĂ *sucńe* s.f. v. **súmnă**.

SUFULCÁ, *sufúlc* vb. I. Refl.— A se sumete/sumeţi, a se sufleca.

SULVĂÍT, **-Ă**, *-ţ, -ce* adj. – Înfumurat; superficial; repezit, impulsiv.

SÚMNĂ, *súmńe* (şi: **súcnă**) s.f. – Fustă, rochie.

SUPÁT, *supáturi* s.n. – Loc de sub pat; spaţiu dintre pat şi duşumea. (Voiv.; în expr.) **În supat** = sub pat (loc strâmt, rău).

SURDÚCĂ, *surdúś*, s.f. – Minge, *loftă*, *loptă*.

SURUPÍNĂ, *surupíni* s.f. – Surpătură, loc plin de scaieţi, mărăciniş.

SUVÁICĂ, *suvăiś* s.f. – Suveică. (Fig.) mreană.

SVÂRŚÓV, **-OÁVĂ**, *-óvi, -oáve* adj. – Smead.

Ş

ŞÁICĂ, *şăiś* s.f. – Gamelă; tinichea; joc de copii cu o *şaică* aşezată într-un cerc desenat pe pământ şi păzită de un *şăicari* cu o prăjină, în timp ce copiii ceilalţi aruncă pe rând cu un retevei în ea până când unul o loveşte scoţând-o din cerc; şăicarul o pune repede la loc şi caută să-l atingă pe cel care n-a reuşit să-şi recupereze reteveiul, iar cel atins devine şăicar; *poarcă.*

ŞAL, *şáluri* s.n. – Fular; guler.

ŞĂGÂRT, *şăgârţ* s.m. – Ucenic.

ŞĂLBÓC, *şălboáśé* s.n. – Santinelă.

ŞĂLUÍT, -Ă, *-ţ, -ce* adj. – (Voiv. despre beton) Turnat în cofraje.

ŞĂRĂMPĂU, *şărămpăie* s.n. – Şanţ făcut de torent.

ŞÂRÉGHE, *şâreghi* s.f. – Capetele căruţei care închid spaţiul dintre loitre; dans satiric care se joacă spre sfârşitul nunţilor săteşti.

ŞCĂTÚLĂ, *şcătúle/-i* s.f. – Cutie.

ŞCIOMP, *şciompi* s.m. – Pociumb, ciot; gospodărie de rădăcină; arbore genealogic.

ŞFOARŢ-CHÍNSLĂRL, *şfoarţ-chínslărli* s.m. – Magician, vrăjitor, scamator.

ŞFUNG, *şfúnguri* s.n. – Elan, avânt, sprint, *mau.*

ŞFUNGUÍ, *şfúngui* vb. IV. Refl. – A se repezi, a-şi lua elan, a se avânta.

ŞILT, *şílturi* s.n. – Firmă, stemă, emblemă; pancartă.

ŞLÁIER, *şláiere* s.n. – Voal (de mireasă).

ŞLAP, *şlapi* s.m. – Papuc de casă.

ŞLAUF, *şláufuri* s.n. –Furtun de scos rachiul din butoi.

ŞLOÁMPĂT, **-Ă**, *-eţ, -ece* adj. – Neglijent, neîngrijit, lălâi; prost, leneş.

ŞLOAMPĂTÚRĂ, *şlompătúri* s.f. – Fiinţă *şloampătă*.

ŞLOÁSĂR, *şloásări* s.m. – Lăcătuş, strungar.

ŞLOG s.n. (şi: **şlogoménţ**) sg. – Paralizie.

ŞLOGOÍ vb. IV. v. **şloguí**.

ŞLOGOMÉNŢ s.n. sg. v. **şlog**.

ŞLOGUÍ 3 sg. *şlóguie* (şi: **şlogoi**) vb. IV. Tranz. – A paraliza.

ŞNĂIDĂRÍŢĂ, *şnăidăríţă* s.f. – Croitoreasă.

ŞŃELŢÚG, *şńelţúguri* s.n. – Tren accelerat.

ŞOD, *şoádă, şodz, şoáge* adj. – Hazliu, glumeţ.

ŞODZĂŃE, *şodzănii* s.f. – Glumă (fară perdea), snoavă, *poşmândră*.
ŞOFEÉRI, *şofeéri* s.m. – Şofer.
ŞOFÉI, *şoféie* s.n. – Butoi fără capac; cadă din lemn de cca 150-200 l.
ŞOLOCÁT, *şolocáturi* (şi: **şolocatră, şorlocat**) s.n. – Oblon.
ŞOLOCÁTRĂ, *şolocătri* s.f. v. **şolocát**.
ŞOLOMÁGE s.f. sg. – Porumb furajer sub formă de masă verde.
ŞONC, *şóncuri* s.n. – Jambon, şuncă.
ŞORLOCÁT, *şorlocáturi* s.n. v**. şolocát**.
ŞPĂȚÎRÍ, *şpățîr/-ésc/-ui* vb. IV. Refl. (şi: **şpățirí**). – A se plimba, *a se prăumbla,* a se **şpățirí**.
ŞPĂȚÎRI, *şpătîre* s.n. – Plimbare.
ŞPÉNȚĂL, *şpénțăle* s.n. – Haină, veston.
ŞPEZÁ, *şpezădz* vb. IV. Tranz.– A cheltui, a plăti.
ŞPIR (D-ĂL) PUTURÓS s.n. sg. – Spirt medicinal.
ŞPOIÉRI, *şpoiére* s.n. v. **şpoiért**.
ŞPOIÉRT, *şpoiérturi* s.n. (şi: **şpoiéri**). – Sobă de gătit.
ŞPÓGOT s.n. sg. – Frânghie subțire de rafie (pentru legat baloți de paie, înşirat frunze de tutun la uscat etc.).
ŞPORLUÍ vb. IV. v. **şporuí**.
ŞPORLÚNG s.n. sg. – Dobândă, economie. (În expr.) **Camătă cu şporlung** = dobândă ilicită.
ŞPORUÍ, *şpórui/-ésc* vb. IV. Tranz. (şi: **şporluí**). – A economisi, a chivernisi.
ŞTÁIER, *ştáiere* s.n. – Impozit.
ŞTAȚĂNVÁL, *ştaţănváli* s.m. – (Voiv.) Procuror.
ŞTĂLÓG, *ştăloáźe/-óguri* s.n. – Grajd.
ŞTĂLUÍ, *ştălui* vb. IV. Tranz. (şi: **stăluí**). – A aranja lucrurile, cărțile într-un dulap etc.
ŞTĂLÚNG s.n. sg. – Statură, ținută, constituție fizică (impunătoare).
ŞTĂNÍȚ, *ştăníţă/-ţuri* s.n. – Pungă de hârtie.
ŞTIC, *ştícuri* s.n. – (Cu vb. *a face*) Figură (la dans etc.), gest, exhibiție, şmecherie.
ŞTRICUÍ, *ştrícui* vb. IV. Tranz. – A croşeta, a împleti.
ŞTRIMF, *ştrimfi* s.m. – Ciorap, şosetă.
ŞTROÁLĂ, *ştroále* s.f. – (Voiv.) Haimana, ştrengar.
ŞTROM s.n. sg. – Curent electric; putere (mecanică).
ŞTUDĂRÍ, *ştudărésc* vb. IV. Tranz. – A cugeta adânc.
ŞTUTÁ-ŞTUTÁ interj. – Grijă! (Scapă porcul.).

ŞUCLIÁT, **-Ă**, *-şucléț, -éce* adj. – Glumeț, ironic, care vorbește fără perdea.
ŞUPÍ, *şup* vb. IV. Refl. – A se repezi, a se avânta.
ŞUŞCĂÍ, *şúşcăi* vb. IV. Intranz. şi refl. – A suspina, a ofta.
ŞUŞCÍNĂ, *şuşcíni* s.f. – Fâşie îngustă de pământ arabil (cca jumătate de *lanț*).
ŞUŞNÍ, *şuşńesc* vb. IV. Tranz. – A răsufla, a ofta, a suspina, *a (să) şuşcăi*.

Ś

ŚÁMĂȚ, *śámăță* s.n. – (Voiv.) Barcă.
ŚEGÓGE pr. nehot. – Orice.
ŚELÁICĂ, *śelăiś* s.f. – Suzetă, înşelătoare, care înşală.
ŚELÁINĂ, *śeláińe* s.f. – Înşelătorie.
ŚELÉD, *śeléduri* s.n. – Familie.
ŚERÍME, *śerími* s.f. – Tavan, boltă, grinda casei.
ŚET, ŚÁTĂ, *śeț, śéce* adj. – Liniştit, senin.
ŚETÂRNĂ, *śetârńe* s.f. – Cetârnă, jgheabul în care se scurge apa de pe acoperiş (DA); *vălău* (făcut prin scobirea unei jumătăți de trunchi de copac despicat).
ŚÍCMĂ, *śícme* s.f. v. śiptă.
ŚIŃEGÓGE pr. nehot. – Oricine.
ŚÍPTĂ, *śípce* s.f. – Dantelă.
ŚÍŚE adv. – Aşadar, vasăzică.
ŚÍTAV, **-Ă**, *-i*, *-e* adj. v. **śítăv**.
ŚÍTĂV, **-Ă**, *-i, -e* adj. (şi: **śítav**) – Sănătos, întreg (la trup, la minte).
ŚIVIŞÎ, *śivişăsc* vb. IV. Tranz. – A chestiona, a trage de limbă.
ŚIVÍT, **-Ă**, *-ț, -ce* adj. – Vânăt de necaz; foarte mâhnit.
ŚOÁCĂ, *śoś* s.f. – (Voiv.) Stâncă.
ŚOÁREŚ s.m. pl. – Pantaloni, cioareci.
ŚOCÂI s.n. sg. – Hoit, mortăciune.
ŚOCLÓD, *śoclódz* s.n. – Ciocălău, cotor (de fructe, de varză).
ŚONCÁŞ, **-Ă**, *śoncáş, -ă* adj. – Sâcâitor, cicălitor, *buzăran*; strîngaci, zgârcit.
ŚÚBLĂ, *śúble,* s.f. – Vas, recipient; (piese de) veselă.
ŚULÍ, *śulésc* vb. IV. Tranz. şi intranz. – A asculta cu atenție, a trage cu urechea.
ŚUNAV, *-ă, -vi, -ve* adj. – Mutilat, schilodit.
ŚUNĂVÍ, *śunăvésc* vb. IV. Tranz. – A mutila, a schilodi, a poci (pe cineva), *a ogârsî*.

ŞUPÁG, *şupáguri/şupéźe* s.n. – Partea iei de la brâu în sus; ie.
ŞUPELÍ, *şupăl* vb. IV. Tranz. – A jumuli.
ŞURÉL, *şuréle* s.n. – Zurgălăi (la opinci); dispozitiv în formă de sită care se adaptează la țeava stropitorii pentru culturile din grădini, *şuráică* îi mai spun bănățenii.

T

TÁINĂ*, táine* s.f. – (În expr.) **Nu-ț fă tainã dă ea** = nu râde, nu-ți bate joc de ea, n-o lua în derâdere; **Cumă-i (care-i) táina?** = Cum stau lucrurile?
TAL, *táluri* s.n. – Porțiune de pământ; parcelă (DLR sub **TAL**[3]). (Voiv.) Parte, zestre, dotă.
TÁNDĂR, *tándări* s.m. – Vânzător de vechituri.
TAS, *tásuri/tásă* s.n. – Tipsie, tavă, taler; taxă la biserică adunată de epitrop cu tasul.
TAST, *tásturi* s.n. – (Voiv.; în expr.) **Pră tast** = pe tavă.
TĂBĂRÍ, *tăbăr/-ésc* vb. IV. Intranz. – A osteni, a obosi.
TĂHÚL, *tăhúlă*, *-li, -le* adj. – Mătăhălos, *găman*.
TĂLÁŞ, *tăláş* s.m. – Talaz, val (Voiv.); fişiile răsucite ce se desprind din scândură la geluit.
TĂMĂSTUÍ, *tămăstui* vb. IV. Tranz. – A potrivi, a ticlui; a desluşi, a limpezi.
TĂNDĂRÁI s.n. sg. – Talcioc, piață de vechituri; vechituri.
TĂNTĂLĂU, -LÁIE*, -lăi, -láie* adj. – Nătâng, tont, tolomac, neisprăvit.
TĂRĂMTĂT s.n. sg. – Limită, măsură. (În expr.) **Prăstă tărămtăt =** din cale-afară, peste măsură, peste limita admisibilă.
TĂREZÎIE, *tărezîi* s.f. – Tain, porție, rație.
TĂRTĂROÁICĂ, *-óiś* s.f. – Tartoriță, drăcoaică; femeie încăpățânată, îndărătnică.
TĂUZÎ *tăuzăsc* vb. IV Refl. – A se buimăci, a se sminti, *a să bunduzî*, *a să buzumeni*.
TÂRNÁȚ, *târnáță/târnáțuri* s.n. – Prispă.
TÂRŞĂT, *târşături* s.n. – Salbă; trusou; dar de nuntă, de logodnă.
TÂRTĂRÍ, *târtărésc* vb. IV. Tranz. – A turui sudalme, vorbe urâte, ca şi când ar ieşi din târtiță.

TELENÍȚĂ s.f. sg. – Femeie uşuratică, persoană fără soț. (Fig.) Prăjiturele, îndulcitură, ştrudel.
TÉNȚĂ, *ténță* s.f. – (Voiv.) Bulendre, catrafuse, calabalâc.
TÍCVĂ, *tícve* s.f. – Craniu, țeastă, scăfârlie. (Voiv.; în expr.) **Îț dai ticvă** = îți vine mintea la cap; îți vine apa la moară.
TÍŞLĂR, *tíşlări* s.m. – Tâmplar, *măsari*.
TOBOLÁȚÎIE, *toboláțîi* s.f. – (Voiv.) Intabulare.
TOCÁLE s.f. pl. – Obiecte de uz casnic, catrafuse, calabalâc, *tență*.
TÓCMĂ, *tócme* s.f. – (Voiv.) Pertractare, negociere.
TOLDUÍ, *tóldui* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) linişti, a (se) calma, a (se) vindeca; a dresa, a îmblânzi.
TORNOMÉNCE s.n. pl. – (Voiv.) Diferite obiecte strânse grămadă.
TORTOMÉLĂ, *tortoméle* s.f. – Tortulețe pentru 2-4 persoane ce se pun la masă pentru nuntaşi.
TOTFÚRT (adv.) – Îndată, numaidecât, prompt.
TOVÁRĂ, *tovări/-éri* s.f. – Sarcină, greutate, povară, *greomânt.*
TOVĂRÍ, *tovărésc* vb. IV. Refl.– (Voiv.) A se năpusti asupra cuiva, a tăbărî pe cineva; a fi (a lăsa, a rămâne) gravidă.
TRAUF interj. – Afară!
TRĂCTĂLÁ, *trăctălădz* vb. I. Refl. – A se distra, a chefui.
TRĂSÚRĂ s.f. sg. – Transportarea snopilor din holdă pentru treierat.
TRÂCŃALĂ, *trâcńeli* s.f. – Tresărire.
TRÂCNÍ, *trâcńésc* vb. IV. Intranz. – A tresări, a se speria.
TRÂMBĂ, *trâmbe* s.f.– Balot, sul de pânză.
TRÂNÍ, *trâńésc* vb. IV. Tranz. – (Voiv.) v. **dârni**.
TRIFÍ, *trifésc* vb. IV. Tranz. – (Voiv.) A potrivi, a nimeri.
TRIMURÍŚ, *trimuríś* s.m. – Membru al unei secte neoprotestante care se manifestă prin trăiri de exaltare deosebită.
TRÓGNĂ, *trógne* s.f. – Guturai, răceală, gripă.
TRUPÍNĂ, *trupíni* s.f. – Tulpină.
TÚGĂ s.f. sg. – Jale, restriște, durere sufletească.
TÚMNA adv. – Tocmai, chiar, hăt (departe).
TUNÁ, *tun* vb. I. Intranz. – A intra, a pătrunde undeva cu forța, a da buzna, a năvăli; (despre apă) a se infiltra lent. (În expr.) **Tuńe dracu-n el!**.
TUTCÁN, *tutcáni* s.m. – Curcan.
TÚTCĂ, *tútche* s.f. – Curcă.

TUTULÚC, **-Ă**, *-ś, -śe* adj. – Greu de cap, bătut în cap, neghiob, tăntălău, ageamiu, tolomac; *bolomac*.
TUȚ, túțuri s.n. – (Voiv.) Șirag de smochine uscate, legate pe-o sfoară.

Ț

ȚACUMPÁC adv. – Complet, cu tot ce trebuie, cu cățel și purcel.
ȚAIS adv. – Foarte bun; zdravăn.
ȚÁRCĂ, *țărś* s.f. – Coțofană.
ȚÁRNĂ, *țărni* s.f. – Țarină, teren agricol.
ȚĂITÚNG, *țăitúnguri* s.n. – Ziar, gazetă, foaie.
ȚĂNCÚȘĂ, *țăncúșă* s.f. – Bilet folosit pentru tragerea la sorți în scopul alegerii, desemnării, repartiției, lăsând să decidă întâmplarea, când șanse egale tuturor participanților la un joc, o împărțeală, un câștig etc.; bilet de loterie.
ȚÂMĂT s.n. sg. – Scorțișoară.
ȚÂMP, *țâmpi* s.m. – Pulpă (de pasăre); (p. ext.) coapsă.
ȚÂRÉP, *țârépuri* s.n – (Voiv.) Țigle.
ȚÍFRĂȘ, **-Ă**, *pl. idem* adj. – Elegant, fercheș, îngrijit, pedant.
ȚUCÁ, *țuc* vb. I. Tranz. – A pupa, a săruta.
ȚUCĂTÚRĂ, *țucătúri* s.f. – Pupătură, sărut.
ȚUG, *țúguri* s.n. – Tren, *izâmban, aizâmban*.
ȚULĂÍ, *țúlăi* vb. IV. Tranz. – A certa pe cineva în gura mare, a profera ocări grele la adresa cuiva.
ȚÚNDRĂ, *țúndre* s.f. – Femeie ușuratică, *buzdură*, *buleandră*.
ȚUȘTĂLĂR, *țuștălări* s.m. – (Voiv.) Curier.
ȚÚȚLĂ, *țúțle* s.f. – Biberon.

U

UGÍ, *ugésc* vb. IV. Intranz. – A rămâne.
UIÁGĂ, *uiéź* s.f. – Sticlă; vas de sticlă, înalt, cilindric, cu gât îngust, pentru lichide.
UNGEGÓGE adv. – Oriunde.
URLUÍ, *úrlui/-ésc* vb. IV. Tranz. – A măcina cereale pentru *urlău*.
USPĂȚ, *uspéță* s.n. Ospăț, petrecere, chef, chermeză; prânz (cu lăutari) la botezul unui prunc.

ÚTOŞ, **-Ă**, *pl. idem* adj. – Cel din urmă (în plan fizic, socio-moral, intelectual); codaş, ultimul om.

UZÓNI, *uzoáńe* s.n. – Ploaie torențială (În expr.) **Uzoni păstă uzoni** – colac peste pupăză, mare ghinion, nenorocire.

V

VÁI-GE-Ş-AMÁR interj. v. **váişamár**.

VÁIŞAMÁR (şi: **vái-ge-ş-amár**) interj. – Foarte rău.

VÁLĂ s.f. sg. – (Voiv.) Nevoie, necaz, belea, val[1] I 3 (DEX). (În expr.) **Am dă val(ă) cu veśinu** = am probleme cu vecinul.

VÁLȚŞTOLȚ s.n. sg. – Dans de societate („domnesc”).

VÁNDRĂ s.f. sg. – Vagabond, hoinar. (În expr.) **A umbla în vandră** şi **a umbla vandra** = a vagabonda, a hoinări.

VARMÉGE, *varmégi* s.f. (şi: **vărmége**). – Puşcărie, prefectură, județ.

VĂGÁŞ, *văgáşă/văgáşuri* s.n. – Făgaş; hudiță.

VĂILÍNG, *văilínguri* s.n. – Lighean.

VĂIÚGĂ, *văiúź* s.f. – Cărămidă nearsă, făcută dintr-un amestec de lut cu pleavă, turnată în forme; chirpici.

VĂLÉIBOIÁN, *văléiboiéni* s.m. – Locuitor din satul Valea Boului, azi Păltiniş (Caraş-Se-verin).

VĂNDRĂŞÎ, *văndrăşăsc* vb. IV. Intranz. – A vagabonda, *a umbla vandra.*

VĂRMÉGE s.f. v. **varmége**.

VÂLVĂRĂ, *vîlvăre* s.f. – Vâlvătaie.

VÂNĂTÁRE, *vânătări* s.f. – Albăstrime. (În expr.) **Vânătări śereşci**.

VÂNTĂ s.f. sg. – Folos (DLR sub **vîntă**[3]); profit.

VÂPÍ, *vâp* vb. IV. Refl. – A se vârî, a se amesteca, a-şi băga nasul unde nu-i fierbe oala.

VÂRPÁLĂ, *vârpéli* s.f. – Dogoare; flacără, pălălaie.

VÂRVORÍŚ, *vârvoríśuri* s.n. – Sfârcul mustății.

VÉSTE, *veşci* s.f. – Cu sensurile din DEX. (În expr.) **Pră dî'năveste, pră năveste**) = pe neveste, fără veste, pe neaşteptate, surprinzător (v. şi **dînăvéste**).

VÉCIMA adv. – (Voiv.) Deja; definitiv, pentru totdeauna.

VEŚÍ, *veśésc* vb. IV. Intranz. – (Voiv.) A vieți, a trăi.

VICODÓL, *vicodoále* s.f. – Vijelie.

VIGÁN, *vigană, -ni, -ńe* adj. – Zdravăn, vioi.

VIZURĂPÉRT, *vizurăpérturi* s.n. – Adeverință, raport.

VÓLNIC, **-Ă**, **-***ś, -śe* – Valid 1 (DLR); demn 1 (DEX); capabil, *în stare*.
VOTCÓL, *votcoále/votcóluri* s.n. – Căruță mică, cu două roți, trasă de măgar.
VORÉȚ, *voréță/voréțuri* s.n. – Ogradă, curte, *avlie*.
VRAT s.m. v. **brat**.
VRĂBÉCE, *vrăbéț* s.m. – Vrabie, *bribece*.
VREAD, *vreáduri* s.n. – Obicei, deprindere, rânduială; năravv.
VRÉME s.f. sg. – (Voiv.; în expr.) **Să puńe vo vréme** = se strică vremea, vremuieşte.

Z

ZĂCÓN s.n. sg. – Datină, obicei, rânduială, lege (nescrisă).
ZĂFLÉŚE, *zăfleś* s.f. – Balegă (crudă) de vacă, aşa cum se împrăştie în cădere pe drum. (Fig. despre persoane) Căzătură, târâtură scârboasă.
ZĂÍ, *zăiésc* vb. IV. Tranz. – A calomnia, a defăima, a cleveti.
ZĂICÍN s.n. sg. – Ulei comestibil.
ZĂNÁCIC, **-Ă**, *-ś, -śe* adj. – Dus de-acasă, aiurit.
ZĂPÓST s.n. sg. – Lăsatul-secului; începutul postului (de Paşti, Crăciun).
ZĂPSÎ, *zăpsăsc* vb. IV. Tranz. – A surprinde, a prinde la înghesuială, *a cipi, a prispi.*
ZĂUITÁ, *zăúit* vb. I. Refl. (şi: **zoitá, zuitá**). – A uita.
ZÂCȚĂRÍ, *zâcțărésc* vb. IV. Tranz. – (Voiv.) A deranja, a se lua de cineva, a şicana, a provoca.
ZÂRȚĂ s.f. pl.– Ochelari, *ochieț, ocśeri, ochieri.*
ZBENDĂRÁ, *zbéndăr* vb. I. Intranz. – A tremura.
ZBIDUÍ, *zbídui* vb. IV. Refl.– A se ivi, a se naşte.
ZDRĂVĂNÁ, *zdrávăn* vb. I. Intranz. – A strănuta.
ZDRUCNITÚRĂ, *zdrucnitúri* s.f. – Zdruncinătură, zguduitură.
ZDUPŞÎ, *zdupşăsc* vb. IV. Tranz. – A turti, a îndesa, a sparge.
ZGLEMENÍ, *zglemén/-ésc* vb. IV. Intranz.– A înmărmuri, a înlemni.
ZGOÁDĂ s.f. sg. – Întâmplare, nimereală. Loc. adv.: **Pră zgoadă** = pe nimerite, la nimereală.
ZGOGÍ, *zgogésc* vb. IV. Tranz. – A reuşi, a izbuti (la limită, în chip surprinzător), a nimeri.
ZGRĂBĂLÁ, *zgrábăl* vb. I. Tranz. – A zgâria.
ZGURIMÁ, *zgurím* vb. I. Refl. – A se sfărâma, a se zdruncina.

ZMÂCNÍ, zmâcńésc vb. IV. Tranz. – A zmuci, a brusca; a zbughi.
ZMLEŚÍ, *zmleśesc* vb. IV Tranz. – A terciui, a zdrobi, a fleci.
ZOB s.n. sg. – Ovăz; nutreț din cereale măcinate şi tărâțe (pentru cai mai ales).
ZOITÁ vb. I v. **zăuitá**.
ZUITÁ vb. I v. **zăuitá**.
ZUITÚC, **-Ă**, *-ś, -śe* adj. – Uituc.
ZVÂRLITÚRĂ, *zvârlitúri* s.f. – Şopârlă; țipar.
ZVIDÚÍ, *zvídui* vb. IV. Tranz. şi refl. – A (se) vindeca, a (se) lecui.

Ź

ŹÁNTĂ adv. – Plin ochi, arhiplin, burduşit; găbjit (În expr.) **Plin źantă dă trognă** = găbjit de guturai.
ŹEPÓS, **-OÁSĂ**, *-ş, -oásă* adj. – (Voiv.) (Referitor la semănături) Des.
ŹEŹÉŃE s.f. pl.– Rele, necazuri.
ŹÍNGĂŞ, **-Ă** *pl. idem* adj. – Fin, delicat, elegant, îngrijit.
ŹINŹÁUĂ, *źinźéle* s.f. – Gingie.
ŹUÍ, *źuiésc* vb. IV. Intranz. –A izbuti, a reuşi, a pridid, a o scoate la capăt.
ŹUNCÁN, *źuncáani* s.m. – Junc, bou tânăr, nepus la jug.
ŹUNÍNCĂ, *zuníńś* s.f. – Junincă, juncă, viţea tânără (1-2 ani), care n-a fătat încă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Sigle

ASGB – Asociația Scriitorilor în Grai Bănățean
U.G.S.B. – Uniunea Scriitorilor în Grai Bănățean (Serbia)
SLAT – Societatea literar-artistică Tibiscus, Uzdin (Voivodina, Serbia)

Surse bibliografice

Bitte, *Dicționarul* – Victoria I. Bitte, Tiberiu Chiș, Nicolae Sârbu, *Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin*, Reșița, Editura Timpul, 1999.

Boldureanu, 2010 – Ioan Viorel Boldureanu, *Topolovățu Mare. Monografie*, Timișoara, Editura Marineasa.

Boldureanu, *Antologia* – Ioan Viorel Boldureanu, Simion Dănilă, Cornel Ungureanu, *Antologia literaturii dialectice bănățene, poezie, proză, teatru, 1891-2011*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2011.

Căliman, 2010 – Ion Căliman, Ion Ghera, Georgeta Popa, *Poezia dialectală în context actual*, Lugoj, Editura Nagard (Colecția Grai bănățean, nr. 33).

Gruița, Peia, 1999 – Octavian Gruița, Gavrilă Peia, *Monografia satului Șoșdea*, Timișoara, Editura Marineasa.

Pătruț, *Creatorii* – Ștefan Pătruț, *Creatorii în grai bănățean, condeieri plugari din Banat, personalități care scriu despre graiul bănățean*, Lugoj, Editura Dacia Europa Nova, 2003.

Suciu, 1940 – I.D. Suciu, *Literatură bănățeană de la început până la Unire*, Timișoara.

Satira, 2001 *** *Satira şi umorul la românii din Voivodina*, Uzdin, Editura Tibiscus.

Țepelea, 2005 – Gabriel Tepelea, *Plugarii-condeieri din Banat. Literatura în grai bănățean*, Timișoara, Editura Marineasa.

CUPRINS

DESPRE LITERATURA DIALECTALĂ, APROAPE BICENTENAR, Cornel Ungureanu/ 5

CRONOLOGIE / 9

Nicolae Vucu-Secăşeanu (1885-1953)/ 13
Nuntă fără voie/ 14
Dan Radu Ionescu (1922-1996)/ 19
Uina Sida are goşci/ 20
Ioța Vinca (1937-2010)/ 53
Todor Crețu-Toşa (1929-1979)/ 53
Omu dân casa pustâie [Omu dîn casa pustîie]/ 53
Ioan-Viorel Boldureanu (1950)/ 90
Niepoțî lu Moş Costa [Ńepoțî lu Moş Costa]/ 92
Uspățu Ursîtoarilor/ 133

GLOSAR/ 150

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE/ 191